

ଶ୍ରୀ ଚକ୍ରମଣି ଦାସ

ପ୍ରକାଶକ

ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିର — କଟକ — ୦

ଛାୟା ଓ କାୟା

ଲେଖକ—ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମଣି ଦାସ,

ପ୍ରକାଶକ—ଶ୍ରୀ ରମାଚରଣ ଦାସ

ପ୍ରଗତି ସାହିତ୍ୟ ମନ୍ଦିର

ଦେଉଳିଆପୁ କଟକ—୧

ଛାପା—ପ୍ରଗତି ପ୍ରେସ

କଟକ—୨

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ—୧୦୦୦

ଅଗଷ୍ଟ—୧୯୫୭

ମୂଲ୍ୟ—ଟ ୧୯୯୮

ଶ୍ରୀ Bab

ଅର୍ପଣ କଲି ।

ସତୀଚର୍ଚ୍ଚିତ ଶୁଶାନ ଘାଟ..... ।

ଦିନର ଆଲ୍ୟ ଅନେମେ ଅନେମେ ଲିଭି ଲିଭି ଅସୁଥିଲା । କେଉଁ ବ୍ରହ୍ମସ୍ପର୍ଶର ଅଗମନର ବାଣୀ ପାଇଲା ପରି ମଣିଷଠାରୁ ପକ୍ଷୀଯାଏ ପ୍ରାଣ ବକଳରେ ନିଜ ନିଜର ଅଶ୍ରୁସ୍ନାନକୁ ଫେରିଯାଉଥିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଓ ମଦନବାବୁ ଶୁଶାନଘାଟର ଅଳ୍ପଦୂରରେ କାଠିଆଦ୍ୱାର ଏକ ବାଲ୍ୟକାପିଣ୍ଡି ଉପରେ ବସି ଏଣୁ ତେଣୁ ଅଛୁଟି। ଗପସପରେ ବିଭୋର । କିଛିଦୂର ଛାଡ଼ି ଏକ ସାହାଡ଼ାବୁଦ୍ଧା ପାଖରେ ଚିତାଟାଏ ଦିବ୍ ଦିବ୍ ହୋଇ ଜଳୁଛି । ଅଳ୍ପସମୟ ଅଗରୁ ମୃତ୍ୟୁବ୍ୟକ୍ତର ଆତ୍ମୀୟ-ସ୍ୱଜନ ନୟନରୁ ଶେଷ ଅଶ୍ରୁ ତାଳି ସେଠୁ ବିଦାୟ ନେଇଛନ୍ତି । ଚିତାକୁ ଟିକିଏ ଛାଡ଼ି ପଡ଼ିଛି—କେଇଟା ମାଟି ହାଣ୍ଡି, କୋକେଇ ବାଉଁଶ; ନୂଆ ମସିଣା ଖଣ୍ଡେ 'ଭା' ଉପରେ କି ଗୁପ୍ତକଥାର ଭନଖି କଲପରି କାର ଦି'ଟା ଉଡ଼ି-ବସି ଏପାଖ ସେପାଖ ହେଉଛନ୍ତି..... ।

କଥାବାଣୀ ଭିତରେ ମଦନବାବୁ ବଡ଼ ଦୁଃଖୀ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ବେଳେ ବେଳେ ଏ ଦୁନିଆ କଥା ଭାଙ୍ଗିଲେ—ମୋର ମୋଟେ ଫସାରରେ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ ନାହିଁ..... ।

ମଦନବାବୁଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବିଦ୍ରୁପରେ ହୋ ହୋ ହସି କହିଲେ—ମୁଁ ଦେଖୁଛି ମଦନ, ତୋର ଅଜକାଲି ମନରେ ବଡ଼ ବୈରାଗ୍ୟ ଅଛି ଗଲାଣି । ମୁଁ ଭାବୁଛି, ବୁଦ୍ଧଦେବ ଯେପରି ସୁନ୍ଦର ଭରୁଣୀ ଭାସି, ସିରି ପୁଅକୁ ଛାଡ଼ି ନିଜ ନିଶାସକରେ

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ନିଜର ବାହାଦୁରୀ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଗରିବ ହୋଇ କହୁଲେ—ଜଣେ ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକର ଦୟା-ବର୍ଷା ପୁଅକୁ ତାର ଭାଇ ବନ୍ଧବର ସମ୍ପର୍କ ଲୋଭରେ କୌଣସିକଥା କରୁଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଆଇନ ପାଳରେ ପ୍ରମାଣ ଅଭାବରୁ ଅସାମୀମାନଙ୍କୁ ମୁଁ ଖଲ୍ଲସ କରିବା ପାରିବି । ସେହିମାନଙ୍କ ଠାରୁ ପାଇବୁ ଦୁଇ ହଜାର ଟଙ୍କା ।

ମଦନବାରୁ, ନିଜର ସାଥୀ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ବାହାଦୁରୀରେ ଖୁସି ନ ହୋଇ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରି କହୁଲେ—ତୁ ବଡ଼ ଭୁଲ କରିଛୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ । ପଇସାକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଟେଲି ଯଦି ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିର ପକ୍ଷରେ ମଜଦୁରୀ ଲାଗି ନିଶ୍ଚୟ ଅସାମୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ କଠୋର ଶାସ୍ତି ଦିଆଇ ପାରିଥାନ୍ତୁ, ତାହାହେଲେ ସଂସ୍ତ୍ରଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ମୁଁ ବସ ଖୁସୀ ହେଇଥାନ୍ତି । ଆହା, ବରୁଣର ଏକ ମାତ୍ର ପୁଅକୁ ତା କୋଳରୁ ଛଡ଼ାଇ ଯେଉଁ ମାନେ ହତ୍ୟା କଲେ—ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ପୁଣି ଦୟା !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ହସି ଦେଇ କହୁଲେ—ତୋ ମନ ଆଜି ବିଗିଡ଼ି ଯାଇଛି ମଦନ ! ଟଙ୍କା ପାଖରେ ଭଲ ମନ ବରୁଣ କରି କି ଲାଭ ! ତୋ ଭଲ ଏ ସବୁ କଥାକୁ ଯିଏ ଭାବିବ, ତା ପକ୍ଷରେ ଏ ସଂସାର ଛଡ଼ି କୌଣସି ମାର ବଣିଜ୍ୟଲକ୍ଷ ରୁଲିଯିବାକୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପଡ଼ିବ । ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଯିବ, ଏଥର ଯିବା ଚାଲ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଡାକର ସୌଖୀନ ହାତଧରି ଛଡ଼ି ଖସି ଧରି ଉଠି ଚିନ୍ତା ହେଲେ ମଦନ ବାରୁ ବି ଚିନ୍ତା ହେଲେ ।

ଅଗରେ ସାନ ବଡ଼ ହୋଇ ଅସଂଖ୍ୟ ସମାଧି ମନ୍ଦିର । ଦୂର ଅସୁ ଅସୁ ବା ପାଖକୁ ଦେଖିଲେ ମାରକୁଲ ପଥରର ଛୋଟ ସୁନ୍ଦର

ସମାଧି ମନ୍ଦିରଟିଏ । ତା' ଦେହରେ ଆତ୍ମା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅକ୍ଷରରେ
ଲେଖା ହୋଇଛି 'କୁମାରୀଶଙ୍କର' । ବସୁଧା ସ୍ଥର । ତା' ଡଳକୁ
ତାର ବାପ ମା'ଙ୍କର ଲବ୍ଧି ଲବ୍ଧରେ ଲେଖା ହୋଇଛି—“ମା ତୁ
ଗୁଲି ଯାଇଛି; ଏ ଆତ୍ମାକୁ ବି ନେଇ ଯାଇଛି ତୋ ସଙ୍ଗରେ ।
ସେ ପୁରରେ ତୁ ଶାନ୍ତିରେ ରହ ।”

ମଦନବାବୁ ସେ କେଉଁଟି ଧାଡ଼ି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ତାଙ୍କ ଆଖି ଛଲଚ୍ଛଳ
ହୋଇ ରୁଲି । ମନରେ ବ୍ୟଥାର ହୃଦୟ । ଆହା, ବିଅଟିର ମନର
ସୁନେଲି ଆଶା ପୁରଣ ନ ହେଉଣୁ ଅସମୟରେ ଏ ମଠି ସଙ୍ଗରେ ମିଶି
ଯାଇଛି..... !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନିଜର ସାଥୀ ଆତ୍ମକୁ ଅନାଇ ହସି ହସି
କହିଲେ—ସମାଧିକୁ ଦେଖି ମନରେ କଷ୍ଟ ହେଉଛି ନୁହେଁ ? କିଏ
ଜାଣେ ଏ ଶକୁନ୍ତଳା ଯେ କେହି ପ୍ରେମିକ ଦୁଷ୍ଟମୁଖ ପାଇଁ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ
କରି ନଥିବେ । ତା'ପରେ ସମାଧିଟି ଆତ୍ମକୁ ଗୁହ୍ୟ ନିଦେଶ ଦେଲା-
ପର କହିଲେ—‘ଶୁଣ ଶକୁନ୍ତଳା ! ତମ ପାଇଁ ମୋ ସାଥୀ, ମନରେ
ଭ୍ରାଣୀ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି । ତୁମକୁ ମୋର ଭୋଜକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ
ରହିଲା; ଯିବ ନିଶ୍ଚୟ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗୁଲିରେ ଆଖକୁ । ତା'ଙ୍କ ପାଖେ ପାଖେ
ମଦନବାବୁ । କେତେ ପାଦ ଗୁଲିଲା ପରେ ଘୁଣି ଏକ ସମାଧି ।
ସମାଧିଟି ଜଣେ ଓକିଲଙ୍କର । ନା ରଜନୀକାନ୍ତ; ବସୁଧା ସବିତରଣ ।”

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେ ଆତ୍ମକୁ ଗୁହ୍ୟ ଏକ ଶିଆଲରେ ହସ ହସ
ହୋଇ କହିଲେ—ଏ ବି ଏକ ଯୁବକ ଓକିଲ । ଆମର ଭୋଜକୁ

ଅନେକ ଯୁବକ ଓକିଲ ବନ୍ଧୁ ନିମନ୍ତଣ ହୋଇ ଆସିବେ । ଯା'ଙ୍କୁ ନିମନ୍ତଣ କଲେ କିମିତ ଦୁଃଖ ମଦନ ?

ମଦନବାରୁ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲା ପରି କହିଲେ—ନିମନ୍ତଣ କରିବା ଦ୍ଵାରା ଯେତେବେଳେ ଅଧର୍ମ ଯା'ଙ୍କ ପିଲା ଖର୍ଚ୍ଚ ନ ପଡ଼ୁଛି, ସେତେବେଳେ ନିମନ୍ତଣରେ କିତ କ'ଣ । ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ ପଦ ପଡ଼ନ୍ତା; ତାହାହେଲେ ନିମନ୍ତଣ ବୋଧହୁଏ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ?

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲେ । ବନ୍ଧୁ ଉପରୁ ତଳକୁ ନାଲି ସୁରକି ଗୁଡ଼ାଟିଏ ଗଞ୍ଜି ଆସିଛି । ଦୁହେଁ ଗଞ୍ଜି ଆସିଲେ ତଳକୁ । ଅଳ୍ପବାଟ ଯିବା ପରେ ବାଁ ପାଖକୁ ପଡ଼ିଛି କେଉଁ ଦିନର ଅଧା ଖତର ନରମୁଣ୍ଡ ଟାଏ । ପାଟିରୁ ଦାନ୍ତ କେରୁଟା ହେଉ ଗଲେ ବି ଆଉ କେତେଟା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି ରହିଛି । ସତେଯେପରି ସେ ଜୀବନ୍ତ ମଣିଷକୁ ଉପହାସ କରି ହସୁଛି—“ମଣିଷର ଦିନେ ଶେଷ ପରିଣତ ଏଇଆ ହୁଏ । ରୂପ ଯୌବନ, ମାନ-ସମ୍ମାନ ସବୁ ଦିନେ ମାଟି ସଙ୍ଗରେ ମିଶିଯାଏ ।”

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ କଥାବାଣୀ ଭିତରେ ରହସ୍ୟ କରି ସେହି ମୁଣ୍ଡଟି ଆଡ଼କୁ ବାଡ଼ିରେ ନିକେଶ କରି କହିଲେ—ତୁମକୁ ବି ନିମନ୍ତଣ ରହିଲା ମହାଶୟ !

×

×

×

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଓ ମଦନର ସ୍କୁଲ ଜୀବନରୁ ଥିଲା ଘନିଷ୍ଠ ବନ୍ଧୁତ୍ଵ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଧନୀ ଘରର ପିଲା ହେଲେ ମଧ୍ୟ, ମଦନକୁ ସେ ଗୌଣସି ଦିନ ଛେଟ ଅଣ୍ଟିରେ ଦେଖି ନାହିଁ । କାଳକ୍ରମେ

ମଦନ ଡାକ୍ତର ଏବଂ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବାରିଷ୍ଟର ହେଲେ । କୌଣସି ଏକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରେ ଦୁହେଁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିବାହ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ଦୁହେଁଙ୍କର ବୟସ ସତେଇଶି, ଅଠେଇଶରୁ ବେଶି ହେବ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଓକିଲତା ଆରମ୍ଭ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଜାକ-ଜମକରେ ରହିଲେ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସର୍ବାଙ୍ଗ ଅପିସରଙ୍କଠାରୁ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଢ଼ା ସାଧାରଣ ହେବ ବୋଲି, ନିଜ ଘରୁ ପ୍ରଚୁର ଟଙ୍କା ଆଣି ଏକ ସୌଖୀନ ମଠର କିଣିଲେ ଏବଂ ମହାନଦୀ କୂଳରେ ଏକ ନୂଆ ଆଧୁନିକ ଧରଣରେ ତିଆରି ହୋଇଥିବା ଡାକବଙ୍ଗଳା ଭଡ଼ା ନେଲେ । ଡାକବଙ୍ଗଳା ସଜାସଜି, ବଙ୍ଗଳା ଆଗରେ ଫୁଲ ବଗିଚା ଇତ୍ୟାଦି କରିବାରେ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ହଜାର ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ ଗଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବଙ୍ଗଳାରେ ରହିବା ଯିବା, ମଦନକୁ ଡାକି କହିଲେ, ଏତେ ବଡ଼ ବିରାଟ ଡାକବଙ୍ଗଳାରେ ମୁଁ ଏକାକୀ ରହିଲେ ମୋଟ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ତୁ ଆସିଥିଲେ ଅନ୍ୟ ଯାଗାରେ ଉଡ଼ାରେ ରହିବା ଅପେକ୍ଷା ଏଠାରେ ରହିଲେ ବଡ଼ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ଏ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ମଦନବାବୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇ କହିଲେ—ମୋ, ତୋ ଭିତରେ କେତେଦୂରାତ୍ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ମୋର ସର୍ବାଙ୍ଗ ଚାକିରୀ । ତା' ଛଡ଼ା ମୋର କାମ ହେଉଛି, ରେଗିସ୍ଟର ସେବା କରିବା । ସମୟ ଅସମୟରେ ଡାକବୁ ଆସିଲେ ମୋତେ ଯିବାକୁ ହୁଏ ପଡ଼ିବ । ତା' ଛଡ଼ା ମୁଁ ଅଳ୍ପ ଏଠି ଅଛି, କାଲି ହୁଏତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମଫସଲ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ବଦଳି ହୋଇଯିବ । କିନ୍ତୁ ତୋର ତ ଏସବୁ କାମ ନୁହେଁ ! ତୋର ସବୁବେଳେ ଧନ ଲୋକଙ୍କ ସହଯୋଗକାରୀ । କେବଳ ପଇସାବାଲା ଲୋକଙ୍କୁ ତୋତେ

କାମରେ ଲଗାଇ ପାରିବେ । ନଚେତ୍ ପ୍ରଭୃତି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କରି କିଏ
ବାଣିଜ୍ୟରେ ଦେଇ ମଜଦୁରୀ ଲାଭିବ । ତଥାପି ମୁଁ ଏଠି ଯେତେଦିନ
ଅଛି ତୋର ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଏତିକି ନ ପାରି ନିଶ୍ଚୟ ଏଠି ଆସି ରହିବ ।

ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଏକାଠି ରହିବାରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ମାସ ବିତଗଲାଣି ।
ଏହି ସମୟ ଭିତରେ ଅବିବାହିତ ଧନୀ ବାରିହର, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ
ନିଜର ଜାମାତା ରୂପେ ପାଇବାକୁ ଅନେକ ଆଧୁନିକ ଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି
ଅନଳରେ ପଡ଼ି ପଡ଼ିଲପରି ଲଳାୟିତ ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ।
ଅନେକ ସମୟରେ ନିଜର ଆଧୁନିକା ଜନ୍ମାକୁ ଅପସର ରୂପରେ
ସଜାଇ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଦେଖାସାପାତ କରିବା ବାହାନାରେ ତାଙ୍କ
ସହିତ ପରିଚୟ କରିବା ଦେଇଛନ୍ତି ।...ତା'ପରେ ସ୍ବାଧୀନ ଭାବରେ
ହିଅ ମଠର ନେଇ ଛୁଟିଛି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ନିକଟକୁ । ଏହାଛଡ଼ା,
ଅନେକ ତରୁଣୀ ଅଧ୍ୟାପିକା, ତରୁଣୀ ଓକିଲ ଆଦି ଆସି ତାଙ୍କୁ
ପିତୃରୂପେ ପାଇବା ଆଶାରେ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ରୂପ ଯୌବନ ସମ୍ଭାର
ନେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କୌଣସି ସମୟକୁ ପ୍ରତି
ଏତେ ସ୍ନେହ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଦେଖାଇଅଛନ୍ତି ଯେ, ଯିଏ ଥରୁଟିଏ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ
ଆସିଛି—ତାଙ୍କର ମଧୁର ବ୍ୟବହାର ପାଇଛି, ସେ ମନରେ “ସୁନାର
ତାଳିମଝିଲ” ଭେଟିଛି । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନିଶ୍ଚୟ ତାକୁ ଭଲ ପାଉଛନ୍ତି,
ଏହି ଆଶା ନେଇ ତା' ଆଖିକୁ ନିଦି ଆସି ନାହିଁ । ବେଳକାଳ
ରହି ପୁଣି ଦେଖିଛି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ଦିନେ ଦିନେ ଜୋସ୍ତାସ୍ତରେ ଫୁଲବଗିଚା ଭିତରେ ଥିବା ଆଶମ
ବିନୟାସରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଓ ମଦନବାବୁ ବସି ଗପସପ
ହେଉଥିଲେ—ମଦନବାବୁ ଖୁସୀ ମନରେ କହନ୍ତି—ଜାଣିଲୁ

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ, ବୃଦ୍ଧମାନ ତୋ' ଉପରେ ମରୁ ଗ୍ରହଣର ବି ଶୁଭ-ଦୃଶ୍ୟ
 ପଡ଼ିଛି । ଛାଡ଼ା ସେଇପାର ହେବା ତ ସାଧାରଣ କଥା । କିନ୍ତୁ ଚନ୍ଦ୍ର
 ଉଲ୍ଲୀଖାମାନଙ୍କର ରୂପ ଯୋଗ୍ୟ ଭୋଗ କରିବା ଦୁରରେ ଥାଉ,
 ସେ ମଧୁବୋଳା ଅଧରୁ ପଦେ କଥା ପୁଣି କହ—କେତେ ଯୁବକଙ୍କର
 ଅନ୍ୟମ ଚେଷ୍ଟାରେ ବି ସମ୍ଭବ ହେଉ ନାହିଁ—ସେହିମାନେ ତୋର
 ଚରଣ ତଳେ ସେମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଅର୍ପଣ କରିଦେବାରେ ନିଜକୁ
 ଭାଗ୍ୟବାନ ମଣୁଛନ୍ତି । ଏହାଠାରୁ ତୋ' ପକ୍ଷରେ ଆଉ ବଡ଼ କଥା
 କ'ଣ ! କିନ୍ତୁ..... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅକାଶ ଆଡ଼େ ଚାହିଁ ସିଙ୍ଗାରେ ଲଗାଇ
 ଲଗାଇ ଦୁହାଁମୀ ହସ ହସ କହନ୍ତି—ପୁଣି କିନ୍ତୁ କ'ଣ ?

ମନ୍ଦନବାବୁ ଖୋଲ ମନରେ ଉତ୍ତର ଦିଅନ୍ତି—ଏ 'କିନ୍ତୁର'
 ମାନେ କାହା ପାଖରେ ହୁଏ ତ କିଛି ଅଛି, କାହା ପାଖରେ ହୁଏ ତ
 ନାହିଁ । ତୁ କିଛି ଆଉ ତ ସବୁ ତରୁଣୀଙ୍କୁ ବିବାହ କରିବୁ ନାହିଁ ?
 ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ ଆଶା ଘାପ ଜାଳି, ସକା ଗୋଲପରୁ ମଧୁ ଲୁଟି ଖୁବ୍
 ଅନନ୍ଦ ପାଉଛୁ ସତ, କିନ୍ତୁ ତୁ ଜଣଙ୍କ କଥା ଭାବି ଦେଖ । ତୋ'ଠାରୁ
 ଜଣେ ହଜାଣି ହୋଇ ଅନ୍ୟ ପତି ଗ୍ରହଣ କରି, ଜୀବନର ଏକମାତ୍ର
 ଶୁଭଦିନ ମଧୁସୂୟା ରାତିରେ କୁଳଦାସ ଛୁଇଁ ସ୍ବାମୀ ପାଖରେ ସେ
 ସତୀଭୂତ ବି ନିଦର୍ଶନ ଦେଖାଇବ ? ଛଳନା କରିବା ଛଡ଼ା ତାର
 ଆଉ ଉପାୟ ନ ଥିବ । ସେତେବେଳେ ତୋ ପ୍ରତି ତାର ମନର ଭାବ
 ଯେ କ'ଣ ହେବ କଲ୍ଲନା କରି ପାରୁଛୁ ତ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗୋଟାଏ ଶିଅଲ୍ ହସରେ ମନ୍ଦନବାବୁଙ୍କ ଉତ୍ତରକୁ
 ଉଡ଼ାଇ ଦେଇ କହନ୍ତି—ତୋର ସେହି ମରହଟ୍ଟିଆ ଧାରଣା ଅଛି ବି

ଯାଇ ନାହିଁ । ସେହି ପୋଥି ପୁରଣ, ଧର୍ମ ଭିତରେ ତୋ ମ
ସବୁବେଳେ ଘୁରି ବୁଲୁଛି ! ଆରେ, ଅଜକାଳି ବଡ଼ ଘରର ବିଷ
ଘରରେ ସେ ପୁରୁଣାକାଳିଆ କୁଳଦାସ ଆଉ ମଧୁସୂଦନୀ ଘରେ ଜନ୍ମ
ନାହିଁ ! ଘରର ସାଜସଜ୍ଜା ଭିତରେ ନେଲିଆ ବଜୁଲି ଆଲୁଅ ଖଣ୍ଡ
ହୋଇଛି । ସବୁ ସେଠି ଦଣ୍ଡିବ ରଙ୍ଗିନୀ । ତେଣୁ ‘କୁଳଦାସ’ ଅଜ
କାଳି ହୁଇଁବାକୁ କାହାର କି ପଡ଼ୁ ନାହିଁ ।

ମଦନବାରୁ ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି କହନ୍ତି—କିନ୍ତୁ ମନ ଭିତ୍ତି
ରଚାତ ରଙ୍ଗିନୀ ହେବ ନାହିଁ । ନିଜର ଅନ୍ତର କ’ଣ ନିଜ
ଆଦାତ କରୁ ନ ଥିବ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଶେଷ ସିତାରେଟ ଖଣ୍ଡିତା ପୋପାଡ଼ି ଦେଇ
କହନ୍ତି—“ପୁରୁଷ ପକ୍ଷରେ ହେଉ ବା ମୃଦଙ୍ଗ ପକ୍ଷରେ ଚନ୍ଦ୍ର
ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଜୁଟିଲେ ଛାଡ଼ି
ଦେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।”

ମଦନବାରୁ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେଇ କହଲେ—“ସୁଯୋଗ
ସୁବିଧା ଜୁଟିଲେ ପରଧନ ଅପହରଣ କରିବା ତ ବିବେକା ମଣିଷ
କାମ ନୁହେଁ ।”

ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର, ଖଣ୍ଡେ ସାଥୁଛଡ଼ା ବନ୍ଦୁ ପଛରେ ବ
ମାରିଥିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ହାତ ଘଡ଼କୁ ଅନାଇଲେ ଦୃଷ୍ଟି ପ
ମିଳିତ । ତା’ପରେ ମଦନବାରୁଙ୍କୁ ଗୁହଁ ଅଛାଉଣୀରେ କହୁମେ
ଏସବୁ କଥା ଆରମ୍ଭରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେବା । ବର୍ତ୍ତମାନ ସାହା ହେଉ
ହେଉ ଥାଉ । ଦୁହେଁ ଉଠିଗଲେ ଡାକବଲା ଭିତରକୁ ।

ପୁଣ୍ୟ, ବାହୁମାନେ ଅସିଲେଣି ଜାଣି ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଖାଦ୍ୟ ଅଣି ବଢ଼ିଦେଲେ । ଦୁଇ ବନ୍ଧୁ ଗପସପ ହୋଇ ଖାଇ ଖାଉ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ କହିଲେ—ପଥରଦଳ ଚକ୍ର କରବାକୁ ହେବ । କ’ଣ କ’ଣ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ହେବ ଅତି ନିଶେଷରେ ତାଲିକା କରିଦେଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । ତାଲି ସମସ୍ତ କିଛି ପୋଗାଡ଼ କରିବା ଭିତରେ ବୋଧହୁଏ ସ୍ତମ୍ଭ ମିଳିବ ନାହିଁ ।

ମଦନବାରୁ ଖୁସିମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଖାଇସାରି ପୁଣି ଏକ ବିଷୟ ଭୋଜିର ତାଲିକା କରିବାରେ ଖୁବ୍ ଆନନ୍ଦ ମିଳିବ । କିନ୍ତୁ ଆମର ଆନନ୍ଦ ଭିତରେ କେବଳ ଶହେଟା କୁକୁଡ଼ାଙ୍କର ଯାହା ପ୍ରାଣ ଯିବ । ସେମାନଙ୍କୁ ଦାଉଅଛୁ କୁହୁ ମୁହଁକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ପାଇଁ, ତମର ଆଇନ ବହିରେ କ’ଣ କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ହସି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—“ମଣିଷର ଯେଉଁଠି ସ୍ଵାର୍ଥ, ପୁଣି ଜିର ଯାହା ରୁଖିବା ପାଇଁ ଲାଗୁଛି, ସେଠି ପୁଣି ଆଇନ କରିବ କିଏ !”

ମଦନବାରୁ ଟିକିଏ ଗମ୍ଭୀର ରହି କହିଲେ—ତାହାହେଲେ ମଣିଷ ଆଜିଯାଏ ବି ଠିକ୍ ମଣିଷ ହୋଇ ନାହିଁ; ଯେଉଁ ବଣୁଆକୁ ସେଇ ବଣୁଆ ଅଛି । ଯେଉଁ ଆଇନ, ସବୁ ଜୀବ ପ୍ରଜାସମାନ ନୁହେଁ, ସେ ପୁଣି କି ଆଇନ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଚିତ୍ତରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ “ମଣିଷ ଆଇନ କରିଛି ତାର ନିଜ ସ୍ଵାର୍ଥକୁ ନିରାପଦରେ ବଜାୟ ରଖିବା-ପାଇଁ ।”

ସଦନକୁ ଆଉ ଶେଷ ପ୍ରଗାରେଟ ଲଗାଇ ଲଗାଇ କହିଲେ
 “ସୁ ବି ତ ମାନୁଛୁ । ମଣିଷ ଅପେକ୍ଷା ବୁଦ୍ଧିମାନ ଜୀବ ସେ ପକ୍ଷୀ
 ଏ ଦୁନିଆରେ ସୃଷ୍ଟି ନ ହୋଇଛି, ସେ ପକ୍ଷୀ ଏ ଅନ୍ଧ ନିକଟ
 ସ୍ଵାର୍ଥର ପାଇଁ ନିଷ୍ଠୁର ଜଟିଳରୁ ଜଟିଳତର ହେଉଥିବ ।”

ତା’ପରେ ଦୁଇଜଣ ହେକି ଡାଲିବା କରୁଥିବା ସମୟ
 ଦେଲେ ।

ଅଜି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀ ଦିନ । ସନ୍ଧ୍ୟା ପୂର୍ବରୁ
ଚାନ୍ଦର ଡାକବେଳାଟି ସାଜସଜ୍ଜା ଓ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅରେ, ବିଷୁବ
ଯୁବତୀ ନିଜକୁ ଅପୂର୍ବ ଦେଶରେ ସଜାଇ କାହାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ଅନାଇ
ରହିଲା ପରି ଝଲସୀ ଉଠିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଓ ମଦନବାବୁ
ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କର ଆସିବାର ସମୟ ହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ,
ଅତିଥିମାନଙ୍କର ଚର୍ଚ୍ଚା କରିବା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଯେପରି ତୃଟି ନ ଘଟେ,
ସେଥିପାଇଁ ନିଜେ ଗୁରୁଆଡ଼ ତନଖି କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ଠିକ୍ ସାଢ଼େ ଆଠଟା ବାଜିବାର କେତେ ମିନିଟ୍ ପରେ ପରେ
ବେଳା ଆଗରେ ପ୍ରାୟ ପରୁଷଟି ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗର ମଟର, ଅନେକ
ସାଇକେଲ୍ ରକ୍ଷା ଠିଆ ହୋଇଲେ । ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ
ଭିତରୁ କିଏ ନିଜର ନବ-ବିବାହୁତ ସ୍ତ୍ରୀ, କିଏ ବା ନିଜର ଅବିବାହୁତା
ଅଧୁନିକା ଜନ୍ମାକୁ ସଙ୍ଗରେ ଘେନି ଆସିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କର
ବେଣୀହଲ, ଦୁହ୍ନାମୀରେ ଖିଲ୍ ଖିଲ୍ ହସ, ସଂସ୍ତ୍ରଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ
ଚରଣ ଉଠାଇ ବେଶ ଆନନ୍ଦ ଦେଉଥାଏ । କେତେକ ଫୁଲ
ବଗିଚେରେ ଥିବା ଦେଉଳ ପରେ ବସି ଗପସପ ହେଉଥାନ୍ତି । କେତେକ
ଯୁବକ, ଯୁବତୀ 'ରେଡିଓ ପାଖରେ ବସି ମଣିପୁରୀ ଗୀତ ଶୁଣିବାରେ
ବିଶ୍ରେର । ଦାମିତ୍ରୀ ସଙ୍ଗରେଥୁଆରେ ଗୁରୁଆଡ଼ ମହକ ଉଠୁଥାଏ ।
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁ ଦରହାସ ବଦନରେ ଗୁରୁଆଡ଼ ବୁଲି ଅତିଥିମାନଙ୍କୁ
ସମ୍ବଦ୍ଧନା କଣାଇ ଯାଉଥାନ୍ତି ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ଖାଇବା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ବିଭିନ୍ନ ରକମର ସୁସ୍ୱାଦୁ ଖାଦ୍ୟ ପରିବେଷଣ ଭିତରେ, ନିଜେ ମଦନ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାବୁ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରେ ବୁଲି ଦେଖାଗୁଡ଼ି କରୁଥାନ୍ତି ।

ଶିଅଗିଆ ସରଲା । ପୁଣି ପାନ ସିଗାରେଟ ଧୁଆଁରେ ଗୁରୁଆଡ଼ ମହକି ଉଠିଲା । କେତେକ ଅତ୍ୟୁଚ୍ଚ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ସ-ହାସ୍ୟ ବଦନରେ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇ ମଠର ଓ ସାଇକେଲ ଚାକ୍ଷୀରେ ବଦାୟୁ ନେଲେ । କେତେକ ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ କିଛିସମୟ ରହି ଖୁସି ଗପ ଆରମ୍ଭ କଲେ ।

ରାତି ଦଶଟା ବାଜିଲା । ବସିଥିବା ବନ୍ଧୁମାନେ ନିଜେ ନିଜର ଘରକୁ ଚାଲି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ବଦାୟୁ ନେଇ ବାହାରିଲେ । ବାକୀ ବଙ୍କା ଆଗରେ ରହିଲା, ଏକ ସୌଖୀନ ନାଲିରଙ୍ଗର ମଠର । ଆଉ କୌଣସି ନିମନ୍ତ୍ରିତ ବନ୍ଧୁ ଆସିବାର ସମ୍ଭାବନା ନ ଥିବାରୁ, କୁମାରୀ ପୁଷ୍ପକୁମାରୀ ନାଳ ନୟନରେ ଭ୍ରମର ଖେଳାଇ ହସ-ହସ ହୋଇ କହିଲେ — ଆପଣ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ଏଥର ବସନ୍ତ । ଭୋକରେ ପଟ ହାତ ହାତ ଜଳିବଣି..... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ପୁଷ୍ପର ଛନଛନିଆ ମୁହଁଟିରୁ କ'ଣ ଶୋଷି ନେଲାପରି ହସି ଦେଇ କହିଲେ — ‘ତୁମେ ନିଜ ହାତରେ ପରଶି ଦେବ ବାଲି ଆଣି ରଖି, ଭୋକ ସମ୍ଭଳି ହୋଇ ରହିଛି । ଏଥର ଅନୁଗ୍ରହ କର ।’ ତା’ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ପୁଷ୍ପର ବାରବରପର ସାନ ଉରୁଣୀ ଉଣୁର ପିଠିରେ ହାତ ମାରି କହିଲେ — ‘ନିଦ ମାଉଲଣି ନୁହେଁ ?’ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଚେୟାରରେ ଟିକିଏ ଭ୍ରମାଇ ପଡ଼ିଥା । ଅପା ଗଲବେଳେ

ଡାକି ନେବ । ପଦ ନଦ ଲଗିଯିବ—ତାହାହେଲେ ଭଲ । ମୋ ପାଖରେ ଶୋର ପଡ଼ିବୁ । ମୁଁ କାଲି ସକାଳେ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଅସିବି ।

ମନରେ ନୂଆ କବି ଯୌବନ ପରଶ ଲଗି ଆସୁଥିବା ରେଣୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ଲଜଲଜ ହୋଇ ତାଙ୍କ ହାତକୁ ସ୍ନେହରେ ଠେଲି ଦୁହାଁମୀ କରି କହିଲା—“ନା, ମୁଁ କାହିଁକି ଏଠି ରହିବି ! ଅପାର ଦେବି ହେଲେ ମୁଁ ଏକାକୀ ମଠର ନେଇ ଘରକୁ ଚାଲିଯିବି ଯେ…… !

କନ୍ଦକାନ୍ତବାବୁ ରେଣୁର ସିହାଣୀ କଥାରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଟାଣି ତାର ଚିରୁକ ହଲାଇ ଦେଇ ଦେଇ କହିଲେ—“ତୁ ମଠର ନେଇ ଗଲେ—ଅପା ପୁଣି ଯିବ କିମିତ ? ତୋତେ କ’ଣ ମଠର ଚଳାଇ ଅସେ ?

ରେଣୁ ଭାଙ୍ଗିବି ଉପରେ ଆରଜି ରହି କହିଲା—“ଅପା କେମିତି ଯିବ ତମେ ଜାଣିଥିବ । କାଲି ସକାଳୁ ନିଜେ ନେଇ ଛାଡ଼ି ଦେଇ ଅସିବି ।”

ପୁଣି, ସାନ ଭଉଣୀ ରେଣୁର କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ମୁହଁରେ ଲଗା କାନି ଦେଇ ହସ ଗୁପ୍ତି ରଖିଥିଲା । ତାର କଥା ଶେଷ ହେଲା ଯିବା ଦୁହାଁମୀ ଉଦ୍‌ରେ ଲଜ ଲଜ ହୋଇ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି କହିଲା, ଫାଜିଲ ! କେତେ କଥା ପୁଣି ଶିଖିଲଣି… ।

କନ୍ଦକାନ୍ତବାବୁ, ସୋହାଗରେ ରେଣୁର ପିଠି ସାଉଁଳୁ ସାଉଁଳୁ ପୁଷ୍ପ ଆଡ଼କୁ ଡେଇଁଛେଇ ଗୁହଁ ପ୍ରଶ୍ନ କଲେ—ଶୁଣିଲ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ! ରେଣୁ ତ କିଛି ଖରାପ ପ୍ରସାଦ ଦେଇ ନାହିଁ । କ’ଣ କହୁଛ, ଶୁଣି !

ପୁଣି, ଅଧରରେ ଲୁହମନକୁଳ ହସ ପରି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ
ଅବସ୍ଥା କଣେଇ ଗୁହଁ ଗଦ୍ ଗଦ୍ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ—“ଅପଣ ବ
ସେମିତି ହେଲେଣି... । ଆଜି ଥାଉ ଏ ଦୁଃଖୀନୀ କଥା । ଅପଣ ଆଗ
ଖାଇ ବସନ୍ତ । ଏଗାରଟା ଯେ ବାଜିବ..... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଓ ମଦନବାବୁ ଦୁହେଁ ଖାଇ ବସିଲେ । ଦୁଇଟି
ଗୁଜରଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟରେ ପୁଷ୍ପ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ ଆଣି
ଦୁଇ ବ୍ୟକ୍ତି ପରଶି ଦେଲ ।

ଶିଅପିଆ ସରଲ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ
ଖଣ୍ଡେ ସିଙ୍ଗାରେଟ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ । ଦୁଇ ବ୍ୟକ୍ତି ଆରମ୍ଭ ଚେୟାରରେ
ବସି ସିଙ୍ଗାରେଟ ଖାଇ ଖାଇ ସାମନା ଚେୟାରରେ ଦେବକନ୍ୟା ଭଳି
ବସିଥିବା ପୁଷ୍ପ ଆଡ଼େ ଗୁହଁ ପ୍ରଥମେ ମଦନବାବୁ କହିଲେ—“କବି
ସ୍ତ୍ରୀକାର କରି ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ଏତେବେଳେ ଯାଏ ଏଠି ରହି ଆମର ଚର୍ଚ୍ଚା
କରି ଥିବାରୁ ମୁଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି ।”

ମଦନବାବୁଙ୍କର ପାଟିରୁ କଥା ଶେଷ ନ ହେଉଣୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-
ବାବୁ ଆନନ୍ଦ ଆଗ୍ରହରେ କହିଲେ—ସେତିକି ନୁହେଁ, ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କୁ
ମୁଁ ଦୁଇଗୁଣ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି । ତା’ ସଙ୍ଗରେ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ
ମଧ୍ୟ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ । ସେ ନିଜେ ଆଜି ଅଳ୍ପାଳ୍ପ ପରଶମ କର
ନ ଥିଲେ ଏତେବେଳେ କାମ କୌଣସିମତେ ରୁଟି ନ ଥାନ୍ତା ।

ପୁଷ୍ପ ବ ମୁହଁରେ ରୁମାଲ ଦେଇ ମୁରଜି ହସି କହିଲେ, ମୋର ବ
ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଧନ୍ୟବାଦ ।

ମଦନବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ
ହାତରୁ ପରଶା ଖାଇ ପେଟ ମୋର ଭରପୁର ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏତେ

ହୋଇ ସତର ପାଞ୍ଚ ଦରଜାରେ ଅସ୍ତେ ଅସ୍ତେ ଖଟ ଖଟ
ହେଲା । କି' ତନି ଥର ଖଟ ଖଟ ସକ ପରେ ଯୁକ୍ତକାନ୍ତ ଗ
ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ କିଏ ?

ଉଦ୍‌ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଆସିଲା—ଫିଟାନ୍ତୁ ଅଜ୍ଞା !

କନ୍ଦୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଛତରେ ନମକ ଲାଗିଲା । କୌଣସି ନିମନ୍ତ
ଅତିଥି ପହଞ୍ଚିଲେ ନା କ'ଣ ! ମନେ ମନେ ବରଜା ହେଲେ,
କେନ୍ଦୁ ଏତେବେଳେ ଆସିଥାନ୍ତି ତାହାହେଲେ ନିହାତି ଅଭଦ୍ର କ
ଲାହିଁ ଅଠଟା ଅର କାହିଁ ପାଖାପାଖି ଗୋଟାଏ ।

ତା'ପରେ ଗୁରୁକୁ ଡାକ ଦେଲେ—ଅଗାଧୁ ? ଅଗାଧୁ !

ଅଗାଧୁ ହୋଲାଲବା ଅବସ୍ଥାରୁ ଚିହ୍ନିକି ଉଠି କହିଲା, ପାଧ
ଅଜ୍ଞା । କନ୍ଦୁକାନ୍ତବାବୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ—ଦାହାରେ କିଏ ଡାକୁଛି
କବାଟ ଫିଟାଇ ଦେ ।

ଅଗାଧୁ ତର ତର ହୋଇ ଦରଜା ଫିଟାଇ ନମକ ପଡ଼ି
ଏତେ ରତରେକି ଆଦୁର ବାବୁମାନେ ଅଛନ୍ତି । ସବୁ ତ ସବୁ
ଖାଇବେ କ'ଣ ! ବଡ଼ ଭଲେଣି ତା' ମୁଲରେ ।

ଗୁରୁକିକୁ ଦେଖି ଆସିଥିବା ଉଦ୍‌ସ୍ୱର କହିଲେ—କ
ଅଛନ୍ତି ନା ଖୋଇବାକୁ ଗଲେଣି ?

ଅଗାଧୁ ନମସ୍କାର ହୋଇ କହିଲା—ବାବୁ ଖୋଇବାକୁ ସ
ନାହାନ୍ତି ଅର ଟିକିଏ ପରେ ଯିବ । ଅସି ସତେ ବସି ଖଟ
କାଗଜ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଡାକ ଦେଉଛି ଅଜ୍ଞା ! ଅଗାଧୁ ତର ତର ହୋ
କନ୍ଦୁକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଗୁଲିଗଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଗାଧୁକୁ ବଡ଼ ବାଜିବୋସୁ ହେଲପର ଦେଖି
 ଶରଲେ—କିଏ ତାକୁଛନ୍ତି ?

ଅଗାଧୁ ବଡ଼ ବିଚଳିତ ହେଲପର କହିଲା—କ'ଣ କରାଯିବ
 ଅଜ୍ଞ ! ସବୁତ ଶେଷ ହୋଇଛି । ଗୁରୁଜଣ ଆସିଛନ୍ତି । ଜଣେ ବଡ଼-
 ବାବୁ, ଦି'ଜଣ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକ । ଆଉଜଣେ କିଏ ସାଧରଣ ଲୋକଭଳି
 ଦଣ୍ଡି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବି ବଡ଼ ବିଚଳିତ ହୋଇ, ଭଦ୍ରତା ଖାତରରେ
 ପାଛେଟି ଆଣିବା ପାଇଁ ଦରଜା ପାଖକୁ ଉଠିଗଲେ ।

ବିଜୁଳୀ ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ ଆଗରୁକମାନଙ୍କର ଚୈତ୍ତବ୍ୟ ପରିଷ୍କାର
 ଦେଖୁଥିଲା । ସବା ଅଗରେ ସାହେବ ପୋଷାକରେ ଥିବା ଯୁବକ ଜଣକ
 ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖିଲେପଣି ଆଗ୍ରହ ଆନନ୍ଦରେ ହସ ହସ ହୋଇ
 କହିଲେ—ନମସ୍କାର ! ଆମର ଖୁବ ଡେରି ହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ
 ଅମେ ବଡ଼ ଲଜ୍ଜିତ । ଆପଣ ସେଥିପାଇଁ କ୍ଷମା ଦଅନ୍ତୁ ।

ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଯୁବତୀ ଦୁଇଜଣ ଏବଂ ପଛରେ
 ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଆସିଥିବା ସାଧରଣ ଲୋକଟି ବି ତାକୁ ନମସ୍କାର
 ଜଣାଇଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖି, ମନେ ମନେ ଅନେକ
 ହେଜି ହେଲେ । କିଏ ଏମାନେ ! ଏମାନଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର କେବେ
 ଚିହ୍ନା ପରିଚୟ ଥିଲା ପରିତ ବୋଧ ହେଉ ନାହିଁ । ତଥାପି ଭଦ୍ରତା
 ଖାତରରେ ତାଙ୍କୁ—ଅସନ୍ତୁ ଚିତରୁକୁ ଆପଣମାନେ ! ମୁଁ
 ଆପଣମାନଙ୍କୁ ଗୁହଁ ଗୁହଁ...ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୋଇବାକୁ ଯାଉଥିଲି ।

ସାହେବା ପୋଷାକରେ ଥିବା ଭଦ୍ର ଯୁବକଟି ଉତ୍ତରକୁ ପାଇଁ ଶାଢ଼ି ଟିକିଏ କୋରରେ ହସି କହିଲେ—‘ଆମେ ଆପଣଙ୍କର ଏତେ ସମ୍ମାନ ନବୁ କରୁ ଥିବାରୁ କ୍ଷମା କରିବେ । ଆମର ଅନ୍ୟାୟତେ ବିଶେଷ କାମ ଥିଲେ ବି ଆପଣଙ୍କ ଭଲ ଲେକ ସେତେବେଳେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି ସେତେବେଳେ ନ ଆସିବାଟା ଅଭଦ୍ରାମୀ ହେବ ବୋଲି ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ଗୁଲି ଆସିଲୁ । ଆମର ଶିଆ ପିଆ ସରିଛି । ଆପଣ ସେଥିପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । କେବଳ ଟିକିଏ ଗପସପ ପରେ ଆମେ ଗୁଲିଯିବୁ । ଆପଣ ବି ବଡ଼ଜ୍ଞାନ ବୋଧ କରୁଥିବେ !... କିନ୍ତୁ ଆପଣ ବୋଧହୁଏ ଆମକୁ ଏତେବେଳ-ଯାଏ ଚିହ୍ନି ପାର ନାହାନ୍ତି ! ଏକଥା କହୁ କହୁ ଆଗ୍ନେୟ ଭଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଖଣ୍ଡେ ଗନ୍ଧ ଚେୟାରରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ଯୁବତୀ ଦୁଇଟି ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏ ବଡ଼ ଗନ୍ଧ ଚେୟାରରେ ପାଖକୁପାଖ ହସ ହସ ହୋଇ ବସି ପଡ଼ି ଅଧିସ୍ୱର କାନ୍ଥରେ ଟଙ୍କା ହୋଇଥିବା ଫଟୋ ଗୁଡ଼ିକଆଡ଼େ ଗୁହଁ ବାରେ ଲାଗିଲେ । ବାଙ୍କା ସାଥୀରଣ ଲେକଟି ଗୌଣସି ଗୌଳରେ ନ ବସି, ତଳେ ବିଛା-ହୋଇଥିବା ରଙ୍ଗିନ ଗାଲିଗୁ ଉପରେ ବସି ପଡ଼ିଲ ।

ଚନ୍ଦ୍ରଚାନ୍ଦ୍ରବାରୁ ଭଦ୍ରତା ଦେଖାଇ କହିଲେ—ଆହା ! ତଳେ ବସିଲେ କାହିଁକି, ଗୌଳରେ ବସନ୍ତୁ !

ତଳେ ବସିପଡ଼ୁଥିବା ଲେକଟି ଉତ୍ତର ଦେଲା—କିଛି ନାହିଁ ଅଜ୍ଞ, ଏଇ ତଳ ମୋର ଭଲ । ଗୌଳରେ ବସିବାପାଇଁ ମୁଁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ଅଜ୍ଞ ! ଚିରଦିନ ତ ତଳେ ବସି ଆସିଛି, ଆଜି କାହିଁକି ଗୌଳରେ ବସିବି । ଆପଣଙ୍କ ଭଲ ଲେକ ସେତେବେଳେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି, ନ ଆସି ରହିନ୍ତି କେମିତି ! ମୁଁ ଏ ନିମନ୍ତ୍ରଣକୁ ଯୋଗ୍ୟ ନୁହେଁ ହଜୁର !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ, ଭଦ୍ରତାରେ ସାହେବା ପୋଷାକରେ ଥିବା
ଯୁବକଙ୍କ ହାତକୁ ଖଣ୍ଡେ ସିଗାରେଟ ବଜାଇ ଦେଇ, ଅନ୍ୟ ପାଖରେ
ସେଇ ତରୁଣୀ ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ଛଳନା କରି ଚାଲି ଯିଲେ !
ଏଡ଼େ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ନେଇ ପୁଣି ମଣିଷ ଜନମ ହୁଅନ୍ତି... !
ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯେତେ ତରୁଣୀ ଆସୁଛନ୍ତି, ସେମାନେ ଏଇ ଦୁଇଜଣଙ୍କ
ପାଦତଳକୁ ବି ସରି ହେବ ନାହିଁ ।...ଏସବୁ ଭାବନା ଭିତରେ
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ମନେ ମନେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ ହେଉ ହେଉଥିଲେ
କିଏ ଏମାନେ ! କିଏ... !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁଙ୍କର ହାତ-ଭାବ ଠରଠର ଅଗନ୍ତୁକ ଭଦ୍ର-
ଯୁବକ କଣ ଭାବୁଥିଲା ପରି କହିଲେ—“ଅପଣ ପ୍ରକୃତରେ ଅମଳୁ
ଚନ୍ଦ୍ର ନ ପାରି ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେଣି । ଅପଣଙ୍କୁ ଏତେ
ସମୟ ଚନ୍ଦ୍ରା ନ ଦେଇ ଚାଲିତ କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ । ଶୁଣନ୍ତୁ ମୋ
ନାମ ରଜନୀକାନ୍ତ ଦାସ । ଏତରୁଣୀ ହେଉଛନ୍ତି କୁମାରୀ ସକୁନ୍ତଳା ।
ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯେ ବସିଛନ୍ତି—ତାଙ୍କ ନାମ ରଜରାଣୀ । ଆଉ ଏ
ଯିଏ ତଳେ ବସିଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ନାମ ହେଉଛି ହରି ମଲିକ । ରଜରାଣୀଙ୍କ
ଛଡ଼ା ଅମ ତନିଜଣକୁ ଅପଣ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି । ସେ ଭଦ୍ର ମହିଳା
ଅପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ମଦନବାରୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ସେ ତାଙ୍କର
ଅସ୍ତ୍ରୀୟ ଲୋକ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ, ଯୁବକ ଦୁଇଟିଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ବାରେଇ ହୋଇ
ଗୁଡ଼ି ମନେ ମନେ ଆଖି ବୁଲାଇଥିଲେ—‘କାହିଁ, କମିତ ଲୋକ ତ
ମୋର କେହି ଚନ୍ଦ୍ରା ପରିଚୟ ନାହିଁ ! ତେବେ କିଏ ଏମାନେ !
ସଦନତାର ତାତାହେଲେ କଣ ଏମାନଙ୍କ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛନ୍ତି !

ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧ୍ୟେଷ ଶକ୍ତି ପାଇଲ ପରି ଚନ୍ଦ୍ର କାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ—“ମଦନବାବୁ ଶଠି ଶଠି ବଡ଼ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଉଠାଇ ଦେଉଛୁ ରୁହନ୍ତୁ ।”

ରାଜରାଣୀ ଯାହାଙ୍କର ନାମ ସେ ବାଣୀକିଣୀ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ, ଅପଣ ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ । ସେମିତି କିଛି ମୋର କାମ ନାହିଁ । ମୁଁ ଅବଦାନେ ଅସିବି ସେ । ସେ କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ବିଶ୍ରାମ କରିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଉଠାନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ନିଜକୁ ରଜନୀକାନ୍ତ ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଇଥିବା ବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ମନର ଭାବକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁ କରୁ କହିଲେ—ବାଃ, ଅପଣ ନିଜେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ବି ଚିହ୍ନି ପାରୁ ନାହାନ୍ତି । ନିଜର ନାମ କହିଲେ ବି ହେଲ ରୁହନ୍ତୁ... !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନିଜେ ବଡ଼ ଲକ୍ଷ୍ମିତ ବୋଧକରି ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ କହିଲେ—ଚିହ୍ନି ନ ପାରି ଥିବାରୁ ମୋତେ କ୍ଷମା କରିବେ । ଦୟାକରି ମନେପକାଇ ଦେଲେ, ମୁଁ ବଡ଼ କୃତଜ୍ଞ ହେବି..... ।

ରଜନୀକାନ୍ତବାବୁ ସ୍ମରଣ କରାଇ ଦେବାପାଇଁ କହିଲେ; ଏଇ ଦୁଇଦିନ ଆଗରୁ ଅପଣ ଓ ମଦନବାବୁ “ସତୀଚର୍ଚ୍ଚିତ୍ର ଶୁଣାନ୍ତି ଘାଟ” ବାଲିକୁ ବୁଲିଯିବା କଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ତ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଆଗ୍ରହରେ କହିଲେ—ହଁ ।

ରଜନୀବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତାହାହେଲେ, ଏଥିର ବୁଝିବାରେ ଅପଣଙ୍କୁ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବ ନାହିଁ । କ୍ଷମା ହେଉ ଅମରାଜ ଅପଣ ଓ ମଦନବାବୁ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଗୋଟିଏ ଘେନି ଘେନି ଯେଉଁ

ଅପଣଙ୍କର ନିଷ୍ଠା ମନେଥିବ ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମାରକୁଳ
 ଦେହରେ ଏକ ପଥରରେ ଲେଖା ହୋଇଛି—“କୁମାରୀ
 ଗୁଣା” ଏ ଦେଉଛନ୍ତି ସେହି ଶକ୍ତିକୁ । ଆଉ ସମାଧାର ଅଳ୍ପ
 ଶେଷ ମୋ ନାଁ ତ ଲେଖା ହୋଇଛି । ମୁଁ ଅପଣଙ୍କର ସେହି
 କଳ୍ପବିଧି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଏ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ତାଙ୍କ ନିଶ୍ୱାସ ପ୍ରଶ୍ୱାସ
 ଛାଇରେ ଗୁଲି ତାଙ୍କୁ ଲାଗୁଥିଲା ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଯେପରି ତାଙ୍କର
 ହୃଦୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବ । ତାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ଦେଉଥିଲା, ତାଙ୍କୁ କିଏ
 ମାଆ କେବା ପାଇଁ ସେ ଦେହର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଖଟାଇ ଖୁବ୍ ଛୋଟରେ
 ଛାଇ କରିବେ । କି ଭାସିବା କାଣ୍ଡ ! ତାଙ୍କ ସାମନାରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତି
 ନାହିଁ ରଳି କଥାବାଣୀ କରୁଛି ! ପ୍ରେତ ! ପ୍ରେତ ! ୫୫ !

ରଜନୀକାନ୍ତବାରୁ ତାଙ୍କର ଖୋଟନାୟୁ ଅବସ୍ଥାକୁ ଦେଖି ରୁହି-
 ଶାନ୍ତି ମନେ ହୁଏଥିଲେ । ସେ ଯେତେବେଳେ ରୁହିଲେ ଆଉ
 କିଛି ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କଲେ ଦୁଏତ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁଙ୍କର ଚେତା ରୁଡ଼ି
 ଯିବ—ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସହାନୁଭୂତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ,
 “ଆଜି ଅମମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ପାରି ବୋଧହୁଏ ଅପଣ ଭୟ ପାଉଛନ୍ତି ।
 ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ କ’ଣ ଅଛି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ? ଆମ୍ଭେମାନେ ଅପଣଙ୍କର
 ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଅଟେ ! ଭୟ କଲେ ଚଳିବ କିପରି !- ମୁଁ ଜାଣେ ଅପଣଙ୍କର
 ଯେତେବେଳେ ଭଗବାନଙ୍କ ପ୍ରତି, ଧର୍ମ ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ନାହିଁ,
 ଯେତେବେଳେ ଅପଣ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆତ୍ମା ପ୍ରତି ବିଶ୍ୱାସ ବା ଯାଆନ୍ତେ
 ଯେତେବେଳେ ପ୍ରତି ଯଦି ବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ, ଅପଣ କଦାପି
 ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ନ ଥାନ୍ତେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅନ୍ତର ଭୟରେ ଥରୁଥିଲେ ବି ଗଳି ଗଳାରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୋର ଭୂଲ ହୋଇଛି, ମୋତେ କ୍ଷମା କରନ୍ତୁ । ମୋର ଧାରଣା ଅଜଣାଏ ଭଲ ରକମ ଥିଲା..... ।

ରଜନୀବାବୁ କ'ଣ ଭୁଲୁଥିଲେ ସବୁ କହିଲେ—ଅପଣ ପେଟ ବେଳେ ନିଜର ଭୂଲ ପାଇଁ କ୍ଷମା ମାଗିଲେ, ମୋର ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷମା କହିବାକୁ ନାହିଁ । ତେବେ ଗୋଟିଏ ଛୋଟ କଥା ଶୁଣନ୍ତୁ, ଅପଣଙ୍କ ବୋଧହୁଏ ବିଶ୍ୱାସ, ଐକ ସମୟରେ ହେଉ ବା ଅସମୟରେ ହେଉ କୌଣସି କାରଣରୁ ମଣିଷର ଦେହଟା ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲେ, ତାର ସେ ଅଭାବ ମଧ୍ୟ ଗତ ସହିତ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହୋଇଯାଏ—ନୁହେଁ କିନ୍ତୁ ତା' ଭାବକୁ ନାହିଁ । ଉଗ୍ରବାନ ବୁଦ୍ଧଙ୍କର ସେହି ମହାବାକ୍ୟ ଶୁଣିବା ଆତ୍ମମୁକ୍ତି କଥାକୁ ଅପଣ କ'ଣ ବୁଝନ୍ତି କହିଲେ ଅଭାବୁ ଧାରଣା କରୁଥିବା ରକ୍ତ ମାଂସର ଶରୀର କୌଣସି ଘଟଣା ବଶତଃ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲେ ତାକୁ ମୃତ୍ୟୁ କହିନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଆତ୍ମା ମରି ନାହିଁ । ଜଳ କିମ୍ବା ପେ କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ ରଖିବା ପାଇଁ ଯେତେ ପାତ୍ର ଦରକାର, ସେହିପରି ଆତ୍ମା ରହିବା ପାଇଁ ଶରୀର ଦରକାର ଶରୀର ନଷ୍ଟ ହେଲେ ବି ଆତ୍ମା ସଦା କାମନା ରହିତ ହୁଏ ତାହା ହେଲେ—ସେହି ଆତ୍ମା ପରମ୍ପରା ଉଗ୍ରବାନଙ୍କ ସହିତ ଚିରଦିନ ପାରି ରହିବେ ଯାଏ । କିନ୍ତୁ ତାହା ନ ହେଲେ, ଆତ୍ମା ସେହି କାମନା ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ପୁନଃଜନ୍ମ ଲାଭ କରିବାକୁ ଏହି ଆକାଶ ପବନରେ ଭୁଲୁଥିଲେ..... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗୁରୁ ପାଖରେ ଛୋଟ ଶିକ୍ଷା ଭଳି, ଅଗଭୁତ ରଜନୀବାବୁଙ୍କ କଥାକୁ ଶୁଣୁଥିଲେ । ଚିତ୍ତର ଗୁଡ଼ର ଅଗାଧ, ଏମାନେ ମଣାଣିରୁ ପ୍ରେତ ଅସିଛନ୍ତି, ଏକଥା ଶୁଣିଲବେଳେ ଭୟରେ କେନ୍ଦ୍ର ହୃଦୟ ଅନ୍ୟ ଏକ କୋଠାରେ ଘୋଡ଼ାଘାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ି ରହିଥିଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରବାନ୍ତବାବୁ ହୋସରେ ଡାକିଲେ—ଅଗାଧୁ, ଅଗାଧୁ, ପାଣି
ମୁଣେ ପାଣି !

‘କିଛି ଉଦର ନାହିଁ ।’

ରଜନୀବାବୁ ଟିକିଏ ହସି କହିଲେ---“ଆମ ପାଇଁ ଆମଣି
କିଛି ଅସୁବିଧା ଭୋଗ କଲେ ନୁହେଁ ! ସେଥିପାଇଁ କିଛି ଭାବନ୍ତୁ ନାହିଁ ।
ମୁଖ ସ୍ତନ ତ ଜୀବନର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଙ୍ଗ । ଆପଣ ଦୟାକରି ନିଜେ
ପାଣି ପିଇ ଆସନ୍ତୁ । ଅଗାଧୁର ଆଉ ବେତା ନାହିଁ । ଆମ ଭିତରୁ
ଅପଣଙ୍କର ନିମନ୍ତ୍ରିତ ଅତିଥି ଶକ୍ତିନ୍ତଳା ବାସ୍ତବ ନିଜେ ବା ଅପଣଙ୍କର
ଦେଖିକୁ ପାଳନ କରି ପାଣି ଗ୍ଳାସେ ଆଣି ଦେବାରେ କିଛି ଅପର
ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଆମେ କ’ଣ କରିବୁ ! ସେ ଶକ୍ତି ଯେ ଆମର ଆଉ
ନାହିଁ ! ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକ ଏକ ଛୁଇଁ ମାଡ଼ି । ଆପଣ ନିଜର
କାନ୍ଦୁ, ଶୁଳି ଚଳାଇଲେ ବି ଆମ ଦେହରେ ବାଜିବ ନାହିଁ । ଭୟ
କରି ଆପଣ ପାଣି ପିଇ ଆସନ୍ତୁ..... ।

ଚନ୍ଦ୍ରବାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ହୋସରେ କଣ୍ଠନଳୀ ଶୁଷ୍କ ହୋଇ
ଆସୁଥିଲା ! ସେ ଅସ୍ଥର ପଦରେ ଟେବୁଲ୍ ପାଖକୁ ବେତେ ପାଦ
ଗଲେ ମାତ୍ର ଏକ ବାତ ସ୍ଵରେଇରୁ ପାଣି ଗ୍ଳାସେ ଆଣି ଏକ
ଶ୍ଵାସକେ ପିଇଗଲେ । ତା’ପରେ ଉପାୟହୀନ ହୋଇ ଫେରି ଆସିଲେ
ସ୍ତନ ସ୍ଥାନକୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରବାନ୍ତବାବୁ ଟିକିଏ ସୁନ୍ଦରୋଷ କରିବାରୁ, ରଜନୀବାବୁ
କ୍ରାନ୍ତବାବୁ ଫେରିଆସିଲା ପରି କହିଲେ---“ଜାଣିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରବାନ୍ତ-
ବାବୁ, ଆପଣ ଉକ୍ତ ଶିକ୍ଷିତ ସତ କିନ୍ତୁ ଆମର ହଜାର ହଜାର ବର୍ଷର
ରଣ, ଅର୍ପଣ, ସ୍ଵାସକୁ ଆପଣ ହେୟଜନ କରି କେ ଭୁଲ କରୁଛନ୍ତି ।
ତା’ପରେ ଆମର, ଏ କଥାକୁ ସ୍ମରଣ ରଖି, ଭଲ ବାଟରେ ମଣିଷ

ମୁଁ ନାହିଁ ପାଇଁ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷ ଧରି ଧରେ ପ୍ରେତସ୍ଥାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ
ଶାନ୍ତ କରାଯାଏ । ଏ କ'ଣ ମିଳିବ ?

ହେଁ କାନ୍ତବାବୁ ବଡ଼ ଅସ୍ଥିର ଚିତ୍ତରେ ଉତ୍ତର ଦେବ
ମୁଁ ଏସବୁ କଥାକୁ କେବେ ମନକୁ ଆଣି ନାହିଁ କି ସେ ବସନ୍ତ
କିଛି ଭାବି ନାହିଁ..... !

ରଜନୀବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଆପଣଙ୍କର ବୋଧହୁଏ ଅଜଣା
ଧାରଣା ଅଛି—ଏ ଦୁନିଆଟା ଗୋଲପ ଫୁଲ ପରି ସୁନ୍ଦର, କୋମଳ
ମହକମୟ । ତା' ଉପରେ ଭ୍ରମର ବସି ବେଶ ଆରମ୍ଭରେ ମଧୁର
କରୁଥିବ—ନୁହେଁ ? ଆପଣ ଏସବୁ ଧାରଣା ବଦଳାଇ ଦିଅନ୍ତୁ
ଗୋଲପଫୁଲ ବାସୀ ହେଲେ—ତାର ଶେଷ ଅବସ୍ଥା ଯେ ବି
ଶୋଚନୀୟ ହୁଏ, ସେକଥା ଆପଣ କେବେ ଚିନ୍ତା କରିଛନ୍ତି ? ଏ
ସେ ସବୁ କଥା ଭାବନ୍ତୁ । ଜୀବନରେ ପ୍ରକୃତ ଅନନ୍ଦ ପାଇବେ ।

ହେଁ କାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଉତ୍ତର ଦେବାରେ ଯେପରି କିଛି ନ ଥିଲା
ସେ ରଜନୀବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଏକ ଧ୍ୟାନରେ ଚାହିଁ ରହିଥିଲେ ।

ରଜନୀବାବୁଙ୍କର କଥା ଶେଷ ହେଲାକ୍ଷଣି, ଅନେକ ବେଳେ
ଉତ୍ତରାନ୍ତ ମନରେ ବସି ରହିଥିବା ସେହି ଶକୁନ୍ତଳା କିମିତି
ଗଳରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର କି ଦୋଷ କରିଥିଲି ଶୁଣି
ଆପଣ କାହିଁକି ନ ଜାଣି ନ ଶୁଣି ଏତେ ବଡ଼ କଥା କହିଲେ
ଆପଣଙ୍କର କ'ଣ ଧାରଣା, ଏ ଦୁନିଆରେ ସବୁ ହିଅ ସମାନ ? ସମସ୍ତେ
ଏକ ମନ, ଏକ କଥା ଏ ଦେଶର ହିଅ ବାରନାଶର ମନ ନେ
ସହସ୍ରଶଯ୍ୟାର ନାହିଁ କା ହୋଇ ଉପରେ ସଜା ସାବଣୀ ଦେଖି
ପାରେ, ପୁଣି ଏ ଦେଶର ହିଅ ନିଜର ରୂପ ପୌରବକୁ ଭଲ
କରି ପୋଡ଼ି, ଜଣକ ପାଇଁ ଜୀବନ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିପାରେ । ମୋ ନାମ

ଆପଣ ଉମିତ କହୁନା । ଶକୁନ୍ତଳାର ସ୍ୱପ୍ନର ଫଳ ଫଳ ଭଳି
ଯୋଡ଼କରେ ଲହ ଛଳ ଛଳ ହୋଇ ଆସିଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ନିଜକୁ ଶୂନ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ କିଏ ଘୁରୁଥିଲା ଭଳି
ବୋଧକରୁଥିଲେ ବି ଗୋଟାଏ ଶିଆଲରେ କହିଲେ—ବାହୁ ମୁଁ ତ
ତୁମର କୌଣସି ବଦନାମ କରି ନାହିଁ !

ଯୁଦ୍ଧଭୀତି ନିଜର ନାଲ ଅଞ୍ଚଳରେ ମୁକ୍ତାପର ଶେ ପଡ଼ୁଥିବା ଲହ
ଦ'ଧାର ପୋଛି ଦେଇ କହିଲା—ଆପଣଙ୍କର ଆଉ ମନେ ରହନ୍ତା
କିମିତି..... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କିଛି ପ୍ରଶ୍ନ କରିବା ଆଗରୁ ରଜନୀବାବୁ
ଟିକିଏ ବହୁପ୍ରସୂର୍ଣ୍ଣ ହସ ହସି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ
କରି କହିଲେ—“ସବୁ ହିଅ ତ ଆଉ ସାହେବା ଦେଶ ଛାଡ଼ିରେ
ଅଧୁନିବା ନୁହଁନ୍ତି କି ପୁରୁଷ ଆଖି ସହିତ ଆଖି ମିଳାଇ କଥା କହି
ପାରିବେ ନାହିଁ । ଶକୁନ୍ତଳ ଖାଣ୍ଟି ଓଡ଼ିଆ ହିଅ । ପାଠଶାଠ ପଢ଼ିଲେ
ବି ଲଜ ସରମ ତାଙ୍କର ପୁର ରହିଛି । ଆପଣ ସେ ଦିନ ଯାହା
କହିଥିଲେ, ସେ ତାହା ନିଜେ କହିବାକୁ ବଡ଼ ସଂଜ୍ଞାତ ବୋଧ
କରୁଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ଓକିଲ ହସାବରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଓକିଲତା
ନେଉଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଘନ ଘନ ନିଶ୍ୱାସ ତ୍ୟାଗ କରୁ କରୁ ଶବ୍ଦିତ
ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୋର ତ କିଛି ମନେ ପଡ଼ୁନାହିଁ ।

ରଜନୀବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—“ମନେ ନ ପଡ଼ିବାର ବି
କଥା । ଆପଣେ ଥିବା ପରିହାସରେ ସେମିତି କହିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଆପଣ
ମନେ ରଖନ୍ତୁ—ମଣିଷ ଥିବା ପରିହାସ କରି କେଲେ କେଲେ

ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କଲେ ବି ଅନେକ ସମୟରେ ସ୍ବପ୍ନ 'ଅଛା ପରହାସ' ଅନ୍ୟ ମନରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟର କାରଣ ହୁଏ । ଆପଣ ମନେ ପକାନ୍ତୁ ସେଦିନ ମଦନବାରୁ ଏହି ଶକ୍ତିନ୍ତଳାଙ୍କର ସମାପ୍ତ ମନ୍ଦର ଦେଖି, ତାଙ୍କର ବୟସ ଜାଣି ବ୍ୟାଥା ଅନୁଭବ କରୁଥିବାବେଳେ, ଆପଣ ଏକ ଶିଆଲରେ କହୁଥିଲେ---“କିଏ ଜାଣେ, ଏହି ଶକ୍ତିନ୍ତଳା ଯେ କୌଣସି ପ୍ରେମିକ ଦୁଷ୍ଟନ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରାଣ ବିସର୍ଜନ କରି ନ ଥିବେ ।” ଆପଣ ନିଜେ ଭାବନ୍ତୁ, ନ ଜାଣି ନ ଶୁଣି ପର ଝିଅର ଚରିତ୍ର ଉପରେ ଏ କ’ଣ କଲଙ୍କ ନୁହେଁ ? କିଛି ମନେ କରାବେ ନାହିଁ ଯେ କାନ୍ତବାରୁ, ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ବାରିହରଙ୍କୁ ସ୍ବାମୀ ରୂପେ ପାଇବା ପାଇଁ ଯେପରି କେତେକ ଆଧୁନିକା ଯୋଡ଼ଣୀ, ଜୁଆ ଖେଳିଲା ଭଳି ରୂପ ଯୌବନ ଯିଏ ଏଠିକୁ ଧାଇଁଛନ୍ତି, ସେମିତି କ’ଣ ସମସ୍ତେ ହେବେ ? ହୁଏତ ଆପଣଙ୍କୁ ନ ପାଢ଼ିଲେ ଅନ୍ୟଆଡ଼େ ସେମାନେ ଜୁଆ ଖେଳିବେ... । ଆପଣ ସେହିମାନଙ୍କ ସହତ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ କରୁଛନ୍ତି କିମିତି !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଅଞ୍ଚଳ ସାଗରରେ ଉବେକ ଟୁବେଇ ହେଉଥିବା ଭଳି ଶକ୍ତିନ୍ତଳା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଉଡ଼ର ଦେଲେ—ମୁଁ କୌଣସି କଥା ନ ଭାବି ସେମିତି କହୁଛି ମାଧି । ମୋର ଅନୁରୋଧ, ମନରେ ଆଉ କୌଣସି କଥା ଧରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ରଜନୀକାନ୍ତବାରୁ କିଛି ସମୟ ଭ୍ରମି ରହି—କ’ଣ ଭାବୁଥିଲେ ।
...ଶକ୍ତିନ୍ତଳା ମଧ୍ୟ ନୀରବ ।

ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଜଳୁଥିବା ବିଜୁଳି ଆଲୁମିନିୟମ ଗୁଡ଼ି ପାଖରେ ଛେଟ ଛେଟ ପଡ଼ିଲା ଦୁଇ ତିନୋଟି ଭୂରି ବୁଲୁଛନ୍ତି ଅନବରତ ।

ତଳେ ବଢ଼ିଥିବା ନିଶାରୀର ଅତିଥି ହରି ମଳିକ ସେହି
 ଅଳ୍ପ ଗୁରୁପାଖରେ ଘୁରୁଥିବା ପତଙ୍ଗ ଗୁଡ଼ିକକୁ ଗୁହଁ ରହି କହିଲା,
 ‘ହଜୁର’ ମୁଁ ମୂର୍ଖ ଲୋକ । ଆପଣଙ୍କୁ କି କଥା କହିବି ! ତେବେ ମୁଖ
 ମୁହଁରୁ ଶ୍ଳେଷ ତଥାଟିଏ ମନେ ରଖନ୍ତୁ । ସମୟ ଅଛି ନିଜକୁ ବଦଳାଇ
 ଦିଅନ୍ତୁ । ଏ ଅମର ଧର୍ମର ଦେଶ । ଭଗବାନଙ୍କୁ ମାନ ଧର୍ମରେ ଚଳିବା
 ଭଲ । ନେଲିଆ ଚପମା ପିନ୍ଧିଲେ ସିନା ସବୁଆଡ଼େ ନେଲିଆ ଦର୍ଶିବ,
 ତାକୁ ଆଖିରୁ କାଢ଼ିଦେଲେ ଦୁନିଆର ରଙ୍ଗ ଦର୍ଶିବ ଅନେକ ରକମ ।
 ସେଦିନ ଆପଣ ମୋର ଖତର ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଉପହାସ କରି ନିମନ୍ତ୍ରଣ
 କରିଥିଲେ । ମୁଁ ସେହି ମଣିଷ । ମୁଁ ବି ଦିନେ ଟୋକା ଥିଲି । ସେହି
 ମୁଣ୍ଡରେ ଆପଣଙ୍କ ଭଲ ମୋର ବି ଥିଲା ସୁନ୍ଦର ଆଖି । କିନ୍ତୁ ଦିନ
 ଗତିଲା ସତେ ସତେ ସବୁକୁ ଆଡ଼େ ଉଠେଇ ଗଲା । ଶେଷରେ ମଣିଷର
 ଅବସ୍ଥା କ’ଣ ହୁଏ ଆପଣ ତ ନିଜେ ଦେଖିଲେ । ସମସ୍ତଙ୍କର ଅବସ୍ଥା
 ଦିନେ ସେଇଆ ହେବ କିନ୍ତୁ ଆମ୍ଭା ପୁରୁଷ ଅମର । ସେହି ଅମର
 ଆମ୍ଭାକୁ ଉପହାସ କରିବା ଭଲକଥା ନୁହେଁ—ବାରୁ... ।

ହରି ମଳିକ ଏ କଥା କହୁଥିଲେ ବି ଟେବୁଲ୍ ଉପରକୁ ଡଳୁଥିବା
 ହୋଇ ଗୁହଁ ରହିଥିଲା । ରଜନୀବାରୁ ଚେପ୍ଟାରରୁ ଉଠି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ
 ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କର ଆମେ
 ଅନେକ ସମୟ ନଈ କରିଥିବାରୁ, ଆପଣ ବଡ଼ ଅଶାନ୍ତି ବୋଧ
 କରୁଥିବେ । ଯା’ନ୍ତୁ ଏଥର ବିଶ୍ରାମ ନେବେ, ଆମେ ବାହାରିଲୁ ।

ପୁଣି ହରି ମଳିକ ଚଟାଣ ଉପରୁ ଉଠି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ
 ବାବୁଙ୍କୁ ହାତ ଦେଖାଇ କହିଲା—ଦେଖିଲେ ବାରୁ, ଏ ପତଙ୍ଗ
 ତେଇଟା ସେ ବିଜୁଳୀ ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ ଛୁଇଁବା ପାଇଁ କମିତ ପାଗଳ ।
 ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ ରୂପ ତାଙ୍କୁ ପାଗଳ କରିଛି । ଅଳ୍ପଅଳ୍ପ ଉପରେ ଏହି କାଚ

ଆକରଣଟି ନ ଥିଲେ... । ହରି ମଳିଙ୍ଗ ଯେଁ ଯେଁ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲା ।
କୁର୍ଚ୍ଚା ମାଡ଼େ ପୋଡ଼ି ପାଉଁଶ ହେବେ । ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ତଳେ ତଳେ
ହଲହଲ ବିସ ପୁର ରହିଛି । ସାବଧାନ ବାବୁ । ଯାଉଛି ଆଜି... ।

ସମସ୍ତେ ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଦେହର
ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଲେପ ପାଇଥିଲେ ବି ଯନ୍ତ୍ର ଗୁଲିଲ ସରି ବିଦାୟ ଦେବାକୁ
ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଦରଜା ପାଖକୁ ଆସିଲେ ।

ବିଦାୟ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ରଜନୀକାନ୍ତବାବୁ
କହିଲେ—ଆପଣ ଆତ୍ମମାନଙ୍କୁ ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି-
ଥିବାରୁ ମୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଉପରୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି । ଆମେ ଏଥର
ଆସୁଛୁ ଆଜି ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ପାଟିରୁ ଆଉ କଥା ବାହାରୁ ନ ଥିଲା ।
ଆଗରୁ ଅପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଦେଖୁଥିବା ଯୁବତୀ ଦୁଇଟିଙ୍କର ସୁନ୍ଦର
ରୂପକୁ, ବିଦାୟବେଳେ ଆଉ ଥରେ ଦେଖି ନେବାର ମନର ଯେଉଁ
ପ୍ରବଳ ଆକାଂକ୍ଷା ପ୍ରଥମେ ଥିଲା, ତାହା ନିର୍ମମ ଭାବେ ମରି ଯାଇଛି
ଅନେକବେଳୁ । ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ କେବଳ ସମ୍ମତ ଜଣାଇଲେ ।
ତା ପରେ ତାଙ୍କର ଆଖି ଆଗରେ ଏକ ବିସ୍ମୟ ସୃଷ୍ଟି କରି ହଠାତ୍
ପବନରେ ସେହୁ ମୁଣ୍ଡ ଗୁରୁଟି କେଉଁଆଡ଼େ ଉଠେଇ ଗଲେ । ତାଙ୍କ
ଆଖି ଆଗରେ କେବଳ ଦିଶୁଥିଲା—ଗୁରୁଟି ଛେଟ ଛେଟ ନୀଳ
ଆଲୁଅ ପବନରେ ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଭାସି ଭାସି ଯାଉଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଭୟରେ ଛତି ଉଠୁଥିଲା ପଡୁଥିଲା ।
ନିଜର ସତ୍ତା ହରାଇ କେତେବେଳେ ଯେ ସେ ବିଛଣାରେ ଆସି
ପଡ଼ିଲେ, ତାହା ତାଙ୍କର ହୋଇ ନାହିଁ ।

ତହିଁ ଅରଦନ ବନ୍ଧି ଭୋର । ଅଗାଧୁର ହୋଇ ଅନେକବେଳୁ
ପ୍ରହର ଅସିଥିଲେ ବି ଭୟରେ ତାର ଛତି ଥରୁଥିଲା । ବିଛଣାରେ
ପଡ଼ି ଏପାଖ ସେପାଖ ଗୁହ୍ୟ ଦେଖିଲା—ଗୁରୁଆଡ଼ ପଇା ହୋଇ
ଅସିଲଣି । ବାବୁଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଯେ କ'ଣ ଏ କଥା ତାର ମନେ
ପଡ଼ିଲଣି, ସେ ଛାତ୍ରୀରେ ଉଠିପଡ଼ି ଅସିସ ଘରକୁ ପଶିଗଲା ।
କେନ୍ଦ୍ର କୁଆଡ଼େ ନାହାନ୍ତି । କବାଟ ମୁକୁଳା ହୋଇଛି । ଟେବୁଲ ଉପରେ
ଆଳ୍ମ ଅ ବି ଜାଲୁଛି ଏତେବେଳେ ଯାଏ । ତେବେ ବାବୁ କାହାନ୍ତି !
ଅଗାଧୁର ଛତି ପଡ଼ିଲା ଉଠିଲା । ତର ତର କରି କବାଟ ଦେଇ
ଆଳ୍ମ ଅ ଲିଭାଇ ଦଉଡ଼ିଲା ବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରକୁ । ଦେଖିଲା—ବାବୁ
ଅପହୁ ଶବ୍ଦରେ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଯାହା ହେଉ ମନରେ ଦମ୍ଭ ଅଣି,
ଛତିରେ ଦି'ଅର ଛେପ ପକାଇ ତର ତର ହୋଇ ଗୁଲିଗଲା ମଦନ-
ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ନିଦ ଭାଙ୍ଗି ଥିଲେ ବି ସେ ଚେଇଁ ବିଛଣାରେ
ପଡ଼ିଥିଲେ । ଅଗାଧୁ କ'ଣ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଲା ଘରରେ ତାଙ୍କ
ଦେହରେ ହାତମାରି ଡାକିଲା—ବାବୁ ! ବାବୁ ! ଉଠନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ହଠାତ୍ କିଛି ବୁଝି ନ ପାର ବିସ୍ମୟ ହୋଇ
ପଚାରିଲେ—କଥା କ'ଣ ଅଗାଧୁ ! କ'ଣ ହୋଇଛି ?

ଅଗାଧୁ ଥିଲା ଗଳରେ ଅଖି ତରୁଟି ବନ୍ଦୁଲା—କ'ଣ କହୁବି
ହଜୁର ! କହିଲା ବେଳକୁ ଛତି ଥରୁଛି । ମୋ ବାପ ଲେ ! ସାକ୍ଷତରେ
ମଣିଷ ପୁଣି ଭୂତ ଦେଖିଲା ! ହେ ମା' ଠାକୁରାଣୀ !

ମଦନବାରୁ ଆହୁରି ବସ୍ତୁତ ହୋଇ ପଶୁଥିଲେ—ଅରେ କ’ଣ, ଆଗ କହ ! ଇମିତି ହେଉଛି କାହିଁକି ?

ଅଗାଧୁ ତଳେ ବସିପଡ଼ି ନିଜ ଦେହକୁ ଦେଖାଇ କହିଲେ—
ଦେଖୁ ନାହିଁନି ଆଜ୍ଞା ? ସେ କଥା କହିଲ ବେଳକୁ କିମିତି ଲମ୍ପମ୍ପ
ଟାଙ୍ଗୁର ଉଠୁଛି । ଶୁଣନ୍ତୁ ବାବୁ, ଜାଲି ରାତି ଗୋଟାଏ ହେବ
ଆପଣ ତ ଶୋଇବାକୁ ଗଲେ । ତା’ର ଅଧ ଘଣ୍ଟାକ ପରେ ପୁଣିଦେବା
ମଝର ନେଇ ବାହାର ଗଲେ । ବାବୁ ଅପିସରେ ବସି ଖବର କାଗଜ
ପଢ଼ୁଥାନ୍ତି । ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଶୁଭିଲ୍ ଖନ୍ ଖନ୍ ଶବ୍ଦ ।

ମଦନବାରୁ ପଶୁଥିଲେ—ତା’ପରେ... ?

ତା’ପରେ ଆଜ୍ଞା, ବାବୁ ମୋତେ ଡାକି କବାଟ ଫିଟାଇ ଦେବାକୁ
କହିଲେ । ଆମେ ଭାବିଲୁ କେହି ‘ବାବୁ’ ପଛରେ ରହି ଯାଇଥିଲେ
ଆସିଲେ ନା’ କ’ଣ । ମୁଁ ଯାଇ କବାଟ ଫିଟାଇ ଦେଲି । ଚାରିଜଣ
ମଣିଷ । ଜଣେ ସାହେବା ବାବୁ । ଅନ୍ୟ ଜଣେ ମୋ ଭଳି ଲୋକ
ଅନ୍ୟ ଦି’ଜଣ ଯୁବକ । କ’ଣ କହିବ ବାବୁ, ମୋ ଆଖି ଏତେ ଝିଟି
ବୋହୁଙ୍କୁ ଦେଖିଛି, ହେଲେ ଇମିତି ରୂପମଣି ଯୁବକ ମୁଁ କେଉଁଠି
ଦେଖି ନାହିଁ । ସେ ସାହେବାବାବୁ ପଶୁଥିଲେ—ବାବୁ ଅଛନ୍ତି
କହିଲି—ଅଛନ୍ତି ଆଜ୍ଞା । ତର ତର ହୋଇ ଯାଇ ବାବୁଙ୍କୁ ଡାକି
ଆଣିଲି । ବାବୁ ଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ ଅପିସ ଘରକୁ ଡାକି ଆଣିଲେ
ସମସ୍ତେ ଆରମ୍ଭ ଚୌକିରେ ବସିଥାନ୍ତି । ବାବୁଙ୍କ ଡଙ୍ଗରୁ ଠରଠର
ସେ ମୋଟେ ସେମାନଙ୍କୁ ଚାହିଁ ପାରୁ ନ ଥାନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ଯୁବକ
ଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯେଉଁ ଯୁବକଟି ଭାବି ସୁନ୍ଦରୀ ସେ କାହିଁକି
ଆପଣଙ୍କୁ ଖୋଜୁଥିଲେ ।

ମନ୍ଦନବାବୁ ଅନ୍ଧାର ଆଗରେ ପହଞ୍ଚିଲେ—ମୋତେ ଖୋଜୁଥିଲେ !
ମୋର ତ ସେମିତି କେହି ଚିହ୍ନାପରିଚୟ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନେ
ଜାଣିଲେ କ’ଣ ! ମୋତେ ଡାକିଲେ ନାହିଁ ?

ଅଗାଧ ବଡ଼ ମୃତବୀରି ଦେଖାଇ କହିଲା—ମଲା ଆଜ୍ଞା, ସାତଗଣ,
ସମାୟତ ଗାଇଲଣି, ଆପଣ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲେ ନାହିଁ ! ଖାଇବେ
କ’ଣ ଆଜ୍ଞା ! ସେମାନେ କ’ଣ ମଣିଷ ଯେ ଖାଇବେ ! ଭୃତ,
ଆଜ୍ଞା ଭୃ... !

“ଭୃତ ?”

ଅଗାଧ ଚାରିଆଡ଼କୁ ବୁଝି କହିଲା—କ’ଣ କହୁବି ହଜୁର,
ବାରୁ ଚିହ୍ନି ନ ପାରିବାରୁ ସେମାନେ କେତେଦେଲକେ ପରିଚୟ
ଦେଲେ । କୁଆଡ଼େ କେଉଁଠି ନ ଆପଣ ଓ ଆମ ବାବୁ ପତା ଚଉଁର
ଫୁଲାନ ଅଡ଼କୁ ବୁଲି ଯାଇଥିଲେ । ସଂଧ୍ୟା ରତନର ବେଳକୁ
ଫେରିଲାବେଳେ କେଉଁ ସମାଧି ପାଖରେ ଲେଖା ହୋଇଥିଲା ଶକୁନ୍ତଳା ।
ତାକୁ ବାବୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଆସିଥିଲେ । ସେମିତି ଆଉ ତନୁ ଚାରି-
କଣକୁ ବି ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲେ । ସେହିମାନେ ନିଶ୍ଚୟ ଭୃତରେ ଆସି
ହାଜର ! ପ୍ରେତ ! ଭୃତ !

ହଠାତ୍ କାନ୍ଥ ଉପରୁ ଗୋଟାଏ କାଳିଆ ଭୃତ ବଲେଇ ତଳକୁ
ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା । ଅଗାଧ, ମୋ ବାପଲେ ମଲା କହି, ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲା
ପାଣି ହାତକୁ ।

ମନ୍ଦନବାବୁ ତା’ଠାରୁ ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ କଥା ଶୁଣି ବିସ୍ମିତ
ହୋଇଥିଲେ ବି ଅଗାଧର ଭୃତରେ ନ ହସି ରହି ପାରିଲେ ନାହିଁ ।
ଅଗାଧ ଭୃତ ବଲେଇ ଜାଣି ପୁଣି ଚୋରି ଆସିଲା ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ମୁଣି ସେମିତି ଆରମ୍ଭ କଲେ—କ’ଣ କହୁଛ ବାବୁ, ଆଲ୍‌ଆରେ ତାଙ୍କ ମୋଟେ ଛାଇ ତଳେ ପଡ଼ୁ ନ ଥାଏ । ବାବୁ ସିଗାରେଟ୍ ସେ ସାହେବଙ୍କ ଦେଲେ ଧୁଆଁ ଶୁନାରେ ବାହାରୁଥାଏ ଫସ୍ ଫସ୍ ହୋଇ । ସିଏ ମରୁଛି ତାର ଛାଇ ଆସିବ କେଉଁଠୁ ! ଏ ସବୁ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଗୋଟିଏ ବୁଦ୍ଧି । ସେମାନେ ଗଲେ କେତେବେଳେ କେଜାଣି ! ଭୋଲେ ହେଲାକୁ ଉଠି ଦେଖିଲି କବାଟ ମୁକୁଳା, ବାବୁ ଗଟ୍ ଉପରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି । ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଆଲ୍‌ଆ ସେମିତି ଜଳୁଛି ।

ମଦନବାବୁ ଉଠିପଡ଼ କହୁଲେ—ଏ ସବୁ ପ୍ରକୃତରେ ସତ କଥା ନା, ସପନ ଦେଖିଲୁ ?

ଅଗାଧୁ ତାଙ୍କ ମନରେ ଆହୁରି ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମାଇବା ପାଇଁ କହୁଲେ—ମୋତେ ଆଜ୍ଞା ପାଗଳ ବୋଲି ଭାବିଲେ ନା କ’ଣ ! ବାବୁଙ୍କୁ ଅସ୍ତି ପରୁରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ, ଅଗାଧୁର ପଛେ ପଛେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା କୋଠାକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ । ଏ କ’ଣ ! ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଇମ୍ମିତି ଅପତ୍ତି ଭାବରେ ଶୋଇଛନ୍ତି କାହିଁକି ! ପ୍ରକୃତରେ କ’ଣ ଏ ସତ ଘଟଣା ! ମଦନବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ହଲାଇ ଦେବା ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହାତ ଦେଇ ଚମକି ପଡ଼ିଲେ । ଭ୍ରାସଣ ଜର । ମଦନବାବୁଙ୍କର ଏ ଘଟଣା ଯେ ପ୍ରକୃତରେ ସତ, ଏହା ବୁଝିବାରେ କିଛି ସନ୍ଦେହ ରହିଲା ନାହିଁ । ବିଛଣା ଉପରର ବସିପଡ଼ି ଦୁଇ ବାହାକୁ ହଲାଇ ଦେଇ ଡାକିଲେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉଠୁ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଚମକି ଉଠିଲେ । କିଛି ସମୟ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଚାହିଁ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କଲପରି କହୁଲେ—ମୁଁ ମରଗଲି ମଦନ । ଓଃ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ! ପାଣି ଟୋପା ଅଣ ।

ମଦନବାବୁ ଦେଖିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ସାଧାରଣ । ସେ ତାଙ୍କୁ ଆଉ କୌଣସି କଥା ପଚାରି ବିଚିତ୍ର ନ କରି ଅସ୍ତେଶ୍ୱରୀରେ ଦେଲେ ଏବଂ ଆଗାଧୁ ହାତରେ ବଜାରକୁ କେତେକ ଔଷଧ ଶୁଣି ଅଣିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ପଠାଇ ଦେଲେ ।

ଦୀର୍ଘ ସାତ ଦିନ ମଦନବାବୁଙ୍କର ସେବା ଶୁଣୁଣୁରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ପୁର ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରି ଆସି ଆଜି କଟକର ଯାଉଛନ୍ତି । ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ଅସ୍ତେଶ୍ୱରୀରେ ଦୁଇବନ୍ଧୁ ବସି ଏଣୁ ତେଣୁ ଗପସପ ହେଉ ହେଉ ମଦନବାବୁ ପଚାରିଲେ—“ସେ ଦିନ କ’ଣ ଘଟଣା ଘଟିଲା ତାହା ଆଗାଧୁଠାରୁ ସାମାନ୍ୟ ଅଭାଷ ପାଇଛି ମାତ୍ର । ତୋ ଦେହ ଖରାପ ଥିବାରୁ ଏକଥା ପଚାରିବା ଦ୍ୱାରା କାଳେ ତୋ ମାନସିକ ଅଶାନ୍ତ ଘଟିବ, ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ କିଛି ପଚାରି ନ ଥିଲି । ସେ ଦିନର ଘଟଣା କ’ଣ ଶୁଣିବ ?”

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ପକାଇ କହିଲେ ଏ ଭଳି ଅଦ୍ଭୁତ ଘଟଣା ମୋ ଜୀବନରେ ଯେ ଘଟିବ, ସେ କଥା ମୁଁ କେବେ ଭାବି ନାହିଁ । ଇସ୍, କି ଭୟାବହ ! ଠିକ୍ ମଣିଷ ରୂପରେ ପ୍ରେତମାନେ ଆସି ମୋର ସାମନାରେ । ତା’ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗୋଟି ଗୋଟି କରି ସମସ୍ତ ଘଟଣା କହିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଶେଷରେ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ—ଯେଉଁ ଦୁଇକଣ ଯୁବତୀ ଆସିଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯିଏ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରୀ ତାଙ୍କ ନାମ ରାଜବାଣୀ, ସେ ତୋତେ ଖୋଜୁଥିଲେ । ମୁଁ ତୋତେ ଉଠାଇ ଦେବାକୁ କହିବାରୁ ସେ ବଡ଼ ଧୀର ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—“ଥାଉ, ସେ ବିଶ୍ରାମ ନେଉଛନ୍ତି, ତାଙ୍କୁ ଉଠାନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆଉଦିନେ ଆସିବି ଯେ... ।”

ଅନେକ ଦିନ ଆଗରୁ ତୋର କେନ୍ଦ୍ର ଇମିତ ଲୋକ ମର ଯାଇଛି ନା
କ'ଣ—ମଦନ ?

ମଦନବାରୁ କ'ଣ ଭୁଲୁଥିଲପରି କହିଲେ—ମୋରତ କିଛି
ମନେ ପଡୁ ନାହିଁ । କିଏ ହୁଏ ତ ହୋଇ ଥିବା । ତା'ପରେ ମଦନବାରୁ
ଆରମ୍ଭ କଲେ—ଜାଣିଲୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ, ସେଦିନ ସମାଧି ଗୁଡ଼ିକ ଦେଖୁ
ଦେଖୁ ତୁ ଯେତେବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲୁ, ମୋ ମନ
ଭିତରେ କାହିଁକି ହଠାତ୍ ଏକ ଧାରଣା ଆସିଥିଲା; ଯଦି ପ୍ରକୃତରେ
ଏମାନେ ରୂପ ପାଇଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ରକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଯାଆନ୍ତେ ତାହାହେଲେ
ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହୁଅନ୍ତା ! ଏକଥା ଅବଶ୍ୟ ମୁଁ ତୋତେ କିଛି କହୁ ନାହିଁ ।
କିନ୍ତୁ ସତକୁ ସତ ମୋର ସେ ଧାରଣା ବାସ୍ତବରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି ।
ତୋର ଏସବୁ କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ ନ ଥିଲା ସିନା, ମୋର କିନ୍ତୁ ଏ ସବୁ
ବିଷୟରେ ପୁରା ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି । କାହିଁ କେତେ ଯୁଗରୁ ହିନ୍ଦୁ ମୁନୀ
ଭବିଷ୍ୟାନେ ବି ଏଇ ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତରରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଆତ୍ମା ଯେ
ଅମର, ଏକଥା ଠିକ । ମଣିଷର କାମନା ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂରଣ ନ
ହୋଇଛି, ସେପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତାର ଶରୀର ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଗଲେ ବି, ଏସ
ପ୍ରକୃତରେ ଯେ ମରନାହିଁ—ଏହା ବୁଝିବାକୁ ହେବ । ଯେଉଁଦିନ
ମଣିଷର କାମନା ପୂରଣ ହେବ, ସେଦିନ ସେ ଆଉ ଏ ପୃଥିବୀରେ
ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିବ ନାହିଁ । ଏ ସବୁ ବିଶ୍ୱାସ ପାଇଁ ପ୍ରତି ବର୍ଷ ଆମର
ଶ୍ରାବ ଦିଆ ହୁଏ । ପ୍ରେତଲୋକଙ୍କୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାଦ୍ୱାରା ନିଜର ମଙ୍ଗଳ
ହୁଏ ବୋଲି ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ।

ଅନ୍ୟ ଦିନ ମାନଙ୍କ ପରି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଆଉ ଏ କଥା ଉପରେ
କୌଣସି ପ୍ରତିବାଦ କରୁନଥିଲେ । ଟେବୁଲ୍ ଘଣ୍ଟାରେ ନ'ଟା ବାଜିଲା ।
ମଦନବାରୁ ନିଜ ଘଣ୍ଟାକୁ ଅନାଇ ଦେଇ ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ପଚାରିଲେ—ଏଇକ୍ଷଣ କି ଅଡ଼େ ଯିବୁ ନା କ’ଣ ? ମଦନବାରୁ ଟିକିଏ ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଜଣେ ରେଗୀକୁ ଦେଖି ଯିବା ନିହାତ ଦରକାର । ବର୍ତ୍ତମାନ ଗତି ଅଳ୍ପ, ସେଦିନ ପରି ଆଉ ବୋଧହୁଏ ଆଜି କେହି ଆସିବେ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲେ—ବାସ୍ତବିକ ମଦନ ମୁଁ ତମ୍ଭ ପାଇ ଯାଇଛି । ଦିନ ତମାମ ରେଗୀ ଦେଖି ଦେଖି ପୁଣି ବି ରେଗୀ ଦେଖି ଟଙ୍କା ରେଜିଗାର କରିବା ତୋର ଇଚ୍ଛା ? ତୁ ଆଜି-କାଲି ବଡ଼ ଲେଉଟି ହେଲୁଣି ।

ମଦନବାରୁ ନିଜର ଡାକ୍ତରୀ ବ୍ୟାଗରେ ଔଷଧପତ୍ର ସଜାଡ଼ୁ ସଜାଡ଼ୁ କହିଲେ—ତାହା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ । ରେଗୀ ସେବାରେ ଯେଉଁ ଅନନ୍ଦ ମିଳେ, ତାହା ସହିତ ଏକ ଜାଲୀନ କିଏ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଲେ ବି ସମାନ ହେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯେଉଁ ରେଗୀଟି ଦେଖି ଯାଉଛି, ତା’ କଥା ଯିଏ ଶୁଣିବ ତା’ ଆଖିରେ ବି ଲହ ରହିବ ନାହିଁ । ବିରୁଦ୍ଧ ଏକ ବିଧିବାର ଏକମାତ୍ର ପୁଅକୁ ନିମୋନିଆ ଜର । ଜୀବନର ସବୁ ସୁଖ ହରାଇ ବିଚାରୀ ମା’ର ଆଖିରୁ ଲହ ଶୁଖିବାକୁ ନାହିଁ । ତା’ଠାରୁ କେଉଁ ନିଷ୍ଠୁର ପୁଣି ପାଇଯା ଅଶା କରିବ !

ଫାଟକ ପାଖରେ ଶୁଭିଲ — ମଠର ଆସିବାର ଘର ଘର ଶବ୍ଦ । ମଦନବାରୁ ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ଦେଇ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ, ପୁଷ୍ପ ଦେବା ଆସି ଗଲେଣି, ଆଉ ତୁର କ’ଣ ! ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ଦୁଇଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ଫେରି ଆସିବି । ମଦନବାରୁ ପଦାକୁ ବାହାର ଗଲେ । ବାରଣ୍ଡାରେ ପୁଷ୍ପ ସହିତ ତାଙ୍କର ଦେଖା ହୋଇଗଲା । ଦୁହେଁ ଦୁହେଁଙ୍କୁ

ହସ ହସ ମୁହଁରେ ନମସ୍କାର କରି, ମଦନବାନ୍ତ କାରଣା ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗଲେ ଏବଂ ପୁଷ୍ପଦେବୀ ସଖି ଆସିଲେ କୋଠରୀ ଭିତରକୁ ।

[କଟକ ସହରତଳରେ ଶ୍ଳେଷ କୁଡ଼ିଆ ଘରଟିଏ । ଦୁଇଟି ବନ୍ଧାସ । ଗୋଟିକିରେ ଗାଈ ଓ ବାହୁରାଟିଏ ବନ୍ଧା ହୁଅନ୍ତି । ଆଉ ବନ୍ଧାସଟିରେ ମଣିଷ ଶୋଇବାଠାରୁ ରକ୍ଷାବତୀ ସବୁ ହୁଏ । ଘରେ ମଣିଷ ବୋଲି ତରସ ବତସ ବରଷର ବିଧବାଟିଏ—ଆଉ ତା’ର ଦଶ ବରଷର ପୁଅଟିଏ । ବିଧବାର ଏକମାତ୍ର ସମ୍ବଳ ସେଇ ପୁଅଟି । ତାକୁ ଯେତେବେଳେ ବାଲିସ ବରଷ, ଦେହ ମନରେ ଯୌବନର ଲହଡ଼ି ଭାଙ୍ଗିଥିଲା, ସେତିକିବେଳେ ତାର ଗେରସ୍ତ ବର୍ଷକର ପୁଅକୁ କୋଳରେ ଛିଡ଼ି ଦୁନିଆରୁ ବିଦାୟ ନେଇଛି ।

...ସେଇଦିନଠୁ ତା’ ପାଇଁ ଏ ଦୁନିଆ ହୋଇଛି ଶୁଖିଲା ମରୁଭୂମି । ଆଖି ଲହ ଚୁଣ୍ଡରେ ମାରି, ପର ଘରେ କାମ କରି, ଧାନକୁଟି ଛୁଆଟିକୁ ବଞ୍ଚାଇ ଅଣିଛି । ଯୌବନବେଳେ କେତେଲୋକ ଟାପସ କରିଛନ୍ତି—ଲୋର ଦୋଷାଇଛନ୍ତି, ହେଲେ ହତଭାଗୀ ସ୍ତ୍ରୀଟି କାହାକୁ ଆଡ଼ନୟନରେ ରୁହିଁ ନାହିଁ । ପୁଅଟିକୁ କୋଳରେ ଜୀକିଥିବା ଲହ-ଲଲ ଏକାଠି କରି ଛାଡ଼ି ପଟାଇ କାଦିଛି । ବୟସ ଗଡ଼ିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେ ହତବି ସେଷ ହୋଇଛି । ପୁଅକୁ ଦୃଷ୍ଟି ବରଷ । ଦୁଃଖର

ଦିନ ସରି ସରି ଆସୁଛି । ବେଳେ ବେଳେ ପୁଅକୁ ଦେଖି ମା'ର ମନ ଆନନ୍ଦରେ କୁରୁଳି ଉଠୁଥିଲେ ବି ପଛକଥା ଭାବି ଆସିଲା ତାର ଲହରୀ ପଡ଼େ । କେତେ ଦୁଃଖରେ ସେ କୁଅଟିକୁ ବଢ଼ାଇ ନ ଥାନ୍ତି ! ଭଗବାନ କଲେ ଆଉ କେଇଟା ଦିନରେ ତାର ଦୁଃଖ ଯିବ । ଭାଇ ଭଗବାନ ଆଗରେ ସେ ଛାଡ଼ି ଫୁଲାଇ ବାଟ ଚାଲିବ । ତା'ପରେ... ଆଉ ସେ ଭାବି ପାରେ ନାହିଁ ଅନ୍ତରର କେଉଁ ଗୁପ୍ତ କୋଣରୁ ଘନ ଘନ ସୁଖ ଦୁଃଖ ମିଶା ଚିଣ୍ଟାସ ବାହାର — ଭଗବାନଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆପେ ଆପେ ମୁଣ୍ଡ ନଇଁ ଯାଏ ।

ସେ ଦିନ ରାତି ନ'ଟା ଦିନ ଦି'ପ୍ରହରୁ ପୁଅକୁ ଜର ଅଛି କି ନାହିଁ, ମା' ନ ଜାଣି ପାରିଲେ ବି ପୁଅ ଟିକିଏ ମୁଣ୍ଡିହୋଇ ଚାରି ଆଡ଼କୁ ଅନାଅନି କରିବାରୁ ମା'ର ମନ ଆନନ୍ଦରେ ଘର ଧରୁ ନାହିଁ । ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେହି ଆନନ୍ଦ ଭିତରେ ଭଗବାନଙ୍କୁ ସେ ଡାକୁଛି ହେ---ଭଗବାନ, ତାଙ୍କୁ ରକ୍ଷାକରି ଭଲ କର । ତାଙ୍କର ପାଇଁ ମୁଁ ମୋର ପୁଅକୁ ଫେରି ପାରିଛି ।

ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ସାଇକେଲ ଘଣ୍ଟି ଟଣ ଟଣ ଶୁଭିଲ । ତାଙ୍କୁ ରକ୍ଷା ଆସିଲେଣି ବୋଲି ବିରୁଦ୍ଧ ଅସ୍ତ୍ରର ପଦରେ ଝୁବିବି ଆଲୋଚି ଧରି ବାଟ ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲା ଦାଣ୍ଡ ଦୁଆର ମୁହଁକୁ । ମଦନବାବୁ ସାଇକେଲକୁ ଭିତରକୁ ଡାକି ନେଇ ନେଇ ପଶୁଥିଲେ---କିମିତ ଅଛି ପୁଅ ?

ବିରୁଦ୍ଧ ମା'ଟି କି ଭିତର ଦେବ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ମଦନବାବୁ ସିଧାସଳଖ ପୁଅର ବୁଝଣା ପାଖକୁ ଚାଲି ଯାଇଁ, ଦେହରେ ହାତ ଦେଲେଣି ତାଙ୍କର ମୁହଁ ଉଠୁଥିଲା ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ହସ ହସ ହୋଇ ମା'ର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲେ---ତୁମର ଭାଉଁଶବାନ ଶୁଣିଛନ୍ତି । ପୁଅକୁ ଆଜି କର ନାହିଁ । ଦ' ଦିନ ଆଗ ମୋର ତ ଆଦୌ ଭରସା ନ ଥିଲା । ଏଥର ଟିକିଏ ଦୁସିଆରେ କଷ୍ଟ ବାକୁ ହେବ । ଆଉ କିଛି ଭୟ ନାହିଁ ।

ଏ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଆନନ୍ଦରେ ବିଗୁର ମା'ଟିର ଏତେ ଦିନ ଅଶ୍ରୁହର ଶୁଖିଲା ମୁହଁ ଫୁଲପରି ସଜେଇ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମଦନ ବାବୁ ତାହା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ମନେ ମନେ ଏତେ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କଲେ, ଯାହା କି ଏକ କାଳୀନ ସହସ୍ର ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣମୁଦ୍ରା ତାଙ୍କ ଫକେଟରେ କିଏ ଭରି ଦେଇଥିଲେ ହୋଇ ନଥାନ୍ତା ।

...କେତେବେଳେକେ ଆନନ୍ଦ ଗର୍ବ ଗର୍ବ କଣ୍ଠରେ ବିଧବା ତାଙ୍କ ପାଦକୁ ହଠାତ୍ ଧରି ପକାଇ କହିଲା—ତମ ଲାଗି ମୋ ପୁଅ ବଢ଼ିଲା—ଏ ଉପକାର ମୁଁ ଶୁଣି ପାରିବି ନାହିଁ । ମଦନବାବୁଙ୍କ ପାଖ ଉପରେ ଗଢ଼ି ପଡ଼ିଲା—କେତେ ଟୋପା ତପ୍ତ ଅଶ୍ରୁ ।

ମଦନବାବୁ ବିଗୁରକୁ ଉଠାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ମୁଁ କି କରି ନାହିଁ । ତୁମର ଭାଉଁଶବାନ ଶୁଣିଛନ୍ତି । ଏଥର ତାହା ସେବା ଶୁଣୁଛା କର । ଭଲ ହୋଇଯିବ । ମୁଁ ବି ବେଳେ ବେଳେ ଦେଖି ଯିବି । ଏ ଉପସ୍ଥାନ ନିଆଁ ଦୁଇଘଣ୍ଟାରେ ଥରେ ଥରେ ଦେଉଥିବି ମୁଁ ଆସୁଛି ।

ମଦନବାବୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିବା ଆଗରୁ ବିଗୁର ମା'ଟି, କେତେ ଦିନରୁ ସାଇତି ରଖିଥିବା ପନ୍ଦରଟି ଟଙ୍କା ତାଙ୍କ ପାଦ ପାଖରେ ଥୋଇ ଦେଇ କହିଲା--ମୁଁ ଗରିବ ବାବୁ ! କ'ଣ ଦେବି । କାଲି ନେଇ କାଞ୍ଚନ ପରି ମଣିଷ ବାବୁ...ଗଲା ତାର ଥର ଉଠିଲା ।

ମଦନବାବୁ ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ମୁଁ ତ ଟଙ୍କା ପାଇଁ କେବେ ଅଣା କରି ନାହିଁ । ତୁମେ କେଉଁଠୁ ଆଣିବ । ନିଅ ଏ ଟଙ୍କା ପୁଅ ପାଇଁ ଫଳ କରିବ । ଏ କଥା କହୁ କହୁ ପକେଟରୁ ପଚାଶଟି ଟଙ୍କା ବାହାର କରି ତା'ର ହାତକୁ ବଢାଇ ଦେଇ କହିଲେ, ଏ ତମର ଟଙ୍କା ! ମୁଁ ସକାଳୁ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥିଲି, ଆଜି ଯାହା ରେଜିଗାର ହେବ, ତାହା ତୁମର ପୁଅ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ତୁମକୁ ଦେବି । ଆଜି ଏତକ ରେଜିଗାର ହୋଇଛି, ପୁଅ ପାଇଁ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବି ।

ମା'ଟିର ଆଖିରୁ ଲହରୀ ଝରୁଥିଲେ ବି ଅର ଅର ଗଳରେ କହୁଲ—ବା ! ! !

—କିଛି ଭାବ ନାହିଁ । ମୁଁ ପୁଣି ଦି' ଦିନ ପରେ ଆସିବି । ମଦନବାବୁ ସାଇକେଲ ନେଇ ବାହାର ଗଲେ । ବୁଧବାର ଦିନ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଗଳରେ ହାତ ଦେଇ ଭାବୁଥିଲା—ଦୁନିଆରେ ପୁଣି ଇମିତି ଲୋକ ଅଛନ୍ତି !

ସେଦିନ ପ୍ରାୟ ସାଢ଼େ ଦଶଟା । ମଦନବାବୁ ଖୁସୀ ମନରେ ଗୁଣ୍ଡୁ ଗୁଣ୍ଡୁ ହୋଇ ଗୀତ ବୋଲି ବୋଲି ଡାକ ବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେତେବେଳେ ଖବର କାଗଜ ଉପରେ ମନ ଦେଇ ଥିଲେ । ମଦନବାବୁ ଫେରି ଆସିବା ଜାଣି ସେ ଖବର କାଗଜକୁ ଟେବୁଲ ଉପରେ ରଖି ଦେଇ ଖୁସୀ ମନରେ ପଚାରିଲେ—ଆଜି ବେଳବେଳିତ କାମ ସରିଗଲା ତାକ୍ତିରବାବୁ ? ମନେ ଆଜି ବଡ଼ ଫୁର୍ତ୍ତି ?

ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କର ତାକ୍ତିର ବ୍ୟାଗଟି ରଖି ଦେଇ ଦେଉ କହିଲେ—ଆମ କାମ କଥା କିଏ ପଚାରେ । ମୁଁ ଆଜି ବଡ଼ ବିସ୍ମୟ

ହେଉଛି ଯେ ପୁଷ୍ପଦେବୀ କିପରି ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଯୁବକ ବାରିଷ୍ଟରଙ୍କୁ
ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ।

ମନ୍ଦିରବାବୁ ସିଗାରେଟ ପାକେଟ ଖୋଲି ଖୋଲି ଦୁଃଖୀ
ହସ ହସ କରୁଲେ---ସେ ଅନେକ କଥା ମଦନ ! ମୋର ସେ ସବୁ
ଜୀବନର ଗୁପ୍ତ କଥା ।

ମଦନବାବୁ ଖସି ମନରେ ଦସି ପଡ଼ି ପଡ଼ି କରୁଲେ---ମୁଁ ତ
କୌଣସି ଗୁପ୍ତକଥା ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ । ମୁଁ ପଚାରୁଥିଲି ପୁଷ୍ପ
ଦେବୀ କିପରି ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ଛାଡ଼ି ଚାଲି ଗଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଗାରେଟ ଧୁଆଁ ଛାଡ଼ୁ ଛାଡ଼ୁ ମଦନବାବୁଙ୍କ
ଅଡ଼କୁ କଟେଇ ରୁହି କରୁଲେ---ପୁଷ୍ପଦେବୀ କାହିଁ କି ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ
ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ ତାହା ଜାଣିବା ମାନେ ତ, ମୋର ଜୀବନର ଗୁପ୍ତ
କଥା ଜାଣିବା ।

ମଦନବାବୁ ଖୁସୀ ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ--ତାହାହେଲେ
ମୋ ପଚାରିବା କଥା ମୁଁ ଫେରାଇ ନେଲି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବେ-ପରବାଏ ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ
ଦରଖାସ୍ତ ଦେଇ ମକଦ୍ଦମା ଉଠାଉଁତି ବା ଫେରାଫେରି କଚେରୀରେ
ଚାଲେ--ଏଠି ନୁହେଁ । ଶୁଣ ମଦନ, ତୋ ଅଗରେ ଲଗୁଇବାର
ମୋର କିଛି ନାହିଁ । କହିଲୁ ମୁଁ ସଦା ତୋତେ ପ୍ରତିଦିନ ଭାତ
ଡାଲି, ମାଛ, ମାଂସ ବଦଳରେ ଦୁଇଫଳି କେବଳ ଦାମିକା ମିଠାଇ
ପୁଣି ଗ୍ରାସ କରି ଖାଇବାକୁ ଦିଏ ତାହାହେଲେ କ୍ଷତ କ'ଣ ! ତୁ
ନିଶ୍ଚୟ ମାନବୁ ଯେ ମିଠାଇ ପାଟିକୁ ବେଶ ଭଲ ଲାଗେ--ଏବଂ ତାହା
ସବୁ ଦିଗରୁ ଭଲ । କିନ୍ତୁ ତୁ ତାହା ପ୍ରତିଦିନ ଖାଇ ସବୁହୁ ହୋଇ
ପାରିବୁ ତ ?

ମଦନବାବୁ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲ ପରି କହିଲେ—ସବୁଦିନେ ମିଠାଇ କିମ୍ବା ଏକ ରକମ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ କେନ୍ଦ୍ର ସମୁଦ୍ଧ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଖାଦ୍ୟର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଲୋଡ଼ା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବାରିଷ୍ଟରୀ ଠାଣିରେ ପୁଣି କହିଲେ—ଆଉ ଏଥର କହ---ଏକ ଶୌଖୀନ ବୈଠକଖାନା ରେ ବିଭିନ୍ନ ଟେବୁଲ ଉପର ଫୁଲଦାନୀରେ କେଉଁଥିରେ ସଦ୍ୟ ଗୋଲପ, କେଉଁଥିରେ ପଦ୍ମ, କେଉଁଥିରେ ହେନା, କେଉଁଥିରେ ବା କୁସୁମର ଫୁଲ ତୋଡ଼ା ସଜା ହୋଇଛି । ତୁ ସେଥିରୁ କେଉଁଟିକୁ ଦେଖିବାକୁ ଭଲ ପାଇବୁ ? କେବଳ ଗୋଲପକୁ ନାଁ ଅନ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକୁ ମଧ୍ୟ ।

ମଦନବାବୁ ଶେଷ ସିଗାରେଟ ଖଣ୍ଡକ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ କହିଲେ--ସବୁ ଫୁଲ ତୋଡ଼ାର ରୂପ ଏବଂ ମହକ ନିଶ୍ଚୟ ଆଲଗା । ତେଣୁ ସବୁ ତୋଡ଼ା ଗୁଡ଼ିକ ଦେଖିବା ଏବଂ ତାର ମହକ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ତ ନିଶ୍ଚୟ ଲକ୍ଷ ହେବ ।

ଏତେ ବେଳକେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆନନ୍ଦରେ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇ ପଡ଼ି ହୋ ହୋ ହସି କହିଲେ--ଏଥର ବନ୍ଧୁ ମୋର ଠିକ୍ କାଟକୁ ଆସିଛ । ବର୍ତ୍ତମାନ-ନିଜେ ବୁଝି-ପାରିବ ଯେ, ପୁସ୍ତ ଦେବା କାହିଁକି ଏତେ ଚଞ୍ଚଳ ବିଦାୟ ନେଇ ଯାଇଛନ୍ତି !

ମଦନବାବୁ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଓଃ, ଏତେ ବେଳକେ ସବୁ କଥା ବୁଝି ପାରିଲି । ମୋତେ ଓକିଲତ ପେସିରେ ପକାଇ; ତୋ ମତ ସହିତ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ପକାଇ ପାରିଛୁ । ହଁ, କଥା କ'ଣ ଶୁଣେ? ପୁସ୍ତଦେବାଙ୍କ ସହିତ କ'ଣ କିଛି ମନୋମାଲିନ୍ୟା ଘଟିଛି ? ମୋର ଧାରଣା, ପୁସ୍ତଦେବା ବେଶ ଭଲ ମଣିଷ । ତୋ ସହିତ ସବୁଦିନେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିବାକୁ ମନରେ ଦୃଢ଼ ଧାରଣା ପୋଷିଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ମୋର ଲବିଷ୍ୟତ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ତୁ କାମନା କରୁଥିବାରୁ, ମୋର ତୋତେ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ । କିନ୍ତୁ ସେ ଲବିଷ୍ୟତ ଯେ ମୋ ପାଖରେ ଅନେକ ଦୂରରେ ଅଛି । ମୋର ପୁଷ୍ପ ଦେବାଙ୍କ ସହିତ କୌଣସି ମନୋମାଲିନ୍ୟ ଘଟି ନାହିଁ । ମୁଁ ଜାଣିଶୁଣି ଅନ୍ୟାୟତେ ଏକ ଜରୁରୀ କାମରେ ଯିବି ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ଭୁଲେଇ ପଠେଇ ଦେଇଛି ।

---କାହିଁକି ?

---କାହିଁକିର ମାନେ ଆଦୁର ବୁଝାଇବାକୁ ହେବ ! ନିଜେ ତ ମାନିଛୁ, ଗୋଟାଏ ଖୋଟାଳି ଜଣକୁ ଭଲ ଲାଗିବ ନାହିଁ । ତା'ପରେ ନିଜର ଘଡ଼କୁ ଅନାଇ ବଂଗ୍ର ଓ ଅନ୍ୟମରେ କହିଲେ—ଆଉ କୋଡ଼ିଏ ମିନିଟ ମାତ୍ର ବାକୀ । ଦେଖିବୁ ରହ ମଦନ, ପୁଷ୍ପ ଦେବାଙ୍କ ଭଳି ସେ ବି ତୋର ଖୁବ୍ ପସନ୍ଦ ହେବେ ।

ମଦନବାବୁ ଭିତରେ ଭିତରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ କଦରୀ ମନୋବୃତ୍ତିରେ ବିକ୍ରତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲେ ବି ମୁହଁରେ ହସ ଫୁଟାଇ କହିଲେ - ତାହାହେଲେ ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ନୂଆ ସାଥୀ ଯୋଗାଡ଼ କରି ସାରିଲଣି—ନୁହେଁ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ପୁଣି ସିଗାରେଟ ଖୋଲି ସିଗାରେଟ ବାହାର କରୁ କରୁ କହିଲେ—ଯୋଗାଡ଼ କରିବାଟା ପୁରୁଷ ଆତ୍ମଖାଲି ହୁଏ ନାହିଁ—ସ୍ତ୍ରୀ ଆତ୍ମମଧ୍ୟ ହୁଏ । କାରଣ ପୁରୁଷ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଯେତକ କାମନା କରେ—ସ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷକୁ ସେତକ କାମନା କରେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଯିଏ ଏତିକି ଆସିବେ—ସେ ନୁଆ ହୋଇ କଲେଜରୁ ପ୍ରବେଶର ହୋଇଛନ୍ତି । ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା, ଲେଉଟାଣି ଯୌବନ... ।

ତାଙ୍କୁ ଆଜି ଆମ ସହିତ ଏକତ୍ର ଭୋଜନ କରିବାକୁ ମୁଁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଛି ।

ମଦନବାରୁ ଉପର ମନରେ ଉଲ୍‌ସିତ ହେଲା ପରି କହିଲେ ବେଶ, ନୁଆ ସାଥୁ ପାଇଁ ସେପରିରେ ଆଜି ଏତେବେଳା ଯାଏ ଟେ ରୁଁ ନୁହେଁ ! ଆଜି ଖାଇବାଟା ଖୁବ୍ ମଜାରେ ହେବ—ତାହାହେଲେ... ।

ଏଗାରଟା ବାଜିବାକୁ ପନ୍ଦର ମିନିଟ । ଟେଲିଫୋନ ଘଣ୍ଟି ଝିଣ୍ ଝିଣ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଫୋନଟି କାନ ପାଖରେ ଦେଇ ତେଣୁ କଥା ଶୁଣିଲା ସଣି, ଆନନ୍ଦରେ ବିହ୍ୱଳିତ ହୋଇ କହି ଉଠିଲେ—ମୁଁ ଯେ ସାଦରେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବା ପାଇଁ ଅନେକ ବେଳୁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି---ଆସନ୍ତୁ ଚଷିଳ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଫୋନଟି ରଖିଦେବାପରି, ମଦନବାରୁ ପଚାରିଲେ—ବାହାକୁ ସାଦରେ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ? ତୋର ନୁଆ ସାଥୁ ଡାକୁ ଥିଲେ ପର ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ବଡ଼ ପୁଣିରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ ହଁ, କୁମାରୀ ଆରତ ପଟ୍ଟନାୟକ । ତାଙ୍କର ରୂପ ଯୌବନ ଦେଖିଲେ—ତୋର ଆଖି ପବିତ୍ର ହେବ—ମଦନ ।

ମଦନବାରୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ ଦେବତାକୁ ଦେଖି ଆଖି ପବିତ୍ର ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷକୁ ପୁଣି ଜଣେ ତରୁଣୀ, ଯାହାର ରୂପ ଯୌବନ ଅଶ୍ୱାରେ କୋଟିଏ ଆଖି କର୍ଦ୍ଦାମି ଲଳସାରେ ଚାହିଁ ରହେ, ତାକୁ ଚାହିଁଲେ ପୁଣି ଆଖି ପବିତ୍ର ହେବ... !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଫିକା କରି କହିଲେ—ଅଦୃଶ୍ୟ ଭବନ ଏ ଆକାଶ ପବନରେ କେଉଁଠି ଯେ ଅଛନ୍ତି କିଏ କହିବ । କିନ୍ତୁ

କଣେ ରୁପସୀ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରାଣରେ ମତାକିନା ଧାର ବୁଝାଉ
ଦେବେ । ତେବେ କାହାକୁ ଆଗ ପୂଜା କରିବା କଥା, ନିଜେ ଭାବନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ଟିକିଏ ହସି ଉଠିବେ ଦେଲେ—ଏ ଦୁଇ କଥା
ଭିତରେ ଭୁଲନା ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ,…… !

ପ୍ରାୟ କୋଉଏ ପରିଶ ମିନିଟ ପରେ, ଫାଟକ ଦେଇ ଏକ
ସୁନ୍ଦର ଛୋଟ ମଟର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା । କୁମାରୀ ମିନିଟ
ପଛନାୟକ ଆସିଗଲଣି ବୋଲି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି
ଚାରଣା ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଗଲେ । ମଟର ରହିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
ନିଜେ ମଟର ଦରଜା ଖୋଲି, ମୁହଁରେ ହସର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଚେର
ଖେଳାଇ କହିଲେ—ମୋର ଆଜି ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟର ଦିନ ।

କୁମାରୀ ମିନିଟ ପଛନାୟକ ଅଳିଅଳ ରଜଜେମା ପରି
ଅଧରରେ ମଧୁବୋଲି ହସ ପୁଟାଇ ନରମ ଗଳରେ କହିଲେ,
ଆପଣଙ୍କର ଭାଗ୍ୟ କାହିଁକି ହେବ ମୋର ବି ଆଜି ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟର
ଦିନ ।

ତା'ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ତାଙ୍କୁ ବଙ୍ଗଳା
ଭିତରକୁ ବାଟ କଟାଇ ନେଲେ ।

ମଦନବାବୁ ଏ ସବୁ କଥା ଭାବି ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ବଡ଼ ବହୁ-
ଧିଲା । ସେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷା କରି ଥିଲେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ
ନୂଆ ଶିକାରକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ।

ଏକ ଗଦି ଚେୟାରରେ କୁମାରୀ ମିନିଟ - ପଛନାୟକଙ୍କୁ ବସି-
ବାକୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅନୁରୋଧ କରି—ମିନିଟକୁ ମଦନ ବାବୁଙ୍କୁ
ଉଦ୍‌ହାଇ ଦେବା ପାଇଁ କହିଲେ—ଏ ହେଉଛି ମୋର ପିଲା ଦିନର

ବହୁ ମଦନ ପଟ୍ଟନାୟକ । ସେ ବଡ଼ ଡାକ୍ତରୀ ପାଖ କରି ଡାକ୍ତରୀ କରୁଛନ୍ତି । ଅଉ ଆପଣଙ୍କ ପରିଚୟ, ଆପଣଙ୍କର ଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପଦ ଏ ଘରେ ପଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ସାରିଛି । ମଦନବାରୁ ଭଦ୍ରତା ଖାତରରେ ହସି ହସି ନମସ୍କାର ଜଣାଇବା । ଆଗରୁ କୁମାରୀ ମିନତି ହସ ହସ ବଦନରେ ତାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ଜଣାଇଲେ । ତା'ପରେ ଚାଲିଲା ଖୁସି ଗପ ସପ..... ।

ଏହି ଖୁସି ଗପସପ ଭିତରେ ମଦନବାରୁ ମିନତିର ଭିତର ବାହାର ପରୀକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ମିନତିର ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା, ପାତଳା ଗୋରା ତକ ତକ ଦେହ—ସୁନ୍ଦର ଢଳ ଢଳ ଆଖି ଯୋଡ଼ିକରେ କଜ୍ଜଳ ଗାରର ଶୋଭା ଅନ୍ତରରେ କୁଆର ଉଠାଉ ଥିଲା । ସାଧାସିଧା ବେଶ ଭୂଷା । ପତଳା ଧଳା ଜରିଧଡ଼ି ଶିଲ୍ପି ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡିତ ସେହି ଗୋରା ଦେହକୁ ଏପରି ମାନ୍ୟ ଥିଲା, ଯେପରି ପାହାନ୍ତି ସହରର ସଦ୍ୟ ରଜନୀ ଗନ୍ଧା ପୁଷ୍ପକୁ କିଏ ତୋଳି ଆଣିଛି । ମଦନବାରୁ କୁମାରୀ ମିନତିଙ୍କର ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲେ ବ ସେ ଯେଉଁ ଅଶାର ସାତମହଲ ସପନପୁରୀ ତୋଳି ଏତିକୁ ଆସିଛନ୍ତି, ସେଥିପାଇଁ ସେ ଅନ୍ତରରେ ବ୍ୟଥା ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ । କେଇଟା ଦିନ ଭିତରେ ପୁଣି ଏଇ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ନିଜର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ସିଦ୍ଧ କରି, ବାସୀ ଗୋଲପ ପରି ହରକା ଦାଟେ ପକାଇ ଦେବା । ସେତେବେଳେ ।

ଦାମିକ କାନ୍ଥ ଭିତରେ ବାଣୀରେ କିଏ ମଧୁର ତାନ ବଜାଇଲା ଭଳି—ବାଜିଲା ବାରଟା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ସେ ଅଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ସମ୍ମା କରିବେ ! ଭଦ୍ରମହଲଙ୍କୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଏତେ ଡେରି କରିବା ନିହାତି ଅସୁନ୍ଦର କଥା । ତାଙ୍କ ଛାଡ଼ିଲେ—ଅଗାଧୁ, ଅଗାଧୁ ? ପୁରୁଷକୁ ଶୀଘ୍ର ଆଣିବାକୁ କହ ।

କୁମାରୀ ମିନତି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉ
ଦେଖି କହିଲେ—ସାଧାରଣତ ମୁଁ ପ୍ରାୟ ସାତେ ଏଗାରିଟାରେ ଖାନ୍ତି
ତେବେ ତ କିଛି ହୋଇ ନାହିଁ । ଆପଣ ବାରିଷ୍ଟର ଏବଂ ମଦନବା
ଡାକ୍ତର ହୋଇ ମୋତେଦେଲେ ଖାଇ ନାହାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଖ
କଥା ପଚାରେ କିଏ ।

ମଦନବାରୁ ହୁସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ଆପଣ ଯେ ବାରିଷ୍ଟର
ବାବୁଙ୍କର ଅତିଥି । ଅତିଥି ସଲାରକୁ, ହିନ୍ଦୁମାନେ ଦେବତା ପୂଜି
ସହିତ ସମାନ କରିଛନ୍ତି ।

ପୁଣ୍ୟାସ ପ୍ରେଷ୍ଟରେ ଇନ୍ଦ୍ରା ସାମଗ୍ରୀ ବାଢି ଦେବାକ୍ଷଣି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ
ବାରୁ, କୁମାରୀ ମିନତିଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କରି ସ-ହାସ୍ୟ ବଦନରେ
କହିଲେ—ଆସନ୍ତୁ, ଆଜି ତେବେ କରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ବହୁତ ଶୁଣ
ହେଲାଣି ।

କୁମାରୀ ମିନତି ଉଠିବା ଆଗରୁ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ
ମଠର ଭିତରେ ଟିଫିନ୍‌କେରମ୍‌ରରେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚୟ
ତଥ୍ୟ କରିଥିବା କିଛି ଲେଖିକିନି ଅଣିଥିଲୁ..... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଅବହେଳାରେ କହି ଉଠିଲେ—ଆପଣ ଏତେବେଳେ
ଯାଏ କହି ନାହାନ୍ତି ନା ! ଆଗରୁ କହିଥିଲେ ଏତେ ବେଳକୁ
ସରନ୍ତାଣି । ତା'ପରେ ଅଗାଧୁକୁ ଡାକି ଆଦେଶ ଦେଲେ—ମଠର
ଟିଫିନ୍ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନେଇ ଆ ତ !

ମଦନବାରୁ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଖାଇ ବସିଲେ । କୁମାରୀ
ମିନତି ନିଜ ଚୋରାରେ ବସିବା ଆଗରୁ, ନିଜ ହାତ ତଥ୍ୟ
ଲେଖିକିନି ଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇ ବହିଙ୍କ ପ୍ରେଷ୍ଟରେ ହସ ହସ ହୋଇ ଦେଖି

ସଖି, ଅନ୍ୟ କିଛି ଶାନ୍ତ ଶାନ୍ତ ପୂର୍ବରୁ ସେହି ଲେଖକିନୀ ଗୁଡ଼ିକ
ଖାଉଁ ଖାଉଁ, ତଥାପି କହିବା ଭାବେ ପାଇଁ କୁମାରୀ ମିନତଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସା
କରିବାରେ ଦୁଇ ଦିନଙ୍କର ଶତ ମୁଖ ହୋଇ ଉଠିଲା ।

ଶିଆ ପିଆ ସରଲା । କିଛି ସମୟ ଗପ ସପ ପରେ ମିନତ ଦୁଇ
ବନ୍ଧୁଙ୍କ ଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ମଦନବାବୁ
କୃତଜ୍ଞତା ଲଙ୍କାରେ ପ୍ରତି ନିମନ୍ତ୍ରଣର ଜଣାଇ ଶବ୍ଦର ବାଚନ ଉପରେ
ଆଖି ପକାଇଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମିନତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆସିଲେ
ତାଙ୍କୁ ମଠର ପାଖରେ ପାଖେଇ ଦେବା ପାଇଁ ।

ଦାହାରେ ଘନ ଅନ୍ଧାର । ବଙ୍ଗଳାର ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ ବାହାରକୁ
ପଡ଼ିଥିବାପରି ହୋଇ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ନିଜ ହାତରେ ମଠର ଦରଜା
ଖୋଲି ଦେଲେସଖି, ମିନତ ତାଙ୍କର ଅତି ନିକଟ ଦେଇ ମଠର ଭିତରକୁ
ପଶି ହାଣ୍ଡିଲ ପରିଲେ... । ଆଲୁଅ-ଅନ୍ଧାର ମିଶାମିଶି ଭିତରେ କୁମାରୀ
ମିନତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ଆଶାୟୀ ମୁହଁଟି ଦିଶୁଥିଲା ବେଶ ସୁନ୍ଦର ।
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଭୋକିଲା ଆଖିରେ ତାଙ୍କୁ କିଛି ସମୟ ନୀରବରେ ଚାହିଁଲା
ସଖି, ମିନତଙ୍କର ଆଖି ଆପେ ଆପେ ତଳକୁ ନଇଁ ଆସିଲା । ତା'ପରେ
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମନରେ ପ୍ରବଳ ହୃଦୟ ଦୁହାଇ ଏକ ଉତ୍ତେଜନାରେ
ମିନତଙ୍କର ନିର୍ଜୀବ ଝଲି ମଠର ହାଣ୍ଡିଲ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିବା ତାହାଣ
ହାତଟିକୁ ସ୍ନେହରେ ଟେକି ଧରି ପାପୁଲିଟିକୁ ନିଜର କର୍ମିତ ଅଧରରେ
ଲଗାଇଲେ ।... ତା'ପରେ ବଡ଼ ବ୍ୟଥାଭର ସ୍ଵରରେ
ବୁଲିଲେ—ଆପଣଙ୍କର ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣପଦ ଏ ବଙ୍ଗଳାରେ ପଡ଼ିବାର ଆଶା
ରଖି ଆଜି ବିଦାୟ ଦେଲି । ଶୁଭଟି ଆପଣଙ୍କର ସୁଖରେ କରୁ ।

କୁମାରୀ ମିନତ ପଟ୍ଟନାୟକ ପରିଲ ଗଲାରେ ହାତ ଦୁଇଟିକୁ
ଟେକି ଜଣାଇଲେ—ନମସ୍କାର ।

ମଠର ଖୁଆଁ ହୋଇ ଘର, ଘର, ହୋଇ ଉଠିଲ କହୁ ସେ
ଯେପରି ଆଗକୁ ଯିବାକୁ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ମନର ଭାବକୁ
ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁ କରୁ ଥିକାଲିଆ ଭଙ୍ଗୀରେ କହିଲେ — ମଠର ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ
ଚଲାଉ ନେବେ..... ।

ମିନତି ଆଗକୁ ମଠର ନେଉ ନେଉ ବାହାରକୁ ମୁହଁ କରି
କହିଲେ — ଆସନ୍ତା ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ...

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଫେରି ଆସିଲେ ବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ । ଗଦି
ଚେୟାର ଉପରେ ଖବର କାଗଜ ଧରି ମଦନବାରୁଙ୍କୁ ଢଳାଇଥିବା
ଦେଖି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହାତ ମାରି ଦେଇ କହିଲେ,
ଯା' ଏଥର ବିଛଣାକୁ । ମୁଁ ବି ଶୋଇବାକୁ ବାହାରିଲି ।

ମଦନବାରୁ ଗୋଟାଏ ଶିଆଳରେ ପଶୁଲେ — ଅଉ ସବୁ
ଭଲ ତ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ହସି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ — ଭଲ ପାଇଁ ତ
ମଣିଷ ଦିନ ରାତି ଚିନ୍ତା କରେ । ଆଜି ଆଦ୍ୟ ପବ୍ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି
ମାତ୍ର ।

ସେଦିନ ମଝିର କେଉଁ ରଞ୍ଜନସନା ରବଣୀକୁ ପାଇବା
ଅଣାରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଇନ୍ଦ୍ରଦେବ, ଅସଂଖ୍ୟ ମେଘ ଫଉଜ ଧରି ସନ୍ଧ୍ୟା
ନ ହେଉଣୁ ଏ ଦୁନିଆକୁ ଅବରୋଧ କରିଥିଲେ ଯେପରି । କି
ଅନ୍ଧାର ! କି ବର୍ଷା ! ବିଜୁଳୀର ଚମକରେ ଗୁରୁଆଡ଼ ଉଲସୀ
ଉଠୁଥିଲା—ସତେପେମିତ ଆକାଶ ସେ ଗଡ଼ି ଏକ କଠିନ ପାଷାଣ-
ଘେର ରାଜପୁରକୁ ଧ୍ୱଂସ କରିବା ପାଇଁ କିଏ ଅନଚରତ କମାଣ
ଦାଗୁଛି ।

ସେଦିନ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷରେ ପ୍ରାୟ ଶତ ଦଶଟା
ବେଳକୁ ଶିଆ ପିଆ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଦୁଇ ବଧୂ ଖୁସି ଗପସପ ଭିତରେ
ଖାଉଁ ଖାଉଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ—ଆଜିର ଏହି ମେଘୁଆ ରାତିଟି
ବେଶ ଭଲ ଲାଗୁଛି । ବଡ଼ ଆସନରେ ଆଜି ନିଦା ହେବ ।

ମଦନବାବୁ—ଚେୟାରକୁ ଅଞ୍ଜଳିପତ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ
ଅଡ଼କୁ ଅନାଇ କହିଲେ—ତୋଭଲି ଧନୀ ବାରିଷ୍ଟର ପକ୍ଷରେ ଏତେ
ଦିନ ଅବିବାହିତ ରହିବା ଠିକ୍ ହେଉ ନାହିଁ । ବିବାହିତ ଜୀବନରେ
ଏ ମେଘୁଆ ରାତିଟି ବୋଧହୁଏ ଆହୁର ଭଲ ଲାଗୁ । ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କୁ
ତୋର ବିଭା ହୋଇଯିବା ଉଚିତ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଏ କଥାର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ—ଚେୟାରକୁ
ଅଞ୍ଜଳି ପତ୍ତି କହିଲେ—ଏ ମେଘୁଆ ରାତିକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ
ତୋର ବି ମଦନ ଭଲ ହେଲାଣି—ନୁହେଁ ? ନିଜେ ବିଭା ନ ହୋଇ
ପରକୁ ଉପଦେଶ ଦେବାରେ କି ଲାଭ ! ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ ତାଙ୍କ ପାଇଁ
ମୋ ପାଖରେ ଓକିଲାତ କରିବାକୁ ବୋଧହୁଏ ତୋତେ କିଛି ଲାଏ

ଦେଇଛନ୍ତି ନୁହେଁ ? ପୁଣି ଦେବାତା ମନକୁ ତୋର ବେଶ ପାଇଛନ୍ତି ।
କାହାଁକି, ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ କ'ଣ ତୋର ମନକୁ ପାର ନାହାନ୍ତି ?
ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଆଖି, ସୁନ୍ଦର ମୁକ୍ତାବଳି ଦାନୁ, ପୁଣି ଓଠରେ ସେହି
ଜଳା ଖସା ଦାଗଟି ମୋତେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ ।

ମଦନବାବୁ ଖାଇବାରେ ମନ ଦେଇ ପୁଣି ଆରମ୍ଭ କଲେ,
ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ସୀମାନାହିଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ । ଦିନେ ପୁଣି ଦେବାତା ଆଖିରେ
ଥିଲେ ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର କିନ୍ତୁ ନୁଆ କରି କୁମାରୀ ମନତି ଆସିବା ସଙ୍ଗେ
ସଙ୍ଗେ ସେ ପୁରୁଣା ହେଲେଣି । ପୁଣି ଦିନ ଆସିବ, ଆଉ କେଉଁ
ଶୋଭଣୀ ତୋର ନୟନ ଆଗକୁ ଆସିଲେ — ସେ ହେବ ସୁନ୍ଦରୀ,
ପୁଣି — କୁମାରୀ ମିନତିଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ରୂପ ତୋର ମନର କେଉଁ ଭଳକୁ
ରୁଲିଯିବ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ — ଏ ତ କିଛି ନୁଆ କଥା
ନୁହେଁ ! ଅମ ମୂଲ୍ୟ ବଜାରରେ ତ ତୁ ନିତି ଦେଖୁଛୁ, ସାମାନ୍ୟ
ପତଙ୍ଗ — ପ୍ରଜାପତିଟି କିପରି ସବୁବେଳେ ଖୋଜି ଖୋଜି ସଦ୍ୟ
ପ୍ରସ୍ତୁତି ନାନା ଜାତିର ଫୁଲରେ ବସି ଆକର୍ଷଣ ମଧୁ ପାନ କରେ । ସେ
ତ କାହାଁକି କାଲିର କଥା ଭାବେ ନାହିଁ କି ବାଲି ପେଉଁ ଫୁଲ ତାର
ରୂପ ଯୌବନ ଦେଇ ଏତେ ଆଦର କରିଥିଲା — ତା'ର କଥା ମନେ
ପକାଏ ନାହିଁ । ଏ ନିଶ୍ଚୟ କଥା ଯେ, ଯେ ଚୌଣସି ଜୀବ ଅପେକ୍ଷା
ମଣିଷ ରୁଚିମାନ । ତେଣୁ ତା' ପକ୍ଷରେ ନୁଆ ନୁଆ କିନିସ ପ୍ରତି ମନ
ଦେବା କିଛି ବିଚିତ୍ର କଥା ନୁହେଁ ।

ମଦନବାବୁ ପାଣି ଟିକିଏ ପିଇସାରି କହିଲେ — ତୋ କଥା
ମୁଁ ବୁଝୁଛି । ମଣିଷ ସହୃଦ ମୂଲକୁ ଭୁଲନା କଲେ କିମିତି ହେବ !
ପ୍ରଜାପତି ଜାଣି, ଫୁଲର ଆୟୁଷ କେତେଟି ଘଣ୍ଟା ମାତ୍ର । ଆଜି

ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁ ଫୁଲ ରୂପ ମନ୍ଦିରରେ—ଗୁରୁଆଡ଼ ମନ୍ଦିରାନ୍ତରୀକ୍ଷା;
କାଲି ପ୍ରଭୃତିକୁ ହୁଏ ତ ସେ ନଥିବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
ଯୋଗୀ ଭଳି ପଛକୁ ଚାହିଁ ନାହିଁ । ତା' ପକ୍ଷରେ ସୃଜନ ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ
ସମାନ । କିନ୍ତୁ ମଣିଷର ଦୀର୍ଘ ଅଧିଷ୍ଠିତ ଅଛି— ତାର ଅନେକ ସମସ୍ୟା
ଅଛି । ଭଲ ମନ୍ଦ ବିଚାର ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଅକାଞ୍ଚିତ ଅଛି । ପୁଣ୍ୟ-
ଦେବୀ ହେଉଛନ୍ତି ବା ମିନତି ପଛନାୟକ ହେଉଛନ୍ତି—ସେମାନେ ତୋ
ପାଖରୁ ହତାଶ ହେଲେ, ସେମାନଙ୍କର ମନର ଧାରଣା କ'ଣ ହେବ ।
ତୁ ବି କେତେ ଗୁଡ଼ିଏ ନିରୀହ ଯୁବକଙ୍କର କୋମଳ ଅନ୍ତରରେ
ଧୂ ଧୂ ଅଗ୍ନି ଜଳାର କେଉଁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ପାଇରୁ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ସୃଜନରେ ଯେପରି
ଆନନ୍ଦ, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟରେ ବି ସେହିପରି ଆନନ୍ଦ ଅଛି । ଜଣକ ପାଖରେ ଜଣକୁ
ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ରହିବାକଥା, ଭାବିଲା ବେଳକୁ ଅନ୍ତର ଭିତରେ
ମୋର କିଏ ଶରୀର ପକ୍ଷୀ ପରି ଚିଲାର କରି ଉଠୁଛି । ତେବେ
ତୋ କଥା ମୁଁ ବିଚାର କରିବି । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହାତ ଧୋଇବାକୁ
ଉଠିଗଲେ ।

ବାହାରେ ଝିଙ୍କାରୀ ଗୁଡ଼ା କାହାର ଡାକ୍ଷଣ ଶବ୍ଦରେ ବାରମ୍ବାର
ଆହତ ହେଲା ପରି ବିକଳରେ ଚିଲାର କରୁଥିଲେ । ଦରଜା ଓ
ଝରକା ବାଟ ଦେଇ ଦମକାଏ ଦମକାଏ ଥଣ୍ଡାଳିଆ ପବନ ଭିତରକୁ
ପଶି ଆସି—ମନରେ କିମିତକା ରସ ରସୁକାର ଥିଲା । ମହାନଦୀ
ସେପାରି ତନ୍ତ୍ରୀବୃନ୍ଦା ଭିତରୁ ବେଳେ ବେଳେ ଶୁଭୁଥିଲା—ବିଲ୍‌ଆର
ହୁକେ ହୁକେ ଶବ୍ଦ । ବର୍ଷାର ବିରାମନାହିଁ । ପଛକୁ ପଛ ଆକାଶରେ
କଳା ବରଦ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ପରଜ ପରି ମାଡ଼ି ଆସୁଛନ୍ତି । ଇନ୍ଦ୍ରଦେବଙ୍କର
ଏକ ଜିଦ୍, ମର୍ତ୍ତ୍ୟପୁରୀ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ହେବ ପଛେ—ଦେବ ଭୋଗ୍ୟା, ତନ୍ଦ୍ରୀ,

ସୋଡ଼ିଆ ଲବଣୀ ପିତୁଳା ରଜଜେମା ଭବଣୀକୁ ପୁଷ୍ପରଥରେ ବସାଇ ସେ ସ୍ୱର୍ଗକୁ ନେବେ । ତା'ପରେ ଅକାଶ ହେବ ନିର୍ମଳ, ତାହା ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଦିଶିବେ । ସୈନ୍ୟ ପଞ୍ଚଜ ଫେରି ଯିବେ—ନିଜ ନିଜ ଛତ୍ରଶାଳୀକୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଓ ମଦନବାରୁ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଏଣୁ ତେଣୁ ମାମୁଲି ଗପସପ ପରେ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଅଗାଧୁକୁ ଡାକିଲେ—ପାଣି ଲାଗେ ଆଣ, ନିଦ ମାଡ଼ିଲଣି ।

ଅଗାଧୁ ପାଣି ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଶୋଇବାକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଠିଆ ହେଲେ—ଏବେ ମଦନବାରୁଙ୍କୁ କହିଲେ, ଉଠ ଏଥର ବନ୍ଧୁ । ରାତିଟି ସୁ-ନିଦ୍ରାରେ କଟିବ ବୋଲି ମୋର ଆଶା ।

ରାତି ପ୍ରାୟ ବାରଟା । ବାହାରେ ଅବସମ ବର୍ଷ ଗୁଲୁଡ଼ୁ-ଗୁରୁ-ଆଡ଼ ବେଳକୁବେଳେ ଆହୁରି ଭାସିଣ ହୋଇ ଉଠୁଛି । ପାଖ ଘରୁ ଶୁଭୁଡ଼ୁ ଅଗାଧୁର ଘୁଙ୍ଗୁଡ଼ୁ ମାରିତା ଶବ୍ଦ । ପାଗ ବେଶ ଥଣ୍ଡା ଥିଲେ ବି ସେତେବେଳେ ଯାଏ କାହିଁକି ଲେଜାଣି, ମଦନବାରୁଙ୍କ ଆଖିକୁ ନିଦ ନାହିଁ । ମନରେ କେତେ କୁଆଡ଼ୁ ଅଛୁଣ୍ଡା ଭାବନା । ସେ ଦିନ ପ୍ରେତଭଳି ଯେଉଁମାନେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଆସି ଦେଖା ଦେଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ ଯିଏ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ବେଶି ସୁନ୍ଦର ବୋଲି ଅଗାଧୁ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ କହିଥିଲେ, ସେ ଆଉ କିଏ ! କାହିଁକି ତାଙ୍କୁ ସିଏ ଖୋଜୁଥିଲେ ! ନାଁ ରଜରାଣୀ ! କି ସୁନ୍ଦର ନାଁ । କାହିଁକି ମରିଛନ୍ତି ସିଏ ! ତାଙ୍କର ତ ଉମିଦ କାହାର ଚନ୍ଦ୍ରା ମୁହଁ ମନେ ପଡ଼ୁ ନାହିଁ—ତେବେ...! ଭାବନାର ସୀମା ନାହିଁ

ଅଳ୍ପ ଗୋଲପୁରା ଝରକା ବାଟେ ଦୁଇ ତନୋଟି ଚେମେଣି
ହେଉଛି ଖୁବ୍ କାମ ଥିଲା ପରି ପଞ୍ଚ ପଞ୍ଚ ହୋଇ ବାହାର ଭିତର
ହେଉଛନ୍ତି ଅନବରତ । ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଘରକୁ କେବଳ ଆଲୋକିତ
ଲେଉଟି ଅଳ୍ପ ଶକ୍ତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗଳ ବଜୁଲି ବଲ୍‌ଟି ଜଳୁଛି... ।

ମଦନବାବୁ ଗୋଡ଼ ଉପରେ ଗୋଡ଼ ପକାଇ ଆସି ବୁଜି
ଭାବୁଛନ୍ତି—କାହିଁକି ସେ ମୋତେ ଖୋଜୁ ଥିଲ ! ଅନେକ ଦିନ
ହେଲଣି, କାହିଁକି ତ ଆସୁ ନାହାନ୍ତି ! ଭାବୁ ଭାବୁ ଭିତରେ ଭିତରେ
ଦେହ ତାଙ୍କର ଶୀତେଇ ଉଠେ । ହଠାତ୍ ଯଦି ସେ କେବେ ଆସି
ଯାଆନ୍ତି ତାହାହେଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଭଲ ତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ହେବ
ନାହିଁ ତ !

ରାତି ଗୋଟାଏ ଦାଜ ମିନିଟ୍ କଣ୍ଟା ଟିକ୍ ଟିକ୍ ହୋଇ ଚାଲୁଥିଲା
ଆଗକୁ । ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଛଇ ନିଦ ଲାଗି ଆସୁଛି କି ନାହିଁ, ତାଙ୍କ
ମୁହଁ ଉପରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ବୋମଲ ପଦାର୍ଥ ପଡ଼ିବାରୁ ସେ
ଜମଜି ଉଠି ପଡ଼ିଲେ । କି ଜିନିଷ ବୋଲି ବିଛଣାକୁ ଅନାଇ ଦେଇ
ଦେଖିଲେ—ସଜ ପୁଟା ସୁନ୍ଦର ରକ୍ତ ଗୋଲପ ଫୁଲଟିଏ । ମହା ମହା
ହୋଇ ଡାସୁଛି ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ବିସ୍ମୟରେ ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ଏତେ
ରାତିରେ ଗୋଲପ ଫୁଲଟିଏ ଆସିଲା କେଉଁଠୁ ! କିଏ ପୁଣି ପକାଇଲା !
ଲେମ୍ବୁଲ ଟାଙ୍କୁରି ଉଠିଲା ତାଙ୍କର ।

“ନମସ୍କାର ! ବାଣୀଜଣା ନାଗ କଣ୍ଠର ସଦା ଶୁଣି, ମଦନ-
ବାବୁ ଅନାଇ ଦେଲେ ଟେବୁଲ୍ ଆର ପାଖକୁ । ଏ କିଏ ! ଅସମ୍ଭବ
ରୂପ ଜଣି ଏକ ଶୋଭଣୀ ଯୁଦ୍ଧ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କୁ ଆବାଜ୍‌ବା ହୋଇ ଗୁହଁ କିଛି କହିବା ଅଟେ ବଡ଼ ଦରଦା ସ୍ଵରରେ ସେ ଯୁବତୀଟି ପୁଣି କହିଲେ—ମୋତେ ତେଡ଼ି ତରନ୍ତୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ବଳରାଣୀ ।

ମଦନବାବୁ ଏ ନିଶ୍ଚୟ ସତରେ ବଳରାଣୀ ରୂପରେ ଏ ପ୍ରେତାତ୍ମାକୁ ଦେଖି ପ୍ରଥମେ ତର ଯାଇଥିଲେ ବି, ତାଙ୍କ ଠାରୁ “ମୁଁ ଆପଣଙ୍କର ବଳରାଣୀ, ତରନ୍ତୁ ନାହିଁ” ଏହି ଅଭୟବାଣୀ ଶୁଣି ମନେ ସାହାସ ବାନ୍ଧି ବଡ଼ ଆଗ୍ରହ ହୋଇ ଡାକିଲେ—ସେଠି ଠିଆ ହେବେ କାହିଁକି, ଏଇ ପାଖ ଚେୟାରରେ ଆସି ବସନ୍ତୁ । ମୁଁ ଆଜି ଶୋଇବି ଆଗରୁ ତୁମର କଥା ଅନେକ ଭାବିଛି । ହଠାତ୍ ଆଜି ମୋର ମନେ ଭାବ ଜାଣି ତୁମେ କହୁ କରି ଆସି ଥିବାରୁ ମୁଁ ବଡ଼ ଖୁସୀ ।

ଯୁବତୀଟି ଧୀରେ ଧୀରେ ଆସି ମଦନବାବୁଙ୍କ ଅଳ୍ପ ଦୂରରେ ପଡ଼ିଥିବା ଚେୟାରରେ ବସିଲେ ।

ମଦନବାବୁ ସେହି ରକ୍ତ ଗୋଲପଟିକୁ ନାକ ପାଖରେ ହଲ୍‌ହଲ୍‌ କରି ଆଗକୁ ଗୁହଁ ଦେଖିଲେ, ଯୁବତୀଟିଙ୍କ ଆଖିରୁ ଦୁଇବିନ୍ଦୁ ମୁକ୍ତ ପରି ଲହୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଛି । ସେ ଅର୍ପେକ୍ଷି ହୋଇ କହିଲେ—ତୁମ ଆଖିରେ ଲହୁ ଦେଖିଲେ, ମୋର ଅନ୍ତର କାନ୍ଦି ଉଠୁଛି । କ'ଣ ହୋଇଛି ? ମୁଁ ଜାଣି ନାହିଁ ।

ଯୁବତୀଟି ଅଧର ଥର କହିଲେ—ମୋର ଭାଗ୍ୟ ଚଡ଼ ଛେଟ ! ଦିନଥିଲା ଯେତେବେଳେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ମହୁଣ୍ଡି ଛାଡ଼ିବାକୁ ଯୁଗେ ପରି ମଣୁଥିଲି, ଆଜି ଆପଣ ମୋତେ ଦଣ୍ଡେ ନ ଦେଖିଲେ ପାଗଳ ପରି ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । ଆମ ଦୁହଁଙ୍କୁ ଯିଏ ଅତି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ଛିଲ କରିଦେଲା, ସେହି କଥା ଭାବି ଆଖିରୁ ମୋର ଲହୁ

ଗଢ଼ ପଡ଼ିଲା । ଯୁବତୀଟି ନିଜର ପଣତ କାନିରେ ଆଖି ପୋଛି,
ଅଧରରେ ବ୍ୟଥାର ହସ ପୁଟାଇ ସବୁରିଲେ—ଏଥର ମୋତେ ଆପଣ
ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ? ସେଇ ରକ୍ତ ଗୋଲପଟି କଥା ମନେ ପଡ଼ୁଛି ତ !

ମଦନବାରୁଙ୍କ ଭିତର ଏ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ଗୋଲମାଲ ହୋଇ
ଯାଉଥିଲା । ସେ ଭୁଲୁଥିଲେ—ଏଇ ରାଜରାଣୀ ଯେପରି ତାଙ୍କର ଅତି
ଆପଣାର । କିନ୍ତୁ...କେବେ... କେଉଁଠି । ତାଙ୍କ ପିଲା ଦିନରୁ ଆଜି
ଯାଏ କିମିତି ସମ୍ଭବତ କେଉଁଠି ହୋଇ ନାହିଁ ! କିନ୍ତୁ ମନ ଧୁଆଁଲିଆ
ହେଇ ଉଠୁଛି...ରାଜରାଣୀ ଯେପରି ତାଙ୍କର ଅତି ଆପଣାର ।

ମଦନବାରୁଙ୍କୁ ନୀରବ ରହିବା ଦେଖି, ଯୁବତୀଟି ବଡ଼ ଦରଦା
ଧ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଜାଣେ ଆପଣଙ୍କର କିଛି ମନେ ପଡ଼ିବ
ନାହିଁ କି—ଆପଣ ମୋତେ ଚିହ୍ନି ପାରିବେ ନାହିଁ । ସେ ତ ଆଜି
ଏ ଜନ୍ମର କଥା ନୁହେଁ—କିମିତି ମନେ ରହନ୍ତା !

ମଦନବାରୁ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ମୋର କିଛି
ମନେ ପଡ଼ୁ ନାହିଁ ସତ, କିନ୍ତୁ ମନ ଭିତରେ ମୋର ଆଦର୍ଶ ହେଉଛି,
ତୁମେ ଯେମିତି ମୋର ଅତି ଆପଣାର... । ମୋର ମନ ଅସ୍ଥିର
ହୋଇ ଉଠିଲାଣି - ଦୟା କର ସବୁ କଥା ମୋର ମନେପକାଇ
ଦିଅନ୍ତୁ ।

ଯୁବତୀଟି ସତ୍ତ୍ୱେ ନୟନରେ କିଛି ସମୟ ମଦନବାରୁଙ୍କୁ ଚାହିଁ
କହିଲେ—ଶୁଣନ୍ତୁ । ଆଜି ସେ କାହା ପଟକୁ ଚାହିଁ ଆମ ଜୀବନର
ଘଟଣା ଦେଖନ୍ତୁ । ଆଉ ଜନ୍ମ କଥା । ଏଇ କଟକ ସହର—ଏଇ
କାଟପୋଡ଼ ବାଲି ଠିକ୍ ସେମିତି ଅଛି । ସେତେବେଳେ ଆପଣଙ୍କର
ବାପା ଥିଲେ କିମିଦାର । ଆପଣ ବି ତାଙ୍କର ଥିଲେ ଏକମାତ୍ର ପୁତ୍ର ।

ଅପଣଙ୍କର ବାପା ଏତେ ଦୟାଳୁ ଓ ପ୍ରେମବାନ ଥିଲେ ଯେ ଲୋକ
ତାଙ୍କୁ ଦେବତା ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ । ଅପଣଙ୍କର ମଧୁର
ବାପାଙ୍କ ପରି ଚରଣ ଥିଲା । ବି.ଏ ପାଶ କରି ସାରଳା ପରେ—ଅପଣଙ୍କ
ବିବାହ ପାଇଁ କନ୍ୟା ଖୋଜା ଚାଲିଲା । କେତେ ଅଳ୍ପ କେତେ କ
ଲେକଙ୍କର କନ୍ୟାଙ୍କ ସହିତ ଅପଣଙ୍କର ଦେଖା ଚାହିଁ ହେଲା କି
କାହିଁକି କେଜାଣି ଅପଣ ମୋତେ ଶେଷକୁ ପସନ୍ଦ କଲେ । ସ
ପିତା ଶୁଭ୍ର ବଡ଼ ଲୋକ ନ ଥିଲେ ବି, ବଡ଼ ଧାର୍ମିକ ଥିବାରୁ ଅପଣ
ପିତାଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କର ମନ ମିଳିଗଲା । ତା’ପରେ ଅପଣଙ୍କ ସହ
ମୋର ହେଲା ବିବାହ..... ।

ଏ କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ମଦନଦାସଙ୍କର ନିଶ୍ବାସ ପ୍ରଶ୍ବାସ ଶୁ
କୋରରେ ବହୁଥିଲା । ସେ ଅଗକୁ ଟିକିଏ ଝୁଙ୍କି ପଡ଼ି ପଶୁଥିଲେ
ତା’ ପରେ..... ।

ରାଜରାଣୀ ତଳକୁ ମୁହଁପୋତି କହିଲେ ଅପଣଙ୍କ ପାଖରେ ଶ୍ରେଣୀ
ଲଗାଇବାର କ’ଣ ଅଛି । ମଧୁସୂଦନ ରାଜରେ ଅପଣଙ୍କର ରୁଚି
ମଧୁର ବ୍ୟବହାରରେ ମୁଁ ଏତେ ମଜିଗଲି ଯେ, ଅପଣଙ୍କ ପାଦ
ତଳେ ମୁଁ ନିଜକୁ ସମର୍ପି ଦେଲି । ହିଅ ବେଲର, ସାଙ୍ଗ ସାଥୀ
ଭାଇ ଭଉଣୀ, ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୁଁ ଏକ ରକମ ସେହି ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ପାଶୋ
ଦେଲି । ଅପଣ ମୋତେ ପ୍ରାଣ ଭରି ଏତେ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ଯେ
ଦଣ୍ଡେ ନ ଦେଖିଲେ ପାଗଳ ପରି ହୋଇ ଯାଉଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କେହି
ଦୁଇ ଗ୍ରହ ଅନ୍ତର ଏ ପୁଣ୍ୟ ଶାନ୍ତିକୁ ବେଶି ସମୟ ସହ୍ୟ କରି ପାରୁ
ନାହିଁ । ପାଣି ଟୋକିବା ପରି ସେ ସବୁ କୁଆଡ଼େ ଅହା ଉଲ୍ଲେଖ
ଗଲା... ! ଥର ଉଠିଲା ରାଜରାଣୀର କଣ୍ଠ ।

ମଦନବାବୁ ପାଗଳଙ୍କ ପରି ପଚାରିଲେ— ତା'ପରେ... ?
 ରାଜରାଣୀ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି କହିଲେ— ପ୍ରାୟ ଛଅ ମାସ
 ଆମର ନାହିଁ ନଥିବା ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ କଟିଗଲା । ଇମିତ ସୁଖଶାନ୍ତି
 ସ୍ୱର୍ଗର ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପାଇଥିବ କି ନଥିବ । ଥରେ ଖରା ଦିନେ ବାପା ମାଆ,
 ଆମର କାଠପୋଡ଼ି କଲରେ ଥିବା ବିରାଟ କୋଠାରେ ଆମକୁ ଦାସ
 ଦାସୀ ଏବଂ ଜଣେ ବୁଢ଼ା ଗୁମାସ୍ତାଙ୍କ ଜମା ଛଡ଼ି, ମଫସଲ ଜମିଦାରୀ
 ଘରକୁ କେହି ମାସ ପାଇଁ ଚାଲିଗଲେ । ବାପା ବୋଉ ଥିଲେ ବେଳେ
 ମନରେ ଯେଉଁ ଡରଥିଲା, ତାହା କମିଗଲା । ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ
 ନୂଆ ଯୁଗ; ଯୁବତୀ ଯାହା ଦୃଢ଼, ସେଥିରୁ ଆମେ ବାଦ ପଡ଼ି ନ
 ଥିଲେ । ମଠରରେ ଅନେକ ସମୟରେ ଘୁରିବା; ଥିଏଟର, ବାଲସ-
 ଫୋପ ଦେଖିବାର ଆମର ଅନେକ ସମୟ ଚାଲି ଯାଉଥିଲା... ।

କାନ୍ତ ଘଣ୍ଟାରେ ବାଜିଲା— ଢଗ ଢଗ— ଦୁଇ । ଚେମ୍ପେଣି
 ଚଢ଼େଇ ସେମିତି ଦି'ଟା ଫଡ଼ ଫଡ଼ ହେଉଛନ୍ତି । ରାଜରାଣୀ କାନ୍ତ ଘଣ୍ଟିକୁ
 ଚାହିଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ି ଅକଟିଲ ଇଙ୍ଗିରେ କହିଲେ— ରାତି ହେଉ
 ଦୁଇଟା ବାଜିଲାଣି । କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ରାତି ପାହିଗଲେ ଅନିଦ୍ରା ଯୋଗୁଁ
 ଆପଣଙ୍କର ଦେହ ଖରାପ ହେବ ।

ମଦନବାବୁ ଫିଲଙ୍କପରି କିନ୍ତୁ ଧରିଲେ, ଗୋଟାଏ ରାତି
 ନୁହେଁ— ଇମିତ ପାଞ୍ଚରାତି କଟି ଗଲେ ବି ତୁମ୍ଭକୁ ମୋ ଆଖି ଆଗରୁ
 ଛାଡ଼ିବି ନାହିଁ— କୁହ କୁହ, କ'ଣ ହେଲା ? ତା ପରେ... ।

ରାଜରାଣୀ ଅଗସ୍ତ୍ୟ ସେହି ଅକଟିଲ ଇଙ୍ଗିରେ କହିଲେ— ମୁଁ
 ଦିନେ ଆପଣଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ଟିକିଏ ବଥାଉ ଥିଲେ, ମୋର କଲିକାରେ କିଏ
 ତୁମ୍ଭ ମାରିଲପରି ମଣୁଥିଲା । ଅତି ଆପଣଙ୍କୁ ଅନିଦ୍ରା କରାଇ ଆପଣଙ୍କର
 ଦେହ ଖରାପ କରାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଆମ ଜୀବନର ଏହି କରୁଣ

କାହାଣୀ ଏକା ରାତକରେ ବି ସରବ ନାହିଁ । ଅମ ଜାତନର ଏହି କାହାଣୀ ଶୁଣାଇବା ପାଇଁ—ମୁଁ ଏଇ ଅକାଶ ସବନରେ ଅସାନ୍ନରେ ଘୁରୁ ବୁଲୁଛି । ଅପଣଙ୍କୁ ପୁନର୍ବାର ଅପଣଙ୍କର ସେହି ଶାନ୍ତିମୟ କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ନ ରଖିଲି ଯାଏ ଇମିତି ବି ଘୁରୁଥିବି । ମୋ ରାଣ, ଶୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ, ଦେହ ଖରାପ ହେବ ।

ମଦନବାରୁ ଅନୁନୟ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ—ମୋ ପାଖକୁ ଦୂରରେ ବାସିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡ଼ିଲଣି । ମୁଁ ମୋ ପାଖରୁ ମୁହଁତେ ତୁମକୁ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ମଦନବାରୁ ଉଠି ପଡ଼ୁଥିଲେ, ରାଜରାଣୀର ହାତଧରି ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିବା ପାଇଁ ।

ରାଜରାଣୀ, ମଦନବାରୁଙ୍କୁ ଏପରି ହେବା ଦେଖି ମନରେ ଭ୍ରାସଣ ବ୍ୟାପା ଅନୁରବ କରୁଥିଲେ ବି ଥରଲା ଗଳରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଜାଣେ ଅପଣ କମିତି ହେବେ । ମୋର କ'ଣ ସେ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ ? କିନ୍ତୁ ଗୋଟାଏ ଛାଇର ସେ ଶକ୍ତି କ'ଣ ? ମୋର ପେ ରକ୍ତ ମାଂସର ଶରୀର ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଅପଣ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ଛାଇକୁ ଧରି ପାରବେ । ମୁଁ ପେ ସେଇ ଛାଇ ମାଧ । ପୁଣି ରାଣ ପକାଇଲି । ମୋର ବଳରୁ ନାହିଁ—ଅପଣଙ୍କର ଦେହର ଅସୁସ୍ଥ ମୁଁ କଦାପି ସହ୍ୟ କରି ପାରବି ନାହିଁ । ପୁଣି ମୁଁ ଆସିବି । ଥରେ ନୁହେଁ—ଅନେକ ଥର । ଦିନେ ଅପଣ ଅତି ଆଦରରେ ସେହି ଗୋଲପ ଫୁଲଟି ମୋର ଗଭାରେ ଖୋସି ଦେଇଥିଲେ । ସେଇଟିକି ମୁଁ ସାଇତି ରଖିଛି ଆଜି ଯାଏ । ଦିଅନ୍ତୁ ସେଇଟିକୁ ମୋ ପାଖକୁ ପକାଇ ଦିଅନ୍ତୁ !

ମଦନବାରୁ ପିଲାଙ୍କ ପରି ଅଳି କଲ ପରି କହିଲେ—ନାଁ ନାଁ ତା' ହେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜ ହାତରେ ମୋର ପ୍ରିୟ ବାନ୍ଧବୀର କବରରେ ଏ ଗୋଲପଫୁଲଟି ପୁଣି ଖୋସି ଦେବି ।

ରାଜରାଣୀ ଲହ ଛଳ ଛଳ ଅଧରରେ ବ୍ୟଥାର ଶିଶୁ ହସ
ପୁଟାଇ କହିଲେ—ତା’ ପଦ ହୋଇ ପାରନ୍ତା, ତାହାହେଲେ
କେତେ ସୁଖୀ ମୁଁ ନ ହୁଅନ୍ତି ! କହିଲି ପରା, ଗୋଟାଏ ଛାଇ ପାଖରେ
କିଛି ସନ୍ଦେହ ହେବ ନାହିଁ । ଦିଅନ୍ତୁ ସେ ଫୁଲଟି ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ
ପକାଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ନିଜର ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ଫୁଲଟି ପକାଇ ଦେବାକ୍ଷଣି
ତାହା ଆପେ ଆପେ ରାଜରାଣୀର କବରୀରେ ଖୋସି ହୋଇଗଲା ।
ତା’ପରେ ରାଜରାଣୀ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଆସି ହୋଇ କହିଲେ—ଅପଣଙ୍କୁ
ଲକ୍ଷେ ଯୁଗ ଲମ୍ବିତ ଦେଖୁଥିଲେ ବି ମୋର ଦେଖିବାର ମୋହ ତୁଟିବ
ନାହିଁ ।...ପାଉଁଶ । ମୋ କଥା ବେଶି ମନେ ପକାଇ ମନ ଖରାପ
କରିବେ ନାହିଁ...ମୋ...ରାଣୀ... ।

ମଦନବାବୁ ଅତି ପିଚୁଲକେ ଦେଖିଲେ, ତାଙ୍କ ଆଗରେ
ଏତେବେଳ ଧରି ବସିଥିବା ଅତି ଅପଣାର ରାଜରାଣୀ କୁଅଡ଼େ
ଉଠେଇ ଯାଇଛି । ଘର ଶୂନ୍ୟ । ପାଖରୁ ଗୋଲପ ଫୁଲର ମହକ ଛାଡ଼ି
ନାହିଁ । ମଦନବାବୁଙ୍କର ଅନ୍ତର ଅତି ବିକଳରେ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ।
ମନ ଛଟି ପିଟି ହେଉଥିଲା—ଏହି ଦୁର୍ଘଟଣା ବର୍ଷା ଋତୁରେ ସେ
ପଦାକୁ ବାହାରି—ରାଜରାଣୀ ! ରାଜରାଣୀ ! ଡାକି ଡାକି ଦିଗଶୂନ୍ୟ
ହୋଇ ଦଉଡ଼ିବେ... ।

ଦୁଃଖି ମନରେ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଆସେ, ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର ରାଣି
ପକାଇଛି ! ସେ ଦୁଃଖି ଆସିବ ।...ତା’ କଥା ମାନିବେ ସେ ।
ନିଶ୍ଚୟ ମାନିବେ... ।

ଗୋଟାଏ ଶିଆଳରେ ଝରଝଟା ପୁରୁ ଖୋଲି ଚାହିଁ ରହିଲେ
ବାହାରକୁ ।

ସେତେବେଳକୁ ରାତି ପ୍ରାୟ ତିନିଟା । ଲମ୍ବଦେବ ବିଜୟ ଗର୍ବରେ ମଣିଷରେ ସେହି ସୁକୁମାରୀ ବଜଜେମାକୁ ପୁଣି ରଥରେ ନିଜ କୋଡରେ ବସାଇ; ତାର ଦୁଧ-ଅଳତାବୋଲ ଅଧରରେ ପ୍ରାଣ ଭରି ଚାଲିଲା ଅଜ୍ଞି ଅଜ୍ଞି ଫେରି ଯାଉଛନ୍ତି ସ୍ବର୍ଗପୁରକୁ । ଆକାଶରେ ତାର ଚନ୍ଦ୍ର ଦିଶିଲେଣି—ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଦଉଦ ଫଉଜ ଫେରି ଯାଇଛନ୍ତି ନିଜ ନିଜ ଛାଡ଼ିଗଲା ।

ମଦନବାବୁ ସେହି ନିଶା ରାତିରେ ବାହାରକୁ ଚାଲି ଉଠି ଅସରନ୍ତି ଖାପଛଡ଼ା ଭାବନାରେ ବୁଡ଼ି ରହିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣରୁ ଅଧିକ ବଜରୁଣୀ, ଏଇ ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ଗଲ କେଉଁଠି ଅଟେ ! କେଉଁଠି ସେ ରହିବ କାହାପାଖରେ... ! ଅନେକ ସମୟ ସେ ସେମିତି ବାହାରକୁ ଚାଲି ଉଠି ଘନ ଘନ ନିଶ୍ବାସ ଛାଡ଼ି ଫେରି ଆସିଲେ ବୁଝିଗଲା ।

ତହିଁ ଆରଦିନ ଦିନ ଅଠଟା । ତଥାପି ମଦନବାବୁଙ୍କର ନିଜ ଭାଙ୍ଗିବାକୁ ନାହିଁ । ଗଳ୍ପକାନ୍ତବାବୁ ଉଠି ଦାନ୍ତପତ୍ର ଘଷି ସାରି, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ନ ଦେଖି, ତାଙ୍କ ଦେହରେ ହାତମାରି ଡାକିଲେ କିହୋ ଡାକ୍ତରବାବୁ, ଏତେବେଳେଯାଏ ସୋଇଟା କଣି ତୁମ ଡାକ୍ତରୀ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ଲେଖା ଅଛି !

ମଦନବାବୁ ନିଦ ଗର ଗର ହୋଇ ଉଠିବସି କହିଲେ, କାଲି ରାତିରେ ପାଗ ବେଶ ଥିଲେ ବ ଦେହଟା ଗରମ ଲାଗି ଅନେକ ବେଳ ଯାଏ ନିଦ ହେଲା ନାହିଁ । ତେଣୁ ସକାଳୁ ବେଶି ସମୟ ସୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ଗଳ୍ପକାନ୍ତବାବୁ ଠିକା କରି ଲାହୁଲେ—ଏଥର ହୋ ପାଇଁ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଘୁରାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ନଚେତ ଇମିତି ରାତିରେ ଡାକ୍ତରଙ୍କୁ

ମୋଟେ'ନିଦ ହେବ ନାହିଁ । ତୋର ମଦନ, ଏ ରୂପ ଏବଂ ଏ ବଳିଷ୍ଠ
ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟକୁ ଦେଖିଲେ କେତେ ଯୁବତୀ ନିଶ୍ଚୟ ଲୋଭେଇ ଯିବେ ।

ମଦନବାବୁ ବରଣାରୁ ଉଠି ଆସୁ ଆସୁ କହିଲେ — ତୋ ଭଳି
ଧନୀ ଯୁବକମାନଙ୍କର ସିନା ସବୁବେଳେ କେଉଁ ତରୁଣୀ କିପରି,
କାହାର କିପରି ସୁନ୍ଦର ମୁହଁ; କାହାର ଆଖିର ଗୁହାଣୀରେ ଯୁବକ
ଅନ୍ତରରେ କୁହାର ଉଠେ, ଏ ସବୁ କଥା ଭାବିବାକୁ ସମୟ ମିଳୁଛି;
କିନ୍ତୁ ମୋ କଥା ସ୍ବତନ୍ତ୍ର । ରେଗୀକୁ ମରଣ ମୁହଁରୁ ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ,
ତାର ଅସ୍ବାୟସ୍ବଜନମାନଙ୍କର ଆଖିରୁ ଲୁହ ଦେଖିବା ହିଁ ଏ
ଜୀବନରେ ସାର । ତେଣୁ ଯୁବତୀମାନଙ୍କର ସରମଦୋଳା ନରମ
ଗୁହାଣୀକୁ ଦେଖିବାକୁ ସମୟ କାହିଁ ?

ପୁରୀର ଅସି ଶଙ୍କତି ଭାବରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଜଣାଇଲା,
ଜଳଶିଅ ଆଜ୍ଞା ଆଣିବ ?

ମଦନବାବୁ ବ୍ରସରେ ଦାନ୍ତ ଘଷୁ ଘଷୁ କହିଲେ — ହଁ, ଅର
ହେଉ କାହିଁକି । ମୋର ତ ସରିଲା । ଆଜି ମୋର ଏତେବେଳେ ହେବା
ଦେଖି ତେଣେ ରେଗୀମାନଙ୍କର ଲୋଭେ ହତାଶ ହୋଇ
ପଡ଼ିବେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ — ମୋର ବି ମଦନ, ହାଇକୋର୍ଟରେ
ଏକ ବଡ଼ ମକଦ୍ଦମା ଅଛି । ତେଣୁ ଆଇନ ବହି କିଛି ସମୟ ମୋତେ
ଲେଉଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ । ମଦନବାବୁ ତରଳିଆରେ ମୁହଁ ଯୋଡ଼ି
ହେଉଁ ହେଉଁ କହିଲେ — ଓକିଲ, ଦ୍ଵାରଦ୍ଵାର ମାନଙ୍କର କ'ଣ ଆସେ
ଯାଏ । ତୁ ଏ ଜିଜ୍ଞାସୁ ଯାଇଁ, ହାଇକୋର୍ଟର ଗହ ସେଠାରେ
ବେସ୍ପାରରେ ଯାଇଁ ବସିବୁ । ତୋର ଚିନ୍ତା କ'ଣ !

ଦୁଇବନ୍ଧୁଙ୍କର ଜଳଖିଆ ଶିଅ ସରଳ ଭାବରେ ମଦନ
 ଔଷଧ ବ୍ୟାଗଟି ଧରି ପଦାକୁ ବାହାର ଗଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ
 ସିଗାରେଟ ଲଗାଇ ଆଇନ ବହୁ ଦେଖିବାରେ ମନ ଦେଲେ ।

ମଦନଦାରୁ ଦିନସାରା ବାହାରେ ଏକ ଡାକ୍ତରଖାନା
 ରୋଗୀ ଦେଖିବା ଭିତରେ, ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ କେବଳ ନାନି
 ରାଜରାଣୀର ମଳିନ ମୁହଁଟି । ତାନ ପାଖରେ ଶୁଣି ଯାଉଥିଲା —
 ଅପଣଙ୍କୁ ପ୍ରାଣରଳି ଭଲ ପାଉଥିଲି ।” ମଦନଦାରୁଙ୍କର ମନ
 ପାଇଁ ଛୁଇଁ ହୋଇଯାଏ । ଗୋଟାଏ ବ୍ୟଥାଭର ଶରଣିୟାସ ବା
 ପବନରେ ମିଳାଇ ଯାଏ । ପୁଣି ମନର ଜାଗେ ଉଠେଇନା, ତ
 ଜନ୍ମରେ କିଏ ତାଙ୍କୁ ରାଜରାଣୀ ଠାରୁ ଛିନି କରି ଦେଇଛି !
 ସେ ନିଷ୍ଠୁର ରକ୍ଷସ ! ଯଦି ଏ ଜନ୍ମରେ ସେ ତାର ସ୍ଥାନ
 ପାଆନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ ସେ, ଯିଏ ପାରି ଯିଏ ହେଉ ପଛକେ,
 ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଟିକି ଟିକି କରି କାଟି ପକାନ୍ତେ ।

ସବୁବେଳେ ହସ ହସ ମୁହଁ ଏବଂ ଫୁର୍ତ୍ତିଥିବା ମଦନଦାରୁ,
 ଏପରି ବିରସ ଦେଖା ଯାଉଥିବାରୁ, ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁମାନେ କଥା
 ବୋଲି ପଚାରିଲେ, ସେ ବାଁରେଇ କହୁଛନ୍ତି—ଘରେ କେ
 କଥା ନେଇ ମନ ଭଲ ନାହିଁ । ତା’ଛଡ଼ା ଦେହଟା କିପରି
 ଖରାପ ଲାଗୁଛି ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଲା, ମଦନଦାରୁ ସିଧା ହାତ ବନ୍ଧାଇଲେ ନି
 ନିଶେଇରେ କାଲି ରାତିର କଥାକୁ ମନରେ ଓଲଟ ପାଲଟ କରି ଭାବି
 ହୋଟେଲରୁ ଜଳଖିଆ ଖାଇ ସିଧା କାଠଯୋଡ଼ି ବୁଲୁ ବାହାରିବା

ଏକ ପାଣିଆ ଏକ ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଦସ ପୁଣି ଭାବିବାକୁ
ଲାଗିଲେ—ରାଜରାଣୀ କଥା । କେତେ ସୁନ୍ଦର ତାର ରୂପ । ଅର
ଜନ୍ମରେ ତାକୁ ପାଇ କେତେ ସେ ଖୁସୀ ହୋଇ ନ ଥିବେ ! ରାଜରାଣୀ
ତାଙ୍କୁ ଏତେ ଭଲ ପାଏ ଯେ, ଗୋଟାଏ ଜନ୍ମ ଚାଲିଗଲେ ବି ସେ
ତାଙ୍କର ପାଇଁ—ଏଇ ଆକାଶ ପବନରେ ଭାରି ବୁଲୁଛି । ତାର ଇଚ୍ଛା,
ସେ ପୁଣି ତାଙ୍କର କୋଳକୁ ଫେରି ଆସିବ । ରାଜରାଣୀ ଯେ ପ୍ରେତସ୍ତ୍ରୀ !
ଅଉ ନିକେ ସେ ଜାଣିବ । କିମିତି ତାହା ସମ୍ଭବ ହେବ ! X X

ଗୋଟାଏ ଶିଆଳରେ ସେ କାଠପୋଡ଼ୀର ଡଗନ୍ତବ୍ୟାପୀ
ବାଲି ପ୍ରାନ୍ତରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଶୁଣିଲ ବାଲି ଉପରେ
ଚନ୍ଦ୍ର ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା । ପଡ଼ି ଦିଶୁଥିଲା କି ସୁନ୍ଦର—ସତେଇମିତି କିଏ
କୋମଳ ବାଲିକା ଉପରେ, ଯୁବକ ଯୁବତୀ ବେପକ୍ଷେ ଭାବରେ
ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରିବା ପାଇଁ କୋସ୍ତାର ଶୁଭ ଲାଗିବୁ ବଢ଼ିଲ
ଦେଇ ଯାଇଛି । ଏହି ବାଲିକା କୋମଳ ଶଯ୍ୟା ଉପରେ ଉଠିବ ସେ
ଓ ରାଜରାଣୀ ଦିନେ ଲଗାଲଗି ହୋଇ ଦସିଥିବେ । ସେ ଦିନ ବି
ଇମିତି ନିର୍ମଳ ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଓ ତାର ହସୁଥିବେ—ସୁଲ୍ଲ ସୁଲ୍ଲିଆ
ପ୍ରାଣମତାଣି ଆବା ଆ ଇମିତି ବହୁଥିବ । ଅଛିଣ୍ଡା ମଧୁର ପେସପରେ
ଦୁହେଁ ବିଭୋର ହୋଇ ସୋହାଗରେ ଉଠୁଛି ପଡ଼ୁଥିବା ରାଜରାଣୀର
ଚିରୁକକୁ ହଲଇ ଦେଇ ସେ କହୁଥିବେ—ତୁମ ଭଳି ଯଦି ଗୋଟିଏ
ଆଗ ହିଅ ଦୁଅନ୍ତା—ସେ ତୁମର ଭଳି ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ହୁଅନ୍ତା । ତା’ର
ଛେଟ ଛେଟ ଅଧର ଦୁଇଟି ଠିକ ବଢ଼ୁଲି ଫୁଲର ରଙ୍ଗ ପରି
ଦିଶନ୍ତା । ସେହି ଛେଟ କୁଲି କୁଲିଆ ହିଅଟି ଆମର ସଙ୍ଗରେ ଆସି
ଯଦି ଏଇ ବାଲିରେ ଛେଟ ଛୋଟ ନାଲି ପାଦ ପକାଇ ଉଆଁ ଡେଇଁ
କରନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ଭାରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶନ୍ତା—ନୁହେଁ ?

ଦୁଏତ ରାଜରାଣୀ, ଏକଥା ଶୁଣି ଲଜମିଶ୍ରା ଦୁର୍ଗାମୀ ହସ ହସ
ସରମେଇ କହୁଥିବ, କାହିଁକି ! ଝିଅ ବଦଳରେ ତମର ଭଲ ଗୋଟି
ତକ ତକ ସୁନ୍ଦର ଗୁଲ୍‌ଗୁଲିଆ ପୁଅଟି ଦେଲେ କ'ଣ ସୁନ୍ଦର ଦିଶନ୍ତି
ନାହିଁ ! ତାର ଓଠ କି ଦିଶନ୍ତି । ତିକ ଦୁଧ-ଆଳତାର ରଙ୍ଗ ପରି
ରେଶମର ନାଲି ପେଣ୍ଠା—ତା' ଉପରେ ଧଳା ନାଲିର ଡଢ଼ାରିଆ ସାମ
ଖଣ୍ଡି ଏ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଲେ କିମିତି ଦିଶନ୍ତି — କହିଲ ?

ରାଜରାଣୀର ଏକଥା ଶୁଣି, ସେ ଦୁଏତ ସୋହାଗରେ ତାର
ଓଠଟିକୁ ହଲାଇ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଟିକିଏ ଆଉଁଜାଇ ଆଣି ରାଜରାଣୀକୁ
କହୁଥିବେ—ନାଁ, ଝିଅ ଦେଲେ ଖୁବ୍ ଭଲ ହେବ । କାହିଁକି ଜାଣ
ରାଜରାଣୀ ? ତୁମ ରୂପକୁ ମୁଁ ଅନେକ ରୂପରେ ଦେଖିବାକୁ ଚାହେଁ ।
ଝିଅଟିଏ ଦେଲେ ତିକ ତୁମର ରୂପ ନେଇ ସେ ଜନମ ହେବ...

ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର ଏ ସୋହାଗମିଶ୍ରା କଥାରେ ମନରେ ନାହିଁ—
ନଥିବା ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁ କରୁ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ବଲ ବଲ କରି
ଗୁହଁ କହୁଥିବ, କାହିଁକି ମୁଁ କ'ଣ ତୁମ ରୂପକୁ ସବୁଦିନେ ଦେଖି-
ବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ! ମୁଁ ଚାହେଁ—ପୁଅଟିଏ । ତାହାହେଲେ ସେ
ତିକ ତୁମର ଚେହେରା ନେଇ ଜନମ ହେବ । ତମର ଓଠ ପରି
ତାର ଓଠ, ତୁମର ଆଖି ସରି ତାର ଆଖି, ନିଶ୍ଚୟ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଥିବ ।
ଥରେ ତୁମକୁ ଥରେ ତାକୁ ଗୁହଁଲେ—ମୁଁ ଅନ୍ତର ସ୍ୱର୍ଗସ୍ୱର୍ଗ
ଅନୁଭବ କରିବି ।

ପାଖ କଚେରୀ ଘଣ୍ଟାରେ ଦିଶିଟା ବାଜିଲା । ମଦନବାବୁ
ଏତେ ରାତି ହେଲଣି ବୋଲି ଭାବନା ରାଜ୍ୟରୁ ଫେରିଆସି ଗୁରୁ
ଆଡ଼କୁ ଗୁହଁଲେ । କାଠପୋଡ଼ି କୁଳ ଏକଢ଼ାରେ ନିର୍ଜନ ହୋଇ
ଗଲଣି । ନିଜ ଅରପାରି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶରମାନଙ୍କରୁ ସେହି-

ତେତୋଟି ଆଲୁଅ ଦିଶୁଥିଲା, ତାହା ବି ଏଥି ଭିତରେ କେତେ-
ବେଳେ ଲିଭିଲଣି । ତାକୁ ବ୍ୟାଗଟି ଧରି ଉଠି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଭାବିଲେ,
ଏତେ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ରରେ ଇମିତ ତାଙ୍କୁ ଏକାକିଆ ବସିଥିବା ଦେଖିଲେ,
ଲେବେ କ'ଣ ଭାବିବେ ! ତେଣେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଅନାଇ ଅନାଇ
ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିବେଣି । ମଦନବାରୁ ଆଉ ସମୟ ନାହିଁ ନ କର-
ସାଇକେଲ ଧରି ବାହାର ପଡ଼ିଲେ ।

ଡାକବଙ୍ଗଳରେ ପହଞ୍ଚି ପହଞ୍ଚି ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଏଗାରଟା । ପାଟକ
ଖୋଲି ମଦନବାରୁ ଭିତରକୁ ଯିବା ବାଟରେ ଟକ ଆଲୁଅ ପକାଇ
ଦେଖିଲେ ମଟର ଯିବା ଆସିବାର ଚିହ୍ନ । ମନେ ମନେ ଭାବିଗଲେ
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁଙ୍କୁ ଆଜି ଫେରି ସୁବିଧା ହୋଇଥିବ । ତା'ପରେ ବଙ୍ଗଳା
ଭିତରକୁ ଯାଇ ଦେଖିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଆସମ ଚେୟାରରେ
ପଡ଼ି ଖବର କାଗଜ ଉପରେ ଆଖି ପକାଇଛନ୍ତି ।

ମଦନବାରୁଙ୍କର ଯୋତା ଶୁଣି ଶୁଣି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ସିଧା
ହୋଇ ବସି କହିଲେ—କି ହୋ ! ଡାକରବାରୁ ? ଆଜି ଏତେ
ତେଜି କାହିଁକି ? ଭୋକରେ ପେଟ ଅସମ୍ଭାଳ ହେଲଣି । ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା
କରି ରୁହୁଁ ରହୁଛି ।

ମଦନବାରୁ ବ୍ୟାଗଟି ରଖି ରଖି କହିଲେ—ମୋ ପାଇଁ ଏତେ-
ବେଳେ ଯାଏ ନ ଖାଇ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଥିବାରୁ ମୁଁ ଧନ୍ୟବାଦ
ଜଣାଇଛି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଦୈବାତ ଏତେବେଳେ ଯାଏ ନ ଆସିବା ଦ୍ଵାର
ତୋର ଯେଉଁ ସୁବିଧା ହୋଇଥିବ, ସେଥିପାଇଁ ଅନୁଭବ ମୋତେ
ଧନ୍ୟବାଦ ନ ଦେଇ କିଛି ପୁରସ୍କାର ଦେଇ ଦେବା ଉଚିତ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ଆଜି ଅବଶ୍ୟକତାରେ
ଟଙ୍କା ମିଳିଛି । ସେଇ ଟଙ୍କୁଲ ଉପରେ ତାହା ରଖା ହୋଇଛି, ତୁ

ନେଇ ପାରୁ । କିନ୍ତୁ କେଉଁଥିପାଇଁ ପୁରସ୍କାର ଦେବା କଥା ତାହା ମୁଁ ଟିକିଏ ଶୁଣି..... ? ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଶୁଣି ମନେ ରହିଲା—ମଦନ ବାବୁଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ।

ମଦନବାରୁ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ଖସି ପଡ଼ିଥିବା ଗୋଲପ ଫୁଲ ମିଶା ଗୋଟିଏ ଟଗର ଫୁଲର ହାରକୁ ଉଠାଇ ଆଣି, ନାକପାଖରେ ଲଗାଇ କହିଲେ—ବାଃ, ଏ ଫୁଲର ମଧୁର ବାସନା ସହିତ, ସୁବାସିତ ତେଲ ଲଗା କବରୀର ଗନ୍ଧ ମିଶି, ମନକୁ ବେଶ ଚହଲାଇ ଦେଉଛି । ପୁରସ୍କାର ଏଇଥିପାଇଁ ଲେଖା । ଏଥର ବୁଝି ହେଲା ! ନା, କାଗଜ କଲମ ଧରି ବୁଝାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ବଧୂ ମୋର ବଡ଼ ଗୁଲ୍‌ଶୀ । ମୁଁ ଭାବିଥିଲି ତୁ କିଛି ଜାଣି ପାରିବୁ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କବରୀରୁ ଏଇ ହାରଟି ଖସିପଡ଼ି ସବୁ ଚିହ୍ନା ପକାଇ ଦେଇଛି ।

ଦୁଇ ବଂଧୁ ଖାଇ ବସିଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-
ବାରୁ ଆରମ୍ଭ କଲେ—ପ୍ରକୃତରେ ମଦନ ମୁଁ ଆଜି ସକାଳୁ ତୋହରି ମୁହଁ ଚାହିଁ ଥିଲି । ତେଣୁ ଆଜି ବଡ଼ ଶୁଭଦିନ । ହଜାରେ ଟଙ୍କା ମିଳିଲା । ତା’ ଛଡ଼ା କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ ବି ଏଠିକୁ ବୁଲି ଆସିଥିଲେ ।

X

X

ମଦନବାରୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ମନେ ମନେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ଜଞ୍ଜନୀ ପ୍ରକୃତ ପାଇଁ କେତେ କ’ଣ ଭାବୁଥିଲେ ବି—ଉପରେ ଛଳନା-ପୂର୍ଣ୍ଣ ହସ ଫୁଟାଇ କହିଲେ—ବେଶ, ଆଜି ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ

ଆସିଲେ କି ପୁଅ ଦେବା ଆସିଥିଲେ କିମ୍ବା ଆଉ କେଉଁ ମିତ୍ର ଆସିଥିଲେ ସେକଥା ମୁଁ ଜାଣିବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ । ତୁ ଆନନ୍ଦ ପାଉଛୁ ଏହା ମୋ ପକ୍ଷରେ ଯଥେଷ୍ଟ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ—ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ଧନ୍ୟବାଦ ।

ଶିଆ ପିଆ ସରିଲା । ଦୁଇବଧୂ ସିଗାରେଟ ଲଗାଇ କିଛି ସମୟ ଏଣୁ ତେଣୁ ପପପପ ପରେ ଶୋଇବାକୁ ନିଜ ନିଜ କୋଠରୀକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ମନବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଏତେ ଗପସପ କରିଥିଲେ ବି, ପ୍ରତି କ୍ଷଣରେ ରାଜରାଣୀ କଥା ମନେ ପକାଇ ଥିଲେ ଏବଂ ତାର ଚିର ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟି ତାଙ୍କ ଆଖି ଆଗରେ ବରାବର ନାଚି ଉଠୁଥିଲା । ସେଦିନ ବିଛଣାରେ ଶୋଇ, ଉପରକୁ ଚାହିଁ ଭାବୁଥିଲେ, ଆଜି କ’ଣ ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର ଆସିବ ନାହିଁ... !

ଗୋଟାଏ ବାଜିଲା । କ’ଣ କିଏ ! ରାଜରାଣୀକୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ—ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର, ସହସ୍ର ଅନ୍ତର ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । କାହିଁ ରାଜରାଣୀ ! କେତେଦେଲେ ଆଉ ସେ ଆସିବ ! ଗୋଟାଏ ଶିଆଲରେ ବିଛଣାରୁ ଉଠି ପଡ଼ି—ଝରକା ବାଟେ ବାହାରକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ର କିରଣରେ ଅନେକ ଦୂର ଯାଏ ବେଶ ଚାହିଁ ହୋଇ ଯାଉଥିଲା । ମନବାବୁଙ୍କର ଆଶାୟୀ ମନ ନିବିଡ଼ କରୁଥିଲା । ହୁଏତ ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର କେଉଁ ବାଟେ ଆସୁଥିବ । X X

“...ନମସ୍କାର ! ମନବାବୁ ତମକି ଚାହିଁଲେ ପଛକୁ । ଯାହା ସେ ଏତେ ଆକୁଳରେ ଖୋଜୁଥିଲେ, ଏ ଯେ ସେହି ରାଜରାଣୀ ମନବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ ବିଛଣାକୁ ଫେରି ଆସି କହିବେ

ତୁମକୁ ମୁଁ ମୁହଁରେ ଭୁଲି ପାରୁନାହିଁ କି ଅଣି ଅଗରୁ ଅନ୍ତର କରବାକୁ ଲକ୍ଷ କରୁନାହିଁ । କାଲି ତୁମେ ଗୁଲିଗଲ ବେଳଠୁ ମୁଁ କି ଅଣାନ୍ତିରେ ଯେ ଏତେବେଳ ଯାଏ ସମୟ କାଟିଲିଣି, ସେବେଧା ମୋ ମନ ଜାଣେ ।

ରାଜରାଣୀ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଟେବୁଲ ପାଖରେ ପଡ଼ିଥିବା ଏକ ଗଦି ଚେୟାରରେ ବସି ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ କହୁଲା—ସେ କଥା ମୁଁ ଜାଣିଛି । ମୋର ଲକ୍ଷ ଥିଲା, ଆପଣଙ୍କୁ ଆଜି ଅନିଦ୍ରା ନ କରାଇ କାଲି ଆସିବି । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କର ସ୍ୱେଦ ମମତାକୁ ମୁଁ ଏଡ଼ାଇ ନ ପାରି ଗୁଲି ଆସିଲି ।

କାଲି ଅପେକ୍ଷା ଆଜି ରାଜରାଣୀ ଭଲ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧିଥିଲା । ଦେହରେ ସୁନା ରଙ୍ଗର କରପତା ଅସବୁଜା ଶିଲ୍‌କି ଶାଢ଼ୀ, ବାଇଗଣ ରଙ୍ଗର ବ୍ଲାଉଜ । ତା' ଉପରେ ସରୁ ଗିନି ସୁନାର ହାରରେ, ଘ୍ରାସ ବସା ପଦକଟି ଚିକ୍‌ମିକ୍ ମାରୁଥିଲା । କାନର ଫୁଲ ଯୋଡ଼ିକ ଏତେ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶୁଥିଲା ଯେ, ତାର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଢେଙ୍କ ରାଜରାଣୀର ଚିକଣ ଗାଲ ଉପରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହେଉଥିଲା ।

ମଦନବାବୁ ବିହ୍ୱଳିତ ମନରେ ଅନେକ ସମୟ ରାଜରାଣୀକୁ ଗୁହଁ କହୁଲେ—ତୁମେ ସେଠି ବସିବାରେ—ମୁଁ ବଡ଼ ଅଣାନ୍ତି ବୋଧ କରୁଛି । ମୋ ରାଣି, ଏଇ ଗଟ ଉପରକୁ ଆସ ।

ରାଜରାଣୀର ହସ ହସ ମୁହଁ ପୁଣି ବଦଳିଗଲା । ଦୁଃଖ ମିଶା ସ୍ୱରରେ କହୁଲା—ସେ ଲକ୍ଷ କ'ଣ ମୋର ନାହିଁ । କାଲି କହୁଛି ପରା, ଗୋଟାଏ ଛାଇକୁ ପାଇ ଲଭି କଣ ? ଗୋଟାଏ ଫିଟ ପୁର୍କିଲେ କି ସୁଖ ମିଳିବ ! ମନକୁ ଟିକିଏ ବଦଳାଇ ଦିଅନ୍ତୁ । ଉମିତ

ହେଲେ... ରାଜରାଣୀର ଓଠ ପରି ଚାଲିଲା । ମୋ ପାଇଁ ଅପିତା ପେ
କପର ବାଆଁ ଅନୁରବ କରୁଛନ୍ତି ସେକଥା ମୁଁ ବୁଝିଛି । ମୋ
ଅନ୍ତର ବି କାନ୍ଦୁଛି ସେଥିପାଇଁ କିନ୍ତୁ ମୋର କି ରପାୟ ଅଛି !
ଆପଣଙ୍କର ପୁଷ୍ପ କୋମଳ-କୋଳରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖିବା ପାଇଁ-ଆପଣଙ୍କର
ମଧୁର ସ୍ପର୍ଶକୁ ପ୍ରାଣେ ପ୍ରାଣେ ଅନୁରବ କରିବା ପାଇଁ ତ ମୁଁ ଏତେ-
ଦୃଢ଼ପାଏ ଏଇ ଆକାଶ ପବନରେ ଘୁରି ବୁଲୁଛି । X X
ଏକଥା କହୁଁ କହୁଁ ରାଜରାଣୀର ଆଖିରୁ ଦୁଇଟି ଲୁହ ଗଡ଼ି-
ପଡ଼ିଲା ।

ମଦନବାବୁ ରାଜରାଣୀର କଥା ଶୁଣି, ତାର ଆଖିର ଲୁହ
ଦେଖି, ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ବି ଲୁହ ଜଳେଇ ଆସିଲା । ସେ ଏକ
ଶିଖରରେ ନିଜର ପିନ୍ଧା କାନ୍ଥରେ ରାଜରାଣୀର ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି
ଦେବାକୁ ଚାହିଁ ପଡ଼ୁଥିଲେ; ରାଜରାଣୀ ତାହା ଦେଖି, ବଡ଼ ନରମ
ଗଳରେ କହିଲା—ମୋ ରାଣୀ, ଆପଣ ସେଇଠି ବସନ୍ତ । ଗୋଟାଏ
ଛାତ୍ରକୁ ଛୁଇଁ କିଲାଇ କହିଲେ ? ତ'ଣ କଲେ ଆମେ ପୁଣି ଏଇ ରକ୍ତ
ମାଂସର ଶରୀର ଧରି, ଏଇ ସୁନ୍ଦର ଦୁନିଆରେ ହସି ଖେଳି ଦିନ-କାଟିବା,
ସେକଥା ମୁଁ କହିବାକୁ ତ ଆପଣଙ୍କୁ ଆସିଛି । ରାଜରାଣୀ ନିଜର
ଭ୍ରମାଳରେ ନିଜ ଆଖିର ଲୁହ ପୋଛି ଦେଲା ।

ମଦନବାବୁ ପାଖଲଙ୍କ ପରି ହୋଇ କହିଲେ—ମୋତେ
ସେଇକଥା ରଖିଲ କୁହ—ରାଜରାଣୀ ! ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ଏ ରକ୍ତ-
ମାଂସର ଶରୀର ଧରି ଏ ଦୁନିଆରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ରହିବାକୁ ମୁଁ ଚାହେଁ
ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାହେଁ, ତୁମ୍ଭର ସହିତ ଛାଇ ଦେବାକୁ । ସେଇଥିରେ
ଆଉ କରମ ଆନନ୍ଦ ।

ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କୁ ସ୍ବାନ୍ତ୍ରୀ ଦେଇ କହିଲେ—ଏତେ ଚଷମ ତା’
ଭବନ୍ତୁ ନାହିଁ । ଆମର ଏତେ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ସଂସାରକୁ ଯିଏ ଜାଲି
ପୋତି ନଈ କରି ଦେଲା, ତାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନ ନେଇ... ! ରାଜ-
ରାଣୀର ଗଳା ଉଡ଼େଜନାରେ ଥର ଉଠିଲା ।

ମଦନବାବୁ ବି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦୂର ସ୍ୱରରେ ଉଡ଼ିବ ଡେଲେ,
ସେ କେଉଁ ନର-ରାକ୍ଷସ, ମୁଁ ତାର ନାମ ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ । ସେ
ଯଦି ବର୍ତ୍ତମାନ ଜୀବିତ ଥିବ ଆଉ ତା’ ନାମ ଯଦି ଏହିକ୍ଷଣି ତୁମ
ମୁହଁରୁ ମୁଁ ଶୁଣି, ତାହାହେଲେ ରାତି ପାହୁଲ ବୋଲିକୁ ଦେଖିବ ସେ,
ସେ ଆଉ ଏ ଦୁନିଆରେ ନାହିଁ । କୁହ, କିଏ ସେ !

ରାଜରାଣୀ, ମଦନବାବୁଙ୍କର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର ଏ ଅଟଳ
ପ୍ରତିଜ୍ଞା ଶୁଣି, ମନରେ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରି ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କହିଲା,
ତାହା ତ ନିଶ୍ଚୟ ହେବ । କିନ୍ତୁ ତାହା ପୂର୍ବରୁ ମଣିଷ କିପରି ଛଳନା
କରି ଅନ୍ୟର ସ୍ୱର୍ଗନାଶ କରିପାରେ ସେକଥା ଶୁଣନ୍ତୁ— ।

ମଦନବାବୁ ସେ କଥାକୁ ମନ ଧ୍ୟାନ ଦେଇ ଶୁଣିବାକୁ ତକିଆକୁ
ଆଉଜି ବସି ରହିଲେ ।

ରାଜରାଣୀ ତାର ସୁନ୍ଦର ଲଳିତ ଗଳରେ କଥା ଆରମ୍ଭ
କଲା “ହଁ, ଶୁଣନ୍ତୁ । ଆମର ଇମିତି ସୁଖ ଶାନ୍ତିରେ ଦିନ କଟୁଥିଲା
ଯେ—ଦିନ ଯାଉଁ କେତେବେଳେ ରାତି ହେଉଥିଲା—ଆଉ ରାତି
ଯାଇ କେତେବେଳେ ସକାଳ ହେଉଥିଲା ତାହା ଜଣା ପଡ଼ୁ ନ ଥିଲା ।
ଦିନକର କଥା । ଗୁରୁତା ବେଳ । ଆମ ଶୋଇବା ଘରେ ଅପଣ
ଖଣ୍ଡେ ଉପନାସ ପଢୁଥିଲେ ଆଉ ତନ୍ମୟ ହୋଇ ତାହା ମୁଁ ଶୁଣୁଥିଲି ।

ସେଇ ସମୟରେ ପୁରୀରୁ ଆସି ପାଇଁ କଲିକତା ଚାଲି ଚାଲି ଚାଲି ଚାଲି । ହଠାତ୍ ଦାଣ୍ଡ ପାଟିକ ପାଖରେ ଶୁଭଳା ମଠର ଦିଗ୍ଗୁ । କିଏ ଉଦ୍‌ଗଳେଇ ଆସିଲେଣି ବୋଲି, ମୋର ଅସମ୍ଭବ ଲାଗିପଡ଼ିଲା ସକାଳୁ ମୁଣ୍ଡରେ ଲାଗି ଦେଇ ବସି ପଡ଼ିଲି । କିଏ ଆସିଲେ, ଆସି ଦେଖିବା ପାଇଁ ବେଠକଖାନାକୁ ଉଠିଗଲେ । ସେତେବେଳକୁ ଶୁଭର ପାଟିକ ଖୋଲି ଦେଇଥିଲା ।

ବେଠକଖାନାର ପରଦା ଅଡ଼େଇ—ଜଣେ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ଯୁବତୀ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଧରି ପଶି ଆସି, ଶୁଭରକୁ ପଚାରିଲେ—ନବକୁମାର ବାବୁ ଅଛନ୍ତି ? ତାଙ୍କୁ ଖବର ଦିଅ, କିଏ ଜଣେ ବାବୁ ଦେଖା କରିବାକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ଆପଣଙ୍କର ନାମ ଥିଲା—ନବ କୁମାର ।

ଶୁଭର ଆପଣଙ୍କୁ ଏହା କହିବା ଆଗରୁ, ଆପଣ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଯାଇ ଆଦର ସମ୍ଭାଷଣରେ ସେ ଦୁହଁଙ୍କୁ ବେଠକଖାନା ଚେୟାରରେ ବସିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରୁ କରୁ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ—ମୋର ନାମ ଆଜ୍ଞା, ନବକୁମାର । ଆପଣଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ନ ପାରି ମୁଁ ବଡ଼ ଅଞ୍ଜୁଆରେ ପଡ଼ିଛି ।

...ଆପଣ ନିଜେ ନବକୁମାର ବାବୁ ଏହା ଯେ ଜାଣିଲ ଯିଣି, ଆନନ୍ଦରେ ବିହ୍ୱଳ ହୋଇ ଆପଣଙ୍କୁ କୁଣ୍ଡାଇ ପକାଇ କହିଲେ—ମୋର ଅନେକ ଦିନର ମନ କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ମୋର ନାମ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାସ । ନ ଚିହ୍ନି ପାରିବାର ବି କଥା । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ଆପଣଙ୍କୁ ନ ଦେଖିଛି, ଆପଣ, ଯେତେ ବା କିପରି ଜାଣିଲେ ! ତା'ପରେ ସେ ଚେୟାରକୁ ଯେଉଁ ଆସୁ ଆସୁ କହିଲେ—ମୋ ଦାପାଙ୍କ

ସହର, ଆପଣଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ଘରକୁ ବୁଲୁ । ଆମର ଶୁଣୁଥିବା ଏକ
 ଝରିଆରେ ବଡ଼ କଂଟ୍ରାକ୍ଟର ଅଛି । ତା' ଛଡ଼ା ମୁଁ ଇଞ୍ଜି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ
 ପାଣି କଲ ମରେ—ରେଲଦାଙ୍କର କଂଟ୍ରାକ୍ଟର ଅଛି । ବାପା
 ଅନେକ ଥର ଏଠିକୁ ଆସିଛନ୍ତି—ଏବଂ ମୋତେ ଏଠିକୁ ଆସିବାକୁ
 ନିଷ୍ପତ୍ତି କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବଣତଃ ମୁଁ ଆସିପାରେ ନାହିଁ ।
 ଏବେ କେତେକ ଜରୁରୀ କାମ ପାଇଁ ମୋତେ କଟକରେ ମାସକ ପାଇଁ
 ରହିବାକୁ ହୋଇଛି । ମୁଁ ଦୁଇଦିନ ହେଲ ଏଠିକୁ ଆସିଛି,
 ଆସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏଠିକୁ ଯାଇଛି । ଏ ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ
 ଲତା ଦେବୀ !

ଲତା ଦେବୀ, ମୁହଁରେ ହସ ମୁହାଁର ତାଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ହାତ
 ଦୁଇଟିକୁ ଉଠାଇ ଆପଣଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ହେଲେ । ମୁଁ କବାଟ ଆଉ
 ପାଖରେ—ସେ ଯେ ଆମର ପ୍ରିତିବନ୍ଧୁ ଏ କଥା ଜାଣିଲ ସଖି;
 ନିଃକ୍ଷୋଭରେ ଦୈଠକ ଖାନାକୁ ଆସି, ଲତାର ହାତପ୍ରତି ଭିତରକୁ
 ନେଇଗଲି । ମୁଁ ବା ଲଜ କରନ୍ତି କାହିଁକି ? ସେ ଯେତେବେଳେ
 ତାଙ୍କର ଶ୍ରୀକୁ ଆପଣଙ୍କ ଆଗକୁ ଆଣିଛନ୍ତି—ମୋର ତାଙ୍କୁ ଲାଗିବାର
 କିଛି ଦରକାର ନ ଥିଲା । ତାଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ଲତା ସଙ୍ଗରେ ସେଇ
 କେତେ ଘଣ୍ଟାର କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭିତରେ ତାର କଅଁଳ କଥା, ତାର ମଧୁର
 ବ୍ୟବହାରରେ ମୁଁ ଏତେ ମଜ୍ଜି ଯାଇଥିଲି ଯେ, ଲତା ଯେ ମୋର
 ମନଲାଖି ସାଥୀ ମିଳିଲା, ତାହା ମନେ ମନେ ଭାବି ନେଇଥିଲି ।

...କିନ୍ତୁ ଆଜି ଭାବୁଛି ଯଦି ସେତେବେଳେ ମୁଁ ଜାଣି ପାର
 ଥାନ୍ତି ଯେ, ତାର ସେହି ମଧୁର ବ୍ୟବହାର ତଳେ ତଳେ ହଲହଲ
 ବିଷ ପୁର ରହିଛି, ତାହାହେଲେ ଆମର ଏତେ ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଜୀବନ

କେବେ ନନ୍ଦ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା । ରାଜରାଣୀ ଛଳି ଛଳି ଆଖିରେ
କିଛି ସମୟ ନୀରବ ରହିଲା ।

ମଦନବାବୁ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲା ଭଲ; ରାଜରାଣୀର ତଥା ଶୁଣୁ
ଶୁଣୁ କହିଲେ—ତା' ପରେ ?

ରାଜରାଣୀ ଆଖି କୋଣରେ ଜଳେଇ ଆସୁଥିବା ଲହରୀକୁ
ରୁମାଲରେ ଘୋଡ଼ି ଦେଇ କହିଲା—ତା'ପରେ ସେ ଦିନ ଦୁହେଁ
ଆମ ଘରେ ଶିଆପିଆ କଲେ । ସେଦିନ ଯାଉଁ ଯାଉଁ ପ୍ରାୟ ସନ୍ଧ୍ୟା ।
ଝିଲବେଳକୁ ସେ ଆମକୁ କାଲିକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରି ଗଲେ । ଲତାକୁ
ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ ମୋର ମୋଟେ ଲଜ ହେଉ ନ ଥିଲା । ସେ ଯିବା-
ବେଳକୁ ମୋର ହାତ ଧରି, ବାରମ୍ବାର କାଲି ଯିବାକୁ ଅନୁରୋଧ
କରି ମଠରରେ ବସିଲା ।

ତହିଁ ଆଉ ଦିନ, ଆପଣ କହିବା ଆଗରୁ; ଲତା ଘରକୁ ଯିବାକୁ
ହେବ ବୋଲି, ମୁଁ ନିଜକୁ ସଜାଇ ନେଲି । ତା'ପରେ ମଠରରେ
ଆମେ ତାଙ୍କ ବସାକୁ ଗଲେ । ମହାନଦୀ କୂଳରେ ସୁନ୍ଦର ଡାକ-
ବଙ୍ଗଳା । ସାହେବୀ ଠାଣିରେ ସଜାସଜ । ଆମକୁ ସେମାନେ ଯେପରି
ସେଦିନ ଅବେଷା କରି ରହିଥିଲେ । ମଠର ତାଙ୍କ ବଙ୍ଗଳା
ଆଗରେ ରହିବା ଶଣି, ଲତା ଓ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁ ମଠର ପାଖକୁ
ପାଗ୍ଲେଟି ନେବାକୁ ଦଉଡ଼ି ଆସିଲେ । ମଠରରୁ ଓଢ଼ାଇବା ସଙ୍ଗେ
ସଙ୍ଗେ ଲତା ମୋର ହାତ ଧରି ହସି ହସି ପାଗ୍ଲେଟି ନେଲା ।
ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁ ଆପଣଙ୍କୁ ବି ସେହିପରି ଆଦର କରି ବୈଠକ
ଖାନାକୁ ଘେନି ଗଲେ । ସେଦିନ ଶିଆପିଆ ହସ-ଶୁସ୍ତୀରେ ଦିନଟି
ବେଶ ଆରମ୍ଭରେ କଟିଲା । ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳକୁ ପୁଣି ଆମେ ଫେରି ଆସିଲେ

ନିଜ ବସାକୁ । ଦିନ ପରେ ଦିନ ବିତବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର
ଆମର ବନ୍ଧୁ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ି ଉଠିଲା । ସମୟ ସମୟରେ ଆମର ନ
ଥିଲା ବେଳେ ବି ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁ ଆମ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି । ବନ୍ଧୁ
ଦ୍ଵୟରେ ତାଙ୍କର ଆରାଧନା କରିବାରେ ମୁଁ କୌଣସି ଭୂତି କରେ
ନାହିଁ । ଲାଙ୍କର ଉଦ୍ଧୃତ ବ୍ୟବହାରରେ ମୋର ବି କୌଣସି ସନ୍ଦେହ
ହେବାର କାରଣ ମୁଁ କୌଣସି ଦିନ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ଦେଖି ନାହିଁ ।

ମଦନବାବୁ ଏକ ମନ୍ଦମୁଖ୍ୟ ଜୀବଭଳି ନିଜ ଜୀବନର କରୁଣା
କାହାଣୀ ଶୁଣି ଯାଉଥିଲେ ।

ରାଜରାଣୀ କହି ଚାଲିଥାଏ—“ତା’ପର ଦିନକର ଘଟଣା ।
ଶର ଦିନ । ଦିନରୁ ଏତେ ଗରମ ହେଉଛି ଯେ, ଘରେ ପଶିବାକୁ
ଇଚ୍ଛା ହେଉ ନ ଥାଏ । ଠିକ୍ ସଞ୍ଜା ଯାଉଛି । ମଠରରେ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ
ବାବୁ ଓ ଲତା ଆସି ଆମ ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଘରେ
ଆମର ଆନନ୍ଦର ଚେର ଖେଳିଗଲା । ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ଦାବୁ କଥାବାର୍ତ୍ତା
ଭିତରେ କହିଲେ—ଆଉ ଫେରି କରନ୍ତୁ ନାହିଁ—ନବ କୁମାର
ବାବୁ ! ଏ ଶ୍ରୀଷ୍ଠ ପାଇଁ ଆଜି ନନ୍ଦକିଶୋର ପଠାକୁ ବୁଲି ଯିବାକୁ
ହେବ । ଯେଠାରେ ଖାଇବା ପିଇବାର ବି ବ୍ୟବସ୍ଥା ମୁଁ କରି ଯାଉଛି ।
ତୁମ୍ଭା ମଧ୍ୟ କୁଳରେ ରଖା ଯାଇଛି । ଜହ୍ନ ରାତିରେ ପଠାରେ ବୁଲି
ବେଶ ଆରମ୍ଭ ଲାଗିବ—ଆସନ୍ତୁ ।

ପଠାକୁ ବୁଲି ଯିବାକୁ ହେବ—ଏ କଥା ଶୁଣି ମୁଁ ଭ୍ରାତୃ ଖୁସୀ
ହୋଇଗଲି ।

ତା’ପରେ ଆପଣ ମୋ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ହସ ହସ ହୋଇ
କହିଲେ—ଆଉ ବସିଲ କାହିଁକି ? ଏଥର ଲାଗା ପଟା ପିନ୍ଧ ।

ମୁଁ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଥରେ ଆପଣଙ୍କୁ ଥରେ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ
ବାବୁଙ୍କ ଗୁହଁ କହିଲି—ଲଗାତ ପିନ୍ଧନ୍ତୁ, ଆଉ ପିନ୍ଧିବ କ’ଣ !

ଲତା ହସେ । ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ବାବୁ ମୁରୁକି ହସି କହିଲେ ବି ଏ
କୋଣ୍ଡା ! ସତରେ ପଠାକୁ ବୁଲି ଯିବାକୁ ହେଲେ—ସବୁ ଶିଳ୍ପୀ
ଲଗା ପିନ୍ଧିବା ଦରକାର । ଦେଖୁନା—ତମର ଲତା ଦେବା କମିତ
ପିନ୍ଧି ଆସିଛନ୍ତି ! ଲତା ସରମେଇ ଗଲା । ମୁଁ ହସି ହସି—ଆଉ ଘରକୁ
ଲଗାପଟା ବଦଳାଇବାକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ଡନ ଡନ୍ ଡନ୍ । କାନ୍ତ ଘଣ୍ଟାରେ ତିନିଟା ବାଜିଲା ।
ଗୁରୁଆଡ଼େ ନିଶିଦ୍ଧ । ଜହ୍ନ ଅଳ୍ପସମୟ ହେଲା, ଦିଗବିଳୟ ରେ
ବୁଡ଼ି ଗଲାଣି । ସତର ରୂପ ବଦଳୁଛି । ଘରେ ବିଜୁଳିବତୀଟି
ଜଳୁଛି ଶଙ୍କିତ ଭାବେ । ତୋପା ଆଳୁଅରେ କାନ୍ତରେ ଖୋଇଛି ଶାନ୍ତ
ଶିଖି, ନିବାକାର ଭାବେ ସାକ୍ଷତମୁଖ ଉଲି ଏକ ହିଟିପିଟି । ସଜସଜୀ
ହଠାତ୍ କଥା ବନ୍ଦ କରି ସେହି ଆଡ଼କୁ ଗୁହଁ ରହିଲା । ମଦନ
ବାବୁ ବି ଗୁହଁ ରହିଗଲେ ସେଇ ଆଡ଼େ ।

ହଠାତ୍ କାନ୍ତ ଏକ ପତଙ୍ଗ ଲୋଭନୀୟ ଅଲୋକକୁ ପୁର
କରିବା ପାଇଁ କାନ୍ତରେ ଆସି ବସି ପଡ଼ିଲା । ତା’ପରେ ହଠାତ୍
ସଜସଜୀ ଶିଖି ଉଠିଲା ଆଖି ପିଛୁଲକେ ପତଙ୍ଗଟି
ହିଟିପିଟିର କରଳ ମୁଖ ଭିତରେ ଶେଷ ହୋଇଛି । ମୁଖ !
ଶୋଚନୀୟ ଭାବେ—ମୁଖ !! ମଦନବାବୁ ବି ସେଇ ଆଡ଼କୁ ଗୁହଁ
ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ିଲେ ।

ସଜସଜୀ ଉନ୍ମୁ ବିହ୍ୱଳିତ ହୋଇ କହି ଉଠିଲା—‘ଠିକ
ଇମିତ ଆମର ସୁନାର ସଂସାର ଶିଖିକରେ କୁଆଡ଼େ ଉଠିଲେ ଗଲା ।’

ମଦନବାବୁ, କାହା ପଛରୁ ଆସି ଫେରାଇ ଆସି ଚାଲିଲେ,
 ବଜରୁ ଚାଲି ହେଲେ । ମଦନବାବୁ ବଡ଼ ଉଦାସୀ ଭାବରେ
 କହିଲେ—ତୁମ କଥା ଶୁଣି ଶୁଣି ମୁଁ ମୁକ ପାଲଟି ଗଲିଣି । କୁହ
 ତା'ପରେ କ'ଣ ହେଲା ।

ବଜରୁ ଆସିବା ପରେ ଟିକିଏ ହସ ପୁଟାଇ କହିଲା—କହୁ
 ଚାହୁଁଲେ ? କେତେ ବାଜିଲାଣି ! ଆଉ ବେଶି ସମୟ ଅନୁସ୍ଥା
 ହେଲେ, ଆପଣଙ୍କ ଦେହ ଖରାପ ହେବ । ଖୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ । ମୁଁ ପୁଣି
 ଆସିବି ଯେ..... ।

ମଦନବାବୁ ଆକାଶରୁ ଖସି ପଡ଼ିଲାପରି ହୋଇ କହିଲେ—ନା,ନା,
 ତା' କଦାପି ହେବ ନାହିଁ । ମୁଁ ତୁମକୁ ଆଜି ମୋ ଆଖି ଆଗରୁ
 କେବେହେଲେ ଛାଡ଼ି ଦେବି ନାହିଁ । ଯଦି ତୁମେ ଚାଲିଯିବ, ମୁଁ
 ବାହୁଡ଼ି ପଛେ ପଛେ ଚାଲିବି... ।

ବଜରୁ ପୁଣି ସାନ୍ତୁ ନା ଦେଇ କହିଲା—ହଁ, ଇମିତି ଅବୁଝା
 ହେଲେ ଚଳିବ ! ପବନରୁପୀ ଏକ ବିରାଟ ଆତ୍ମା ପଛରେ ଯିବେ
 କୁଆଡ଼େ ? ମୁଁ ସବୁଦିନେ ଆପଣଙ୍କର । ଦିନ ଆସିଲେ ଆପଣ ମୋ
 ସଙ୍ଗରେ ମିଶି ଯିବେ ଯେ । ମୁଁ ଠିକ୍ ରେଲେ ଆପଣଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ
 ନେବି । ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର କାମ ସେଇ ହୋଇ ନାହିଁ ।
 ଯାଉଛି... । ମୋ ରାଣ, ଖୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ଆଉ କ'ଣ କହିବାକୁ ଉଦ୍ୟତ ହେଲା ବେଳକୁ,
 ଆଗରେ କାହାଁ କିଏ ? ଆଖି ପିଚୁଲକେ ବଜରୁ ଚାଲି କେଉଁଆଡ଼େ
 ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ମଦନବାବୁ ମନରେ ଗୁରୁ ଭାବନା ଧରି ଆଲୋଚନା
 ଲିଭାଇ ବଛଣୀରେ ପଡ଼ି ରହିଲେ ।

ସେଦିନ ରାତି ଦଶଟା । ନିର୍ମଳ ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ର-ତାରା ବେଶ
 ସୁନ୍ଦର ଯେଣା ଯାଉଥିଲେ । ମଦନବାବୁ ନିଜର ଏକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ
 ଦୃଷ୍ଟାବଳରେ ଦିନସାରା ରେଗୀ ସେବା କରି ଅନ୍ୟ ମନସ୍କ
 ଭାବରେ ବସାକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ଫାଟକ ଖୋଲି ଭିତରକୁ ପଶିବା
 ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଖିଲେ ବଙ୍ଗଳା ଆଗରେ—ପୁଷ୍ପ ଦେବାଙ୍କ ମଠର
 ଠିଆ ହୋଇଛି । ମଦନବାବୁଙ୍କର ପାଦ ଶୀତଳ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
 ମନ କିନ୍ତୁ ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ କେତେଦିନ ଆଉ
 ଇମିତ ଭ୍ରମର ଭଳି ପରହିଅଇ ସବୁ ସ୍ବଳ୍ପ କରୁଥିବା ! ନିରାଶତରୁଣୀ-
 ମାନଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ସୁନାର ଦାସ ଜାଳି, କ୍ଷଣକର୍ତ୍ତେ ପୁଣି ଲିଭାଇ
 ଦେବାକୁ ଏ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ କେବେ ହେଲେ ପଲ୍ଲଭିବ ନାହିଁ । ଇମିତ
 ଭାବୁ ଭାବୁ ବାରଣ୍ଡା ପାହାଚ ଉପରକୁ ଉଠି ଆସିଲେ ।

ଇଏ କ'ଣ !! ବାରଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଯେ ପାଦ ଦେଇଛନ୍ତି କି
 ନାହିଁ, ଦେଖିଲେ ପୁଷ୍ପ ଦେବା, ଅସଂଯତ ଓ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ପଦରେ ଭିତରୁ
 ବାହାର ଆସିଲେ । ରାଗରେ ମୁହଁ ଫଣ ଫଣ । ଗୋଲପି ଅପର
 ଦୁଇଟି ଜୋରରେ ଥରୁଛି । ଆଖିରେ ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ।

ହୁତାଉଁ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ବାରଣ୍ଡାରେ ଦେଖି, ନିଜକୁ ସମତ
 କରି ଉଠିବାରେ ନିମସ୍ତାର ଜଣାଇ ମଠର ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।
 ତା'ପରେ ମଠରୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଚଲାଇ ବାହାର ଗଲେ ସପ୍ତାକୁ ।
 ଏ ମଠର ଚଳଣି ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରରେ ଅଗ୍ନିପ୍ରାଣ ଭଳି ଏକ ଘଟଣା ଯେ

କଟିଛି, ତାହା ବେଶ ଦୁଃଖ ପଡ଼ୁଥିଲା । ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ
ଶେଷ, କଥା କ'ଣ ବୋଲି ପଚାରିବାକୁ ଲାଗି କହିଥିଲେ ବି—ପଚାରି
ପାରିଲେ ନାହିଁ !

ମଞ୍ଚର ଫାଟକ ପାର ହୋଇ ଯିବା ପରେ — ମଦନବାବୁ ଭିତରକୁ
ପଶି ଯାଇ ଦେଖିଲେ — ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କ'ଣ ଭାବୁଥିଲେ ପରି ବସି,
ଏକ ଖେପାଳରେ ଟେକିଲି ରପର ଫୁଲଦାନୀରେ ସଜା ହୋଇଥିବା
ଗୋଲପ ଫୁଲ ଗୁଡ଼ିକ ଭିତରୁ ଯେଉଁଟି ବାସୀ ହୋଇ ପାଖୁଡ଼ା ଗୁଡ଼ିକ
ହାତ ପଡ଼ୁଛି, ସେଇଟିକୁ ବାହାର କରି ଦେଉଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁ
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଏପରି ଗନ୍ଧାର ଭାବରେ ବସିଥିବାର ଦେଖି,
ମୁହଁରେ ଛଳନାର ହସ ଫୁଟାଇ କହିଲେ — କି ହୋ ଦାରିଦ୍ର୍ୟରାବୁ !
ଆଜି ଏତେ ଗନ୍ଧାର କାହିଁକି ! ଯଦି ମାନଭଞ୍ଜନ ପାଇଁ ଲଳିତା
ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ, ତାହାହେଲେ ମୋତେ ଜଣାଇଲେ—ମୁଁ ଆଦରର
ସହୃଦ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିବି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବିସ୍ମୟରେ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—“ନା
ମଦନ, କାହିଁ କେତେ ଯୁଗ ତଳର କୃଷ୍ଣ ସିନା ସ୍ବାଧୀନ ରୂପରେ
ମଞ୍ଚି, ତାଙ୍କର ବିଦ୍ରୁମେ ପାଗଳ ପରି ହୋଇ ଯାଇଥିଲେ, ଆଉ ସ୍ବାଧୀନ
କୃଷ୍ଣଙ୍କ ରପରେ ଅଭିମାନ କରି ତାଙ୍କ ଚିନ୍ତାପ୍ରତିମା ଦେଖିଲେ,
କାଳେ ପୂର୍ବ ସ୍ଥଳରେ ପଡ଼ି ଅନ୍ତର ତାଙ୍କର ଦହ ହେବ—ସେଥିପାଇଁ,
ତାଙ୍କ ଚିନ୍ତା ପ୍ରତିମା ଉପରେ ଚନ୍ଦନ ଲେପିଲେ, ଆଖିରେ କଳା ଅଞ୍ଜନ
ନାଲିଲେ ନାହିଁ—କି ସ୍ବାତନ୍ତ୍ରରେ ନୀଳ ଆକାଶକୁ ବି ଚାହିଁଲେ
ନାହିଁ । ଏପରି କି ନିଜର ନୀଳ ବସ୍ତ୍ର—ମରକତ ଚୁଡ଼ି—ଏବଂ ପମ୍ପୁନା
ନିଆକୁ ଗାଧୋଇ ଗଲେ ନଦୀର ନୀଳ ଜଳ ଦେଖି କାଳେ କୃଷ୍ଣ ମନେ
ପଡ଼ିବେ—ସେଥିପାଇଁ ଅଗାଧୁଆ ଅଶିଆ ଅପିଆର ହୁ ଅଖିରୁ ଲୁହ

ତାଳି ଭଲପାଇବାର ଶେଷ ନିଦର୍ଶନ ଦେଇଥିଲେ ବୋଲି ସୁନା,
ଏ ଦୁହଁଙ୍କୁ ମିଳାଇ ଦେବା ପାଇଁ ଲଳିତାଙ୍କର ଲେଡ଼ା ପଡ଼ିଥିଲା,
କିନ୍ତୁ ଏ ଯୁଗର ଜୁଷ୍ଟ ଅର ସାଧା ତ ସେ ପୁରୁଣା କାଳିଆ ନୁହଁନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ବସି ରହି ଆଗ୍ରହରେ ପଚାରିଲେ—ତୋର ଓ
ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ଭିତରେ ବୋଧହୁଏ ଯେଉଁ ଅଭିମାନ ହୋଇଛି,
ତାହା ପାଇଁ କାହାରି ତ ପୁଣି ମଧ୍ୟସ୍ଥତା ଲେଡ଼ା ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଙ୍ଗାରେଟି ବାହାର କରୁ କରୁ କହିଲେ,
କାହାରି ଲେଡ଼ା ନାହିଁ । ତୁମେ ଭଳି ଜୁଷ୍ଟ, ଜଣେ ପ୍ରେମ ପାଇଁ ପାଗଲ
ନୁହେଁ । ମୁଁ ଅଟେ । ଏ ଯୁଗର ଜୁଷ୍ଟ ଗୁହେଁ—ନୁଆ ନୁଆ ସାଧା,
ଆଉ ସାଧା ବି ଗୁହେଁ ନୁଆ ନୁଆ ଜୁଷ୍ଟ । ମୁଁ ବଡ଼ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି
ମଦନ, ଏ ବିଅ ଗୁଡ଼ାଙ୍କର ମନୋଭାବ ଦେଖ । ଏଇ ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ
କଥା ଭବ । ଆଜି ଅଭିମାନର କାରଣ ହେଉଛି—ସେ ଗୁହଁନ୍ତି
ସବୁଦିନେ ମୋତେ ତାଙ୍କର କବି ରଖିବାକୁ—ମାନେ ବିଦ୍ରା
ହେବାକୁ । କୌଣସି ଯୁବତୀ ସହୃଦ କଥାବାହି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଆଖିରେ
ଚପୁରୁଳ । ତାଙ୍କର ଏ ସାହାସ ତ କମ ନୁହେଁ ! ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ
ପାଉଛି କି ନାହିଁ—ଏ କଥା ଭଲ କରି ନ ଜାଣି—ଏଭଳି ଅପଥା
ଦାବା କରିବା ମାନେ କ'ଣ ? ମୋର ସ୍ବାଧୀନ ରକ୍ଷକୁ ମୁଁ କେବେ-
ହେଲେ ନିଜ ହାତରେ ଢେଙ୍କି ଚିପି ମାର ପାରିବି ନାହିଁ । ଆଜି
ପରସ୍ପାର ଶୁଣାଇ ଦେଲି—ମୁଁ ତାଙ୍କ ସହୃଦ ବିବାହ ପ୍ରସ୍ତାବରେ
ସଜି ନୁହେଁ ।

ମଦନବାବୁ ଚମକି ପଡ଼ି—ବଡ଼ ବ୍ୟଥିତ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ,
ବହୁ ହିସାବରେ ମୋତେ ଯାହା ଭାବ ପଡ଼ିବେ, ଏ କଥା ପୁଷ୍ପ

ଦେବାଙ୍କୁ କହି ତୁ କଦାପି ଲଲ୍ କାମ କରି ନାହିଁ । ପୁରୁଷ ସେପରି ଅନେକ ରାଧା ଖୋଜେ, ସେହିପରି ଯୁବତୀ ଅନେକ କୃଷ୍ଣ ଖୋଜେ, ଏହା କେବଳ ତୋର ଅନୁଭୂତି । ଯୁବତୀ ଖୋଜେ ତାର ମନ ଲାଗି ଏକ କୃଷ୍ଣ । ତାର ପାଦତଳେ ଖୋଲ ମନରେ ନିଜର ସମସ୍ତ ନିବେଦନ କରି ଦେବାକୁ ସେ ଚାହେଁ । ପୃଷ୍ଠ ଦେବ, ଅତି ଆଧୁନିକା ହେଲେ ବି ପ୍ରକୃତଦତ୍ତ ନାରୀ ସ୍କୁଲର ଲୁଣ କେବେ କାହାର ବଦଳି ଯାଏ ନାହିଁ । ସେ ତୋଳେ ଅତି ପବିତ୍ର ଭାବରେ ନିଜର କରବାକୁ ଚାହେଁ ଥିଲେ । ତୁ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରର ଆଶାର ସ୍ପର୍ଶ ମନ୍ଦିରକୁ ଏପରି ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ କୁରମାର କରି ଦେବା ଠିକ୍ ହୋଇ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଜୀବନକୁ ନଷ୍ଟ କରିବାରେ ତୁ ପୁରୁଷର ଦାୟୀ । ସେ ଯଦି ଆଗରୁ ତୋଠାରୁ ଏଭଳି କୌଣସି ସୁରନା ପାଇଥାନ୍ତେ, ତାହାହେଲେ ସେ ତୋତେ ତାଙ୍କର ହୃଦୟ ସିଂହାସନରେ ବସାଇବାକୁ କଦାପି ଆଣି ପୋଷଣ କରି ନ ଥାନ୍ତେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ମଦନବାବୁଙ୍କର କଥାକୁ ବେଶ ଉପଭୋଗ କରୁଥିଲେ । ମଦନବାବୁ ନୀରବ ହେବା ଦେଖି — ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ସିଗାରେଟ ଖଣ୍ଡ ଫୋପାଡ଼ି ଦେଇ କହିଲେ—ମୁଁ ଜଣକ ହୃଦୟ ସିଂହାସନରେ ବସି ରଜା ହେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ—ମୁଁ ଚାହେଁ, ଅନେକ ହୃଦୟର ନବ ନବ ସିଂହାସନରେ ବସି ସମ୍ରାଟ ହେବାକୁ । ମୁଁ ପୁଷ୍ପଦେବାଙ୍କ ଘରକୁ ଦଉଡ଼ି ନ ଥିଲି, ସେ ଆପେ ଆପେ ଦଉଡ଼ି ଥିଲେ ଏଠିକୁ ।

ମଦନବାବୁ କ'ଣ ଭୁଲୁ ଭୁଲୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ସେ ବଲେ ବଲେ ଆସିଥିଲେ ବୋଲି ତାଙ୍କର କ'ଣ ଭୁଲ ହେଲା—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ?

ସମସ୍ତେ ବୁଝିଲେ ରୂପ ଗୁଣ ସମ୍ମାନ । ସେ ଦୃଢ଼ ସେଇ ଆଶାରେ
ଅର୍ପଣକେ । କିନ୍ତୁ କ'ଣ ହୋଇଛି ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କର କଥାରେ ଗୋଟିଏ ଗୁରୁତ୍ୱ
ନଦେଇ ବଡ଼ ହାଲୁକା ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ବୃଥାରେ ତାଙ୍କ
ପାଇଁ ଦୃଢ଼ତା ଓ କଲ୍ଲବ କଲଣି । ଏଥର ଶିଆ ପିଆ ଆରମ୍ଭ କରିବା ଗୁଲ ।
ପୁରୁ ଦେବା ମୋତେ ପ୍ରକୃତରେ ପାଉଥିଲେ କି ନଥିଲେ ସେ ଜାଣି,
କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଯେ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ କରି ଚିରଦିନ ତାଙ୍କର କିଣା ଖରଦା
ହୋଇ ଦିନ କାଟିବି, ଏକଥା ଭୁଲରେ କେବେ ମୁଁ କଲ୍ୟାଣ କରି
ନଥିଲି । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବିବାହ ହୋଇଥିଲେ, ମୋ ଅପେକ୍ଷା
ତାଙ୍କର ବେଶି କ୍ଷମା ହୋଇଥାନ୍ତା ଏବଂ ସେ ସବୁଦିନେ ଆଖିରୁ ଲହ
ତାଳି ଦିନ କାଟି ଥାନ୍ତେ । ତେଣୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ମନାକରି ଦେଇ ଉତ୍ତମ
କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି । ସୁତରାଂ ତାଙ୍କ ପାଇଁ ତୁ ମୋ ପାଖରେ ଯେଉଁ ଯୁକ୍ତି
ତର୍କ ଦେଖାଇ ମଜଦମା ପେଶ୍ କରିଥିଲ, ତାହା ମୁଁ ସବୁ ଦିଗରୁ
ବିଚାର କରି ଉପସ୍ମିପ୍ କରି ଦେଲି ।

ପୁରୀର ଟେବୁଲ ଉପରେ ଦୁଇବନ୍ଧୁଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ଶାଦ୍ୟ
ସଜ୍ଜାର ଥିଲା । ଅଗାଧ ପାଣିନୋଟା, ତରଳିଆ ଧର ଡାକିଲ—ଆସନ୍ତୁ
ଆଜ୍ଞା !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଡାକି ଗୋଟିଏ ଛାଡ଼ି ଉଠିଗଲେ ।
ତା'ପରେ ମଦନବାବୁ ।

ସତ ସାତେ ଏଗାର । ମଦନବାବୁ ଜାଣି ଶୁଣି ଆଉ ବେଶି
ସମସ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଗପସପ ନକରି ଶୋଇବାକୁ ଚାଲି-
ଗଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବି ଶୋଇବାକୁ ଗଲେ ତାଙ୍କ କୋଠାକୁ ।

ମଦନବାବୁ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲେ
 ସଜସଜୀକୁ । ମନ ରଜ୍ଜୁଳ ! କେତେବେଳେ ଆଉ ସେ ଆସିବ !!
 ତାର ସୁନ୍ଦର ମୁହଁଟିକୁ ସେ ଦେଖିଲେ ଅନ୍ତରରେ ନାହିନଥିବା
 ଶାନ୍ତି ପାଇବେ । କି ସୁନ୍ଦର ତାର କଥାର ଉଚ୍ଚା ! କି ସୁନ୍ଦର ତାର
 ଗୁହାଣୀ ! କେତେବେଳେ ସେ ଆଉ ଆସିବ—କେତେ-
 ବେଳେ... !

ସାତେ ବାରଟା । ଘଣ୍ଟାଏ ବିତଲଣି । ମଦନବାବୁ ଅତି ବ୍ୟସ୍ତ
 ହୋଇପଡ଼ିଲେ । ବିଛଣାରୁ ଉଠି ଝରକା ଫିଟାଇ ଚାହିଁଲେ
 ବାହାରକୁ । ଚନ୍ଦ୍ର ଆଲୋକରେ ଚାରିଆଡ଼ ଏକ ଛବି ଭଳି
 ଦିଶୁଛି । ତେବେ କାହିଁ ତାଙ୍କର ସଜସଜୀ ! କେଉଁଠି ସେ ରହେ ?
 ଛାଡ଼ି ପଡ଼ିଲା ଦପ୍ ଦପ୍ । ମନ ହତାଶରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ।
 ଅଜି ତାହାହେଲେ କ'ଣ ତାଙ୍କର ପ୍ରାଣିତ୍ରୟା ସଜସଜୀ ଆସିବ
 ନାହିଁ × × ×

ମିନୁଟ କଣ୍ଟା ଆଗକୁ ଚାଲିଛି—କାହାକୁ ମୁହଁତେ ଅପେକ୍ଷା
 ନ କରି ଟିକ୍ ଟିକ୍ ହୋଇ । ଗୋଟାଏ ବାଜିବାକୁ ପ୍ରହର ମିନିଟ
 ବାଜି । ଚାରିଆଡ଼ ନିଶଃ ହୋଇ ଆସୁଛି । ସନ୍ତ୍ରା କତ ଦେବଦାରୁ
 ଗଛରେ ବାଦୁଡ଼ି ଗୁଡ଼ା ଚେଁ ଗୁଁ ଫଡ଼ ଫଡ଼ ହେଉଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁ
 ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଝରକା ପାଖରୁ ଆସି ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିଲେ । ଆଖି
 କଣ୍ଟା ପଡ଼ିବାକୁ ନାହିଁ । ମନ ଅଠା କାଣ୍ଡିଆରେ ପଡ଼ିଲାପରି
 ହେଉଛି ଫଡ଼ ଫଡ଼ । ବଡ଼ ଅଶାନ୍ତି, ଭୟ

ଦୁଇଟା ବାଜିଲା । ମଦନବାବୁ ନିଆରୀ ଜାଣି ନେଲେ,
 ସଜସଜୀ ତାଙ୍କର ଆଜି ଆସିବ ନାହିଁ । ଘନ ଘନ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି
 ଶୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ..... ।

ଦିନ ଦିନ ବଢ଼ିଗଲା । ମଦନବାରୁ ଦୁଇଟି ସୁଦୃଢ଼ ବଜରାଣୀର ଅପେକ୍ଷାରେ ଅନିଦ୍ରାରେ, କଟାଇ ତାର ଦେଖା ନ ପାଇବାରୁ ପାଗଳଙ୍କ ପରି ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ରୋଗୀ ସେବା ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି କାମରେ ତାଙ୍କର ମନ ଲାଗିଲା ନାହିଁ ।

ତନ୍ମଧ୍ୟରେ ଦିନ ମଦନବାରୁ ବଜରାଣୀ କଥା ଆହୁରି ଗର୍ଭାବଦ୍ଧ ହେବା ପାଇଁ ଛୁଟି ନେଇ ବସାରେ ରହିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାରୁ ପଚାରିବାରୁ କହିଲେ—ଦେହ ଭଲ ଲାଗୁ ନାହିଁ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-ବାରୁ ଅତିସ୍ତର ଶୁଲ୍ଵିକା ପରେ ମଦନବାରୁ ନିଜ ଶୋଇବା ଘରେ ଏକ ଆରାମ ଚେୟାରରେ ବସି ରହି ସେଇ ବଜରାଣୀ କଥା ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ପ୍ରାୟ ବାରଟା ବେଳକୁ ପୁରୀରୁ ଆସି କହିଲେ—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣଙ୍କ ଦେହ ଖରାପ ହୋଇ ପାର୍ଶ୍ଵରେ, ଅଣ୍ଡା ଭାଙ୍ଗି ପାରିଛନ୍ତି । ଦୁଧ ବି ସିଝା ସରିଲାଣି, ଆଣିବି ଆଜ୍ଞା ?

ମଦନବାରୁ ସ୍ଵପ୍ନରାଜ୍ୟରୁ ଫେରି ଆସିଲା ପରି କହିଲେ, ଆଜ୍ଞା, ଆଣ !

ପୁରୀରୁ ବାହାରିଲେ । ମଦନବାରୁ ଖାଇ ବସିଲେ । ଅଗାଧ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ମନକୁମନ କହି ଶୁଲ୍ଵିକା—ଆଜ୍ଞା, ଆପଣ ଆଜି ବଡ଼ ଶୁଖିଲା ଦିଶୁଛନ୍ତି । ଖାଇ ସାରନ୍ତୁ, ଟିକିଏ ଗୋଡ଼ ହାତ ଗିପି ଦେବି ଯେ, ବଡ଼ ଆରାମ ଲାଗିବ ।

ମଦନବାରୁ, ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଅଗାଧରୁ ଏତେ ସହାନୁଭୂତି ଥିବା ଦେଖି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ନାଁ, ଅଗାଧ, ଦେହ ସେମିତି କିଛି ଖରାପ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ମନ କାହିଁକି କେତେଦିନ ହେଲା ଭଲ ଲାଗୁ ନାହିଁ ।

ଅଗାଧୁ ତାଙ୍କୁ ଉପଦେଶ ଦେବା ପାଇଁ ବସିପଡ଼ି କହିଲା,
ଆଜ୍ଞା, ମୋ ଛୋଟକଥା ତ ଅପଣ ମାନିଲେ ନାହିଁ ! ଘରକୁ ସିନା
ଘରଣୀ ସୁନ୍ଦର । ଅପଣ ତ ଆମ ବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ବାଇ ହୋଇଛନ୍ତି ।
ସେ କାହିଁକି ବିଦ୍ରା ନ ହେଉଛନ୍ତି, ସେଥିରୁ ଆପଣଙ୍କର କ'ଣ ମିଳିବ ?
ବାହା ନ ହୋଇ କିଏ କ'ଣ କେବେ ଶାନ୍ତ ପାଇଲାଣି ନା ପାଇବ !
ଦିଅଁ ଦେବତା, ମୁନି ଉପିତ ସେଥିରୁ ବାଦ ପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ଆପଣ
ଏତେ ନିତ ଭାଙ୍ଗିର, ଆପଣଙ୍କୁ ସ୍ୱର୍ଗର ଅପସରା ପରି କନ୍ୟା ବି
ମିଳିବେ । ବାହା ହୋଇ ଘର ସଂସାର କରନ୍ତୁ, ଭଲ ହେବ ।

ନିଜର ଲୋକ ଭଳି ଅଗାଧୁ ଏତେ କଥା କହୁଥିବାରୁ, ମଦନ-
ବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଏଥର ତୋର କଥା
କରବି ଅଗାଧୁ ।

ମଦନବାବୁ ଅଗାଧୁର କଥାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁଥିବାରୁ ସେ ମନରେ
ବଡ଼ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରି କହିଲେ—ମୋର ଗୋଟିଏ କଥା ଯଦି
ମାନିବେ ତେବେ କହିବି ...

ମଦନବାବୁ ହାତ ଧୋଇ ତରଳିଆରେ ମୁହଁ ପୋଛୁ ପୋଛୁ
କହିଲେ—କହ ?

ଅଗାଧୁ କଥାକୁ ଗୁପ୍ତି ଗୁପ୍ତି କହିଲା—ଆଜ୍ଞା, ଆମ ମଝିସଲରେ
କୋଉଁ ସୁନ୍ଦରୀ କନ୍ୟା ଅଭାବ ଅଛନ୍ତି ଯେ ! ଏ ସହରର ହିଅ ଗୁଡ଼ାକ-
ଙ୍କର ଚହଟ ଚିକଣି ରୂପ ସିନା ଦେଖୁଛନ୍ତି, ହେଲେ ମଝିସଲ ହିଅଙ୍କର
ରୂପ, ଗୁଣ ଉଲ୍ଲନାରେ ଏମାନେ ତାଙ୍କ ପାଦତଳକୁ ବି ସ୍ମର ହେବେ
ନାହିଁ । ସହର ହିଅଙ୍କୁ ସମ୍ମାନବା ଯାହା, ଘରେ ହାତୀ ଗୋଷିବା
ସେଇଆ । କେତେ ଖରବ ! ଭଲ ଲୁଗା, ମୁହଁରେ ବସା ମଞ୍ଜିଳା

ପର କ'ଣ ମାରୁଛନ୍ତି ତ ଅଜ୍ଞା ? ତା ନାଁ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ସୋନୋ ? ଅଗାଧ ନିକଳୁ ନିକେ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଗୋଟି ନା ପୁରୁଣୁ ଚକ୍ରମା, ଇଏ କଣରେ ଦାବା ! ଗୁଲିଶ ଟପିଲେ ସିନା ଚକ୍ରମା ଦରବାର ପଡ଼େ । ପରୁରଲେ, କହୁଛନ୍ତି କୁଅଡ଼େ ଅଖି ଖରପ । ଆମେ ଶ୍ରାଗ ପଶାଳ ଖାଇ—ଖସ ତରରେ ସକାଳୁ ସଖି ଯାଏ ଖଟି ଖଟି ଆମ ମାଇପଙ୍କର ତ ଅଖି ଖରପ ହେଉନି, ଆଉ ଏମାନେ ସର ଲବଣୀ ଖାଇ, ଛାଇ ତଳେ ବସି, ମଟର ସୋଡ଼ାଗାଢ଼ରେ ଚିତ୍ତି ଯାଙ୍କର କାହିଁକି ଏତେ ଅଖି ଖରପ ହେଉଛି ଶୁଣେ ? ନାହିଁ ମ ବାବୁ, ଏ ଖାଲ ଏକ ଚେସନ !

ମନ୍ଦିନବାବୁ ନିହେଲରେ ଅଗାଧୁର କଥା ଶୁଣି ଚେଷ ଅନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ।

ଅଗାଧୁ ପୁଣି ଗଲ ସପା କର ଟିକିଏ ସୁରୁକି-ହସି କହୁଲ—ମୁଁ ପର ଅଜ୍ଞା ନିହାତ ଖରାବ ଘର ହିଅକୁ ବନ୍ଦ ହୋଇଛି । ହେତେ-ବେଳେ ଥିଲାବାଲା ଘର ଛୁଟିଥିଲେ ବି, ବାପ ମୋର ଅମଙ୍ଗ ହେଲା । ଯିଏ ଆସିଲା—ତାଙ୍କୁ କହୁଲ—ଆମେ ପେଟେକର ଲୋକ, ସେତକ ଓଜନର ବନ୍ଧୁ କଲେ ଭଲ । ଥିଲାବାଲା ଘରେ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧି ସବୁ କଥାକୁ ସମ୍ଭାଳିଲେ ସିନା ହେବ । X X ବାପ, ମା'ତ ମଲେଣି । ମୋ କପାଳକୁ ଯେଉଁ ଘାଟି ମିଳିଛି କ'ଣ କହୁବି ଅଜ୍ଞା ? ସବୁକଥାକୁ ତାର ନଈର । ମୁଁ ଖାଲି ଟଙ୍କା କେଜିଟି ତାର ପାଖକୁ ପଠାଇ ଦେଇ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ । ସେଇଥିରେ ସେ କିମିତ ଘର ତଳାଏ ସେକଥା ସେ କାଣେ । କ'ଣ କହୁବି ବାବୁ, ହିଅ ବାହାଘରକୁ ମୁଁ ହେତେବେଳେ ଚାଲିଗୋଇ ଟଙ୍କା ପାଇଁ ବାରଦୁଆର ବୁଲିଲି, ସେତେବେଳେ ପର

ସେ ଗୁରୁକୋଠି ଟଙ୍କା ବାହାର କରି ଦେଲା । ମୁଁ ତ ଦେଖି ଡାକ୍ତର !
ତାର ପାଇଁ ମୋର ଘରଫସାର ସବୁ... ।

ବାହାରେ ଡାକବାଲା ଡାକିଲା—ଚି ଚିଅନ୍ତୁ ବାବୁ ?

ଅଗାଧୁ କଥା ବନ୍ଦ ରଖି ତର ତର ହୋଇ ଉଠିଗଲା ଚି
ଅଣିବାକୁ । ଦଶ ବାର ଖଣ୍ଡ ଚି । ସେତକ ହାତରେ ଧରି ଗୁଲି
ଅସିଲା ମଦନବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ । ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବୋଇ ଦେଇ
କହିଲା—ଆପଣଙ୍କର ଚି ଥିବ କି କ'ଣ ଦେଖନ୍ତୁ ହଜୁର, ଏ ବଙ୍କା
ପାଠ ଦି' ଅକ୍ଷର ସଦୃଶ ମୁଁ ପଢ଼ିଥାନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ଚି ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଖି ପକାଇ ପକାଇ,
କହିଲେ—ଏବେ ପଢ଼ନ୍ତୁ ! ଅଗାଧୁ ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲା,
ତେଣେ ମଣାଣି ଡାକିଲଣି, ଆଉ ବୁଝା ଦିନେ ଶୁଆଁଝୁର କଟର ।

ମଦନବାବୁ ନିଜ ନାମରେ ଥିବା ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଚି ବାହାର କରି
ନେଇ ବାକି ଚି ଗୁଡ଼ିକ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଡ୍ରଭିତରେ ରଖି-
ଦେବାକୁ କହିଲେ । ଅଗାଧୁ ଚି ନେଇ ଗୁଲି ଅସିଲା ।

ଚି ଦୁଇଖଣ୍ଡ ଭିତରୁ, ଖଣ୍ଡ ଏ ଘରୁ ଅସିଛି । ଶୁର ଖବର ।
ଘରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଦେହ ପା ରଲା ଅଛି । ଧାନ ଫସଲ ଭଲ
ହୋଇଛି-ଇତ୍ୟାଦି ।

ଅନ୍ୟ ଚି ଖଣ୍ଡକ ପିନ୍ଧାଇ, ତଳକୁ ଗୁଲି ଲୁଗା ଖଣି, ସେ ତମକି
ପଢ଼ିଲେ । ପୃଷ୍ଠ ଦେବା ଦେଇଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁଙ୍କର ବିସ୍ମୟର ସୀମା
ରହିଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ସହିତ କେବଳ ମାମୁଲି ଚିହ୍ନ ପରିଚୟ ।
ସେ ପୁଣି ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଅପ୍ରତ୍ୟାଶିତ ଭାବରେ କି ଚି ଦେଇଛନ୍ତି !

ଅଗ୍ରହ ବସୁଧା ଭିତରେ ଚିଠିଟି ଖୋଲି ପଢ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।
ମାନନୀୟ ମଦନବାବୁ !

ଅପଣ ମୋଠାରୁ ହଠାତ୍ ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡକ ପାଇ ନିଶ୍ଚୟ ସେ
ବସୁଧା ଦେବେ ଏ କଥା ମୁଁ ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ନିର୍ମଳ
ଚରଣ, ଦେବତା ଭଳି ଲୋକ ପାଖରେ ମୋର ଲଘୁଭାବର କିଛି
ନାହିଁ । ମୋର ଅନ୍ତର ଆଜି ମରୁଭୂମି ଭଳି ସୁଷ୍ପ । ଆଖିରୁ ବି ଲହ
ଶେଷ ହୋଇଗଲାଣି । ତଥାପି ମୋ ଜୀବନର କେତୋଟି କଥା
ଆପଣଙ୍କୁ କହିବାକୁ—ମୋର ଅନ୍ତର ଭିତରୁ କିଏ ସେପରି ଅପଦେଶ
ଦେଉଛି ।

ଆପଣ ଜାଣନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ମୁଁ
କେତେ ଭାବୁଥିଲି । ଅଧୁନାକାଳରେ ବୁଝିପାରୁ ମୁଁ ହାଲୁକା
ଭାବରେ ତାଙ୍କ ଭଲ ବାରି ନ ଥିଲି, ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଭଲ ପାଇଥିଲି
ଆସ୍ତା ଦେଇ । ପ୍ରଥମେ ତାଙ୍କର ମଠର ବ୍ୟବହାରରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ
ପାଖରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେଇଥିଲି ଏବଂ ନିଶ୍ଚିତ କରି ଭାବି ନେଇ
ଥିଲି ଯେ, ସେ ମୋତେ ପ୍ରକୃତରେ ଭଲ ପାଉଛନ୍ତି ଏବଂ ନିଜର
ଜୀବନର ସାଥୀ ହୁଏତ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ମୋତେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ।
ଏଥିପାଇଁ ସରଳ ବିଶ୍ୱାସରେ ମୋର ନାବା ଜୀବନର ଯାହା କିଛି
ସବୁ, ମୁଁ ତାଙ୍କର ପାଦତଳେ ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ଓଜାଉ
ଦେଇଛି ।

ସତ କିନ୍ତୁ ଆପଣଙ୍କୁ, ମୁଁ ଯଦି ଜାଣିଥାନ୍ତି, ଆପଣଙ୍କ ବନ୍ଧୁ
ଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ଏତେ କଦର୍ଯ୍ୟ, ମୁହଁରେ ମଧୁ ବୋଲି, ଭିତରେ ପରର
ସବୁ ଲୁଚି କରିବାକୁ ଏକ ଖଣ୍ଡ ଛୁଟି ପକାଇ ରଖିଛନ୍ତି ତାହା—

ହେଲେ, ମୋ ଜୀବନ ଆଜି ନଷ୍ଟ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା । ସେ ଦିନ ମୁଁ
 ଶବ୍ଦହତ ପକ୍ଷୀ ଭଳି ଫେରି ଆସୁଥିଲି ବେଳେ ବାରଣ୍ଡାରେ ଆପଣଙ୍କ
 ସହିତ ଦେଖା ହୋଇଥିଲା । ଭାବୁଥିଲି ଆପଣଙ୍କ ଆଗରେ ସବୁକଥା
 କହି ଦେବି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୋର ସାର୍ବ ଶରୀର ଏପରି
 ବିସାକ୍ତ ହୋଇ ଉଠିଲା ଯେ, ଅନ୍ତରରୁ ଉଠୁଥିବା ପଡ଼ୁଥିବା କୋହକୁ
 ଉପିରଖି ଫେରି ଆସିଲି ଘରକୁ । କି ନିଷ୍ଠୁର ଲୋକ ସିଏ ! ଏତେ
 ଦିନର ସ୍ନେହ ମମତାକୁ ଏଡ଼ାଇ, ସେଦିନ ସେ ମୋତେ ଯାହା
 ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ସେଥିରେ ଯେ କୌଣସି ମୋର ଭଲ ସରଳ
 ହୃଦୟାୟୁଷ୍ୟର ହୃଦୟକୁ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯିବାର କଥା । କିନ୍ତୁ ମୁଁ
 ଯେ ଏତେବଡ଼ ଧକ୍କା ଖାଇ କମିତ ବଞ୍ଚି ରହିଛି, ତାହାହିଁ
 ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ।

...ଆପଣ ନିଜେ ବିବେକ ଦେଇ ବିଷୟର କଣ୍ଠସ୍ଥାପନା ଯେତେ-
 ହେଲେ ମୁଁ ନାହିଁ ! ପୁଣି ହିନ୍ଦୁ ନାହିଁ । ଆଧୁନିକତାରେ ଏକ ଶିକ୍ଷଣ
 ମୁଖା ପିନ୍ଧି, ସ୍ବାମୀ ବିଷୟରେ ଯିଏ ଯେତେ କଥା ଦାହାଦୁରୀ କରି
 କହିଲେ ବି ଅନ୍ତର ଭିତରୁ କିଏ ଯେମିତି ଗୁମର ଉଠୁଛି, ସ୍ବାମୀ
 ସବୁ—ସ୍ବାମୀ ଦେବତା । ସ୍ବାମୀକୁ ଛାଡ଼ି ସ୍ବାମୀ ଜୀବନରେ କେବେ ଶାନ୍ତି
 ପାଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ମୁଁ ସେଥିରୁ ବାଦ ଯାଇ ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ
 ବନ୍ଧୁଙ୍କ ପାଖରେ ମୋର ରୂପ, ଯୌବନ ଅଯାଚିତ ଭାବରେ ଦାନ
 କରି, ଆଉ କେଉଁ ଗୁଣରେ ବଳିୟାର ହୋଇ ବଞ୍ଚି ରହିବି ।

ମଦନବାବୁ “ବଞ୍ଚି ରହିବି” ଏ ଶବ୍ଦ ପଡ଼ି ଶିହରୀ ଉଠିଲେ ।
 ତାଙ୍କ ଛତି ଉଠୁଥିଲା ପଡ଼ୁଥିଲା । ଚଞ୍ଚଳ ଚଞ୍ଚଳ, ତଳକୁ ତଳ ଲେଖା
 ହୋଇଥିବା ଧାଉଁ ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଆଖି ବୁଲାଇବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

× × ଦୁଏତ ମୁଁ ପଛ ସୁତକୁ ଭୁଲି, ସୀତା ସାବଣୀ
ସାଜ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କ ଜୀବନରେ ଛଳନାର ଅଭିନୟ କରିପାରିବି,
କିନ୍ତୁ ସେଥିରେ ମୁଁ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବିତ ? ମୋର ବିବେକ ସେ
ସହସ୍ର ପଟା ଟେକି ମୋତେ ଦଂଶନ କରିବ । ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଏ
ଶଠି ଲେଖୁଛି ବୋଲି, କିଛି ଭାବିବେ ନାହିଁ । ଏକଥା ଅପଣଙ୍କୁ
ଜଣାଇବା ଦ୍ଵାରା ମୁଁ ଯେପରି ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ଶାନ୍ତି ପାଇଛି । ଆଦୁର
ଏକ କଥା ଶୁଣିବେ ? କହିଲ ବେଳକୁ ମୋର କଣ୍ଠନଳୀ ବି ଶୁଷ୍କ
ହୋଇ ଯାଇଛି । କେତେ ପ୍ରତାରକ ଅପଣଙ୍କର ବହୁ ଚନ୍ଦ୍ର ବାନ୍ଧିବାକୁ ।
ହଁ ଶୁଣନ୍ତୁ, ଆମ ଦି' ଜଣଙ୍କର ଭଲପାଇବାର ନିଦର୍ଶନ—ଦୁଇମାସ
ହେବ ମୋ ଗର୍ଭ ଭିତରେ ବି ସଞ୍ଚାର ହୋଇ ଯାଇଛି ।

—ହଁ, ଶୁଣନ୍ତୁ, ଏସବୁ କଥାରୁ ବି ଆଉ କ'ଣ ମିଳିବ ! ଆଜି
ମୋର ନିଜ ଉପର ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କାହାର ଉପରେ ରାଗ ନାହିଁ କି
ଅଭିମାନ ନାହିଁ । ମୋର ସରଳ ବିଶ୍ଵାସ ହିଁ ମୋତେ ଧୂସ କରେ ।
ମୁଁ ଭଲ କଲେ ଅପଣଙ୍କ ବହୁଦରଙ୍କର ଦୁଇ ଶାର ସୀମା ରୁହନ୍ତା
ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ ପ୍ରତାରକ ବୋଲି ମୁଁ ତ ଆଉ ନୁହେଁ, ? ପାହାକୁ
ଥରେ ଭଲ ପାଇଛି । ତାଙ୍କର ପୁଣି କେଉଁ ବିବେକରେ ଅନିଷ୍ଟ
କରିବ ! କରଂ ନିଜର ଅନିଷ୍ଟ କରି ନିଜର ଭୁଲ ପାଇଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ
କରିବାହିଁ ଖୁବ ଭଲ ।

—ମୋର ଅପଣଙ୍କୁ ବିପେକ୍ଷ ଅନୁରୋଧ, ଏ ଶଠି ଖଣ୍ଡିକ
ପତିସାର ଚିରି ଫୋପାଡ଼ ଦେବେ ଏବଂ ଅପଣଙ୍କ ବହୁଙ୍କୁ ସତର୍କ
କରି ଦେବେ, ଯେପରି ସେ ମୋର ଭଲ ନିଶ୍ଵାସ ଉଛୁଳିମାନଙ୍କ
ସଙ୍ଗରେ ଏପରି ଆଉ ପ୍ରତାରଣା ନ କରନ୍ତି ।

ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଶେଷ କରିବା ଦେଲକୁ ବଡ଼ ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି ।
 ଶାଶିରେ ଲୁହ ଏତେ ଜଳେଇ ଆସିଲଣି ଯେ ମୋତେ ଆଉ କିଛି
 ନାହିଁ । ଏଇ ସୁନ୍ଦର ଦୁନିଆକୁ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ କେତେ
 ସୁନେଲି କାଳ୍ପନା କରିଥିଲି, କିନ୍ତୁ ମୋର ଭାଗ୍ୟକୁ ଧୁଳିଘର
 ଥିଲା ସବୁ ଶେଷ ହୋଇଗଲା । ଆପଣ ଏ ଚିଠି କାଲି ନିଶ୍ଚୟ ପାରିବେ,
 ଯଦି ପଡ଼ିସାରି ମୋ ପାଇଁ ନିଶ୍ଚୟ ଦୁଃଖ କରିବେ । କିନ୍ତୁ ମୁଁ
 ସେତେବେଳେ ଆଉ ନଥିବି । ନମସ୍କାର ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଭାର
 ବିଦାୟ ।

ଆପଣଙ୍କର

ପ୍ରାଣ

ମଦନବାରୁ ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଶେଷ କଲକ୍ଷଣି ଇନ୍ଦ୍ରେ ଚିତ୍ତାର
 କରି ଉଠିଲେ । ଏବଂ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ତଳେ ଖସି
 ପଡ଼ିଲା । ଅଗାଧ କ'ଣ ହେଲା ବୋଲି ଦରଜି ଆସି କହିଲା—କ'ଣ
 ହେଲା ବାବୁ ! କେଉଁଠୁକି ଚିଠି ଆସିଛି କି !

ମଦନବାରୁ କମିକ ଖଣ୍ଡେ ଦେହରେ ଗଲାଲା, ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ
 ପକେଟରେ ପକାଇ ତାକୁ ବ୍ୟାଗଟି ଧରି, ଅଗ୍ନିର ପଦରେ ବାହାର
 ପଡ଼ିଲେ । ଯଦି ଭାଗ୍ୟକ୍ଷେମେ ପୁତ୍ରଦେବୀ ବଞ୍ଚିରହି ଥାନ୍ତି ତାହାହେଲେ
 ତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଆସୁଥିବା ନ କରିବାକୁ ବାରଣ କରିବେ ।

ଅଗାଧ କଥା କଣ କିଛି ବୁଝି ନ ପାରି, ଆବାକାବା ହୋଇ
 କେବଳ ପଚାରିଲା—କେତେବେଳେ ଆଜ୍ଞା ଫେରିବେ ?

ମଦନବାରୁ ସାଇକେଲ ଚାଲୁ ଚାଲୁ କହିଲେ—ଅଳ୍ପସମୟ
 ଭିତରେ ଫେରି ଆସୁଛି ।

ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ସାଇକେଲ ଚଳାଇ ପୁସ୍ତକଦେବାଙ୍କ ପାଠକ ସାମନାରେ ଯାହା ଦେଖିଲେ ଓ ଶୁଣିଲେ, ସେଥିରେ ସେ ବଡ଼ ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଭିତରୁ ବୁକୁଡ଼ା କରୁଣ ହିନ୍ଦନରେ ତାଙ୍କ ଆଖିରେ ବି ଲୁହ ଜଳେଇ ଆସିଲା । ପାଠକ ଆଉ ପାଖରେ ଡାକ୍ରୁ ଖାନାର ଦୁଇଜଣ ସାଥୀ ଡାକ୍ରୁରୁ ଦେଖି କିଛି ନଜାଣିଲା ପରି ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇଁ ପଚାରିଲେ କ’ଣ ହେଲା ?

ସାଥୀ ଡାକ୍ରୁର ଦ’ଜଣ ଜଣାଇଲେ—ରଜନୀକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ପୁସ୍ତକ ଦେବା କୌଣସି କାରଣରୁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁ ଶେଷଥର ପାଇଁ ପୁସ୍ତକ ଦେବାଙ୍କୁ ଥରେ ଦେଖି ନେବା ପାଇଁ, ମନକଥାକୁ ଭିତରେ ରୁପି ରଖି କହିଲେ—ଆସନ୍ତାମାନଙ୍କୁ ବୋଧ ହୁଏ ଡେଇଁରେ ଖବର ଦିଆ ହେବା ଦ୍ଵାରା ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ବ୍ୟର୍ଥ ହେଲା । ଥରେ ଦେଖିବା ଚାଲନ୍ତୁ... ।

ମଦନବାବୁ ଦେଖିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିବାରୁ ସାଥୀ ଡାକ୍ରୁର ଦୁଇଜଣ, ପୁସ୍ତକ ଦେବା ଶୋଇଥିବା କୋଠରୀକୁ ଘେନି ଗଲେ । ସେ କୋଠରୀଟି ନିଜର ମା, ଭଉଣୀ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ଵ-ଜନ-ମାନଙ୍କର କରୁଣ ହିନ୍ଦନରେ ପୁରି ଉଠିଥାଏ । ଭିତରୁ ଡାକ୍ରୁର ଆସିବାରୁ କେତେକ କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ଅଡ଼େଇ ଗଲେ । ମଦନବାବୁ ପଲଙ୍କ ଉପରେ ମରଣ ଶଯ୍ୟାରେ ପୁସ୍ତକଦେବାଙ୍କୁ ଦେଖି ତାଙ୍କର ମନେ ପଡ଼ିଲା, ଯେମିତି ରୂପକଥାର ଏକ ସାଜକ୍ଷମାଣ ଗଜଦନ୍ତ ପଲଙ୍କରେ ଯାଦୁକରର ମନ୍ତ୍ରବଳରେ ଘୁମେଇ ପଡ଼ିଛି । ସେ ନିଜେ ଡାକ୍ରୁର ହେଲେ ବି ପୁସ୍ତକଦେବା ଯେ ମରିଛନ୍ତି, ତାହା ମୋଟେ ତାଙ୍କର ବିଶ୍ଵାସ ହେଲା ନା । ଏକ ଶିଆଲରେ ସୁନ୍ଦର ହାତଟିକୁ ଉଠାଇ ନାହିଁ ଦେଖିଲେ

ଅନ୍ଧପଥା ଖୋଲିଲେ କିନ୍ତୁ ସବୁ ଶେଷ ହୋଇଛି । ଅଉ ଅଳ୍ପ
ସମୟ ସେହି କରୁଣ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ସେ ରହି ପାରିଲେ ନା । ମୁହଁ ବୁଲାଇ
ସାଥ୍ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ଦି'ଜଣଙ୍କ ସହିତ ଫେରି ଆସିଲେ ବାହାର
ବାରଣ୍ଡାକୁ । କେତେବେଳେକେ କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ପଚାରିଲେ,
କାରଣ କ'ଣ ଜଣା ପଡ଼ିଛି ?

ଜଣେ ତାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ହଁ, ତାଙ୍କ ତଳିଆ
ତଳେ ଖଣ୍ଡେ ଲମ୍ବାପାରେ ଖଣ୍ଡେ ଛାତି ସେ ନିଜ ହାତରେ ଲେଖି-
ଯାଇଛନ୍ତି । ସେଥିରେ ସେ କାହାର ଉପରେ କୌଣସି
ଅଭିଯୋଗ କରି ନାହାନ୍ତି । କେବଳ ଦୁଇଟି ଧାଡ଼ି, “ମୋର ଆତ୍ମହତ୍ୟା
ପାଇଁ କେହି ଦାୟୀ ନୁହଁନ୍ତି ମୋର ସ୍ବ-ଇଚ୍ଛାରେ ମୁଁ ଆତ୍ମହତ୍ୟା
କରିଛି ।”

ମଦନବାବୁ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘନିଶ୍ବାସ ଛାଡ଼ି ବରଣ୍ଡା ତଳକୁ
ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁ ଆସୁ କହିଲେ—ଏଭଳି ଗୋଟିଏ କରୁଣ ଦୃଶ୍ୟ
ଜୀବନରେ ଅନେକ ଦିନ ଯାଏ ମନେ ରହିବ । ତା'ପରେ ସେ
ସାଇକେଲ ଗଡ଼ାଇ ପାଟକ ବାହାରକୁ ଆସିଲେ । ସାଇକେଲ ଚାଲି
ବସାକୁ ଫେରି ଆସିବା ବାଟରେ—ଏକ ଦିଗରେ ମରଣ ଶଯ୍ୟାରେ
ପୁଷ୍ପ ଦେବା ଓ ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ସ୍ଵାର୍ଥପର ନିଷ୍ଠୁର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତକୁ ଆଖି
ଆଗରେ ନରୁଇ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ପ୍ରତି ରାଗ ଭୃଣାରେ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର
ପରୁଥିଲା । ସେ ଥରକୁ ଥର ଭାବୁଥିଲେ—ତାଙ୍କ ପକେଟରେ ଯେଉଁ
ଛାତି ଖଣ୍ଡିକ ଅଛି, ସେହି ଛାତି ଖଣ୍ଡିକ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତକୁ ଉପହସ୍ତ
ଶାସ୍ତ୍ର ଦେବାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସେବ ! କିନ୍ତୁ ପୁଷ୍ପ ଦେବାଙ୍କର ବିଶେଷ
ଅନୁରୋଧ, “ଛାତି ଖଣ୍ଡିକ ପତି ଚାରି ଦେବେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ

ପ୍ରତାରକ କୋଲି, ମୁଁ ପ୍ରତାରକ ନୁହେଁ ।” କ’ଣ କରିବେ ସେ !
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବସାରେ ରହ, ସେ ଆଉ ଏସବୁ କଦାର୍ଥ କଥା ଦେଖି
ପାରିବେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଏଥି ଭିତରେ ବସା ଛାଡ଼ି ଦେବାକୁ
ହେବ ।

ତାଙ୍କଦଳା ପାହାଚ ତଳେ ସାଇକେଲଟା ଡେଇଁ ଦେଇ
ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । କମିଟିଟା ଖୋଲି ଶୁନ୍ୟ ମନରେ ପଡ଼ିଗଲେ
ବିଛଣା ଉପରେ ।

ମଦନବାରୁ ଏପରି ଯିବା ଆସିବାରେ ଅଗାଧୁ ବସିତ ହୋଇ
ଗଲା । ମଦନବାରୁ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିବାର ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ମିନିଟ୍ ପରେ
ବଡ଼ ନରମ ଗଳରେ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଭରସି କର
ପଚାରିଲା—କ’ଣ ହୋଇଛି ବାବୁ ? କେଉଁଠୁକି ଚିଠି ଆସିଥିଲା ?
ସେ ଚିଠି ପାଇ ଅପଣ ଇମିତି ହେଲେ କାହିଁକି—ଗଲେ କୁଆଡ଼େ,
ପୁଣି ଇମିତି ଫେରି ଆସିଲେ କାହିଁକି ? ଏ ସବୁ ଦେଖି ମନ ମୋର
ବଡ଼ ଗୋଲେଇଘାଣ୍ଟି ହେଉଛି ଆଜ୍ଞା ?

ମଦନବାରୁ ବଡ଼ ଦରଦା ସ୍ଵରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ବଡ଼
ଦୁଃଖର କଥା ଅଗାଧୁ । ଏଠିକୁ ଯେଉଁ ପୁସ୍ତ ଦେବା ମଠରରେ ଆସୁ-
ଥିଲେ—ସେ ଆଜି ବିଷ ଖାଇ ମରି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ହଠାତ୍ ଅଗାଧୁର ଗୋଡ଼ତଲୁ ମାଟି କେଉଁ ରସାତଳକୁ ଖସି-
ଗଲା ପରି ଚମକିପଡ଼ି କହିଲା—କ’ଣ ହେଲା ! ଏଠିକୁ ଯେଉଁ
ପୁସ୍ତ ଦେବା ଆସୁଥିଲେ, ସେ ପୁଣି ବିଷଖାଇ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି !
କାହିଁକି ହଜୁର, କଥା କ’ଣ ? ସେ ପରାଅମ ବାବୁଙ୍କୁ ବିଷ ହୋଇ-
ଥାନ୍ତେ ! ଯାହା କୁହନ୍ତୁ ପଛକେ ବାବୁ, ସେ ଭଲ ହିଁଅ । ବଡ଼ଲୋକ

ହେଲେ ବି ବଡ଼ଲେକି ପଣି ଟିକିଏ ନାହିଁ । ଦି' ଦିନ ତଳେ ତ
ଅସିଥିଲେ..... !

ମଦନବାବୁଙ୍କର ସବୁକଥା ଖୋଲି କହିବାକୁ ଭୟ ହେଉ
ଥିଲେ ବି ଚାଁରେଇ କହିଲେ—କାହିଁକି ଅସୁବିଧା କରୁଛନ୍ତି, ମୁଁ
କିମିତି ଜାଣିବି ! ଚିଠି ଲେଖି ଦିଅ ତଳେ ଥୋଇଛନ୍ତି, “ତାଙ୍କ
ମୁରବୀରେ କାହାର ଦୋଷ ନାହିଁ ।” ତୋ ବାବୁଙ୍କ କପାଳରେ
ନାହିଁ । ବିଭୀର ହୋଇ ଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା—ନୁହେଁ ?

ଅଗାଧୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ସେ କଥା ପଚାରୁଛନ୍ତି
ଅଜ୍ଞ ! ପୁଣି ଦେବାଙ୍କ ଭଳି ସୁନ୍ଦରୀ ହିଁ ଅମିଳିତା କାଠିକର ପାଠ ।
ଅହା, କାହିଁକି ନିଜ ଜୀବନକୁ ଏତେ ଭୁଲ୍ଲ ମନେ କଲେ ! ତାଙ୍କୁ
ଅଜି ମଣାଣିରେ ପକାଇଦେବା ପାଇଁ କାହାର ଦିହ ସହିବ ଅଜ୍ଞ ?
ଅଗାଧୁର ଚଣ୍ଡ ବି ଥର ଉଠିଲ ।

ସେ ଦିନ ସାଙ୍ଗେ ଗୁରୁତା ବେଳକୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ କଟେରୀରୁ
ଫେରି ଆସିଲେ । ଗୋଷ୍ଠୀବନ୍ଧ ଓହ୍ଲାଇ, ମୁହଁ ହାତ ଧୋଇ ସାରିଲେ-
କ୍ଷଣି ପୁରାଣ ଆସି ପଚାରିଲେ—ଜଳଖିଆ ଅଣିବି—ଅଜ୍ଞ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ହିଁ ଭରି, ଅଗାଧୁକୁ ପଚାରିଲେ—ମଦନବାବୁ
କେଉଁ ଆଡ଼େ ଚାଲି ଯାଇଛନ୍ତି ନା, ଶୋଇଛନ୍ତି ? କିମିତି ତାଙ୍କ
ଦେହ ଅଛି ?

ଅଗାଧୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଦୁଧ ଟିକିଏ ଖାଇ ଶୋଇଛନ୍ତି ।
ଅଧ ଘଣ୍ଟାକ ପାଇଁ କୁଆଡ଼େ ଯାଇଥିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଚପଲ ଦି'ଟା ଗୋଡ଼ରେ ପୁରାଇ, ମଦନ-
ବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରକୁ ପଶିଯାଇ—ତାଙ୍କୁ ହଲାଇ ଦେଇ କହିଲେ,

ପାଞ୍ଚଟା ବାଜିବ ! ଜଳଖିଆ ବଢ଼ା ହେଲାଣି । ନଈକୂଳ ଆଡ଼େ ଟିକିଏ
ଦୂର ଅସିଲେ ଦେହ ଫୁଟି ଲାଗିବ । ଉଠି ଆ । ତା ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ
ଏକ ମଜା ଖବର ବି ଶୁଣିବୁ ।

ମଦନବାବୁ ଚପଲ ମାଡ଼ି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆସି ଖାଇବା ଟେବୁଲ
ପାଖରେ ବସିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଖାଇବା ଆରମ୍ଭ କରି କହିଲେ — ଆଜି ଏକ
ବିଶେଷ ଘଟଣା ଶୁଣିଲୁଣି ମଦନ ! ତୁ ତାହା ଶୁଣିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ବ୍ୟଥା
ଅନୁଭବ କରୁ । କିନ୍ତୁ ସେ ସବାଦ ପାଇଲ ବେଳଠାରୁ ମୋତେ
ହସ ଲାଗୁଛି । ତୁ ଆଜି ଗୋଟାରକ୍ ଯାଇ ନ ଥିବାରୁ ବୋଧହୁଏ ଏ
ଖବର ପାଇ ନ ଥିବୁ । ତୁ ଯାହାଙ୍କ ପାଇଁ ଏତେ ଓକିଲତ ମୋ
ପାଖରେ କରୁଥିଲୁ, ସେହି ପୁଷ୍ପ ଦେବୀ, ସ୍ତ୍ରୀ-ଲକ୍ଷ୍ମରେ ଆଜି ଆତ୍ମହତ୍ୟା
କରିଛନ୍ତି । ପାଠଶାଳା ପଢ଼ି ବି କେତେ ଦୁର୍ବଳ ସେ ! ଏ ଭଳି
ଲୋକଙ୍କର ମରଣିବା ହିଁ ଉଚିତ ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ଭିତର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଘୃଣା ଓ
ରାଗରେ ଜଳୁଥିଲା । ସେ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ନିଜକୁ ସଞ୍ଚିତ କରିନେଇ
କହିଲେ—ତୁ କରେଣ୍ଡରେ ଏ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣିଲୁ, ସିନା, କିନ୍ତୁ ମୁଁ
ଏହାର ଅନେକ ଆଗରୁ ଏକଥା ଜାଣି, ଦେଖିବାକୁ ଯାଇଥିଲି... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବୋଙ୍କରେ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ, ତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ
ଗୁହଁ କହିଲେ—ଓଃ ! ତାହାହେଲେତ ସଠିକ ବେଳ ଜଣା
ପଡ଼ିବ ! ଆହା, ବିଗୁଣର ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଟା କ'ଣ
ଶୁଣି ?

ମଦନବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ଏକଥା ଶୁଣି ତାଙ୍କର
ସବାଙ୍ଗ ଥିବ ଉଠିଲା ! କେତେ ବଦମାସ, କୃତକ୍ଷ ଏ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ !

ଯେଉଁ ପୁଷ୍ପ ଦେବା କେବଳ ଯା'ର ପ୍ରତାରଣା ଯୋଗୁ, ଅସମୟରେ ଏ ଦୁନିଆଁରୁ ବିଦାୟ ନେରେ, ତାଙ୍କର ଶୋଚନୀୟ ମୃତ୍ୟୁର ଖବର ଘାଇ, ମୃତ୍ୟୁର ପାଇଁ ବି ଏ ବିଚଳିତ ନୁହେଁ !

ଏତେସମୟ ଧରି ମଦନବାରୁଙ୍କୁ ଜୀବନ ରହିବା ଦେଖି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ପୁଣି ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲେ — ପୁଷ୍ପ ଦେବାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ, ତୋ ମନରେ ଖୁବ୍ ଆକାଂକ୍ଷା ଦେଉଛି — ନୁହେଁ ? ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ସମ୍ବାଦ ଶୁଣି ମୁଁ ଯେତେ ଦୁଃଖ ଅନୁଭବ ନ କରିଛି, ତୋର ତାଙ୍କ ପାଇଁ ମନକଷ୍ଟ ହେବା ଦେଖି, ମୁଁ ବେଶି ଦୁଃଖିତ ହେଉଛି । କେମିତି ମଲେ ଶୁଣେ ?

ମଦନବାରୁ ନିଜକୁ ସମ୍ଭାଳି ନେଇ କହିଲେ — ବଡ଼ ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! କେବଳ ତୋର ପାଇଁ ପୁଷ୍ପ ଦେବା ଆତ୍ମହତ୍ୟା କରିଛନ୍ତି । ଛୁ ବଡ଼ ନିଷ୍ଠୁର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ହୋ ହୋ ହସି କହିଲେ — ଏ ବେଶ୍ ମଜାର କଥା । ମୋ ପାଇଁ କାହିଁକି ସେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା କଲେ ? ମୁଁ ତ ତାଙ୍କୁ ସ୍ବ-ଇଚ୍ଛାରେ ମରବା ପାଇଁ କେବେ ଉପଦେଶ ଦେଇ ନାହିଁ ।

ବ୍ୟଥିତ ସ୍ବରରେ ମଦନବାରୁ କହିଲେ — ମରବା ପାଇଁ କେହି କେବେ ତାହାରିକୁ ଉପଦେଶ ଦିଏ ନାହିଁ । ତୋର ନିଷ୍ଠୁର ବ୍ୟବହାରକୁ — ତାଙ୍କୁ ମରବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ କରିଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ବୁ କପରେ ମୁହଁ ଲଗାଇ ଲଗାଇ କହିଲେ, କିମିତି ? ମରଣ ପୂର୍ବରୁ ତୋତେ ସେ କିଛି କହି ପାରିନାହିଁ — ନୁହେଁ ?

ମଦନବାରୁ ଚିଟି ଖଟିକ ପକେଟରୁ ତାହାର କରୁ କରୁ କହିଲେ — ମରଣ ପୂର୍ବରୁ ସଦୃଶ ମୁଁ କିଛି ଜାଣିଥାନ୍ତି, ତାହାହେଲେ

ମୁଁ କଦାପି ତାଙ୍କୁ ମରବାକୁ ଦେଇ ନ ଥାନ୍ତି । ମୁଁ ଜାଣିଲ ବେଳକୁ ସବୁ ଶେଷ ହୋଇ ଯାଇଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବାଁ ହାତରେ ଚିଟିଟି ଧରି ବିସ୍ତାରିତ ନେସରେ ଥାଉ ଗୁଡ଼ିକ ରଖିବା ଆଖି ବୁଲାଇ ନେଇ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ—ମଦନବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ । ଲା'ପରେ କିଛି ସମୟ ଗାରବ ରହି କହିଲେ—ଏ ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ଉପନ୍ୟାସ ଠାଣରେ ବେଶ ଲେଖା ହୋଇଛି । ସେ ଖଣ୍ଡିକ ଯାଇଛି କର ପକେଟରେ ରଖି ଥା । ପୁସ୍ତ ଦେବାଙ୍କର ଏ ଯୁକ୍ତି ତ କମ ପୁରୁଷ ଯୁକ୍ତି ନୁହେଁ ! ବୁଢ଼ିଆଣୀ ତାର ଜାଲ ମେଲି ଏ ଶିକାର ପାଇବା ଆଶାରେ, ସେ ତାର ଶିକାର ପାଇଲେ ମହାଅନନ୍ଦରେ ତାହା ଉପକ୍ରମ କରେ । କିନ୍ତୁ ଦୈବାତ ଯଦି ତାର ଜାଲରୁ ଶିକାର ଖସି ଯାଏ, ତେବେ କ'ଣ ବୁଢ଼ିଆଣୀ ଶିକାରକୁ ହରାଇ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ କେବେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରେ ? ପୁସ୍ତ ଦେବୀ ମୋତେ ତାଙ୍କର ଜାଲରେ ପକାଇବାକୁ ବହୁତ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଦୈବାତ ମୁଁ ଖସି ଆସିଲି ବୋଲି ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରିବା ତ ଠିକ୍ ହୋଇ ନାହିଁ । ପୁଣି ଜାଲ ପାତ ଥିଲେ, ମୋର ଇଚ୍ଛା କେତେ ଯୁବକ ସେଠି ଅଲ୍ଲେଶରେ ପଡ଼ିଥାନ୍ତେ ।

ମଦନବାବୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ କଦର୍ଯ୍ୟ ଯୁକ୍ତିରେ କିଛି ସମୟ ଗାରବ ରହି ରହି ଦେଲେ, ତୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଠିକ୍ ଖୁଲୁଟି କଥା କହିଲୁ । ସେ ଜାଲ ପାତ ନ ଥିଲେ ସେ ତୋର ମାନ ସମ୍ମାନ ବଢ଼ାଇବା ଜାଲର ଅକର୍ଷଣ ହୁଏ ତୋ ପାଖକୁ ତାଙ୍କୁ ଆଣି ଟାଣିଥିଲା । ତୁ ତାଙ୍କୁ ସେଇ ଜାଲରେ ପକାଇ ତାଙ୍କ ଜୀବନକୁ ଏସବୁ ଯତ୍ନବଶତ କରି ଦେଇଛୁ ଯେ, ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ମରବା-କହିବା ସମ୍ଭାବନା ହୋଇ-
ଗଲା । ତେଣୁ ତୋର ଏ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଆଦାତକୁ ସମ୍ଭାଳି ନ ପାରି, ସେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କରିଦେଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ରୁମାଲରେ ମୁହଁ ଘୋଡ଼ି ନେହାରୁ ଉଠି ପଡ଼ି ପଡ଼ି, ବ୍ୟଙ୍ଗ କରି କହିଲେ--ପଛକଥାକୁ ଭାବି ଆଉ କିଛି ଲାଭ ନାହିଁ--ବନ୍ଧୁ ! ମରିବାଟା କିଛି ନୁଆଁ କଥା ନୁହେଁ । ସେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କରି ଅଶ୍ରାନ୍ତରୁ ରକ୍ଷା ପାଇ ଥିବୁ । ଅମର ଆନନ୍ଦ ହେବା କଥା । ତୋର କଥା ଧର ଯାଉ ମଦନ ! ବୁଢ଼ୀଆଣୀର ଧର୍ମ ହେଉଛି--କାଲି ପାତି ଶିକାର ଅପେକ୍ଷା କରିବା । ମୋର ମାନ ସମ୍ମାନ ଓ ଦତ୍ତଲେଙ୍କାର ଅଭିଷେକରେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ପତଙ୍ଗ ପରି ଧାଇଁ ଛୁଟି, ସେମାନଙ୍କୁ ନିରାଶ କରିବା ତ ଆଦୌ ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।

ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋଇଥିବାରୁ ଅଗାଧୁ ଚକ୍ରାଳି ଆଳଅ ଜାଲି ଦେଇ ଥିଲା । ମଦନବାବୁ ଅପଥ ଏ ବିଷୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବାକୁ ଆଉ ଇଚ୍ଛା କରୁ ନ ଥିଲେ । ବାହାରେ ଶୁଭଳ ମଟର ହେଉ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆନନ୍ଦରେ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି, ବାରଣ୍ଡାକୁ ଆସି ଦେଖିଲେ, କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଉପମନଭୁଲ ହସ, ନୟନରେ ଚକ୍ରାଳିର ଝଲକ ଖେଳାଇ ବାରଣ୍ଡା ଉପରକୁ ଉଠି ଆସୁଛନ୍ତି । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କୁ ପାଖେଟି ଆଣିବା ପାଇଁ ପ୍ରୟତ୍ନ ବଦନରେ ଆଗକୁ କେତେ ପାଦ ଆଗେଇ ଆଦର ସମ୍ଭାଷଣରେ ଗୋଲ ଭିତରକୁ ଘେନି ଶିଲେ । ମଦନବାବୁକୁ, ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ ଆସିବା ଦ୍ଵାରା ଯେପରି ରକ୍ଷା ପାଇଗଲେ । ବାରଣ୍ଡା ତାଙ୍କର ଅନ୍ତର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଏତେ ଢିକ୍କି ହୋଇ ଯାଇଥିଲା ଯେ, ସେ ତାଙ୍କ ସହିତ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରିବା ଅପେକ୍ଷା ଦୂରେଇ ରହିବା ପାଇଁ ଶ୍ରେୟ ମନେ କରୁଥିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଅନୁବେଷରେ କୁମାରୀ ମିନତି, ଏକ ଗନ୍ଧ ଚେୟାରରେ ବସିଲକ୍ଷଣ, ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କୁ ହସ ହସ ବଦନରେ କହିଲେ, ଆପଣ ଗପସପ ଲଗାନ୍ତି, ମୁଁ ଅସୁଛି ।

କୁମାରୀ ମିଳିତ ଅଳ୍ପ ହସି କହିଲେ—ନା, ଆପଣ ଗୋ କିଛି ଭଲ ହେବନା ।

ମଦନବାବୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଛାଡ଼ି ଏକ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଉଠିଲେ—ଆପଣଙ୍କ ଭଳି ସୁଖ ସାନ୍ତରେ ଦିନ କଟାଇବା ମୋ ଭାଗ୍ୟରେ ନାହିଁ । ମୋତେ ବର୍ତ୍ତମାନ କେତୋଟି ସେଗୀ ଦେଖି ଯିବାକୁ ହେବ । ଆଖିର ଲୁହ, ମର୍ମନ୍ତୁକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଦେଖିବାକୁ ଏ ଜୀବନରେ ସାର । ତଥାପି ଯେତେବେଳେ ସେଗୀ ନବ ଜୀବନ ଲଭି କିମ୍ବା ମୁଖରେ ହସ ଫୁଟାଏ, ସେତେବେଳେ ନିଜକୁ ଯେ କି ଅନନ୍ଦ ମିଳେ, ତାହା ମୁଁ କଥାରେ କହି ପାରିବି ନାହିଁ । ମଦନବାବୁ ବାହାରିଗଲେ ବାହାରକୁ ।

ସ୍ୱଳ୍ପ ପ୍ରାୟ ଏଗାରଟାରେ ମଦନବାବୁ ବସାକ ଫେରି ଦେଖିଲେ, କୁମାରୀ ଆଉତ ପଛନାୟକ ବିଦ୍ୟାୟ ହୋଇ ଗଲେଣି । ତନ୍ତ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବେଶି ପୁରୁଷ ମନରେ ଆସନ ଚେୟାରରେ ବସି କ'ଣ ଭାବୁଛନ୍ତି । ମଦନବାବୁ ବଙ୍ଗଳା ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଇଁ କହିଲେ—କିହୋ ବାରିହରବାବୁ ! ଆଜି ସବୁ ଶୁଭ ତ !

ତନ୍ତ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ଆସନ ଚେୟାରରେ ସିଆ ହୋଇ ବସି କହିଲେ—ଭଲ ମନ୍ଦ ମଣିଷ ହାତରେ । ତେଣୁ ମୋର ଭଲ ପାଇଁ ମୁଁ ସବୁବେଳେ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ । କୁମାରୀ ଆଉତ ପଛନାୟକ ଯିବା ପୂର୍ବରୁ ତୋତେ ତାଙ୍କର ଶୁଭେଚ୍ଛା ଜଣାଇ ଯାଇଛନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ସେ ଥିଲେ, ହୁଏତ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଇଥାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ ବଦଳରେ; ତୁ ତାଙ୍କର ଶୁଭେଚ୍ଛା ମୋତେ ଜଣାଇ ଥିବାରୁ ମୁଁ ତୋତେ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଉଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ହସ ହସ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—ସତ କହ
ମଦନ, ମିନତି ଦେବାଙ୍କ ରୂପ ଗୁଣ ବସନ୍ତରେ ତୋର ଧାରଣା
କେଣ ? ମୋ ଆଖିରେ ପୁଷ୍ପ ଦେବାଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ସେ ବେଶ
ସୁନ୍ଦରୀ—ନୁହେଁ ?

ମଦନବାବୁ ଅଛାକରି କହିଲେ—ପୁଷ୍ପ ଦେବା ଦିନେ ତୋର
ଆଖିରେ ଥିଲେ ଗୁରୁ ସୁନ୍ଦରୀ । ସେ ପୁରୁଣା ହେଲୁ ବର୍ତ୍ତମାନ କୁମାରୀ
ମିନତି ଦିଶୁଛନ୍ତି ସୁନ୍ଦରୀ । ଆଉ ତେଜି ନବ ତରୁଣୀର ଅବସର
ହେଲେ ସେ ହେବ ସୁନ୍ଦରୀ ପୁଣି ମିନତିଙ୍କର ରୂପ ଯୌବନ ତୋର
ମନର କେଉଁ ରସାତଳେ ସମାଧି ଲଭିବ—ନୁହେଁ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମୁରୁକେଇ ମୁରୁକେଇ ହସି କହିଲେ—ଏ
କିଛି ନୁଆ କଥା ନୁହେଁ ମଦନ ! ମଣିଷ ସବୁବେଳେ ଗୁହେଁ ନୁଆ ।
ମୁଁ ସେଥିରୁ ବାଦ ଯିବି କିମିତି !

କାନ୍ତ ସଣ୍ଠାରେ ବାଜିଲା, ସାତେ ଏଗାର... ।

ପୁରୀରୁ ଟେକୁଲ ରପରେ ଖାଦ୍ୟ ସଞ୍ଚାଉଥିଲା । ଅଗାଧୁ
ତଉଳିଆ ଧର ଡାକିଲା—ଆସନ୍ତୁ ଆଜ୍ଞା !

ମଦନବାବୁ ଚେୟାର ଛତୁ ଛତୁ କହିଲେ—ମୋର ଖାଇ-
ବାକୁ ଲକ୍ଷ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉଠି ପଡ଼ି କହିଲେ—ନ ଖାଇଲେ ବି ବସି-
ବାକୁ ହେବ । X X X

ସେ ଦିନ ରାତି ଗୋଟାଏ । ମଦନବାବୁ ଶୋଇବାକୁ ଯେତେ
ଚେଷ୍ଟା କଲେ ବି ଆଖିକୁ ଅଦୌ ନିଦ ଅସିବାକୁ ନାହିଁ । ମନରେ
କେତେ ଖାସ୍ ଛଡ଼ା ଭାବନା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ମନ କ'ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ଦେବ ନାହିଁ ! X X ପୁଣି ଦେବା ଅପଣା ତାଙ୍କ ଜୀବନକୁ ନଷ୍ଟକରି
ଦେଲେ । X X ଏ କ୍ରମାତ୍ ମିନତି ପଛନାସ୍ତକ, ମନରେ ଯେଉଁ
ଅଶା ଥିବ ଏଠାକୁ ଦୂରକୁ ଛାଡ଼ି, ତାଙ୍କର ଅଶା ବି ଦିନେ ଭୟରେ
ପରିଣତ ହେବ । ହେତୁ ମନେପଡ଼ିଲା ତାଙ୍କର ସ୍ୱକ୍ଷଣ କଥା ।
ଦୀର୍ଘ ସମୟ ଥିବ ତା' କଥା ସ୍ୱକ୍ଷଣକୁ ସେ ସମୟ ପାଇଁ ନ ଥିବାରୁ
ନିଜେ ବି ଦୂଃଖିତ ହେଲେ । ମନରେ ହତାଶର ଭାବ, ରଜସ୍ୱଣୀ
ଭାବାହେଲେ କ'ଣ ତାଙ୍କୁ ଆଉ ଦେଖା ଦେବନାହିଁ !

“ନମସ୍କାର ! ମଧୁର ସ୍ୱର ଶୁଣି ମଦନବାବୁ ଭରସା ଏକ
କଣକୁ ଅନାଇ ଦେଲେ । ତାଙ୍କର ସ୍ନେହର ରଜସ୍ୱଣୀ ହସ ହସ
ମୁହଁରେ ଠିଆ ହୋଇଛି । ମଦନବାବୁ ପ୍ରଥମେ ଅଭିମାନରେ କିଛି
କହି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ରଜସ୍ୱଣୀ ତାଙ୍କ ପାଖକୁ ଆଗେଇ ଆସୁ ଆସୁ
ସୋହାଗମିୟା ଗଳାରେ ବଢ଼ିଲା—ମୋ ଉପରେ ଆପଣ ରୁଚିଛନ୍ତି
ନୁହେଁ ? ସବୁଦିନେ ଆପଣଙ୍କୁ ଅନିଦ୍ରା ଭରସାକୁ ମୋର କିଛି
ହେଲା ନା । ସେଥିପାଇଁ ଆସି ନଥିଲି, ସମା କଲେନା ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ପାହାଡ଼ ପରି ଅଭିମାନ ସଜ୍ଜକରେ କେଉଁଠି ଅଟେ
ଉଭେଇଗଲା । ତାଙ୍କ ମୁହଁରେ ହସ ଆସେ ଆସେ ମନ୍ତ୍ର ହୋଇ
ଗଲେ ବି ବଡ଼ ଦରଦା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ତୁମେ ଗତ ତିନି ଦିନ
ହେଲା ନ ଆସିବାରୁ ମୁଁ ଯେଉଁ ଅଶାନ୍ତରେ ସମୟ କଟାଇଛି, ସେ
କଥା ମୁଁ ଜାଣି ।

ରଜସ୍ୱଣୀ ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତି ଉତ୍ତର ଦେଲା ସେକଥା
ମୁଁ ଜାଣି, କିନ୍ତୁ ବୁଝାରେ ମୋ କଥା ଏତେ କାହିଁକି ଭାବୁଥିଲେ ?
ଗୋଟାଏ ସ୍ତମ୍ଭର କଥା ଭାବି ବି ସର ! ଆପଣ ଯଦି ମୋ ଅସିବାରେ
ଏତେ ଆତ୍ମିକ ପାରୁଛନ୍ତି, ତାହେଲେ ମୁଁ ନିଜ ଅସିବ ।

ମନ୍ଦନବାବୁ ସୋହାଗରେ ରାଜରାଣୀଙ୍କୁ ବସିବାକୁ କହି ପରୁରିଲେ—ସେଦିନ ମୋ ମନରେ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ ଲାଗିଲା, କଥାକୁ ବୁଝି ଦେଇ ରୁଜିଗଲା । ତା’ପରେ କ’ଣ ହେଲା ?

ରାଜରାଣୀ ଆଜି କିଛି କହିବା ଆଗରୁ ତା’ର ମୁଖର ବାସୀମାନଙ୍କୁ ପରି ମୁହାଁଇ ଗଲା । ସେ ଅଭିଳାଷ ଗଳରେ ବସିଲା—ଏକ ଦିନଟିକୁ ଆମ ଜୀବନରେ ଥିଲା ସୁଖ ଆନନ୍ଦର ଶେଷ ଦିନ । ସେଦିନର ସେହି ନିଷ୍ଠୁର କରୁଣ କାହାଣୀ ଯେଉଁ ଧରି ମୁଁ କହି ପାରିବି ନାହିଁ । ସେ ଦିନର ଘଟଣା ଯାହା ହେଲା—ସେହି କାଳ ପଥକୁ ଚାହିଁ ଦେଖନ୍ତୁ । ରାଜରାଣୀ ଲଗା କାନରେ ନିଜ ଆଖି ପୋଛିଲା…… ।

ମନ୍ଦନବାବୁ ଏକ ଚିନ୍ତାପ୍ରଭା ପରି ଶ୍ଚିରରହୁ ଆଗକୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲେ—କୋଠରୀର ସମ୍ମୁଖ କାନ୍ଥପଟଟି କେଉଁ ଅଡ଼େ ରଖିଲା ଯାଇଛି । ସେଠି ରହିଛି ମହାନଦୀର କ୍ଷିଣ ପାଣି ଧାର । ଦୁଇ ପାଖରେ ବାଲି । ସେ ପାଖରେ ମହାନଦୀର ତଳିପୂର୍ଣ୍ଣ ପଠା । କୁଳରେ ଦୁଇ ଡଙ୍ଗା ଖଣ୍ଡିଏ ବନ୍ଦ ହୋଇଛି । ତା ଉପରେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି, ଦୁଇଜଣ ନାଉରା । ଅଳ୍ପସମୟ ପରେ ଖଣ୍ଡେ ନାଲି ରଙ୍ଗର ମଟର କୁଳରେ ଆସି ରହିଲା । ସେଥିରୁ ବାହାରିଲେ ଦୁଇଜଣ ଯୁବତୀ ଓ ଦୁଇଜଣ ଯୁବକ । ମନ୍ଦନବାବୁ ସେ ଯୁବତୀ ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ଦେଖି କହି ଉଠିଲେ—ତୁମେ ରାଜରାଣୀ, ଆଜି ଯେଉଁ ରେଶମ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧି ଆସିଛ, ସେଇ ରେଶମ ଶାଢ଼ୀ ଯେ ସେଇ ଯୁବତୀଟି ପିନ୍ଧିଛି । ତାହାହେଲେ…… ।

ମନ୍ଦନବାବୁଙ୍କ କଥା ଉପରେ କଥା ମହାଇ ରାଜରାଣୀ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ଆହୁରି ଚିହ୍ନିବାର ଆପଣଙ୍କର ବାକୀ ରହିଲା ! ମୁଁ ସେ ନିଜେ ସେହି ଯୁବତୀ । ମୋ ଆଗରେ ଯେଉଁ ଯୁବକ ଚାଲିଛନ୍ତି, ସେ

ହେଉଛନ୍ତି ଅପଣା । ଅନ୍ୟ ଦି' ଜଣ, ଅପଣାଙ୍କର ବନ୍ଧୁ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ-
ଦାସ ଓ ଲତା ଦେବୀ ! ସକାଶୀ ଏତକ ବହୁସାର ନୀରବରେ
ସେହିଅଡ଼କୁ ଗୁହଁ ରହିଲ ।

ମଦନଦାସ, ଆଉ ଜଣେ ନିଜର ରୂପ ଓ ସକାଶୀର
ରୂପରେ ମନରେ ଗର୍ବ ଓ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରୁଥିଲେ ବି କାହିଁକି
ଜେଜାଣି ଏକ ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ତାଙ୍କ ଛାଡ଼ି ପଡ଼ିଥିଲ । ମଦନଦାସ
ଏକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଗୁହଁ ରହିଲେ—ସେଇ ଅଡ଼କୁ ।

ଗୁରୁଜଣ ଯାକ ହସ ଖୁସୀରେ ତୁଙ୍ଗା ଉପରେ ଚଢ଼ିଲାଣି,
ନାଉର ଦି' ଜଣ କାତ ମାର ଧୀରେ ଧୀରେ ତୁଙ୍ଗା ଚଳାଇବାକୁ
ଲାଗିଲେ । ଉପରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଜୋସ୍ନା, ଧୀର ପବନରେ ଛେଟ ଛେଟ
ଲହଡ଼ି ଉପର ଦେଇ ଦୂଳି ତୁଙ୍ଗାଟି ଦୋହଲି ଦୋହଲି ଗୁଲିଥାଏ ।
ସକାଶୀ ଆନନ୍ଦରେ ବିଦ୍ରୋହ ହୋଇ ତୁଙ୍ଗା ତଳକୁ ହାତ ବଢ଼ାଇ
ପାଣିରେ ନାତ ଚବର ଚବର କରୁଥାଏ । କିଛିପଣ ପରେ ତୁଙ୍ଗାଟି
ଆଉ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ପିଲା ଖେଳିଲା ପରି ଗୁରୁଜଣ ଯାକ, ବାଲି
ଉପରକୁ ଖସି ଖାପ ହୋଇ ଡେଇଁ ପଡ଼ିଲେ । ତା'ପରେ ବାଲିରେ
ମନଇଚ୍ଛା ଦୁଲ୍ଲ ଚଲି ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଏ ନିର୍ଜନ ପଠାରେ କିଏ
କୁଆଡ଼େ ନାହିଁ । ଯୁଆଡ଼କୁ ଗୁହଁଲେ ଖାଲି ସଫା ବାଲି । ମଝିରେ
ମଝିରେ ତଣି ବୁଦା ଗୁଡ଼ାକର ସରୁ ସରୁ ପଟର ନାଗଛୁଆ ପରି ମୁଣ୍ଡ,
ହଲଇ, ପବନରେ ସ୍ପର୍ଶ ହେଉଥାନ୍ତି । ରହି ରହି ଦମକାଏ ଦମକାଏ
ପବନ, ଜବରଦସ୍ତି ଦେହରୁ ଲାଗାପଟା ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ପରି ବହୁ
କୁଆଡ଼େ ଗୁଲି ଯାଉଥାଏ ।

ପ୍ରାୟ ଅଧଘଣ୍ଟା, ଏଣେ ତେଣେ ଦୂଳି ଗପସପ ପରେ—ଚିତ୍ତ-
ରଞ୍ଜନଦାସ ଏକ ବାଲିକୁଦ ଉଡ଼ାଡ଼ରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କ
ପଛକୁ ପଛ ଅନ୍ୟମାନେ ।

ପୁଣି ଅନ୍ଧାରୀ ଗପସପ ଆସୁ ହେଲା । ସେଇ ଗପସପ ଭିତରେ କାହାଣୀ କେଜାଣି ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାରୁ ବଡ଼ ଅନ୍ୟମାନସ ହେଉଥାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଏ ତରଫ ଦେଖି ରାଜରାଣୀ ଥଟ୍ଟା କରି କହୁଲେ—କ’ଣ ଭାବୁଛନ୍ତି ? ଖାଇବା ପିଇବା କୁଅଡ଼େ ବସ୍ତୁ କିପରି ପରା ! ଖାମସାମା ଅସିବାରେ ଡେରି ହୋଇଛି—କୁହେଁ ?

ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାରୁ ହସି ଉଠିଲେ, ସେ ହସ ଯେମିତି ଏକ ଅଦଭୁତ ଧରଣର । ତା’ପରେ କହୁଲେ—ମୋର ବରାଦରେ କେବେ ଭୁଲ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏଇକ୍ଷଣ ସବୁ ଠିକ୍ ହୋଇଯିବ ।

ଜନ୍ମ ଶକ୍ତି କଳାବତୀ ପକ୍ଷରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଲାଗି ପୁଣି ହସି ହସି ବାହାରି ପଡ଼ିଲା । ହଠାତ୍ ଲତା ଦେବା, ରାଜରାଣୀ ପାଖରୁ ଉଠିଯାଇ ନବକୁମାରବାରୁଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ପଡ଼ିଲେ । ଆଉ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ଆଉଜି ପଡ଼ି କହୁଲେ—ଏ ନିର୍ଜନ ଭୂମିରେ ଆମ ଗୁରୁଜଣଙ୍କ ଛଡ଼ା ଆଉ କେହି ନାହିଁ । ଜୀବନକୁ ଉପହେଗ କରିବାକୁ ସଫଟି ବେଷ ହୋଇଛି ।

ନବକୁମାରବାରୁଙ୍କର ବିସ୍ମୟରେ ସୀମା ରହୁନା ନାହିଁ । ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ କିଛି ଭାବ ପାରିଲେ ନାହିଁ ! ଅଗରେ ଲତାର ସ୍ବାମୀ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାରୁ ! ସେ ଏତେ ନିଶି ଜାଣି ଭଲ ତାଙ୍କ ଉପରକୁ ଭଲ ପଡ଼ୁଛି କେମିତି ! ହଠାତ୍ ସେ ପାଗଳୀ ହୋଇଗଲା ନା କ’ଣ ! ନବକୁମାରବାରୁ ଘୁଞ୍ଚିଗଲେ ପଛକୁ । ରାଜରାଣୀ କିଛି କୁହି ନପାରି କେବଳ ମୁଦ ପରି ଗୁହଁ ରହୁଥିଲା — ଲତା ଆଡ଼କୁ ।

ହଠାତ୍ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାରୁ, ରାଜରାଣୀକୁ ଏ ବିଷୟରେ ବିଶେଷ ଭାବିବାକୁ ନଦେଇ ଅତି ନିଶି ଜାଣି ଭଲ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଆଉଜେଇ ଆଣି କହୁଲେ, ଆମେ ଆଉ ଛିରି ହୋଇ ବସିବା

ବାହୁଁକ ? ଲତା ଆଉ ତମର ସ୍ବାମୀ ଯେତେବେଳେ ଏଠାଠି ବସିଲେଣି । ସହା କହୁଁ କହୁଁ—ସେ ରାଜରାଣୀର ଗଣ୍ଡରେ ରୁନିନ ଆଜି ଦେଲେ ।

ରାଜରାଣୀ ଭୟ ଘୃଣାରେ ରୁଠି ପଡ଼ି କହୁଲୁ—ଅଇନ୍ତୁ । ଭଏ କ'ଣ ହେଉଛି ! ଆପଣ ଦି' କ'ଣ ଆଜି ପାଗଲ ହୋଇଛନ୍ତି ନା କ'ଣ ! ତା'ପରେ ରାଜରାଣୀ ରାଗରେ ଜର ଜର ହୋଇ ନିଜର ସ୍ବାମୀ, ନବକୁମାରବାବୁଙ୍କୁ କହୁଲୁ, ଆପଣ ଆସନ୍ତୁ । ଏଇ ଠକାମୀ ବହୁତର ସମାପ୍ତି ଏହି ପଠାରେ ହେଉ । ଏମାନଙ୍କର ଫରୁ ଅଭିପ୍ରାୟ ଏବେ ଦେଖି ଧରା ପଡ଼ିଲା ।

ମଦନବାବୁ କାନ୍ଥ ପଛକୁ ଚାହିଁ ପିନେମା ଭଳି ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଆଉ ଜନ୍ମରେ ରାଜରାଣୀ ପ୍ରତି ଚିତରଞ୍ଜିତବାବୁଙ୍କର ଏ କଦର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟବହାରରେ ଉଦ୍ବେଗିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ନିଜର ଅବସ୍ଥିତିକୁ ଭୁଲି ହାତରୁ କମିଜ ଟେକି ଖଟ ତଳକୁ ବୁଦ୍ଧି ପଡ଼ିଲେ ! କଣ୍ଠରେ ବକ୍ତି ନିର୍ଭୀକ ବାଣୀ—ବଦମାସ !

ରାଜରାଣୀ, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଏପରି ହେବା ଦେଖି, ସାନ୍ତୁଳନା ଦେଇ କହୁଲୁ ଆପଣ ବସନ୍ତ, ଏ ଯେ ଆଉ ଜନ୍ମର ଘଟଣା । କହୁଲୁ ପରା, ଏ ଶେଷଦିନର ଘଟଣା ମୁହଁରେ ମୁଁ କହି ପାରିବି ନାହିଁ । ଆପଣ ଯେଉଁ ଧରି ଦେଖନ୍ତୁ । ଏକ ଛାଇ ଉପରେ କ'ଣ କେବେ ପ୍ରତିଫଳିତ ନେଇ ହେବ !

ମଦନବାବୁ, ରାଜରାଣୀର କଥାରେ ନିଜକୁ ଦାରସାର ଗୁଡ଼ି ଫୋଧି ଆସିଲେ ଖଟକୁ । ଛତି ତାଙ୍କର ରାଗରେ ରୁଠୁଥିଲା ପୁରୁଥିଲା । ସେ କହୁ କହୁରେ ନିଜ ମନକୁ ସ୍ଥିର କରି—ତାଙ୍କ ପୁରୁ ଜନ୍ମର ଶେଷ ନିହାଦୁଣୀକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ..... ।

....ରଜରାଣୀ, ନିଜର ସ୍ବାମୀ ନବକୁମାର ବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଶିପ୍ପ
ପଦରେ କେତେ ପାଦ ଅଗକୁ ଅଗେଇ ଅସିଲ ଶଶି—ପଛରୁ ଚିତ୍ତ-
ରଞ୍ଜିତବାବୁ ଠୋ ଠୋ ହୋଇ ହସି ଉଠିଲେ । ସେ ହସ ପେମିତ
ମଣିଷର ନୁହେଁ—ଏକ ନିଶାଚର ପିଣ୍ଡାଚର ! ସେହି ହସ ଭିତରେ
ଚିତ୍ତରଞ୍ଜିତବାବୁଙ୍କର ବ୍ୟଙ୍ଗବାଣୀ--ବେଶ ସିଂହାଣୀ ତୁମେ ରଜରାଣୀ !
ଅଜି ଭାବୁଛ ସ୍ବାମୀ ସଙ୍ଗରେ ଫେରିଯାଇ ନିଜର ଦ୍ଵିତଳ ପ୍ରସାଦ
ଭିତରେ ନୀଳ ଅଲେକ ଜାଳି ରସ ରଚନା କରବ---ନୁହେଁ ? ଅଜି
ତାହା ଅସମ୍ଭବ ! ତୁମର ରୂପ, ଯୌବନ ପାଇଁ ମୁଁ ଅନେକ ଦିନ
ପାଗଳ ହୋଇଛି ! ଅଜି ମୋର ଅଶା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି, ଅଜି ମୋ
ସହିତ ତୁମର ହେବ ନୁହେଁ ମଧୁସୂତା !

ଉପରେ ରଜରାଣୀ ଶିହରା, ନବକୁମାର ବାବୁଙ୍କ ହାତକୁ
ଜାବୋଡ଼ି ଧରିଲ । ପଛରେ ପୁଣି ସେହି ବିଦ୍ରୁପର ହସ—ଫେରି
ଅସ ରଜରାଣୀ ! ଯିବାକୁ ବୁଆ ଚୋଟା କର ନାହିଁ ।

ରାଗରେ ନବକୁମାରବାବୁ ପଛକୁ ଚେଇ ପାଦ ଫେରିପଡ଼ି
କହିଲେ—ମୁଖ ସଫଳ କର ଚିତ୍ତରଞ୍ଜିତବାବୁ ! ଶେଷରେ ବନ୍ଧୁତ୍ଵର
ବେଶ କୃତଜ୍ଞ ଦେଖାଇଛ ! ଲଜ୍ୟା ନାହିଁ । ବନ୍ଧୁତ୍ଵ ପାଶରେ
ପୁଣି ପଡ଼ିଯାନ୍ତୁ !

ପୁଣି ସେହି ବିଦ୍ରୁପର ଠୋ ଠୋ ହସ । ଚିତ୍ତରଞ୍ଜିତବାବୁ
ଅଗକୁ କେଇ ପାଦ ଅଗେଇ ଅସି କହିଲେ—ବଧୂନ୍ଦର ରାଜିଗଲ
ନୁହେଁ ? ଭଲରେ ତୁମକୁ କହୁଛି, ରଜରାଣୀକୁ ଦେଇ ଏଠାରୁ
ବିଦାୟ ହୋଇଯାଅ । ସ୍ଵାର୍ଥ ପାଇଁ ମଣିଷ ସବୁ କିଛି କରେ । ତାହାକୁ
କହୁଛ ତୁମ ଚିତ୍ତରଞ୍ଜିତବାବୁ ! ତାଙ୍କର ଗଲ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧେ ଚାନ୍ଦା ହୋଇ

ଉଠିଲ । ତୁମେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଡାକୁ ସଦ୍ୟର ବାହୁନାପତର ନାମ ଶୁଣିଛ ?
ସେ କେତେ ନିଷ୍ଠୁର ଜାଣିଛ ? ମୁଁ ସେଇ ବାହୁନାପତ !

ଡାକୁ ସଦ୍ୟର ବାହୁନାପତର ନାମ ଶୁଣି, ଶକରାଣୀ ଚିତ୍କି
ଉଠିଲ । ନବକୁମାରବାବୁ ଭୟ ପାଇ ଥିଲେ ବି—ସାହସ ବାରି
କହିଲେ—ଡାକୁ ସଦ୍ୟର ବୋଲି କହୁବାକୁ ନିଜକୁ ଲଜ୍ୟା ଲଗୁ
ନାହିଁ ? ଏତେ ଜୟନ୍ତ୍ୟ ମନୋବୃତ୍ତି ନେଇ ବଞ୍ଚି ରହିବା ଅପେକ୍ଷା
ମରିବା ହିଁ ଭଲ । ତୁମେ ଡାକୁ ସଦ୍ୟର ହୋଇ ପାର, ତା’
ବୋଲି ମୋର ଡରିବାର କିଛି ନାହିଁ । ତୁମ ଭଳି ମୋ ଶରୀରରେ
ରକ୍ତ ବି ଅଛି; ବାହୁରେ ବଳ ବି ଅଛି । ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣ ଆଉଁ ଆଉଁ
କୌଣସି ସ୍ବାମୀ ତାର ସ୍ବାକୁ ନିର୍ଯ୍ୟାସିତ ହେବାକୁ କେବେ
ଦେବ ନାହିଁ । ପ୍ରତାରକ ! ବଦମାସ !

ଚିତରଞ୍ଜନବାବୁ ନାମରେ ପରିଚିତ ସେହି ଡାକୁ ବାହୁନାପତ
ଆହୁରି ପାଖକୁ ଆଗେଇ ଆସି ତାହାଙ୍କୁରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ତୋ ଠାରୁ
ମୁଁ ଉପଦେଶ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ମୁଁ ଚାହେଁ ଏ ରାଜରାଣୀର
ରୂପ ଯୌବନ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ! ତାହାହେଲେ—ପିଣ୍ଡରେ
ପ୍ରାଣ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—ରାଜରାଣୀକୁ ଦେବୁ ନାହିଁ—ନୁହେଁ ? ମୁହୂର୍ତ୍ତେ
ଅପେକ୍ଷା କର, ପିଣ୍ଡରୁ ପ୍ରାଣ ଅଲଗା କରି ଦେଉଛି । ଏ କଥା କହୁ କହୁ
ସେ ଦୁଇସିଲି ମାରିଲ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯମଦୂତ ପରି ମୁହୂର୍ତ୍ତେ
କଲପଟି ଭିଡ଼ି ଛ’ଜଣ ଲୋକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଗଲେ । ଡାକୁ ସଦ୍ୟର
ବାହୁନାପତ ଅଦେଶ ଦେଲା—ଏ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ଅଲଗା ଅଲଗା
କରିଦିଅ ।

ଅଦେଶ ମାତେ ସେମାନେ ରାଜରାଣୀ, ଓ ନବକୁମାରବାବୁଙ୍କୁ
ଟାଣି ଅଲଗା କରି ଦେଲେ । ସେହି ଟଣା ଟଣି ଭିତରେ ରାଜରାଣୀ

ବିକଳରେ ବାହୁନାପତର ଗୋଡ଼ ଧରି ପଳାଇ କହିଲେ—ମୁଁ ତୁମକୁ ଭଲ ଦୃଷ୍ଟାବଳରେ ଦେଖି ଆସୁଛି । ମୋତେ ସମା କରି ନିମାରି ସ୍ୱାମୀଙ୍କର କିଛି ଅନୁଷ୍ଠାନ କରି ନାହିଁ !

ରାଜରାଣୀର କରୁଣ ନିବେଦନ ଡାକୁ ବାହୁନାପତର କଣ୍ଠ ଗହ୍ୱରରେ ପ୍ରବେଶ କରୁ ନ ଥିଲା । ସେ ଆଗପରି ଅବିଚଳିତ ରହି କହିଲେ—ବ୍ୟସ୍ତ ହୁଅ ନାହିଁ, ଏଥର ତୋତେ ଆଉ ପ୍ରାଣସ୍ଥିତ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ମନେ ପକାଇବାକୁ ହେବ ନାହିଁ ।

ତେଣେ ମଦନବାବୁ ଦେହର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ଖଟାଇ ତାଙ୍କୁ ଡାକୁ କହିଥିବା ଦି' ଜଣ ଡାକୁର ଅନୁଚରଙ୍କୁ ତଳେ ପକାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଡାକୁ ବାହୁନାପତର ଏହା ଦେଖି ନିଷ୍ଠୁର ରହି ସ୍ୱାମୀ ଶକ୍ତି ଉଠି ରାଜରାଣୀକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଛୁଆଡ଼ ଦେଲା ଏବଂ ପକେଟରୁ ଏକ ଡାକ୍ତରୀ ଛୁଆ ବାହାର କରି ନାକ ଯୁ ଉପରେ ନିବକୁମାରବାବୁଙ୍କ ବସ୍ତ୍ର ଉପରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ବସାଇ ଦେଲା ।

କି ଶ୍ରୀମଣି ସେ ଦୃଷ୍ୟ ! ରକ୍ତ ଉପରକୁ ହାବୁଡ଼ା ମାରି ଉଠିଲା । ନିବକୁମାରବାବୁ ଚିତ୍କାର କରି ଲେଲେ ଲେଟି ପଡ଼ିଲେ । କ'ଣ ହେଲା ବୋଲି ରାଜରାଣୀ ତଳୁ ଉଠି ପଡ଼ି ନିଜର ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଅନାଇଦେଲା ଶଶି, ସହସ୍ର ଛୁଆଁ ଏକ ସଙ୍ଗରେ କିଏ କଳିକାରେ ଭୁସି ଦେଲା ଏବଂ ଚିତ୍କାର କରି ତଳେ କଣ୍ଠି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ତା'ପରେ ତାର ଆଉ ଚେତନା ନାହିଁ ।

ମଦନବାବୁ ଚୈତ୍ତ୍ୟ ଧରି ଆଉ ଦେଖି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଭାଇଙ୍କ ପରି ଖଟ ଉପରୁ ଉଠି ପଡ଼ି, ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ପକା ହୋଇଥିବା ବହୁ ଗୁଡ଼ାକ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ, ହାତରେ ରକ୍ତମିଶା ଛୁରି

ଏହି ଚକ୍ରର ମୁଖରେ ଠିଆ ହୋଇ ଥିବା ତାକୁ ବାହ୍ୟାପତ୍ତ ଉପରକୁ ଫୋପାଡ଼ିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ରାଜରାଣୀ ଏତେବେଳକୁ ନିଜ ଆଖିରୁ ଝରୁଥିବା ଲୁହ ଧାରକୁ ଲଗାକାନରେ ପୋଛି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ସ୍ଵରରେ କହିଲେ—ଧୀର ! ଦୟା ଗୁଡ଼ିକ ଅପମା ନହୁଁ ହୋଇଯିବ । ଏ ଯେ ଆରଜନର କଥା । ସେ ଛାତ୍ରକୁ ମାରି ଲାଗି କ'ଣ ! ଏଇ ଘଟଣାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ପାଇଁ ତ ମୋର ଆତ୍ମା ଅଶାନ୍ତିରେ ଘୁରି ବୁଲୁଛି । ଯେଉଁଦିନ ଠିକ୍ ଏହିପରି ଅପଣ ସେହି ତାକୁ ବାହ୍ୟାପତ୍ତର କଳିଙ୍ଗରେ ଡାକିଣି ହୁଏ ବସାଇ ଦେବେ—ଆପଣଙ୍କ ଛାତ୍ରରୁ ରକ୍ତ ଉଠୁଛି ପଡ଼ିବାପରି ତାର ଛାତ୍ରରୁ ରକ୍ତ ଉଠୁଛି ପଡ଼ିବ, ସେଦିନ ଯାଇଁ ମୁଁ ମନର ଅପୁରୁଷ, ଆନନ୍ଦରେ ଆଖି ପୁରାଇ ସେହି ମହାଦୁଷ୍ଟ ଦେଖିବି । ଆନନ୍ଦରେ ମୋର ଛାତ୍ର କୁହେଁ ମୋଟ ହେବ—କିନ୍ତୁ ସେହି ଶୁଭଦିନ ଆସିବାକୁ ଆହୁର ଡେଇଁ ! ବ୍ୟାଧି ହୁଅନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ମନ୍ଦନବାରୁ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୋର ଆଉ ଯେଉଁ ନାହିଁ ଶକ୍ତିରାଣୀ ! ଏହି ତାକୁ ବାହ୍ୟାପତ୍ତ ଯଦି ଏ ଦେଶରେ କାହିଁକି, ପୃଥିବୀର ଯେ କୌଣସି କ'ଣରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ, ତାହାହେଲେ ମୁଁ ତାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ ତିଳେ ମାତ୍ର କୁଣ୍ଡାବୋଧ କରିବି ନାହିଁ । କିଏ ସେ, ବାହ୍ୟାପତ୍ତ ! କୁହ ! କୁହ ! ତୁମକୁ ଲଗବାନଙ୍କ ରାଣ !

ରାଜରାଣୀ ସାଧାରଣ ଅବସ୍ଥାକୁ ଫେରିଆସି କହିଲେ, ଘଡ଼କୁ ଗୁଡ଼ିଲେ କେତେ ବାଜିଲାଣି ! ଆଉ ଶୋଇବେ କେତେବେଳେ ! ଆପଣଙ୍କ ଚକ୍ରର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ତ ଦେଖିଲେ । ତା'ପରେ

ଆଉ ତ'ଣି ଶୁଣିବେ । ଅପଣଙ୍କୁ ହରାଇ, ମୋ ପିଣ୍ଡରେ ପ୍ରାଣଥିଲେକ
ମୁଁ ଯେପରି ସେହୁ ମୁହୂର୍ତ୍ତରୁ ମରୁଥିଲି । ସେହୁ ନିଷ୍ଠୁର ବଦମାସ,
ଯିଏ ଅପଣଙ୍କ ଭଲ ଲେକର ବୁକୁରେ ଡାହଣି ହୁଏ ବସାଇ ପାରେ,
ସେ ପୁଣି ମୋ ଦହ ହୁଇବ ! ଏତେ ଅସୁବିଧା !

ମୁଁ ଯେ ଅଚେତା ହୋଇ କେତେ ସମୟ ରହୁଥିଲି ତାହା
ମୋର ଶିଆଲ ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ମୋର ଚେତା ଆସିଲା,
ଗୁରୁଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ଦେଖିଲି ମୁଁ ଏକ ସୁନ୍ଦର କୋଠରୀ ଭିତରେ
ଖୋଇଛି । ଉଠି ପଡ଼ି କବାଟ ଖୋଲିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲି, କିନ୍ତୁ
ବାହାରୁ ଦେ । ହଠାତ୍ ମୋର ସ୍ବପ୍ନ ଭଙ୍ଗି ଗଲା ପରି ଶିଆଲ ଆସିଲା,
ମୁଁ ଯେ ସେହୁ ଡାକୁ ହାତରେ ବନ୍ଦନା ! ଅପଣଙ୍କୁ ସେ ହତ୍ୟା କରି
ମୋତେ ଏଠିକି ଆଣିଛି । ବିଚଳରେ କାନ୍ଦିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲି, କିନ୍ତୁ
ଆଖିରେ ମୋର ସେତେବେଳେ ଆଉ କିଛି ନଥିଲା । ଆତ୍ମା ଛାଡ଼ିପକ
ହେଉଥିଲା — କୌଣସି ଉପାୟରେ ଅପଣଙ୍କ ପାଖକୁ ମୁଁ ଯିବି ।

ହଠାତ୍ ମୋତେ ଏକ ଚୁକ୍ତି ଦିଶିଲା । ଭିତରୁ କବାଟ ବନ୍ଦ
କରି ଦେଲି । ନିଷ୍ଠିନ୍ନରେ ଚାହିଁଲି ଗୁରୁଆଡ଼କୁ । ସେହୁ କୋଠରୀକୁ
ଲାଗି ଆଉ ଗୋଟିଏ କୋଠରୀ । କିନ୍ତୁ କବାଟ ବନ୍ଦ, କଣ କରିବି,
କି ଉପାୟରେ ଯେ ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିବି କିଛି ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ ।
ମୃତ ଦେବତାର କୋଳରେ ଆଶ୍ରୟ ନେବା ପାଇଁ ମୁଁ ପାଗଳ ହୋଇ
ଉଠିଥିଲି, କାରଣ ମୁଁ ଭଲକରି ବୁଝିଥିଲି ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରିବା ଛଡ଼ା
ମୁଁ ଆଉ କେଉଁଥିରେ ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବି ନାହିଁ । ଉପାୟ ଅପେ
ଅପେ ମିଳିଗଲା । ଯେଉଁ ଖଟରେ ମୋତେ ଶିଆଲ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା,
ସେ ଖଟର ବଛଣା ଗୁଡ଼ରକୁ ଆଣି ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ କରି ଚିରି-
ଦେଲି । ମୋଉ କଲି ଦେଲାକ୍ଷଣି ଦେଖି ଖିନ୍ନ ଦଉଡ଼ାଇଲି ହୋଇ-

ଗଲା । ତା'ପରେ ବହୁ କଷ୍ଟରେ ଖଟ ବାଡ଼ି ଉପରେ ଚଢ଼ି କଢ଼ରେ ଘରକୁ ବାନ୍ଧିଲ । ଭା'ପରେ ତର ତର ହୋଇ ପାଣି କରି ବେକରେ ଲଗାଇ ଓହଲି ପଡ଼ିଲ । ନିଶ୍ୱାସ ବନ୍ଦ ହୋଇ ଆସିଲା — ଭା'ସରେ ଆଉ କିଛି ମୁଁ ଜାଣିନି ।

ମଦନବାବୁ, ରାଜରାଣୀର କଥା ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଧାର ଗଡ଼ୁଥିଲା । ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରବୋଧ ଦେବା ପାଇଁ ବଡ଼ ଦରଦାସ୍ତରେ କହିଲା--ଆପଣ ଆଖିରୁ ଲୁହ ଗଡ଼ାଇଲେ ମୋର ଅନ୍ତର ପେ କ'ଣ ହୋଇ ଯାଇଛି ! ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ଦିଅନ୍ତୁ । ମୋର ପଦ ଶକ୍ତି ଥାନ୍ତା, ତାହାହେଲେ ଆପଣଙ୍କ ଆଖିରେ ଲୁହ ଦେଖି କଦାପି ମୁଁ ଏଠି ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ବସି ନଥାନ୍ତି । ଆପଣ ଏଥର ଶୁଅନ୍ତୁ, ରାତି ଅନେକ ହେଲାଣି । ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର ବେଳା ହେଲେ, ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ସବୁ କହିବି ଯେ... । ମୋରାଣି ଶୁଅନ୍ତୁ । କାଲି ଗଲେ ପଥରଦାନ ମୁଁ ଆସିବି ।

ରାଜରାଣୀର ଅନୁରୋଧରେ ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଥିବା ଲୁହଧାରକୁ ପୋଛି, ଆଖିକୁ ଚାହିଁଲେ । କିନ୍ତୁ କାହିଁ ରାଜରାଣୀ ! ଆଖି ପିଛୁଡ଼ାବେ କେଉଁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଯାଇଛି । ମଦନବାବୁ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ବିଛଣାରେ ଗଞ୍ଜି-ପଡ଼ିଲେ । ବାହାରେ କେଉଁ ଗଛର ଉଚ୍ଚା ଡାଳରେ ବସି ପେଟୁଟାଏ ବିକଟ ଶବ୍ଦ ବାଉଛି ।

ମଦନବାବୁ ବିଛଣାରେ ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ଖୋଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କଲେ । କିନ୍ତୁ ଟିକିଏ ନଦ ଆସିଲାଣି—ସ୍ୱପ୍ନରେ ସେହି ବିକଟ ଦୃଶ୍ୟ । ରାଜରାଣୀକୁ ସେହି ଡାକୁ ବାହନାପତ ଛାଡ଼ି ଆଡ଼କୁ

ଅରଜେଇ ଅଶୁଭ — ଅର ବଜସର୍ଗୀ ବଣରେ ଚଣ୍ଡୀମୂର୍ତ୍ତି ଧରି, ତାକୁ
 ଉପୁନା କରୁଛି । ଉତ୍ତେଜନାରେ ମଦନବାବୁ ଉଠି ବସନ୍ତି । କିନ୍ତୁ
 କାହିଁ କିଏ । ଏ ଯେ ସ୍ୱପ୍ନ ! ପୁଣି ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ଶ୍ରେୟଦାକୁ
 ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି । ଇମିତ ଇମିତ ବଡ଼ ଅଶାନ୍ତିରେ ଶବ୍ଦଟି କଟିଲା ।

ତହିଁ ଅରଦନ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉଠିବା ପୂର୍ବରୁ, ମଦନବାବୁ
 ଗାଧୋଇ ସାରିଥିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଏତେ ସହଳ
 ଗାଧୋଇବା ଦେଖି ପଚାରିଲେ — କି ହୋ ଡାକ୍ତରବାବୁ, ଆଜି କ'ଣ
 କେଉଁଠି ଲୁହା କାମ ଅଛି ନାଁ । କଣ ? ବଡ଼ ଫୁଣ୍ଟି ତ ଆଜି କାମ
 ସରିଲାଣି ।

ମଦନବାବୁ ଖୁସୀ ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ — ସର୍ବାଙ୍ଗ ଅପିଷ୍ଠ
 ସିନା ଠିକ ସମୟରେ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ଏବଂ ଠିକ ସମୟରେ ବନ୍ଦ ହୁଏ ।
 କିନ୍ତୁ ରୋଗର ଆଉ ତ ସମୟ ଅସମୟ ନାହିଁ । ଆଜି ବାହାରେ
 ଅନେକ କାମ ଅଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଦାନ୍ତପତ୍ର ଘଷି ସାରିଲା ପରେ ଦୁଇବନ୍ଧୁ
 ରୁଁ ଜଳଖିଆ ଖାଇଲେ । ତା'ପରେ ମଦନବାବୁ ଡାକ୍ତର ବ୍ୟାଗିଟି
 ଧରି ରୋଗୀ ଦେଖିବାକୁ ବାହାରିଗଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଙ୍ଗାରେଟି
 ଲଗାଇ ଆଇନ ବହିରେ ମନୋନିବେଶ କଲେ ।

ସେହିଦିନ ସଂଧ୍ୟା । ମଦନବାବୁ ପ୍ରାୟ ଗୁଡ଼ି ସାତଟା ବେଳକୁ
 ତା' ଚକ୍କାଳକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଖିଲା-
 ଶଶି — କହଲେ, ମୁଁ ତୋର ଆଗମନକୁ ପ୍ରତିମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅପେକ୍ଷା

ଚନ୍ଦ୍ରପୁଲି । ଚଞ୍ଚଳ ମୁହଁହାତ ଥୋଇ ଜଳଖିଆ ଖାଇ ନେ । ବଡ଼ ଗୁପ୍ତ କଥା ।

ମଦନବାବୁ କମିକ ଓହ୍ଲାଇ ଓହ୍ଲାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ—କିଛି ମିଳିବ ନା ଖାଲି ଶୁଖିଲା ଗୁପ୍ତକଥା ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅରମ୍ଭ ଚେୟାରରୁ ଅଗକୁ ଝୁଲିପଡ଼ି କଥାରେ ବଡ଼ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ କହିଲେ—ତୋର ଭାଗ୍ୟ ବଦଳାଇ ଦେବା ପାଇଁ ତ ଗୁପ୍ତକଥା । ଚଞ୍ଚଳ କାମ ସାର ।

ମଦନବାବୁ, ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇ ପାଇଖାନା ଚାଲିଗଲେ । ଅଳ୍ପସମୟ ଭିତରେ ନିଜର ସମସ୍ତ କାମସାରି ଜଳଖିଆ ଖାଇ ଆସି ବସିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ପାଖରେ । ସେ ବସିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ତାଙ୍କ ହାତକୁ ଏକ ଦାମିକା ସିଗାରେଟ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ନିଜେ ଏକ ଲଗାଇଲେ । କିଛିସମୟ ସିଗାରେଟ ଟଣାରେ ଖାଇବ ପରେ, ମଦନବାବୁ ପଚାରିଲେ—କି ଗୁପ୍ତ ଖବର ଶୁଣି ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଗାଧୁକୁ ଡାକି କହିଲେ—ବାହାରେ ତୁ ଅପେକ୍ଷା କର । କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଛି—ତାଙ୍କୁ ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହ ।

ଅଗାଧୁ, ହଜୁର କହି, ବାରଣ୍ଡାକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ତା'ମରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ତାଙ୍କ ଖୋଇବା ଘରକୁ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଡାକିନେଲେ । ମଦନବାବୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଉଠି

ପଢ଼ୁ, ପଢ଼ୁ ଶୁଣି ମନରେ କହିଲେ—ତାହାହେଲେ ଏକ ମୁଣ୍ଡବଡ଼ ଗୁପ୍ତ ଖବର !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଖୋଜବା ଘର । ଦୁହେଁ ଦୁଇଟି ଅରାମ ଚେୟାରରେ ବସି ସାରିଲା ପରେ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗଲା ଖଜାରି କହିଲେ—ସୁଯୋଗ, ଧୁବିଧା ଜୀବନର ସବୁ ସମୟରେ ଜୁଟେ ନାହିଁ, ଜାଣିଲୁ ମଦନ ! ଜୀବନରେ ଦୁଏ ତ ତାହା ଥରେ ଆସେ, ଏବଂ ସେଇଥିରେ ମଣିଷର ଭାଗ୍ୟ ବଦଳି ଯାଏ । ତୋର ଜୀବନରେ ସେହି ସୁଯୋଗ ଆସି ଜୁଟିଛି । ସେ କାମ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ବି ଭୋଗେ ଲାଗିବ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ତା ବଦଳରେ କ'ଣ ମିଳିବ ଜାଣୁ, ଠିକ ମୋର ଭଳି ଏକ ସୁନ୍ଦର ନୂଆ ମଟର—ଏବଂ ତରଫ ହଜାର ଟଙ୍କା !

ମଦନବାବୁ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—ଇମିତି ସେ କି ଗୁରୁତର କାମ ? ଏଡେ ଟଙ୍କା କିଏ କାହିଁକି କେଉଁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦେବ ! ମୋ ଛଡ଼ା ଏ କାମ କ'ଣ ତୋ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୋ ପକ୍ଷରେ ତାହା ଅସୁବିଧା ବୋଲି କହୁଛି । ନଚେତ ଏ କାମ ଆନନ୍ଦର ସହିତ ମୁଁ କରି ପାରନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ମନରେ ଚୌଶସି ଶରାପ କଥା ଅଣଙ୍କା କରୁ ଥିଲେ ବି ମୁହଁରେ ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ କହିଲେ—କାମ ସେଇ ଚଢ଼ିଲା ପରେ ସିନା ଟଙ୍କା ମିଳିବ । କାମଟା କ'ଣ ଆଗ ଶୁଣେ ! ମୋ ଦ୍ଵାରା ଯଦି ହୋଇ ପାରିବ, ତାହାହେଲେ ନିଶ୍ଚୟ କରିବି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ପୁଣି କଥା ବାରେଇ କହିଲେ—ଧର ଜଣେ ରେଣି ସାଙ୍ଗାତକ ରେଣି ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଖୁବ୍ କଷ୍ଟ ପାରିଛି ଏବଂ ତାର ଜୀବନ କୌଣସିମତେ ରକ୍ଷା କରି ହେବ ନାହିଁ, ଏ ଧାରଣା ଯଦି ତାଙ୍କର ହୁଏ, ତେବେ ସେ ଭଲ ରେଣିକୁ କଷ୍ଟ ଭେଗି ମରବାର ଦିଏ ନା ଅଗରୁ ଯଦି ଗୁପ୍ତରେ ମାରି ଦିଆଯାଏ, ତେବେ କ୍ଷତି କ'ଣ ! ମୁଁ ତାଙ୍କର ହୋଇଥିଲେ—ଏଭଳି କାମ କରି ରେଣିମାନଙ୍କୁ ଅପଥା କଷ୍ଟରୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ କଥା କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ।

ମଦନବାବୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏକଥା ଶୁଣି ଭିତରେ ଭିତରେ ବିସ୍ମିତ ହୋଇ ବଡ଼ ଅସ୍ଥାନ୍ତି ଭେଗ କରୁଥିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଶିର୍ଷିକ ପ୍ରସାଦ ଶୁଣିବା ପାଇଁ କହିଲେ—ମୋତେ କ'ଣ କରିବାକୁ ହେବ କିଛି ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କର ଆହୁରି ଜିଜ୍ଞାସା କେନ୍ଦ୍ରରେ ଗଢ଼ିତ ଟାଣିଆଣି କହିଲେ—ଶୁଣ, ସମସ୍ତଙ୍କର ଜମିଦାର ଯତ୍ନାବଳୀ ସିଂହଙ୍କର ବ୍ୟାଙ୍କରେ ପ୍ରାୟ ତେତିଶ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଗଚ୍ଛିତ ଅଛି । ତାଙ୍କର ପୁତ୍ର ଏବଂ ଭାଇମାନଙ୍କ ସହିତ କୌଣସି କାରଣରୁ ଅପତ୍ତ । ସେ ଗୃହାନ୍ତ ଏହି ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ତାଙ୍କ ମରବା ପୁତ୍ରକୁ କୌଣସି ଜନହତକର କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସର୍ଜାରଙ୍କ ହାତରେ ଅର୍ପଣ କରି ଦେବାକୁ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ପୁଅ ଏବଂ ଭାଇମାନେ ଏଥିରେ ଅସମ୍ମତ । ସେହି ଯତ୍ନାବଳୀ ସିଂହ ବର୍ତ୍ତମାନ ସାଙ୍ଗାତକ ରେଗରେ—କାଲିଠାରୁ ତୁମ ବଡ଼ ତାଙ୍କର ଶାନ୍ତାର ସ୍ବତନ୍ତ୍ର କେବଳରେ ରହି ଚିକିତ୍ସିତ ହେଉଛନ୍ତି... ।

ମଦନବାବୁ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ବାସ ଛାଡ଼ି ଛାଡ଼ି ସ୍ବପ୍ନରେ କ'ଣ ଶୁଣୁଥିଲା ପରି କହିଲେ—ତା'ପରେ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତା'ପରେ ! ତୁ ସେକାମ
 କରି ପାରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପାତ୍ର । ତୋର ସେ କୌଣସି ରୋଗୀ
 ପାଖକୁ ଯିବାକୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ରହୁଛି । ଯଦି ଏ କାମ ସଫଳ ହୁଏ,
 ତାହାହେଲେ ତାଙ୍କ ପୁଅ ଏବଂ ଭାଇମାନେ ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଏକଲକ୍ଷ
 ଟଙ୍କା ଦେବା ପାଇଁ ଚୁକ୍ତି କରିଛନ୍ତି । ମୁଁ ସେଥିରୁ ତୋତେ ଅନନ୍ଦର
 ସହିତ ଗୁଳିଷ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦେଇପାରେ । ହଁ, ତା'ପରେ ଶୁଣ
 ଏକ ଦଳିଲ, ଯେଉଁ ଦଳିଲ ଦ୍ୱାରା ଯଶୋବନ୍ତ ସିଂହଙ୍କ ଡଙ୍ଗାପରେ
 ତାଙ୍କର ପୁଅ ଓ ଭାଇମାନେ ଅଲ୍ଲେସରେ ସେ ବିପୁଳ ଅର୍ଥର
 ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବେ ତାହା ଲେଖା ହୋଇଛି । ତୁ ସେ
 ଦଳିଲ ନେବୁ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ କୌଣସି ବିପାକ୍ତ ଇଞ୍ଜିକ୍ସନ
 ଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କୁ ଅପଥା କଷ୍ଟରୁ ଯାହା କରିଦେବୁ—ଏବଂ ସେହି ଦଳିଲରେ
 ତାଙ୍କର ଟିପ ଚିହ୍ନ ନେଇ ଆସିବୁ । ଯଦି ଆହୁରିଆ ହୁଏ, ତେବେ
 ଦଳିଲରେ ଟିପ ଚିହ୍ନ ନ ଦେଲେବି ଚଳେ, କାରଣ ଯଶୋବନ୍ତବାବୁ
 ତାଙ୍କର ଏହି ବିପୁଳ ଅର୍ଥକୁ ଦାନ କରିବା ପାଇଁ—କୌଣସି ଦଳିଲ
 ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରି ନାହାନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଶା, ସେ ଅନେକଦିନ ଯାଏ
 ବଞ୍ଚିବେ । ତା'ପରେ ତୋର ଭାଗ୍ୟ ପରି ବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଯିବ—କ'ଣ
 ରାଜି ତ ? ରାଜି ନ ହେବାର କୌଣସି କାରଣ ମଧ୍ୟ ନାହିଁ ।

ମନ୍ଦନବାବୁ ଏକ କାଷ୍ଠ ପିତୁଳା ଭଳି ଅନ୍ୟମନସ୍କ ରାବରେ
 ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ କଦର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଶୁଣି ଶୁଣି କହିଲେ,
 ମୋତେ କ୍ଷମା କର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ମୁଁ ଏ ବିପୁଳ ଅର୍ଥ ଗ୍ରହଣେ ନାହିଁ ।
 ବହୁ ହିସାବରେ କାହାର ଉପକାର କରିବାକୁ ମୋତେ କହିଲେ,
 ମୁଁ ଅକୁଣ୍ଠିତ ଚିତ୍ତରେ ଯେତେ ବିପଦ ନିଜ ଉପରକୁ ଆସୁ ପଛକେ
 ମୁଁ ହସି ହସି ତାହା ଗ୍ରହଣ କରିବି । କିନ୍ତୁ କାହାର ଅପକାର କରିବା

ମୋ କଲ୍ୟାଣରେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଧର୍ମ ଏବଂ ସ୍ତ୍ରୀ ଭଗବାନଙ୍କ
ପାଖରେ ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବତ୍—ସେଗାର ପ୍ରାଣପଣେ ସେବା କଲେ,
ଏବଂ ତା' ପ୍ରାଣରେ ଅଶାର-ବାଣୀ ସଞ୍ଚାର କରିବ । ତା ବଦଳରେ
ଯିଏ ମଞ୍ଜି ମୁହଁରୁ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ କେତେ ଅଶା ଭରସା ପକ୍ଷ ନିଜର
ଶୁଣୁଣୁ ପାଇଁ ଧାଉଁଛି, ତାକୁ ପୁଣି ଅନ୍ୟାୟ ଓ ଟଙ୍କା ଲୋଭରେ ଗୁପ୍ତରେ
ଦତ୍ତା କରିବା କଥା ଭାବିଲେ ବେଳକୁ, ମୋର ସବାଙ୍ଗ ଶରୀର
କୟ ଓ ଅଶାନ୍ତ ପରି ରହିବ । ମୋ ଦ୍ଵାର ଏ କାମ ହୋଇ ପାରିବ
ନାହିଁ ବନ୍ଦୁକାନ୍ତ ! ମୋତେ ସମାଜର !

ବନ୍ଦୁକାନ୍ତବାବୁ ନୀରବରେ ସବୁକଥା ଶୁଣି, ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ
ନିଶ୍ଵାସ ଛାଡ଼ି କହିଲେ—ତୋର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ମୁଁ ଏକଥା କହିଥିଲି ।
ତୁ ଆଉ ଥରେ ଏ କଥାକୁ ନିଶ୍ଚଳରେ ଡିଏ ଦେଖ — ମଦନ !

ମଦନବାବୁ ପୁଣି ବଡ଼ ନମ୍ର ସ୍ଵରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୁଁ ଏ
କଥାକୁ ମନରେ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ଛାନ ଦେବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ !

ବନ୍ଦୁକାନ୍ତବାବୁ ବଡ଼ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ କହିଲେ—ବେଶ, କିନ୍ତୁ
ଏ କଥା ଯେପରି କେହି ନ ଜାଣନ୍ତି ।

ମଦନବାବୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଏ ବିଷୟରେ ମୋ ଉପରେ
ତୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭରସା ରଖି ପାରୁ

ବନ୍ଦୁକାନ୍ତବାବୁ ବଡ଼ ଚିନ୍ତିତ ଭାବେ ଚେୟାର ଛିଡ଼ୁ ଛିଡ଼ୁ
କହିଲେ—ଏ ସୁଯୋଗ ଛାଡ଼ି ତୁ ବଡ଼ ଭୁଲ କରିଛୁ—ମଦନ ।

ମଦନବାବୁ କିଛି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଚୁପ୍ ରହିଲେ ।

ବନ୍ଦୁକାନ୍ତବାବୁ ଅତିସ ଘରକୁ ଫେରିଆସି ଚେୟାରରେ
ବସିଛନ୍ତି କି ନାହିଁ, ପାଟକ ପାଖରେ ଶୁଭିଲ—ମଞ୍ଜର ଦର୍ଶନ ।

ଅଗାଧ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଭିତରକୁ ଆସି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ । କିଏ ଜଣେ ବାବୁ ଆସିଲେଣି, ତାଙ୍କୁ ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ କହୁଛି ନାଁ, ବାହାରେ ବସାଇବ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଭିତର ଦେଲେ—ଭିତରକୁ ଆସିବାକୁ କହ । ଅଗାଧ ଉର ଉର ହୋଇ ବାହାରକୁ ଗଲେଲେ, ମଠର ଆସି ବଙ୍ଗଳା ପାହାଚ ପାଖରେ ରହିଲା । ଡ୍ରାଇଭର ମଠର ଦରଜା ଖୋଲି ଦେଲେଣି, ଭିତରୁ ଜଣେ ବୁଦ୍ଧ ଇନ୍ଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ପଛକୁପଛ ଦୁଇଜଣ ସୋଲା, ସଭର ବରଷର ସମବୟସୀ ଯୁବତୀ, ଦେବଜନ୍ୟାର ରୂପ ନେଇ ବାହାର ଆସିଲେ ।

ବାହାରେ ଅଗାଧକୁ ଦେଖି, ବୁଦ୍ଧ ଇନ୍ଦ୍ରବ୍ୟକ୍ତି କହିଲେ, ବାବୁ ଭିତରେ ଅଛନ୍ତି ନା ? ତାଙ୍କୁ ଖବର ଦିଅ, ସମ୍ପର୍କର ବାବୁ ଆସିଛନ୍ତି ।

ଅଗାଧ ବିନୀତ ସ୍ଵରରେ କହିଲା—ଖବର ଦେବ କ'ଣ ଆଜ୍ଞା ! ବାବୁ ଅଧିକାଂଶରେ ବସିଛନ୍ତି, ଭିତରକୁ ଆସନ୍ତୁ ?

ସମ୍ପର୍କର ବାବୁ ନିଜର ବୃତ୍ତବାଦି ଖଣ୍ଡିକ ସିଧା ଭାବରେ ଧରି ପରଦା ଆଡେଇ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲେ । ତାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ଲଜ ଲଜ ହୋଇ ହସ ହସ ମୁହଁରେ ଯୁବତୀ ଦୁଇଜଣ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ବୁଦ୍ଧ ସମ୍ପର୍କର ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ପକାଇ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ଉଠି ପଡ଼ିଲେ—ଏବଂ ନିମ୍ନରେ ଜଣାଇ ଏକ ଚେୟାରରେ ବସିବାକୁ ହାତ ବଢାଇ ଦେଖାଇ ଦେଲେ । ତା'ପରେ ଯୁବତୀ ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ବୁଲୁଥିଲା ଯିବା, ହସ ହସ ମୁହଁରେ ବାଣୀକଣା

କଣ୍ଠରେ ଭରଣୀ ଦୁଇଟି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଲେ,
ନମସ୍କାର ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେମାନଙ୍କର ରୂପ ଯୌବନ ଦେଖିଲେ
ମୁହୂର୍ତ୍ତେ, ତାଙ୍କର ମନ ଚହଲି ଉଠିଥିଲା । ମୁରୁବେଇ ହସି ପ୍ରତି-
ନମସ୍କାର ଜଣାଇ—ଫେରିଗଲେ ନିଜ ଆସନକୁ ।

ଯୁବତୀ ଦୁଇଟି ଗେହେଲୁଇ ହୋଇ ଠିଆ ହେଲେ ଯାଇ ବୁଦ୍ଧଙ୍କ
ପଛପଟେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟର କେଉଁ ନନ୍ଦନ ଜାନନରୁ ନୂଆ
ହୋଇ ବାହାରକୁ ଆସିଥିବା ଏହି ଯୁବତୀ ଦୁଇଟିଙ୍କୁ ଫତାସା
ବଦନରେ ଥିବା କଲପରି କହିଲେ—ଏତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଚେୟାର ଶୂନ୍ୟ
ଥାଉଁ ଥାଉଁ, ଅଜାଙ୍କ ପଛପଟରେ ଠିଆ ହେଲ କାହିଁକି ?

ଯୁବତୀ ଦୁଇଟି ନୟନରେ ମଦକକର ରୂପାଣି, ଅଧରରେ
ଦୁଃଖୀ ହସ ଫୁଟାଇ ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ଆଗେ ବସିବା ପାଇଁ
ଠେଲଠେଲି ଲାଗାଇ, ଦୁହେଁ ଟଣାଟଣି ହୋଇ ଏକ ଲମ୍ବ ଗଦ
ବେଞ୍ଚରେ ଯାଇଁ ବସିଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସମ-ବୟସୀ ଯୁବ
ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଏହି ଉଚ୍ଛୁଳ ଯୌବନର ଦୁଃଖୀ ଦେଖି, ସ୍ୱ-
ଅନ୍ତରରେ ଭରସା ଉଠୁଥିଲା । ସେ ହସ ହସ ହୋଇ ରାମକୃଷ୍ଣ
ବାବୁଙ୍କୁ କହିଲେ — ଆପଣଙ୍କର ନାତୁଣୀମାନେ ତ ଭାରି ଲଜୁକୁଳି,
ଏ ଦୁଇଜଣ ଭିତରୁ କିଏ ଓକିଲତ କରନ୍ତେ—ମୁଁ ତ ଜାଣି ପାରିଲି
ନାହିଁ ! ଦୁଇଜଣଙ୍କର ଏକା ଚେହେରା ।

ବୃଦ୍ଧ ରାମକୃଷ୍ଣଙ୍କର ବାବୁ ହସ ହସ ବଦନରେ କହିଲେ — ଆଜି,
ମାଙ୍କିକିନା ଝୁଅ ଯେତେ ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ବି, ତାଙ୍କର ସେ ପ୍ରକୃତଦତ୍ତ

ସ୍ୱର୍ଗକୁ କୁଅଡ଼େଯିବ ! ଦୁହେଁ ମୋତେ ବର୍ଣ୍ଣ ସାଧନ ବଡ଼ ଆକାଶରେ
ଜଣକୁ ଦେଖାଇ ଦେଇ କହିଲେ—ଏ ହେଉଛି ବଡ଼, ତାର ନାମ
ମନୋରମା । ଆଉ ଏ ହେଉଛି ସାନ—ତା ନାମ ମିନାକ୍ଷୀ, ଓ, ଏ,
ପଞ୍ଚୁଛି । ବଡ଼ଟି ଏଇବର୍ଣ୍ଣ ବନାରସରୁ ଓକିଲତ ପାଶ କରି ଫେରିଛି ।
ତା'ର ଭଲ ବର ମିଳିବ । ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଆପଣଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ହୋଇ
ଓକିଲତ କରୁଥାଉ ।

ମନୋରମା ଲଜରେ ମୁହଁ ତଳକୁ କରି, ମିନାକ୍ଷୀ ରପରକୁ
ଆଉଜି ରହିଲା । ମିନାକ୍ଷୀ ସୋହାଗରେ ତାକୁ ଠେଲି ଦେଇ
ଦୁହାଁମା କରି କହିଲା—ମୋ ରପରକୁ କାହିଁକି ଆଉଜି ପଡ଼ୁଛୁ ?
କଥା ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ଏତେ ଲଜ, ଓକିଲତ କେମିତି କରିବୁ କେଜାଣି !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କର ଏ କୌତୁକ ଦେଖି କଣେଇ
ରୁହୁଁ ମୁରୁକି ହସି ବୁଲିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କର
ମନୋରମା ଅପେକ୍ଷା, ମିନାକ୍ଷୀ ଭଲ ଓକିଲତ କରି ପାରିବ ।

ବୁଦ୍ଧ ରାମଶଙ୍କରବାବୁ ବଡ଼ ଖୁସିମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ,
ଅପେକ୍ଷା ତା' କଥା କୁହନ୍ତୁ ନାହିଁ ! ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ ସିଏ ! ଆପଣଙ୍କ ସହିତ
ପ୍ରଥମ ଚିହ୍ନାପରିଚୟ ବୋଲି, ନିଶେଧ ଆପଣଙ୍କୁ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ କରି
ପକାନ୍ତାଣି । ଆଉ ମୋର ଏ ବଡ଼ ନାନ୍ଦୁଣୀ, ମନୋରମା ଟି, ବଡ଼
ଶାନ୍ତ । ମୁଁ ତାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଏ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କଥାର ସମାଧାନ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ ଚିତ୍ତରେ
ରାମଶଙ୍କରବାବୁଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଆପଣ ଏ କଥା କହିଲେ,
କେହି ବିଶ୍ୱାସ ଯିବେ ନାହିଁ । ଅପେକ୍ଷା ମନୋରମାକୁ ଯେମିତି ଭଲ
ପାଆନ୍ତି—ମିନାକ୍ଷୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ସେମିତି ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ଏ ଦୁଇଜଣଙ୍କର

ନାମ କରଣ କିଏ କରିଛନ୍ତି ଶୁଣେ ? ସବୁ ଦଗରୁ ବରୁର କର ଠିକ୍ ନାମ ଦିଅ ଯାଇଛି ।

ମିନାକ୍ଷୀ ମୁହଁରେ ଲଗା ଦେଇ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ କଣେଇ ଚାହିଁ କହିଲା—ଅଜା ଏ ନାମ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମିନାକ୍ଷୀଠାରୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ମନକୁମନ କହି ଚାଲିଲେ—ଅଜା ତୁମର ବଡ଼ ଦକ୍ଷ ବରୁରକ । ନାମ ଦେଲାବେଳେ ରୂପ, ଗୁଣକୁ ମିଶାଇ ବଡ଼ ନୀତିଶୀର ନାମ ମନୋରମା ଦେଇଛନ୍ତି । ଆଉ ତୁମର ନାମ ମିନାକ୍ଷୀ ଦେବାର ବି ପଥେଟ୍ଟି କାରଣ ଅଛି । ମୀନ ଅଣ୍ଟି ପରି ତୁମର ଆଖି ଦୁଇଟି ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ମୀନ ପରି ମଧ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ଖୁବ୍ ଚଞ୍ଚଳ..... । କଣ ମିଛ କଥା ? ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେ ଦୁଇ ଜଣଙ୍କୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ଦୁହେଁଯାକ ନିଜ ନିଜର ପ୍ରସଂସାରେ ସରମେଇ ଯାଇଁ ତଳକୁ ମୁହଁପୋତି ହାତରେ ଟିପା ଟିପି ହେଉଥାନ୍ତି । ରାମଚନ୍ଦ୍ରବାବୁ ବାରିହର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ ଦୁଇ ଭଉଣୀଙ୍କ ଉପରେ ଟିପଣୀ ଶୁଣି ହସି ଦେଇ କହିଲେ—ଆପଣ ଠିକ୍ କହିଛନ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ.... ।

ଅଗାଧୁ ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ ଛେଟ ଛେଟ ଟେକ୍ଟି ସଜାଇ ଦେଲାକ୍ଷଣି, ପୁଝାବା ଗୁଁ ବିସକ୍ତ, ଏବଂ ପ୍ରେଟରେ ଦୁ ଲେଖାଏ ରଜସ୍ୱେଗ ଆଣି ରଖି ଦେଇଗଲା ।

ରାମଚନ୍ଦ୍ରବାବୁ ଉଦ୍ରତାରେ ଶତ ମୁଖ ହୋଇ କହିଲେ, ଆପଣ ଆମ ପାଇଁ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ସ୍ୱୀକାର କଲେ । ଖାଲି ଗୁଁ ହୋଇଥିଲେ ଚଳି ଥାନ୍ତା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ନିଜକୁ ନିଜେ ବଡ଼ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା ପରି କହିଲେ—ମୁଁ ଅପଣଙ୍କର ଯଥୋଚିତ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇ ପାରି ନ ଥିବାରୁ ବିଶେଷ ଦୁଃଖିତ । ଅପଣ ଅବଶ୍ୟ କଚେରୀରେ, ମନୋ-ରମାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ଆସିବା କଥା କହିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ଅତିକ୍ରମ ହେବାରୁ ମୁଁ ଭାବିଲି ବୋଧହୁଏ କୌଣସି ବିଶେଷ କାର୍ଯ୍ୟ ବଶତଃ ଅପଣ ଆସି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ମୁଁ କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ନାହିଁ ।

ରାମଶଙ୍କରବାରୁ, ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିବା ଦେଖି କହିଲେ—ଅପଣଙ୍କର ଏ ଚନ୍ଦ୍ରବ୍ୟବହାର ଓ ଆତ୍ମୀୟତା ପାଇଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କଲ୍ୟାଣ ମଧ୍ୟ କରୁଛି । ମୁଁ ଠିକ ସମୟରେ ଆସିବା ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଅମର ଏଇ ମିନାକ୍ଷୀ, କୁଆଡ଼େ ଚାଲି ଯାଇଥିଲା, ମୁଁ ମନୋରମାକୁ ନେଇ ଏଠିକୁ ଆସିବା କଥା ଶୁଣିଲକ୍ଷଣ କହିଲା—ଅପା ଯେଉଁ ବାରିହର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁଙ୍କ ଶିଷ୍ୟତ୍ବ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଯିବ, ମୁଁ ତାଙ୍କର ନାମ ଶୁଣିଛି, କିନ୍ତୁ ଦେଖି ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ଆସିବି ଓ ଅପା ଯେପରି ଭଲ ରକମ ଓକିଲାତ କରିପାରେ, ତାହା ଶିଖାଇ ଦେବାକୁ ତାଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିବି । ତା' କଥା ନମାନି ମୋର ଗୁରୁ ନାହିଁ ! ତେଣୁ ସେ ନିଜର ପୋଷାକ ବଦଳାଇ ଆସୁ ଆସୁ ଡେରି ହେଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ସିଙ୍ଗାରେଟ ପାକେଟ, ରାମଶଙ୍କରବାରୁଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ ନିଜେ ଏକ ସିଙ୍ଗାରେଟ ଲଗାଇଲେ । ତା'ପରେ ମନର ରଜୁଲ ଆନନ୍ଦରେ ଧୁଆଁକୁ ଖେଳାଇ ଖେଳାଇ ଛିଡ଼ୁ ଛିଡ଼ୁ ମିନାକ୍ଷୀ ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ କହିଲେ—କାଠ ପଟାଣର ଦୁଆଁ ଦେବତାଙ୍କୁ

ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ ଲେକେ ଭୋଗରାଗ କେତେ କଥା ନେଇ ଦର୍ଶନକୁ
ଯାଆନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଜାଣିତ ମଣିଷ କ'ଣ ଏତେ ଛୋଟ ? ତାକୁ ଦେଖିବାକୁ
ଆସିବାବେଳେ ତୁମର ତ କିଛିନାକିଛି ରସହାର ଅଣିବା ଉଚିତ
ଥିଲା ।

ମିନାକ୍ଷୀ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ କଥାରେ ସରମେଇ ତଳକୁ
ମୁହଁ ପୋତ କହିଲା—ମୋର ଭଲ ହୋଇଛି ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ଖୁସୀ ଗପସପରେ ବହୋର
ଥିଲାବେଳେ ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କ ଶୋଇବା ଗଟ ଉପରେ ପଡ଼ି—ଅଳ୍ପ
ସମୟ ଆଗରୁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ
ଦେଇଥିଲେ ସେଇକଥାକୁ ସେ ଅନ୍ତରରେ ବଡ଼ ବୁଝାଇ ଓଲଟ
ପାଲଟ କରୁଥିଲେ । କେଡ଼େ କଦର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରକୃତର ଲୋକ ଏ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ !
ଦରକାର ପଡ଼ିଲେ ଯେ କୌଣସି ସ୍ଥାନକାର୍ଯ୍ୟ କରବାକୁ ସେ ତଳେ
ହେଲେ ପଛଇଟି ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଆଜି ସେ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲା,
ତାହା ଯେ କୌଣସି ବିଚ୍ଛେଦ, ନ୍ୟାୟବାନ ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରତିରେ କଲ୍ପନା
କରିବାହୁଁ ଅସମ୍ଭବ ! ତାଙ୍କର ଆଉ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତପାଖରେ ବେଶି ଦିନ
ଏକଦି ରହିବା ଠିକ୍ ହେବ ନାହିଁ । କେତେବେଳେ ଯେ କେଉଁ
ବିଷୟ ସେ ଘଟାଇ ଦେବ—ତାର ଠିକଣା ନାହିଁ.... ।

କାନ୍ତ ଘଡ଼ିରେ ଦଶଟା ବାଜିଲା । ରମଣଙ୍କରବାବୁ ଘଡ଼ିକୁ
ଗୁହଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲା ପରି ଉଠି ଠିଆ ହେଲେ—ଏବଂ କହିଲେ ଆଜି
ଆମେ ଆପଣଙ୍କର ଅତି ମୂଲ୍ୟବାନ ସମୟ ନଷ୍ଟ କରିଛୁ । ଏଥର
ଅସୁସ୍ଥ ଆଜି । କାଲିଠାରୁ ମନୋରମା ଆପଣଙ୍କୁ ଲାଗିଲା । ତାର
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆପଣଙ୍କର ହୁଁ ସୁନାମ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅତି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଉଠିବେ ଦେଲେ—ସେ ବସନ୍ତରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରୁହନ୍ତୁ ।

ରାମଶଙ୍କରବାବୁ ପରଦା ଆଡ଼େଇ ଚାଲି ଯା'ଉଁ ଯା'ଉଁ କହିଲେ—ଅଶେଷ ଧନ୍ୟବାଦ ! ସକାଳେ ଭ୍ରାତୃଭର ମଠରେ ଆଣି ଛାଡ଼ି ଦେଲା ଯିବ ଏବଂ ଦଶଟା ପୁରୁଷ ନେଇଯିବ ।

ମିନାକ୍ଷୀ, ବାରଣ୍ଡା ତଳକୁ ପାହନ ଦେଇ ଓହ୍ଲାଇ ଓହ୍ଲାଇ ଦୁହ୍ନୀ କରି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ କଣେଇ ଚାହିଁ କହିଲା—ଅଗାର ଏଥର ବେଶ ସୁବିଧା ହୋଇଗଲା । ମୋର ତ ପାଠପଢ଼ା ସରିଲା... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୁରୁକି ହସି ଉଠିବେ ଦେଲେ, ପାଠ ପଢ଼ା ନ ସରିଲେ କ'ଣ ହେଲା ? ତୁମେ ଅପା ସଙ୍ଗରେ ବେଳେ ବେଳେ ଆସିଲେ ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୁସୀ ହେବି ।

ମିନାକ୍ଷୀ ହସକୁ ଚାହିଁ ରଖି ମନୋରମା ସହିତ ଯାଇ ମଠରେ ବସିଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ମଠର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇ, ରାମଶଙ୍କରବାବୁଙ୍କ ବିଦାୟ ନମସ୍କାର ଜଣାଇଲେ ଏବଂ ମନୋରମା, ଓ ମିନାକ୍ଷୀ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କହିଲେ—ଯାଅ ଏଥର ! ଆଜି ରାତିଟି ତୁମମାନଙ୍କର ଶୁଭରେ ଛାଡ଼ି ।

ମଠର ଦୂର୍ଗ ଦେଇ ଚାଲିଲା ଆଗକୁ, ମନୋରମା ଓ ମିନାକ୍ଷୀ ହସ ହସ ବଦନରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ନମସ୍କାର ଜଣାଇଲେ । ସେହି ହସ ଓ ନମସ୍କାରର ସ୍ମର ଭିତରେ ଲାଗି ରହିଥିଲା ଯେପରି ଏକ ପ୍ରୀତି ମଧୁର ଆଗାମୀ ସଙ୍କେତ ।

ମଞ୍ଚର ଫାଟକ ଦେଇ ସାଥୀକୁ ଚାଲିଗଲା ପରେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-
ବାବୁ ଅଗାଧୁକୁ ଡାକି କହିଲେ—ମଦନବାବୁ ଶୋଇ ଶୁଅଲେଣି,
ନୁହଁ ? ପୁରୀକୁ ଶୀଘ୍ର ବାଟିବାକୁ କହ ।

ଅଗାଧୁ ଡର ଡର ହୋଇ ସେପଇରକୁ ଚାଲିଗଲା ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ସିଏ ମଦନବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା ଘରକୁ ଯାଇଁ
ଦେଖିଲେ—ମଦନବାବୁ ବିଛଣାରେ ପଡ଼ି ରପରକ୍ତ ହୋଇ କ’ଣ
ଭାବୁଛନ୍ତି ! ସେ ଗୌକିଟା ଟାଣି ବସିପଡ଼ି କହିଲେ—କ’ଣ ଏତେ
ଗଭୀର ଭାବରେ ଭାବୁଛୁ ? ତେଣେ ପୁରୀର ବାଟିଲଣି । ମୁଁ ଯେଉଁ
ଗୁଡ଼ିକଥା କହିଥିଲି, ସେ ବିଷୟରେ ତୁ ଆରପରେ ଚିନ୍ତା କରୁଛୁ
ନୁହେଁ ?

ମଦନବାବୁ, ଖଟ ଉପରୁ ଉଠି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ କହିଲେ—ମୋ
ଉପରେ ତୋର ଏତେ ସ୍ନେହ ସହାନୁଭୂତି ଥିବାରୁ ମୁଁ ଅଶେଷ
ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି । କିନ୍ତୁ ତୋର ପ୍ରସ୍ତାବ ଠାରୁ ମୁଁ ଅନେକ
ଦୂରରେ । ସେ ବିଷୟରେ ମୁଁ ବଡ଼ ଦୁର୍ବଳ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ମୋତେ
ଭଲ ନ ବୁଝିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ବେପରବାଣୀ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ,
ତୋର ଏସବୁ କଥାକୁ ମନର ଏତେ ଗଭୀରକୁ ନେବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ।
ତେଜାବୁ ଯେ କୌଣସି ଉପାୟରେ ହୋଇଯିବ । କେବଳ ତୋର
ଉପକାର ପାଇଁ ମୁଁ ଏ କଥା କହିଥିଲି ।

ମଦନବାବୁ ଗାରବ ।

ଦୁଇବେଳେ ଆସି ଖାଇବା ଟେବୁଲ୍ ପାଖରେ ବସିଲେ । କିଛି
ସମୟ ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ ମୋର ପ୍ରକୃତ ହେଉଛି,

କୌଣସି କଥାକୁ ବିଷୟ ଗୁରୁତ୍ୱ ନ ଦେବା । ସବୁକଥାରେ ମଣିଷ ଏତେ ଚିନ୍ତା କଲେ ପାଗଳ ହୋଇଯିବ । ମଣିଷ ଜନମ ହୋଇଛି ଖୁଣ୍ଟିର ଦଳ କାଟିବା ପାଇଁ—ଚିନ୍ତା କରିବା ପାଇଁ ନୁହେଁ । ଆଜି ଯେଉଁ ମାନେ ଆସିଥିଲେ—ସେମାନଙ୍କୁ ଆଖି ପୁରାଇ ଦେଖିଲୁ ତ ମଦନ ?

ମଦନଦାବୁ ଭଦ୍ରାସୀ ମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୋର ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଖିବାରେ କ'ଣ ଅଛି । ଭୋର ଆନନ୍ଦରେହିଁ ମୋର ପଥେଟ୍ଟି ଆନନ୍ଦ । ସେଇ ଦି' ଜଣଙ୍କ ଭିତରୁ ତୋ ପାଖରେ ଜଣେ କିଏ ଜୁନିଅର ହିସାବରେ — ଓକଲଡ ଶିଖିବେ ବୋଧହୁଏ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତଦାବୁ ଦଡ଼ ଗର୍ବିତ ସ୍ୱରରେ କହିଲେ— ତୁ ତ ଦେଖୁଛୁ ମଦନ, ମୁଁ କ'ଣ ତାଙ୍କୁ କେବେ ଖୋଜି ଯାଇଥିଲି ! ସେ ଯେଉଁ ବୁଦ୍ଧ ଉଦ୍‌ବ୍ୟକ୍ତି ଆସିଥିଲେ, ସେ ଖୁବ ବଡ଼ଲୋକ । ଧସ ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷିତା ନାତୁଣୀଙ୍କୁ ଜଣେ ଅବିବାହିତ ଯୁବକ ବାରିଷ୍ଟରର ଜୁନିଅର ହିସାବରେ ଛାଡ଼ିବାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ? ଓକଲଡ ଶିଖିବା କଥାଟା କେବଳ ନିମିତ୍ତ ମାତ୍ର । ଭିତର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଲା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିଲ । ମାନେ, ସେମାନେ ଏକ ଜାଲ ବିଛାଇଛନ୍ତି ଯଦି ମୁଁ ସେ ଜାଲ ଭିତରେ ପଡ଼ିଯାଏ ତେବେ—ସେମାନଙ୍କର ଜୟ । ସେ ପ୍ରକାରନ୍ତରେ ଚାହୁଁନ୍ତି—ମନୋରମା ସହିତ ମୋର ବିବାହ ହେଉ । ମୁଁ ବିବାହ ହେବି କି ନାହିଁ, ସେକଥା ମୁଁ ଜାଣେ । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସୁଯୋଗ ସୁବିଧା ଜୁଟୁଛି, ତାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାକ୍ଷାନ କରିବା, କୌଣସି ବିଦେଶୀ ଲୋକର କାମ ନୁହେଁ ।

ରୁପ ଯୌବନ ପାଇଁ ଦୁନିଆରେ କିଏ ପାଗଳ ନୁହେଁ—କହଲୁ ? ସ୍ୱର୍ଗର ଇନ୍ଦ୍ରତ ପୁଣି ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ଭଳି ରିଅର୍ଯୌବନା ଭୁବନ-

ମୋହନୀ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ତାଙ୍କର ଦେବସଭାରେ ନୃତ୍ୟକାରିଣୀ ହୁଏ, ରସା,
ଭବଣୀ, ମେନକା ପ୍ରଭୃତି ଅପସରା ଥାଉଁ ଥାଉଁ, ମର୍ତ୍ତ୍ୟର ରାଜି
ପତ୍ନୀ ଅହଲ୍ୟାଙ୍କର ରୂପ, ପୌତନ ଚପତୋଗ ଲଳସାରେ—ଦେବ
ଭୁବନ ଛାଡ଼ି, ଦଶ ଜଙ୍ଗଲକୁ ଯାଇଁ ଥିଲେ ! ଏହିପରି ତ ସମସ୍ତ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ
ପୁରାଣରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଛି । ଆଉ ଆମେ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ !
ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ରକ୍ତ ମାଂସର ଆକର୍ଷଣ ରହିଛି । ସତ କହୁଛି ମଦନ,
ଆଜି ଯେଉଁ ଦୁଇ ଲକ୍ଷଣୀ ପଥା—ମନୋରମା ଓ ମିନାକ୍ଷୀ ଆସି-
ଥିଲେ, ସେମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସ୍ୱର୍ଗର ଅପସରା ! ବୋଧହୁଏ କେଉଁ
ଦେବତାର ଅଭିଷାପରେ ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ତାହା
ନ ହେଲେ—ମର୍ତ୍ତ୍ୟରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ, ଇମିତି ରୂପ, ପୌତନ ଲଳ
କରିବା ଅସମ୍ଭବ ! ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତଦାକୁ ଖାଇବା ବନ୍ଦ କରି, ଭାବବିହୀନ
ହୋଇ ଗପି ଯାଉଥିଲେ ।

ମଦନବାବୁ, ତାଙ୍କର କଥା ଶୁଣି ସାରି କହିଲେ—ତୁ
ଆଜି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ, ରୂପ, ପୌତନର ମୋହରେ ପ ଗଲ ହୋଇ ଯାଛନ୍ତି !
ଜୀବନରେ ତୁ କେବେ ଦେବତାଙ୍କୁ ମାନି ନାହୁଁ କି ପରଜନ୍ମ କଥା
ବିଶ୍ୱାସ କରି ନାହୁଁ । କିନ୍ତୁ ଆଜି ତୋର ତୁମ୍ଭରୁ ମୁଁ ଶୁଣିବାକୁ
ପାଇଲି—“ଦେବତାର ଅଭିଷାପରେ—ମନୋରମା, ମିନାକ୍ଷୀ ଜନ୍ମ
ହୋଇଛନ୍ତି ।” ଦେଶ ଭଲ କଥା, ତୋର ଉପରେ ସବୁଝୁ ହୋଇ
ସେହି ଦେବତା ଯେତେବେଳେ ଏହି ଅଭିଷିକ୍ତା ଅପସରା ଦୁଇଟିଙ୍କୁ
ତୋ ପାଖକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ତୋର ବଡ଼
ସୌଭାଗ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ତା’ପରେ ମଦନବାବୁ ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି
କହିଲେ—ଏଥର କୁମାର ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ସୌଭାଗ୍ୟ ତୋ
ପାଖରେ ତୁଚ୍ଛ ହୋଇଯିବ—ନୁହେଁ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ଧାରବା ଛଡ଼ି ବେସାରକୁ ଅରକ ପଡ଼ି
 ଫୁର୍ତ୍ତିମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୁଁ କ'ଣ କରିବି କହିଲି ? ମଣିଷ
 ଦେହରେ ଶେଷ୍ଠ ବିଗୁରକ ଦ୍ଵିସାବରେ ଯେଉଁ ଅଖି ଦୁଇଟି ଅଛି,
 ସେମାନେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବିଗୁର କରି—କୁମାର ମିନତିଙ୍କର
 ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ ଏମାନଙ୍କ ଭୁଲନାରେ ଅତି ଭୁଲ ବୋଲି ମନର କେଉଁ
 ରସାତଳକୁ ପକାଇ ଦେଲେଣି ।

ମଦନବାବୁଙ୍କର ଭିତର ଏ କଥା ଶୁଣି ଗୋଳମାଳ ହୋଇ
 ଯାଉଥିଲେ ବି ମୁହଁରେ ହସ ମୁହାଁଇ କହିଲେ, କିନ୍ତୁ ବିଗୁରା ମିନତି
 ପଟ୍ଟନାୟକ, ତୋ ପାଖକୁ ଖୁବ୍ ଅଶାରେ ଦଉଡ଼ୁ ଥିଲେ ତାଙ୍କ
 ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଯଦି ପୁଣି ଦେବାଙ୍କ ପରି ହୁଏ—ତେବେ ସବୁନାଶ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କୋରରେ ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ, ତୁ ବଡ଼
 ଧର୍ମଘରୁ ମଦନ ! ଲବିଷ୍ୟତରେ କାହାର କ'ଣ ହେବ, ସେକଥାକୁ
 ଅମର ବିଗୁର କରିବା ଠିକ୍ ନୁହେଁ ! ବର୍ତ୍ତିମାନ ଯାହା ହେଉଛି ତାହାହିଁ
 ସାର କଥା । ଯେଉଁ ଲବିଷ୍ୟତର, ଅନ୍ଧାର ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ରହିଛି,
 ତାକୁ କଲ୍ଲିନା କରି କି ଲଭ ! କେବଳ ଭାବିବାରେ ଅପଥା
 ଯାହା ସମୟ ନଷ୍ଟ ହେବ । ପ୍ରକୃତରେ ମଦନ, ମୁଁ ଆଜି ପାଗଳ
 ହୋଇଛି । ମିନାମୀର ଅଖି ଯୋଡ଼ିବ କି ସୁନ୍ଦର ସତେ ! ତାର
 ସେହି ଚଢ଼ିଲ ଗୋରୁଗୁହାଣୀ, ତାର ସେହି ଯୌବନ ଉତ୍କଳ
 ଦୁଃଖୀ, ଅନ୍ତରରେ ଅଜସ୍ର ଦେଉ ଉଠାଏ ।

ମଦନବାବୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଏ ଭାବବିହ୍ୱଳତା ଦେଖି,
 ଉପରମନରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ସେ ଦେଉଁରେ ତୁ ଭାସି ନ ଗଲେ
 ହେଲ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁ ଚେୟାର ଛାଡ଼ି ହାତ ଧୋଇବାକୁ ଯାଉଛି
ଯାଉଁ ହୋ ହୋ ହୋଇ ହସି କହିଲେ—ମୁଁ ବିଲତର ଇଂଲିଶ
ପ୍ରଣାଳୀ ପଢ଼ିରହିବା ଲୋକ ।

ମଦନବାରୁ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାରୁଙ୍କର ଏ ବାହାଦୁରୀ ଦେଖି,
କହିଲେ—ଧନ୍ୟବାଦ ।

ତହିଁଆର ଦିନ ରାତି ବାରଟା । ମଦନବାରୁ ଖୁସୀ ମନରେ
ତାରଙ୍କ ଶୋଇବା ଶେଷ ଉପରେ ଶୋଇରହି—ରାଜରାଣୀକୁ ଅପେକ୍ଷା
କରୁଥିଲେ । ମନରେ ତାଙ୍କର କୁମାରୀ ମିନତୀ ପଛନାୟିକା ପାଇଁ
ସହାନୁଭୂତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଚିନ୍ତା । ସେ ବିରାଟ, ମନରେ କେତେ ଅଶ୍ରୁ ଧରି
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ପାଖକୁ ଦଉଡ଼ିଛି ! ଯଦି ସେ ଜାଣିନ୍ତା, ବାରିଷ୍ଟର ଚନ୍ଦ୍ର-
କାନ୍ତବାରୁଙ୍କର ସୁନ୍ଦର ରୂପ, ମଧୁର ବ୍ୟବହାର ତଳେ ତଳେ ଏକ
ରାସ ଇଳି ପ୍ରକୃତ ଲାଗି ରହିଛି, ତାହାହେଲେ ଏତିକିବେଳୁ
ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଦୂରେଇ ରହନ୍ତା । ପୁସ୍ତ ଦେବା ବି ଠିକ୍ ଇମିତି ମସାରିକା
ପଛରେ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ନିଜ ଜୀବନକୁ ଶେଷରେ ନଷ୍ଟ କରୁଛନ୍ତି ।
ମିନତୀକୁ ସେ କୌଣସି ଉପାୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ପଛରେ ନ ଧାଇଁବାକୁ
ନିଶ୍ଚୟ ଜଣାଇ ଦେବେ..... !

ମଦନବାରୁଙ୍କ ଭାବନାର ସୁଅକୁ ଅଟକାଇ, ଘରର ଏକ
ପାଖରୁ ଶୁଭିଲ କୋମଳ ସ୍ଵର—ନମସ୍କାର !

ମଦନବାରୁ ଉଠି ପଡ଼ିଲେ । ଆଗରେ ତାଙ୍କର ରାଜରାଣୀ
ଅଳିଅଳ ରାଜଜେମା ପରି ଠିଆ ହୋଇଛି । ଆଜିର ତାର ରୂପସଜ୍ଜା
ଥିଲା, ସବୁଦିନ ଅପେକ୍ଷା ମନୋରମା । ମଦନବାରୁ ହସ ହସ

କଦଳୀର ଆଖି ପଲକ ନ ପକାଇ ତାକୁ ଚାହିଁ ବାରି, ସଜସଜି
ମଦନବାବୁଙ୍କର ମନର ଭାବକୁ ବୁଝିପାରି, ଲଜ ଲଜ ହୋଇ
ତଳକୁ ମୁହଁ ପୋତିଲା ।

କିଛି ସମୟ ପରେ ମଦନବାବୁ ଦ୍ୟାପାର ଏକ ଦାଢ଼ ନିଶ୍ୱାସ
ଛାଡ଼ି, କଣ୍ଠରେ ମଧୁବୋଲି କହିଲେ—ବସ, ସଜସଜି ! ତୁମକୁ
ଛାଡ଼ି କେତେଦୂର ଆଉ ମୁଁ ରମିତ ହା-ହୁତାଣରେ ଜୀବନ କାଟିବି
କହିଲୁ ? ଆଜି ମୋର ଶେଷ ଅନୁରୋଧ, ସେହି ନୃସିଂହ ଅତ୍ୟା-
ଚାରୀର ନାମ ପ୍ରକାଶ କର । ମୁଁ ଚାହେଁ—ତାର ବୁକୁର କଲ ରକ୍ତ !
ଆରକ୍ଷକର ପ୍ରତିଶୋଧ... !

ସଜସଜି ଚେୟାରରେ ବସି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଆଗ୍ରହରେ କହିଲା,
ସେଦିନ ଆଉ ଚେଣି ହେଉ ନାହିଁ । ଆଉ କେଉଁଟି ଦିନ ମାତ୍ର
ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତୁ । ସଜସଜି ମୃତ୍ୟୁକୁ ହସିଲା । ମଦନବାବୁ ପୁରାପର
ଗମ୍ଭୀର ରହି କହିଲେ—ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ମୋତେ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ସେ
ସହସ୍ର ହୁଣ ପରି ଲାଗୁଛି... ।

ସଜସଜି, ଅନିମରେ ଆଖି ଛଲ ଛଲ କରି ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ
ତୃପ୍ତିନେତ୍ରରେ ଚାହିଁ କହିଲା—ତାହାହିଁ ମୋର ବଡ଼ ଭାଗ୍ୟ ।

ତା' ପରେ ସଜସଜି କିଛି ସମୟ ନୀରବ ରହି କହିଲା,
ଅପଣଙ୍କର ବାପା, ମାଆ ଅପଣଙ୍କ ଉପରେ ବହୁତ ଆଶା ରଖିଛନ୍ତି,
ଏବଂ ବହୁତ କଷ୍ଟରେ ଅପଣଙ୍କୁ ପାଠ ପଢ଼ାଇ, ଶେଷ ବେଳକୁ
ଅପଣଙ୍କ ରେଜିଗାରରେ ସୁଖରେ ତଳିବା ପାଇଁ କେତେ ସୁନେଲି
ତଳିବା କରିଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ହତାଶ କରି ଏ ଦୁନିଆରୁ ବିଦାୟ
ନେଲେ, ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲହ ପାର ଶୁଣିବ ନାହିଁ । ସଜସଜି
ନୀରବ ରହିଲା ।

ମଦନବାରୁ ସେ କଥାକୁ ଓଲଟ ପାଲଟ କରି ଦେଖି
କୌଣସି ଉପାୟ ଖୋଜୁଥିଲେ । କେତେବେଳେ କହିଲେ, ମରବା
ବଚନା ମଣିଷର ହାତର କଥା ନୁହେଁ । ଧର, ମୁଁ ସଦା କୌଣସି ମଟର
ଦୁର୍ଘଟଣାରେ କିମ୍ବା ସେଗରେ ପଡ଼ି ମରିଯାନ୍ତି, ତେବେ କ'ଣ
ହୁଅନ୍ତା ? ମୁଁ ଜାଣେ, ମୋର ମୃତ୍ୟୁରେ ତାଙ୍କର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗି-
ଯିବ, ତଥାପି ତୁମକୁ ଛାଡ଼ି ଏ ଦୁନିଆରେ ମୃତ୍ୟୁର ପାଇଁ ମୁଁ ବଞ୍ଚି-
ବାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ ! ବୁଢ଼ା ଦିନକୁ ମସମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମୁଁ ଛାଡ଼ିଦେଇ
ଟଙ୍କା ବ୍ୟାଙ୍କରେ ମାନ୍ଦି ରଖିଛି ।

ରଜରଣୀ ଅଗସ୍ତ୍ୟ କ'ଣ ଚିନ୍ତା କଲେ—ସେହି,
ମମତା ପାଖରେ ପଇସା କି ଛର ! ସଂସାରରେ ଚଳିବା ପାଇଁ, ସେ
ଅବଶ୍ୟ ଟଙ୍କାକୁ ଫୋପାଡ଼ି ଦେବ ନାହିଁ କିନ୍ତୁ ଅପଣେ ବନ୍ଦା... ।
ରଜରଣୀର କଣି ଅଧ ରୁଟି ।

ମଦନବାରୁ ସବୁ କଥାକୁ ଘେନି ରୁହୁଥିଲେ ବି ରଜରଣୀକୁ
ଚାହିଁ କହିଲେ—ମୁଁ ବଞ୍ଚି ରହିଲେ ବି ଭଲ . ମଣିଷ ହୋଇ
କେଉଁ ଚାହିଁ ପାରିବି ନାହିଁ । ମୋର ମନ୍ତ୍ରସ୍ତ୍ର ଭିତରେ ପିଣ୍ଡାଟ
କୁହାଟ ଛାଡ଼ି ତାଣ୍ଡବ ନୃତ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲଣି । ମୁଁ ମୋର ମାନସ-
ଚକ୍ଷୁରେ ପିନ୍ଧିବାର ଦେଖୁଛି—ସେହି ଅତୀତାତୀତ କେଶରୀ ରଞ୍ଜିତ
ରକ୍ତ ! ତୁମେ ଅରଜରୁର ପ୍ରତିଶୋଧ ପାଇଁ ଅନନ୍ଦରେ ଅଛନ୍ତି
କରି ରହୁ ! ଆଉ ମୁଁ ରକ୍ତରଞ୍ଜିତ ଏକ ମୃତ୍ୟୁ ବନ୍ଦି ହୁଏତା ସମ୍ଭବେ
ଧର, ହାତରେ ବୁଢ଼ାକଥା ସେହି ରକ୍ତ ଗଙ୍ଗାର ମହାଦୃଶ୍ୟ
ସତ୍ତ୍ୱେ ନୟନରେ ନିଶ୍ଚେଷ କରୁଛି । ମୁଁ ପାଗଳ ହୋଇ ଯିବି
ରଜରଣୀ ! ମୋତେ କୌଣସି କଥା କୁହ ନାହିଁ, ମୁଁ ଚାହେଁ
ତୁମକୁ ।

ରଜରାଣୀ ନୀରବରେ ମନ୍ଦନବାବୁଙ୍କର ଅବସ୍ଥାକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି,
ସାନ୍ତୁ ନା ଦେଇ କହିଲେ—ତାହାକୁ ହେବ ।

ମନ୍ଦନବାବୁ ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ମୁଁ ସେହି
ଶୁଭଦିନକୁ ପ୍ରତୀକ୍ଷା କରି ରହିଛି ।

ରଜରାଣୀ ମୁରୁକ୍ତ ହସି କହିଲେ—ଭଲ କଥା । ବର୍ତ୍ତମାନ
ମୋର ଏକ କଥା ମାନିବେ ? ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଏଇକ୍ଷଣି ଏକ ଯାଗାକୁ
ଯିବାକୁ ହେବ ଏବଂ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଫେରି ଆସିବାକୁ ହେବ ।

ମନ୍ଦନବାବୁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରି କହିଲେ—ତୁମ ସଙ୍ଗରେ ଯାଉଁ
ପୁଣି ଏଇ କଥା, ବରଗା ଘର ଭିତରକୁ ଫେରି ଆସିବାକୁ ମୋର ଇଚ୍ଛା
ନାହିଁ । ମୁଁ ତୁମ ସଙ୍ଗରେ ଯିବି—କିନ୍ତୁ ଫେରିବି ନାହିଁ ।

ରଜରାଣୀ କଅଁଳ ଗଳାରେ ସାନ୍ତୁ ନା ଦେଇ—ମୋ ରାଣୀ !
ଆଉ ବେଶି ଡେରି ନୁହେଁ, ତିନି, ଚାରିଟା ଦିନ ମାତ୍ର । ତା' ପୂର୍ବରୁ
ମୁଁ ଯାହା କହିବି, ତା କରବାକୁ ହେବ ! ମୋର ଏଇ ସାମାନ୍ୟ
କଥାକୁ କ'ଣ ଆପଣ ରଖି ପାରିବେ ନାହିଁ !

ମନ୍ଦନବାବୁ ଦୃଢ଼ ସ୍ଵରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତୁମେ ଯାହା
କହିବ ମୁଁ ତାହା ଅକୁଣ୍ଠିତ ଚିତ୍ତରେ ପାଳନ କରିବି, ରଜରାଣୀ !

ରଜରାଣୀ ଉଠିପଡ଼ି କହିଲେ—ଆସ୍ତେ କବାଟ ଦେଇ ମୋ
ସଙ୍ଗରେ ଆସନ୍ତୁ । ମନ୍ଦନବାବୁ ସେନାପତିର ଆଦେଶ ପାଳନ କଲେ
ପରି ରଜରାଣୀର ପଛେ ପଛେ ବାହାର ଯିବିଲେ ।

ବାହାରେ ଭ୍ରାମଣ ଆରମ୍ଭ ! ବାହାରେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଜିଲୁଜୁଲିଆ
ପୋକ କ'ଣ ହଜାଇ ଖୋଜୁଥିଲା ପରି ରଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲେ । ମହା-
ନଦୀର ଅରପାରିରେ ଶୁଭ୍ର ଚନ୍ଦ୍ର ଅଙ୍କର ଦୃକେ ଦୃକେ ଶବ୍ଦ । କେଉଁ

ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣରେ ବସି ମହାକାଳର ସକେତ ଦେଲା ପରି—ପେଶୁଟାଏ
ରହୁ ରହୁ ଭିତର ଶବ୍ଦ ହେଉଛି ।

ଆଗେ ଆଗେ ରାଜରାଣୀ, ପଛରେ ମଦନବାବୁ ! ରାଜରାଣୀ
ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ସାଲୁ ନା ଦେଇ କହିଲା—ମୁଁ ପ୍ରେତ ଚୋରୀ ଭରତ
ନାହିଁ । ଆପଣଙ୍କ ପରଠାରୁ ଲୋକର ଚେହେରା କେବେ ଅନିଷ୍ଟ କର
ପାରବ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କୁ ବାଟ କଟାଇ ନେଇଥିଲା—କାହୁଁ
ଏକ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନାଳ ଅଲୋକ ।

ବଙ୍ଗଳା ଠାରୁ କିଛିଦୂର ଛାଡ଼ି ଏକ ଅରମା ପୁଣି କିଛି ଇଟା
ପଥରର ଇଟା ସ୍ତମ୍ଭ । ସେ ସ୍ଥାନକୁ ଏବଂ ତାହା ଆଖିପାଖର ଭରତ
ପ୍ରାଚୀର ଓ ପୁରୁଣା କୁଅ ପ୍ରଭୃତିକୁ ଦେଖି ସେ କେହି ଏ ସ୍ଥାନରେ
ଦିନେ ସେ ଏକ ପ୍ରାସାଦ ଥିଲା, ତାହା ମନେ କରା । କାଳ ଚକ୍ରେ
ସେ ସବୁ ଆଜି ମାଟି ସଙ୍ଗେ ମିଶିଯିବା ଉପରେ ହେଲାଣି । ରାଜରାଣୀ
ତାହା ଉପରଦେଇ ଭିତରକୁ ଗଲା, ଏବଂ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ସାବଧାନ କରି
କହିଲା—ଆସ୍ତେ ଆସନ୍ତୁ, ଝୁଣ୍ଟି ପଡ଼ିବେ । ସେହି ଅରମା ଉପରକୁ
ଉପରେ ତଳ ଉପର ହୋଇ ପ୍ରାୟ ପାଞ୍ଚ ମିନଟ ଚାଲିଲା ପରେ
ହଠାତ୍ ରାଜରାଣୀ ଏକ ପଥର ପାଖରେ ଅଟକି ଗଲା । ତା'ପରେ
ମଦନବାବୁଙ୍କୁ କହିଲା—ସେ ପଥରଟି କାନ୍ତି ଦିଅନ୍ତୁ ଏବଂ ତଳ
ମାଟିକୁ ଆସ୍ତେ ହାତରେ ଆଡ଼େଇ ଦିଅନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପଥରଟି ହଟାଇ ଦେଇ, ହାତରେ
ମାଟି ଆଡ଼େଇ ଦେଲାଣି ଦେଖିଲେ—ଏକ ବଡ଼ ଚୋଟା ଲଳି
ଜନିଷ—ମୁହଁ କନ୍ଦ ହୋଇଛି । ସେ ତାହା ଉଠାଇ ହାତରେ ଧରିଲେ ।
ତା'ପରେ ରାଜରାଣୀ କହିଲା—କାମ ସେସ ହୋଇଛି, ଏଥର ସେହି
ଲୋଟାଟିକୁ ହାତରେ ଧରି ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଚାଲି ଆସନ୍ତୁ । ରାଜରାଣୀ ମୁହଁ

ଫେରାଇ-ଗୁଲିଲକ୍ଷଣ, ମଦନବାରୁ ତାର ପଥ ଅନୁସରଣ କଲେ ।
ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ମିନିଟ ଗୁଲିବା ପରେ, ପୁନବାର ଫେରି ଆସିଲେ,
ମଦନବାରୁଙ୍କ କୋଠରୀକୁ ।

ରାଜରାଣୀ ଚେୟାରରେ ବସିପଡ଼ି ହସ-ହସ ହୋଇ
କହିଲେ—ଆପଣଙ୍କୁ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ହେଲା—ନୁହେଁ ? ଏଥର ଗୋଡ଼ ହାତ
ଧୋଇ ଆସି ଶୋଇ ପଡ଼ନ୍ତୁ । ସେହି ନୋଟାଟି ପ୍ରାୟ ଶହେ
ବର୍ଷ ତଳର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋହରରେ ପୁଣି ଅଛି । ତାକୁ ବଡ଼ ସାବଧାନ
କରି ରଖନ୍ତୁ ।

ମଦନବାରୁ ବଡ଼ ଦରଦା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ—ମୁଁ ଏହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ
ମୋହର ପାଇ ତିଳେମାତ୍ର ଆନନ୍ଦିତ ନୁହେଁ । ମୁଁ ଗୁହେଁ ତୁମକୁ ।

ରାଜରାଣୀ, ଅଗପରି ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲେ—କହିଲି ପର,
ଆଉ ତନୋଟି ଦିନ ମାତ୍ର । ଆପଣ ଏ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋହରତଳ ନେଇ
ଘରକୁ ଯାନ୍ତୁ ଏବଂ ବାପା, ମା'ଙ୍କୁ ଦେଇ ଆସନ୍ତୁ । ଆପଣଙ୍କୁ ହରାଇ
ଏ ବିପୁଳ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମୋହର ଦେଖି, ହୁଏତ କିଛି ପରିମାଣରେ ଦୁଃଖ
ତାଙ୍କର ଲାଘବ ହେବ ।

ମଦନବାରୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତାହାହିଁ ହେବ
ରାଜରାଣୀ ।

ରାଜରାଣୀ ଉଠି ଠିଆ ହେଲା । ମଦନବାରୁ ଚମକି ପଡ଼ିଲା
ପରି କହିଲେ—ତୁମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୁଲିଯିବ ନା କ'ଣ ? ବର୍ତ୍ତମାନ
ତୁମେ ମୋ ଆଖି ଆଗରୁ ଅନ୍ତର ହୋଇଗଲେ ମୋତେ କିମିତି ଲାଗିବ
ଜାଣ ? ଠିକ୍ ମୋ କଲିଜାକୁ କିଏ ଡାକ୍ଷଣି ହୁଣ୍ଡରେ ଟିକି ଟିକି
ବାଟି ଦେଲାପରି... !

ରାଜରାଣୀ ପାଇଁ ମଦନବାବୁ ଏତେ ଅଧୀର ହେଉ ଥିବାରୁ ସେ ବ୍ୟଥାଭର ସ୍ଵରରେ କହିଲେ—ଅପଣ ଏଥର ଶୁଅନ୍ତୁ । ମୋ ପାଇଁ ଏତେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେଲେ.... । ମୋ ରାଣ !

ରାଜରାଣୀ କୁଆଡ଼େ ଉଭେଇ ଗଲା ।

ତହିଁ ଆଉ ଦିନ । ମଦନବାବୁ ସାତଦିନ ଛୁଟି ନେବାକୁ ଉପର ହାକିମଙ୍କ ପାଖକୁ ଦରଖାସ୍ତ ପଠାଇ ଦେଲେ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଧିକ ଗଲା ପରେ, ଶକ୍ତି, କାଗଜ ବାହାର କରି ଲେଖିଲେ ।

ପ୍ରିୟ ମହାଶୟା !

ଏ ଚିଠି ଡେଖି ଅପଣ ନିଶ୍ଚୟ ଚମକି ପଡ଼ିବେ । ଏ ଚିଠି ଲେଖିବା ମୂଳରେ କୌଣସି ଅଭିପ୍ରାୟ ନାହିଁ । ଅପଣଙ୍କର ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଏହା ଲେଖା ହୋଇଛି ।

ଅପଣ ବାରିଷ୍ଟର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ଯେଉଁଲି ଆଖିରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି ବା ତାଙ୍କ ଉପରେ ଯେଉଁ ଆଶା ରଖିଛନ୍ତି, ତା' ଦିନେ ଶୂନ୍ୟରେ ମିଳାଇ ଯିବ । ସକ୍ଷି ଗୋଲପ ଫୁଲରୁ ସମସ୍ତ ମଧୁ ଶୋଷି ଲୁମ୍ବର ଅତି ହେୟ ଜ୍ଵଳରେ ଅନ୍ୟ ଫୁଲକୁ ଉଡ଼ିଯିବା ପରି, ଅପଣଙ୍କୁ ସେ ଦିନେ ନିଶ୍ଚୟ ହତାହତ କରିବ । ଅପଣ ନୁଆ କରି ଜୀବନ ଆରମ୍ଭ କରୁଛନ୍ତି—ମଞ୍ଜରିକା ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ନିଜର ମୂଲ୍ୟବାନ ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନତକୁ ନଷ୍ଟ କରିବେ କାହିଁକି ? ଏ ବିଷୟରେ ଯଦି ଅପଣ ପ୍ରକ୍ଷୟ ଧାରଣା ଆଣିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି, ତାହାହେଲେ ସେ ଯେଉଁଦିନ ଅପଣଙ୍କୁ ଆସିବାକୁ କହିଥିବେ—ଅପଣ ଠିକ ତାର ପରଦିନ, ବଡ଼

ନାଟ ବେଳକୁ ଅସବେ । ତା'ପରେ ନିଜେ ବୁଝିବେ ଅବସ୍ଥା । କ'ଣ
ଗୁପ୍ତ ରଖିବେ ଚିଟିଟି କିମ୍ବା ଶର ପୋପାଡ଼ ଦେବେ ।

ଅପଣଙ୍କର

ଜଣେ ଶୁଭକାଢ଼ଣୀ

ମଦନବାବୁ ଗଠିଟି ଉପରେ କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର
ଠିକଣା ଲେଖି ଡାକଘରେ ପକାଇ ଦେଲେ, ଶକ୍ତିରାଣୀର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ-
ମତେ ଭରକୁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋହରତକ ନେଇ ବାଲେଶ୍ୱର ବାହାରି ଗଲେ ।

ହଠାତ୍ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଘରେ ଦେଖି, ବାପ, ମା, ଭାଇ ଭଉଣୀ
ମାନଙ୍କର ଅନନ୍ତରେ ଗୋଡ଼ ଆଉ ତଳେ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ମଦନ-
ବାବୁଙ୍କର, ସେମାନଙ୍କର ସହୃଦ ଏହା ଶେଷଦେଖା ବୋଲି, ଅନ୍ତର
ଭିତର ଡାଙ୍କର କାନ୍ଦୁଥିଲେ ବି ବାହାରେ ଯାହାକୁ ଯେତେ ସ୍ନେହ,
ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇବା ତଥା, ତାହା କରିବାକୁ ସେ ଭୁଲିଲେ ନାହିଁ ।
ନିଶ୍ଚଳାରେ ବାପା, ମାଙ୍କୁ, ସେହି ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ମୋହରତକ ଦେଇ
କହିଲେ—ଏହା ଏକ ସାଧୁଙ୍କ ଅନୁଗ୍ରହରୁ ଗୋଟିଏ ଭଗ୍ନପୁଷ୍ପ ଭିତରୁ
ଭୁବ୍ଧାର କରୁଛି । ଅପଣ ଏଥିରୁ କିଛି ଗ୍ରାମର ଦେବ-ମନ୍ଦିର ପାଇଁ
ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବେ—ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ, ଅପଣମାନଙ୍କର । ଆଉ କେତେ
କ'ଣ କହିବାକୁ ଡାଙ୍କର ଲକ୍ଷ ହେଉଥିଲେ ବି, ଭିତରେ କୋହକୁ
ରୂପିରଖି ରୁପ ରହିଲେ ।

ଗାଁରେ ଦୁଇଟି ଦିନ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପୁଷ୍ପରେ କଟିଗଲା । ତା'ପରେ
ସକାଳୁ ମଦନବାବୁ କଟକ ଆସିବାକୁ ବାହାରିଲେ । ଦିଲଟି ଦିନରୁ

ଅଜି ପ୍ରସନ୍ନ ବାପ, ମା, ଭାଇ, — ଉତ୍ତରୀମାନଙ୍କର ସ୍ନେହ ମମତା ତାଙ୍କ ଆଗରେ ଚଳନ୍ତି ପରି ଭାସି ଉଠିଲା ! ଗାଁ ସେମୁଣ୍ଡ ବଞ୍ଚାଳିଆ ଦେଗଛ, କଇଁ ଖୋଖରା, ଅମୁତୋଟା ସମସ୍ତେ ଯେମିତି ଅଜି ତାଙ୍କୁ ଛଡ଼ି ଦେବାକୁ ନାହିଁ । ବହୁ କହୁରେ ଭିତରୁ ଉଠୁଳି ଉଠୁଥିବା କୋହକୁ ଚାପିରଖି ବାପା, ମାଆଙ୍କ ଚରଣ ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇଲେ । ଭାଇ ଉତ୍ତରୀଙ୍କୁ ଅଦର କରି ଟଙ୍କା ଦେଇ ସାଇକେଲ ଧରିଲେ କଟକ ଆସିବାକୁ । ତାଙ୍କର ସ୍ନେହମୟୀ ମା, ପୁଅକୁ ବିଦାୟ ଦେଇ—ଛଳ ଛଳ ନେତ୍ରରେ ଗୁହଁ ରହୁଥିଲେ— ତାଙ୍କ ଯିବା ପଥକୁ ।

ମଦନବାବୁ ସାଇକେଲ ଚଳାଇ ଥିଲେବି, ତାଙ୍କୁ ଲଗୁଥିଲା ସାଇକେଲ କି ପେପର ଆଗକୁ ନ ଯାଇ ପଛକୁ ଚାଲୁଛି । ମନରେ ତାଙ୍କର ଅସୁମାରୀ ଭାବନା । ଦି' ଦିନ ପରେ ଯେତେବେଳେ ଘରେ ଖବର ପହଞ୍ଚିବ, ସେ ଅତି ଜୀବନ୍ତ ନାହାନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ବାପା, ମାଆଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ... ! ତଥାପି ସେ ବଞ୍ଚିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି ନାହିଁ । ଦୁନିଆରେ ସହସ୍ର ମାତା ବ ପୁଣି ପୁତ୍ରହର ହୋଇ ଯେଉଁ ଧରି ରହୁଛନ୍ତି—ସମୟ ଗଢିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୁଣି ତ ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁରେ ହସ ପୁଟୁଛି... । ସେହୁପରି ଦୁଃଖ ତ ତାଙ୍କର ମାଆ, ବାପା କିଛିଦିନ ପରେ ତାଙ୍କୁ ଭୁଲି ଯିବେ । ସେ ଚାହାନ୍ତି—ଆରଜନ୍ମର ପ୍ରତିଶୋଧ ! ସେ ଚାହାନ୍ତି ରାଜରାଣୀର ମୁଖରେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାର ଉଚ୍ଛ୍ଳାସ ହସ ।

ଆବମାନ ଏକ ରେଲଗାଡ଼ିର ଦୁଇସିଲରେ ତାଙ୍କର ଭାବନାର ଶିଅ ଛୁଇଁ ହୋଇଗଲା । ତାହାହେଲେ ସେ କାଲେଣ୍ଡର ଷ୍ଟେସନରେ

ପହଞ୍ଚି ପାରିବୁ ! ଉତ୍ତର କର ସାରିଲେଟି କୁଲି ହାତରେ ଉଠାଇ,
ଟିକେଟ ନେଇ ଗାଡ଼ିରେ ବସିଲେ ।

ଗାଡ଼ି ଡ୍ରାଇଭିଙ୍ଗ ମାରି ଦଉଡ଼ିଲା ଅଗକୁ ।

—○—

ସେଦିନ ଅମାସ୍ୟାର ଘନ ଅନ୍ଧକାର ! କେଉଁ ଶ୍ରୀପୁର-
ବିଜୟୀ ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ବୀର, ଆକାଶ ପଟରୁ ଚନ୍ଦ୍ରଦେବତାଙ୍କୁ ମାର, ମଣ୍ଡିଆର
କେଉଁ ଅନନ୍ତ ସାଗରରେ ତୁବାଇ ଦେଲପର, ଆକାଶର ଲକ୍ଷ କୋଟି
ତରା, ନିଜର ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁଙ୍କୁ ହରାଇ ଭୟ ଶଙ୍କିତ ନେତ୍ରରେ ଧରା-
ପୃଷ୍ଠକୁ ଯେପରି ଗୁହଁ ରହିଥିଲେ... ।

ସେଦିନ ମଦନବାବୁ ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ନେଇ
ରାତି ଦଶଟା ବେଳକୁ ବସାକୁ ଫେରିଆସିଲେ । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବି
ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆରାମ ଚୋୟାରରେ ପଡ଼ିରହି କ'ଣ ଯେପରି
ଭାବୁଥିଲେ ।

ମଦନବାବୁ କୋଠରୀ ଭିତରେ ସାଦ ଦେଲକ୍ଷଣି; ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ-
ବାବୁ କହିଲେ—ଏତେ ରାତିଯାଏ ବାହାରେ ରହିବା ଉଚିତ
ନୁହେଁ । ଆଜି ଯେଉଁ ଭାଷଣ ଅନ୍ଧାର !

ମଦନବାବୁ ଏକ ଯୋଗୀପୁରୁଷ ଭଳି ଉତ୍ତର ଦେଲେ;
ଭଗବାନଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦାୟରେ—ଅଲ୍ଲହ, ଅନ୍ଧାର ସବୁକୁ ସମାନ । ମୁଁ
ରାତିରେ ଯେ କୌଣସି ସାଗକୁ ଯିବାକୁ ଆଦୌ ଭୟ କରେ ନାହିଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ତାଙ୍କ କଥା ଉପରେ କୌଣସି ଉତ୍ତର ନ
ଦେଇ କହିଲେ—“ସଂଧ୍ୟାଠାରୁ ଏଇ ଦଶଟା ଭିତରେ ଏଠି
ଏକ ବିରାଟ କାଣ୍ଡ ଘଟି ଯାଇଛି—ମଦନ !”

ମଦନବାବୁ ବିସ୍ମିତ ହେଇ ପରି କହିଲେ—ପୁଣି କି କାଣ୍ଡ
ଶୁଣେ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଟିକିଏ ରହି ଉଠିବେ ଦେଲେ—ମୁଁ କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କୁ ଯେତେ ଜଳ ବୋଲି ଭାବିଥିଲି, ସେ ସେମିତି ନୁହଁନ୍ତି । ପାଠ ପାଠ ପଢ଼ିଲେ ବି ନାଗର ଶିକ୍ଷାପରାୟଣ ମନୋବୃତ୍ତ ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଯାଇ ନାହିଁ । ଆଜି ତାଙ୍କର ଏତିକି ଅସିବାର ନ ଥିଲା ! କୁମାରୀ ମିନାକ୍ଷୀ ସଂଧ୍ୟା ବେଳକୁ ଅସିଥିବାରୁ ଅମେ ଦୁହେଁ ମୋ ଶୋଇବା ଘରେ ବସି ଖୁସୀ ଗପସପରେ ବିତେଇ ଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଅଗାଧୁକୁ ଅଗରୁ କହିଥିଲି—ଯଦି କେହି ଆସେ, ତାଙ୍କୁ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହିବୁ ।

ମଦନବାବୁ କଥାରେ ଆଦୂର ଆଗ୍ରହ ଦେଖାଇ କହିଲେ, ତାହାହେଲେ ଅବସ୍ଥା ଲ ସାଫାତକ ହୋଇଥିବ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହି ଚାଲିଲେ—“ପ୍ରାୟ ସାତେ ଅଠଟା ବେଳକୁ କୁମାରୀ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ, ରିକ୍ଷାରେ ଆସିଲେ । ମୋ ନିକଟେ ଥିବା ମତେ ଅଗାଧୁ ତାଙ୍କୁ ବାହାରେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ କହିବାକୁ—ସେ ତା କଥା ନ ମାନି ସିଧା ଆସି ମୋ ଶୋଇବା ଘରେ ହାଜର । ମୋ ସଙ୍ଗରେ ମିନାକ୍ଷୀକୁ ଏକ ଗଦି ବେଞ୍ଚରେ ବସି କଥାବାର୍ତ୍ତା ହେଉଥିବା ଦେଖି, ସେ ଶଙ୍ଗରେ ତମ ତମ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଶିଶୁାଶୁର ବରୁଣ କାମ ଦେଖି, ବାଣି ଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲି । ଏବେ ବେଶ କଟାସୁରରେ ଶୁଣାଇ ଦେଲି—“ଦୟା କରି ଏ ବଙ୍ଗଳାରୁ ବାହାରିଗଲେ, ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଖୁସୀ ହେବି ।”

ମଦନବାବୁଙ୍କ ଅଗରେ କିଏ ଗ୍ରହ, ଉପଗ୍ରହର ରହସ୍ୟଜନକ ତାହାଣୀ ଚାହିଁବା କରୁଥିଲା ଶୁଭ୍ର ଅତି ଆଗ୍ରହରେ ପଚାରିଲେ, ତା’ପରେ ମିନତି ପଟ୍ଟନାୟକ କହିଲେ କ’ଣ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଗାମୁ ଥିବାବେଳେ ହସ ହସ କହୁଲେ—ସେ କ'ଣ କହୁଲେ, ମୋର ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନ ଥିଲା । କଅଣ ବେ, ବେ, ହୋଇ, ହୋଇ ପାର ହୋଇଗଲେ । ମୁଁ ଜାଣେ ସେ ଅଭଦ୍ଧେ ଏଠିକୁ ମୁହଁ ଦେଖାଇବାକୁ ଆସିବେ ନାହିଁ । ମୁଁ ତ ସେଇଆ ଗୁଡ଼ି ଥିଲି ।

ମଦନବାବୁ ମନେ ମନେ ହସି ଉଠୁଥିଲେ, ତାଙ୍କ ଗତି ଶକ୍ତି କି ତାହାହେଲେ ବେଶ୍ କାମ ଦେଇଛି ।

ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ନୀରବ ରହିବା ଦେଖି, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କହୁଲେ—ମୁଁ କ'ଣ ଅନ୍ୟାୟ କରୁଛି ମଦନ ? ମିଳିତ ପଛନାୟକଙ୍କର ଏ ଭଳି ଅନ୍ୟାୟ ପ୍ରବେଶ କ'ଣ ଠିକ୍ ହୋଇଛି ?

ମଦନବାବୁ କହୁଲେ—ଆମ ଦୁଇଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ଭୁଲ, ଠିକ୍ ବଗୁର କରବା ଅସମ୍ଭବ ! ତୋ' ପାଖରେ ଯାହା ଠିକ୍, ତାହା ମୋ ପାଖରେ ଭୁଲ୍ ଏବଂ ମୋ ପାଖରେ ଯାହା ଠିକ୍ ତାହା ତୋ ପାଖରେ ଭୁଲ୍ । କିନ୍ତୁ ତୁ କେଉଁ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପଡ଼ି ଏପରି କଥା ସେ ତାଙ୍କୁ କହୁଥିବୁ, ମୁଁ ବା କିପରି ବୁଝିବି ! ତେବେ ଯାହା ହୋଇଛି, ଭଲ ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ତୋ ଆଖିରେ ଶେଷ ସୁନ୍ଦର ମିନାସୀ, କିଛି କହୁ ନାହାନ୍ତି ତ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି ରହୁଲେ ଦେଲେ, ଏ କଥା କୁମାର ମିନାସୀଙ୍କୁ ସେ ସୁଖ ଲାଗି ନ ଥିବ, ଏହା ନିଶ୍ଚିତ କଥା । ସ୍ବୟଂ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାଙ୍କ ମୁହଁ ଶୁଖି ଯିବା ମୁଁ ବେଶ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଛି । ସେ ମଧ୍ୟ ଏ ଘଟଣା ପରେ ଅଧିକ ସମୟ ନ ରହି ଫେରିଗଲେ ଘରକୁ ।

ସାହେ ଏଗାର ! ଅଗାଧୁ ଡାକିଲା ବଡ଼ା ସରଳଣୀ, ଅସନ୍ନ
ଅଜ୍ଞା !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଖାଇବାକୁ ଚେରୁଲ
ପାଖକୁ ଗଲେ ବି ମନକୁମନ କହି ଦେଲେ, ମୋର ଆଜି ଆଦୌ
ଖାଇବାକୁ ଇଚ୍ଛା ନାହିଁ । ମନ କାହିଁକି ବି ଭଲ ଲାଗୁ ନା ।

ମଦନବାବୁ ତାଙ୍କ କଥାରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତୋ ଭଲ
ସବଳ ହୃଦୟ ଲୋକର—ଏଇ ସାମାନ୍ୟ ଘଟଣାରେ ଦୁର୍ବଳଙ୍କ ଭଳି
ହେବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ପୁର ତରକାରୀ ଖାଇ ଥିଲେ ବି ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀରୁ
ଫେରିଆସିଲା ପରି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତାହା ସତ ମଦନ, କିନ୍ତୁ
କାହିଁକି କେଜାଣି, ମୋର ଅନ୍ତର ଆଜି ଅସ୍ଥାନ୍ତରେ ଦୃଢ଼ ଦୃଢ଼
ହେଇ ଉଠୁଛି । ମୋତେ ଆଜି ଏହି ଘନ ଅନ୍ଧକାର ନିର୍ଜନ ରାତିଟି
କେମିତି ଲାଗୁଛି ଜାଣୁ, ଠିକ୍ ଅନ୍ଧ ଭୋଜି ଦିନ ନିଶଦ ରାତିରେ
ପ୍ରେତମାନେ ସାଥୀତ ମଣିଷ ଭଳି ଅସି ଫେରିଗଲା ପରେ ଯେମିତି
ମୋତେ ଲାଗୁଥିଲା, ଠିକ୍ ସେମିତି !

ମଦନବାବୁ ମୁରୁକି ହସି ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ସେମିତି ବୋଲେ
ବେଳେ ମନ ହୁଏ ।

ସେଦିନ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଖାଇ ସାରିବା ପରେ ସବୁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ମଦନବାବୁଙ୍କ ସହିତ ଖୁସୀ ଗପହସ ନ କରୁ—କ’ଣ ଯେପରି
ନାହେଲାରେ ଖୋର ଭାବିବାକୁ ଖୋଇବା ଘରକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ରାତି ଗୋଟାଏ... ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଛାତ୍ରାଳୟରେ ଅନେକଦିନଯୁ ଏପାଖ ସେପାଖ ହୋଇ ଭାଙ୍ଗୁଛନ୍ତି ନିଦ ଅସି ପାରିବୁ କି ନାହିଁ—ସେ ସତ ଭଲ ସ୍ୱପ୍ନରେ ଦେଖିଲେ—ହଠାତ୍ ତାଙ୍କର ଦରକା ମୁକୁଳ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଜଣେ ମଳିମୁଣ୍ଡିଆ ବୃଦ୍ଧ ହାତରେ ଖଣ୍ଡେ ବାଉଁଶ ବାଡ଼ି ଧରି ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲା । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ତାକୁ ଯେଣି ବଢ଼ିତ ହୋଇ ପଚାରିଲେ—କିଏ ତୁମେ ?

ସେହି ବୁଢ଼ାଟି ତଳେ ବସି ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଟିକିଏ ହସି ଦେଇ କହିଲା—ଆଜି, ଏତେ ଚଢ଼ିଲା କ’ଣ ଭୁଲି ଗଲେ ! ହଁ, ଭୁଲି ଯିବେ ନାହିଁ କାହିଁକି ! ଆପଣ ତ ସବୁବେଳେ ନେଲିଆ ଚଣ୍ଡା ପିନ୍ଧି ଏ ଦୁନିଆକୁ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ମୂର୍ଖ ହେଲେ ବି ସେଦିନ ପରା କହିଥିଲି—“ବାବୁ, ମୋର ଗୋଟିଏ ଛୋଟ କଥା ମନେ ରଖିବେ । ଆମେ ଦୁଇଜଣ ଆମର ସବୁ ପରିହାର ଆପଣ ପାଠ ଆଉ ଧନ ଗର୍ବରେ ଯାହା କରୁଛନ୍ତି—ସେଥିରେ ଭଗବାନ ସବୁକି ହେବେ ନାହିଁ । ସେ ସବୁ ଛାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତୁ ! ଆପଣ ମୋ କଥାକୁ ଟିକିଏ ଯଦି ମାନି ଥାନ୍ତେ... ! ଯିଏ ନିଆଁରେ ହାତ ପୁରାଇବ, ତାର ହାତ ପୋଡ଼ିବ । ଆପଣଙ୍କର ବର୍ମରଥଲ ଆପଣ ଭୋଗ କରିବେ । ବୁଢ଼ା ଟିକିଏ ନୀରବ ରହି ପଚାରିଲେ—ଏଥର ଆଜି ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଏ କଥା ଗୁଡ଼ାକ ଅତି ବିରକ୍ତ ସହକାରେ ଶୁଣୁଥିଲା ସତ୍ତ୍ୱେ କହିଲେ—କିଏ ତୁମେ ? ଏ ସବୁ କହିବାର ବିଦେଶୀ !

ବୁଢ଼ା ହସି ଦେଇ କହିଲା—ମୋର କହିବାର କଥା, କହିଲି । ଏତେକଥା ପରେ ବି ଚିହ୍ନି ପାରିଲେ ନାହିଁ ! ସେଦିନ ସତ୍ତ୍ୱେ ଚରାଇଲା ଗଡ଼ି ପଡ଼ୁଥିବା ବେଳେ, ଆପଣ ଯେଉଁ ତେରା ନିର-

ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଏକାକି ଅଳରେ ନିମନ୍ତେ କରୁଥିଲେ — ସେହି ନରମୁଣ୍ଡର ମଣିଷ ମୁଁ ‘ହର ମଳିକା’ ଅପଣଙ୍କ ଭେଳି ଦିନ, ନିଶ୍ଚୟ ଶତରେ ମୁଁ ଓ ଅନ୍ୟମାନେ ଅସିଥିଲୁ ପରା ! ମନେ ପଡ଼ୁଛି ?

ହର ମଳିକ ! ପ୍ରେତ ! ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କୁ ରେ ତମକି ଭୟରେ ବଳିବିଲେଇ ରୁଲେ । ନିଦରୁ ଅଖିରେ ଟିକିଏ ଗୁହଁଲେ, କୋଠର ଭିତରକୁ । କାହୁଁ କିଏ ! ନୀଳ ଅଲେକଟି ସେମିତି ଜଳୁଛି । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ କର ଲେଉଟାଇ ପୁଣି ଖୋଜିଗଲେ ।

ରାଜ ସାବେ ଗୋଟାଏ । ମଦନବାବୁ ଚିକିତ୍ସାରେ ପଡ଼ି ରହୁ ରାଜରାଣୀ ଏତେବେଳେଯାଏ ନ ଅସିବାରୁ ବଡ଼ ଅଶାନ୍ତ ଭୋଗ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ବଡ଼ ଉଦ୍‌ବେଗର ସହିତ ତାର ଅଗମନକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥିଲେ । ହଠାତ୍ ଶୁଭିଲ ସେହି କୋମଳ ସ୍ଵର ନିଶ୍ଵାସ !

ମଦନବାବୁ ଅଖି ଖୋଲି ଦେଖିଲେ — ରାଜରାଣୀ ତାଙ୍କର ଅସି ଯାଇଛି । ଅନନ୍ଦରେ ରୁଚିପଡ଼ି କହିଲେ — ଏତେବେଳେଯାଏ କେଉଁଠି ଥିଲ ତୁମେ ! ମୁଁ ଗୁହଁ ଗୁହଁ ହତାଶ ହୋଇ ପଡ଼ିଲିଣି ।

ରାଜରାଣୀ ହସି ଦେଇ କହିଲେ — ଟିକିଏ ଡେଇଁ ହୋଇ ଯାଇଛି । ଅପଣ ଅଜି ପର ମୋ ସଙ୍ଗରେ ଯିବେ ?

ମଦନବାବୁ ଉଚ୍ଛ୍ଵାସ ଅନନ୍ଦରେ କହିଲେ — ସେହି ଶୁଭ ଦିନକୁ ତ ମୁଁ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଛି । ତା’ ପୂର୍ବରୁ ମୁଁ ଗୁହେଁ ପ୍ରତିଶେଷ ! ଆରଜର ସେହି ଡାକୁ ବାହନାସତ କେଉଁଠି କରୁଛୁ, କରୁଛି ତୁମ ରାଜରାଣୀ ! ତା’ ରୁକୁର ରୁକୁ ତୁମକୁ ଉପହାର କରି ଦେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ମୋ ମନରେ ଯେ ସ୍ଥାନ ନାହିଁ ।

ରାଜରାଣୀ ଚିକିତ୍ସା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତୁ—ଅପଣ ସେହିନ
ଏହି କାଳପଟରେ ଅମଳାବନର ଯେଉଁ ଲୁଣ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖିଥିଲେ
ତା? ମନେ ଅଛି ତ ?

ମନନବାଚ୍ଛାବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସ୍ଵରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ତାହା ନିଶ୍ଚୟ
ମନେ ଅଛି ରାଜରାଣୀ ! ଖାଲି ମନେ ନାହିଁ, ସେହି ନିର୍ମମ ଲୁଣ
ଦୃଶ୍ୟ ସବିଧା ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ନାହିଁ ଉଠୁଛି ।

ରାଜରାଣୀ କ'ଣ ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲ ପରି କହିଲା—ମୋର ଆଜି
ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆତ୍ମା ତୃପ୍ତ ହେବ । ମୋର ଆଜି କେତେ ଭାଗ୍ୟର ଦିନ ।
ମୋ ସହିତ ଆପଣ ଏ ରକ୍ତ ମାଂସ ଶରୀର ଧରି ଆଜି କେମିତି ଯିବେ
କହିଲେ

ମନନବାଚ୍ଛାବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସ୍ଵରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଏ ରକ୍ତ ମାଂସର
ଶରୀର କ'ଣ ଆମ ମିଳନରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିବ ? ସେ କଥା
ମୁଁ ଆଗରୁ ଭାବିଛି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଉପାୟ ଠିକ୍ କରି ରଖିଛି ।
ମୁଁ ଭାବୁଛି ! ବିନାକଷ୍ଟରେ ଗୋଟିଏ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୋ ପ୍ରାଣବୀୟ
ଉଦ୍ଧୃତ, ତୁମ ସହିତ ଯେ ମିଶିଯିବ... ।

ରାଜରାଣୀ ହସି ଦେଇ କହିଲା—ଭଲ କଥା । ଆଉ ଥରେ
ସେ କାଳପଟକୁ ଚାଲିଲେ ।

ମନନବାଚ୍ଛାବିଚ୍ଛିନ୍ନ ସ୍ଵରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲେ—ଆଗରେ ସେହି
ଭାବବଦ୍ଧ ଦୃଶ୍ୟ । ମହାନଦୀର ନିର୍ଜନ ବାଲି ପଟା । କଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ।
ସୁରକ୍ଷିତ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ସେଇ ସେଇ, ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନବାଚ୍ଛା ନାମରେ
ସେହି ଭାବୁ ବାହ୍ୟାଘାତ, ହଠାତ୍ ରାଜରାଣୀକୁ ଛାଡ଼ି ଆଡ଼କୁ

ଆଉଁ ଶେଷ ଆଣି ଲୋରରେ ଚୁପ୍‌ଚାପ୍ ଆଣି ଦେଲା । ଭୟ, ବିସ୍ମୟରେ
ରଜରଜି ଆସିତ ସପିଣୀ ପରି, ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ କରି ଖଣ୍ଡେ ଦୂରରେ
ଯାଇଁ ଠିଆ ହେଉଛି । କଣ୍ଠରେ ତାର ଭୟାନାର କହୁଗାଣୀ—ଅଭଦ୍ର !
ବଦମାସ !

ତାକୁ ସଦ୍‌ବୀର ସେହି ବାହୁନୀପତ ବିଦ୍ରୁପରେ ହସି ଉଠୁଛି,
ଏବଂ ନିଦେଶ କରି ତାକୁଛି—ଫେରିଆସ ରଜରଜି ! ତୁମର ରୂପ
ଯୌବନ ଉପଭୋଗ ପାଇଁ ପାଗଳ ମୁଁ ହୋଇ ରହିଛି ଅନେକ
ଦିନ ।

ଏ ଦୃଶ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖୁ ଦେଖୁ, ମଦନବାବୁଙ୍କର ଛାତ ରଙ୍ଗରେ
ଉଠୁଥିଲା ପଡୁଥିଲା । ସେ ଜ୍ଞାନଭୁଜ୍ୟ ହୋଇ କହି ଉଠିଲେ—କୁହ
ରଜରଜି, କିଏ ସେହି ନିଷ୍ଠୁର ନଚ-ରକ୍ଷସ !

ରଜରଜି ତଳକୁ ଖୁବ୍‌ପୋତ ଯେପରି କ'ଣ ଭାବୁଥିଲା ।
ମଦନବାବୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଉଠିବାରୁ, ସେ ମନେ ମନେ
ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରି କହିଲା—ଆପଣ କ'ଣ ଆଜିଯାଏ କିଛି ବୁଝି
ପାରି ନାହାନ୍ତି ? ଶୁଣିବେ ତାଙ୍କ ନାମ ! ବିଶ୍ୱାସ କରିପାରିବେ ତ !
ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଆପଣଙ୍କର ପରମବନ୍ଧୁ, ବାରିବୁର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ !

—“ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ !! ମଦନବାବୁଙ୍କୁ କିଏ ପଚାରି ଶିଖରୁ
ତଳକୁ ହଠାତ୍ ଠେଲି ଦେଲା ପରି ଚମକି ପଡ଼ି ବିସ୍ମୟରେ କହି
ଉଠିଲେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ଯିଏ ଆରଘରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତରେ ଖୋଇ ରହିଛି,
ସେହି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ !

ରଜରଜି ଦୃଶ୍ୟବାହିକ ସ୍ୱରରେ ଉତ୍ତର ଦେଲା—ହଁ, ହଁ,
ସେହି ଅଭଦ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ! ଏ ଜଗତରେ ତାର ରୂପ ବଦଳିଛି, କିନ୍ତୁ

ତାର ସେହି ପିଣ୍ଡର ଶ୍ରବଣ ବଦଳି ନାହିଁ । ଏହି ଡାକୁ ସର୍ବାର
ବାହନପତି, ସେ ଦିନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଭଳି ତୁମର ଅଗରେ ମୋତେ
ତା ଦେଖି ପରକୁ ଟାଣି ନେଇ, ଏଇଠି ଦେଇଥିଲା ଦୁଃଖୀ ବୃନ୍ଦା !
ଓଃ ! ଅଞ୍ଜ ବ ସେହି ଯାଗାଟା ଠିକ ବସାନ୍ତ ଦୁଃଖୀ ପର ଗୋପ
ହେଉଛି । ଇସ୍ !

ମଦନବାବୁ ଦିଗନ୍ତୀ ହୋଇ ଖଟ ରପତ୍ତା ତଳକୁ ଡେଇ
ପଡ଼ିଲେ । ତାଙ୍କ ଶରୀର ସମସ୍ତ ଶିର-ପ୍ରଶିର ସହସ୍ର ଗୁଣ ସତେଜ
ହୋଇ ତାଙ୍କ ବାହୁରେ ଶତ ସିଂହର ବଳ କାହୁଁ ଅସି ଯାଇଥିଲା ।
ତାଙ୍କର ନାକ ଭିତରୁ ବାହାରୁ ଥିଲା ଘନ ଘନ ଖର ନିଶ୍ବାସ । ସେ
ହାତ ମୁଠା ମୁଠା କରି ଥିଲେ କଣ୍ଠରେ କହିଲେ—ଅସ ରାଜାରାଣୀ !
ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ତାର ବୁକୁର ରକ୍ତ, ତୁମକୁ ମୁଁ ଉପହାର ଦେବି !
ତୁମର ଅଶାନ୍ତ ଅସ୍ତ୍ର ଶାନ୍ତ ହେବ । ମଦନବାବୁ ଏହା କହୁଁ କହୁଁ
ଦରକା ଦେଇ ଆଗେଇ ଗଲେ... ।

ରାଜରାଣୀ ପଛରୁ କହିଲେ--ଅଗାଧ ଦେଉଁ ଘରେ ଶୋଇଛି,
ସେ ଘରର କବାଟ ବାହାରୁ ଦେଇ ଅସ !

ମଦନବାବୁ ଝିଟି ଦେଗରେ, ଅଗାଧ ଶୋଇଥିବା ଘରର
ଶିଙ୍କୁଳି ଦେଇ ଫେରି ଆସିଲେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କ ଶୋଇବା
କୋଠରୀ ପାଖକୁ । ଅସଂଯତ ମନରେ କବାଟ ପାଖରେ କାନ ଦେଇ
ଶୁଣିଲେ—ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ଗାଡ଼ ନିଦ୍ରାରେ ଅଚେତନ ଥାଇ ବ
ବଳିବଳେଇ ଉଠୁଛି--“ତୁମେ ରାଗିଛ ମିନାଶୀ ! ତୁମକୁ ମୁଁ ଭଲ-
ପାଏ । ମନୋରମା ପାଖରେ ମୁଁ କେବଳ କରୁଛି ଛଳନା ।” ଅସ
ମିନାଶୀ... !

ମନ୍ଦନବାବୁ ପାଖରେ ପର ଦସି ରହିଲେ । ଉଚ୍ଛ୍ଵାସୀ ତାଙ୍କୁ
ସାବଧାନ କରିଦେଲା, ତାକୁ ଶେଷ କରିଦେବା ପୂର୍ବରୁ ତାକୁ
ଚୋରା ଦେବାକୁ ଯିଲା । ଜୀବନର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ସେ କାଣ୍ଡ
ତାର ଦୁର୍ଘଟର ପଳ ସେ ଭୋଗ କରିଛି ।

ରାତି ତନିତା । ହଠାତ୍ କାହିଁ ପ୍ରେତରୂପୀ ପୁଷ୍ପ ଦେବା ଆସି
ସେଠି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ଅପନୁ କେଶଗୁଚ୍ଛ । ଅସମତ ଦେହର ବେଶ-
ପରିପାଟି । ତାଙ୍କର ଗୋଲପଟୁଲ ପରି ସୁନ୍ଦର ଚେହେରା ଦଶବର୍ଷ
ଆଗକୁ ଆଗେଇ ଯାଇଛି । ନୟନରେ ଅଶ୍ରୁଧାର । ଦୁଇଟି ହସ୍ତରେ
ଛେଚ ମୁତ ଶିଶୁଟିଏ ।

ମନ୍ଦନବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖି ଧରିଲେ ଚଣ୍ଡରେ କହିଲେ—ନମସ୍କାର !

ମନ୍ଦନବାବୁ, ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କୁ ଦେଖି ଅବାକ ହୋଇଗଲେ ।
ବିସ୍ମୟ ଚନ୍ଦନରେ କିଛି ସନ୍ଧ୍ୟା ରୁହିଁ ପଶୁଛିଲେ—ଆପଣ !

ପୁଷ୍ପ ଦେବୀଙ୍କ ଆଖିରୁ ଲହରୀର ଆହୁର କୋରରେ ବରବାକୁ
ଲାଗିଲା । ଭିତର କୋହକୁ ଗୁପ୍ତିରଖି କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ହୋଇ କହିଲେ,
ରାଜରାଣୀଙ୍କ ଠାରୁ ସବୁକଥା ମୁଁ ବୁଝିଛି । ଏଇ ନର-ପିଣ୍ଡାଚଟା
ମୋର ଜୀବନକୁ ଜାଣି ଜାଣି ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଛି । ଅଜି ମୁଁ ଦେଖି-
ବାକୁ ଗୁହ୍ୟେ—ତା' ଜୀବନର ଶେଷ ପରିଣତ !

ରାଜରାଣୀ ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଶ୍ଵାସ ଛାଡ଼ି ଉତ୍ତର ଦେଲା—ତୁମେ
ଠିକ୍ ବେଳେ ଆସିଯାଇଛ ଭଉଣୀ !

ମନ୍ଦନବାବୁଙ୍କର ଗୁରୁପାଶ ଯେପରି ନଷ୍ଟ ଭଳି ଦୂରୁଥିଲା ସେ
ସଦି ହୋସରେ ଭିତରକୁ ପଶି ପାଇଁ ଦେଖିଲେ, ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାକୁ
ବେଶ ଆରମ୍ଭରେ ଶୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ଛତା ତାଙ୍କର ଉଲଟି, ସେ

ଦେଶେ ତାଙ୍କ ଅତକୁ ଗୁହ—ବହୁପରେ ହସ୍ତ ଉଠିଲେ ।
ତା'ପରେ ଖୁବ୍ ଛୋରରେ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ବାଳକୁ ଭିଡ଼ି, ଆଗକୁ
ଝୁଙ୍କାଇ ଆଣିଲେ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଅଇଁ ଗେତନ ଅବସ୍ଥାରେ ଗୁହଁ ଲେ ଆଗକୁ ।
ଏ କିଏ ପୁଷ୍ପ ଦେବା ! ଏ ଯେ ସେଦନର ରାଜରାଣୀ ! ଏ କିଏ
ମଦନ ! ନା ଠିକ୍ ତ ଗହ୍ମି ହେଉ ନାହିଁ ! ଏ ପୁଣି ଏ ରୁଦ୍ର
ମୁଣ୍ଡରେ ଏଠି କାହିଁକି ! ପ୍ରେତ ! ପ୍ରେତ ! ଭୟରେ ତାଙ୍କର ସବାଙ୍ଗ
ଧର ଉଠିଲା ।

ପୁଷ୍ପଦେବା ଆଗକୁ ଆଗେଇ ଯାଇଁ—ସେହି ମୃତ ଶିଶୁଟିକୁ ତାଙ୍କ
ଆଗରେ ଧରି କହିଲେ—ଏଡ଼େ ନିର୍ଲଜ୍ଜ - ନୀଚ ପ୍ରକୃତିର ଲୋକ
ଆସଣ ! ଏ ଶିଶୁଟି କାହାର ଦେଖିଲେ ? ଅହ ! ମୋ ଜୀବନକୁ
ନଷ୍ଟ କର ! ନାରାଜୀବନ ସହିତ ଖେଳିବାକୁ ବେଶ୍ ସୁଖ ଲାଗୁଛି
ନୁହେଁ ? ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ନିରୁଦା ବାଳକଙ୍କୁ ଭୁଲାଇ ବେଶ୍
ଆନନ୍ଦରେ ତ ଦିନ କଟାଇ ନେଉଛି ! ଅନ୍ୟାୟ ଆଉ କେତେ
ଦିନ ଚଳିବ ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଭୟରେ ପାଟି ଖଣି ମାରୁଥିଲା । ‘କି ଭୟର
ଦେବେ, ତାହା ଭାବି ସେଷ ନ କରୁଣୁ,— ସଜସଖୀ ତାଙ୍କ ଅତକୁ
ଟିକିଏ ଆଗେଇ ଯାଇଁ ତାହାଙ୍କର କହିଲା—କି ହୋ, ନିରାଜ
ରସିକ ! ଏ ଜନ୍ମରେ ନିଜର ଖୋଲ ଦେଲି ଥିଲେ ବି ଆରଜନର
ସେହି ଦ୍ଵାନୁ ପ୍ରକୃତି ତ ବଦଳି ନାହିଁ ! ମୋତେ ଚିହ୍ନି ପାରୁଛ ନା ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଭବନାର ଶକ୍ତି କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଫେରି
ଲେସ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ସେ କେବଳ ବଳ ବଳ କରି ଗୁହଁ ଥିଲେ,
ରାଜରାଣୀର ମୁହଁକୁ ।

ରାଜରାଣୀ ସେମିତି ଭୟାନା ସ୍ଵରରେ କହୁ ଗୁଲିଥିଲା, ଚନ୍ଦ୍ର
ପାରିବ କେମିତି । ଅରଜନ୍ତରେ ତମେ କ'ଣ ଥିଲୁ, ସେ କଥା
ଦେଖି ନିଅ ! କିଛି ମନେ ନ ପଡ଼ିଲେବି ଏ ଜନ୍ମରେ ତୁମେ ଯେଉଁ
ପିଣ୍ଡାନ୍ତର କାମ କରିବ, ସେଇଥିରୁ କ'ଣ ଅନୁମାନ କରି ପାରିବ
ନାହିଁ ଯେ, ତୁମେ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ଯାହା ଥିଲା, ବା ଯାହା କରିଥିଲା,
ତାହା ଠିକ୍ ? ଗୁଡ଼ି ଆଗକୁ ।

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଆଦେଶ ପାଳନ କଲେ—ସେହିଅଡ଼କୁ
ଗୁଡ଼ି ରହିଲେ ।

ସେହି ମହାନଦୀର ସେହି ନିର୍ଜନ ବାଲି ପଠା । ରାଜରାଣୀକୁ
ତାଙ୍କ ବସକୁ ଟାଣି ନେଇ ଚୁମ୍ବନ ଦେବାର ଦୃଶ୍ୟ...

ରାଜରାଣୀ, ତାଙ୍କ ଦେଖିବା ଭିତରେ କହୁ ଗୁଲିଥିଲା—ଏଥର
ମୋତେ ଚିହ୍ନିଲେ ତ ! ମୁଁ ସେଇ ରାଜରାଣୀ । ତୁମର ରୂପ ଆଜି
ବଦଳିଛି, କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ ବଦଳି ନାହିଁ । ତୁମେ ଅରଜନ୍ତରେ ଥିଲୁ
ତାକୁ ସର୍ଦ୍ଦାର ଗୋଦୁନାପତି । ମୋର ଭଳି ଶତ ଶତ ସରଳା
ଯୁବତୀଙ୍କୁ ଅତି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଭାବରେ ତୁମେ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ଵାମୀର
କୋଳରୁ ଛଡ଼ାଇ ଆଣିଛ ! ଯେଉଁ ସ୍ଵାମୀ ବାଧା ଦେଇଛ—ତୁମେ
ନିଜ ହାତରେ ତା' ଛାତରେ ଚୁପିଛ ଛୁପି ! ରକ୍ତ ଦେଖି ଆନନ୍ଦରେ
ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ହସି ଉଠିଛ...

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ, ରାଜରାଣୀର କଥା ଶୁଣି—ଏବଂ କାନ୍ଥ ପଟରେ
ଅରଜନ୍ତର ନିଜର ପିଣ୍ଡାନ୍ତ କର୍ମର ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି—ଥରକୁ ଥର
ଚମକି ପଡ଼ୁଥିଲେ ।

ପୁଣି ତାଙ୍କ ଅଖିରେ ଭାସି ଉଠିଲା—ରାଜଗଣିର, ତାଙ୍କ ପାଦତଳେ ପଡ଼ି କରୁଣ ନିବେଦନ, “ମୋର ସ୍ବାମୀଙ୍କର କିଛି ଅନ୍ଧାର କର ନାହିଁ ।”

ସେ ତାର କରୁଣ ନିବେଦନକୁ କଣ୍ଠପାତ ନ କରି କହୁଛନ୍ତି, ଆଉ ଏଥର ସ୍ବାମୀ କଥା ଭାବିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ ତୋତେ ! ଆଜି ତୋ ସଙ୍ଗରେ ମୋର ହେବ ନୁଆଁକରି ମଧୁଶଯ୍ୟା ।

ଏହି ଗ୍ରାମ ପ୍ରସ୍ତାବ ଶୁଣି, ତାଙ୍କୁ ବାଧା ଦେବାକୁ ଜଣେ ବଳିଷ୍ଠ ସୁନ୍ଦର ଯୁବକ ଅନ୍ୟ ଅନୁଚରମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବନ୍ଦୀ ଥିଲେ ବି ବାଧା ଦେବାକୁ ଉଦ୍ୟତହେବା ଦେଖି, ସେ ରାଜଗଣିକୁ ଗୋଡ଼ରେ ଠେଲି ଦେଲେ ଏବଂ ହସ୍ତରେ ଏକ ଖଣ୍ଡ ଛୁରା ଧରି ସେହି ଅଡ଼କୁ ଝପଟି ଗଲବେଳେ, ରାଜଗଣି ଅହତ ସମ୍ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପରି ତାଙ୍କୁ ଡେଇଁ ଦେଇ କହିଲା—ଯେଉଁ ଯୁବକ ବାଧା ଦେବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି—ସେ କିଏ ଜାଣିଛ ? ସେ ହେଉଛନ୍ତି, ଆରଜନରେ ମୋର ସ୍ବାମୀ ! ଆଉ ଏ ଜନ୍ମରେ ସେ ହେଉଛନ୍ତି, ତୁମ୍ଭର ବନ୍ଧୁ—ଡାକ୍ତର ମଦନବାବୁ !

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ ଚମକି ଉଠିଲେ—ଉତ୍ସରେ ତାଙ୍କର ଶୁଭ ଶୁଭ ଜୋରରେ ଉଠୁଥିଲା—ପଡ଼ୁଥିଲା..... ।

ପୁଣି ତାଙ୍କ ଅଖି ଆଗରେ ପୁରାତନ ସେହି ଦୃଶ୍ୟ ଭାସି ଉଠିଲା । ସେ ମୃତ୍ୟୁଦୂତ ପରି ଡର ବେଗରେ ଦଉଡ଼ି ଯାଇ, ରାଜଗଣିର ସ୍ବାମୀର ରୁକୁରେ ଅତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ବସାଇ ଦେଲେ ଲହ ଲହ ହେଉଥିବା ଖଣ୍ଡ ଛୁରା ! ରକ୍ତ ପିଣିକି ଉଠିଲା ଉପରକୁ !

ରାଜଗଣି ନିଜେ ବି ପୁନର୍ବାର ସେହି ଭୟାନକ ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖି ଅଖି ବୃଦ୍ଧ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ।

ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶୁଭଲ, ଅନ୍ତର ଏକ ବନ୍ଧୁ ଚିତ୍ତର ।

ମଦନବାବୁ ରୁଦ୍ର ମୂର୍ତ୍ତି ଧରି ରକ୍ତରକ୍ଷିତ ହସ୍ତରେ ଦେଖୁ-
ଥିଲେ ସେହି ମହାଦୃଷ୍ୟ X X

ପୁଷ୍ପଦେବୀ, ଏଥି ମଧ୍ୟରେ କୁଆଡ଼େ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହୋଇ ଯାଇ-
ଛନ୍ତି X X

ସଜରାଣୀ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ରୁଦ୍ର ରକ୍ତ ଦେଖି ଅନନ୍ଦରେ
ହସିବ ବୋଲି, ଅଗରୁ ଯେଉଁ ପାହାଡ଼ ପରି ଅଟଳ ପ୍ରତିଜ୍ଞା
କରିଥିଲା, ତାହା ଧୁଳିସାତ ହୋଇଛି ନିମିଷକରେ । ନାରୀ ହୃଦୟ
ଭାର ତରଳ ଯାଇଛି ବରଫ ପରି । କିଛିସମୟ ନୀରବ ରହି
ରାଜବଣୀ ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ଚେତାଇ ଦେଲା—ଗୁରୁଟା ଯେ ବାଜିବ !
ପାଗଳର ସଶକ ପାଇଁ ଚେତନା ଫେରିଆସିଲା ପରି — ମଦନବାବୁ
ଖଣ୍ଡେ କାଗଜ ଟେବୁଲ୍ ଉପରୁ ଟାଣିଆଣି ଲେଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ:—

ଯୁବକ ବାରିଷ୍ଟର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ରହସ୍ୟଜନକ
ଶୋଚନୀୟ ମୃତ୍ୟୁରେ ତାଲି ଦେଖିଯାଏ ଏକ ଗୁଞ୍ଜାଳୀ ସୃଷ୍ଟି ହେବ
ସତ, କିନ୍ତୁ ତା' ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମୋର ଏହି ଚିଠି ଖଣ୍ଡିକ ପଢ଼ି ଯେ
କୌଣସି ଲୋକ ନିଶ୍ଚୟ ସୁସ୍ଥିତ ହେବ । ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁ
ମୋର ବନ୍ଧୁ, ଏ ଜଗତରେ ସେ ମୋର କୌଣସି ଅପକାର କରି ନ
ଥିଲେ, କି ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ନିଜ ହାତରେ ହତ୍ୟା କରିଛି । କାହିଁ କି... ?

ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତବାବୁଙ୍କର ଚହଟ ଚିକଟ ରୂପ ଓ ଗୁଣିବାହାରକୁ ଦୂର
ପାହାଡ଼ ଭଳି ଅତି ସୁନ୍ଦର ଦିଶିଲେ ବି, ଜଳରେ କୁସୁର ଅପେକ୍ଷା,
ଜଙ୍ଗଲର ମହାବଳ ବ୍ୟାଘ୍ର ଅପେକ୍ଷା ତାଙ୍କର ସ୍ୱଭାବ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୀଷଣ !
ତାଙ୍କର କଦୟ ନିଷ୍ଠୁର ପ୍ରକୃତ ଯେକୌଣସି ନରହତ୍ୟାକାରୀ

ଡାକ୍ତର, ଶ୍ରେୟ, ଏବଂ ବଦନାସନ ସହ ସହଜ ବି ଭୁଲନା କରି ହେବ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ଭଳି ଘାନ୍ତି ପ୍ରକୃତର ନଷ୍ଟ ରହିବ । ଲୋକ ଦୁନିଆରେ କେହି ଅଛନ୍ତି କି ନାହିଁ — ମୋର ସମେତ । ଅମର ପବନ ହୁଏ ସମାଜରେ ତାଙ୍କ ଭଳି ଏକ ଭୀଷଣ ପ୍ରକୃତର ଶତ୍ରୁକୁ ରଖି କି ଲାଭ ?

ଏଥର ମୋତେ ସମସ୍ତେ ପାଗଳ ବୋଲି କହିବେ ! କୁହନ୍ତୁ । ମୁଁ ଏ ଜନ୍ମର ନୁହେଁ, ଅରଜନ୍ମର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେଇଛି । ମୋ ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛି ମୋର ଅରଜନ୍ମର ପ୍ରେତରୂପୀ ସ୍ତ୍ରୀ ରାଜ-ରାଣୀ । ସେ ଗୃହେଁ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ବୁକୁର ରକ୍ତ ।

ଏହି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ, ଅର ଜନ୍ମରେ ଥିଲା ଦୁର୍ଦ୍ଦାନ୍ତ ଡାକ୍ତର ସର୍ଜାର ବାହନାସନ । ତା' ଜୀବନରେ କେତେ ଯେ ନରହତ୍ୟା; ନାରାଧର୍ମଣ ସେ କରୁଛି, ତାର ଠିକଣା ନାହିଁ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ନବ ବିବାହିତ ଥିଲି-ବେଳେ, ମୋର ଏହି ପ୍ରେତରୂପୀ ସ୍ତ୍ରୀର ଅଶ୍ୱାରେ; ଅମର ସୁଖର ସଂସାରକୁ ଅତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ନଷ୍ଟ କରି ଦେଇଛି । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଜବରଦସ୍ତି ମୋ କୋଳରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ମୋ ବୁକୁରେ ନିଜ ହାତରେ ଘୁସିଛି ଛୁର । ହୁଏ ନାହିଁ ହୋଇ; ମୋର ସ୍ତ୍ରୀ ରାଜରାଣୀ, ଏଇ ନରପିଶାଚଟାର ଅଙ୍ଗଶାୟିନୀ ହୁଅନ୍ତା କିପରି ! ସେ ବି ମୋ ପାଇଁ ଭଲ ଅସୁବିଧା ।

... ସେହିଦିନୁ ରାଜରାଣୀର ପ୍ରେତଅସ୍ତ୍ରା ଅଶାନ୍ତିରେ ଏହି ଆକାଶ ପବନକେ ଘୁରି ଚାଲୁଛି । ସେ ଗୃହେଁ ଏ ଜନ୍ମରେ ଏହି ନର ପିଶାଚ ବାରିଷ୍ଟର ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ବୁକୁର ରକ୍ତ । ତାର ନିଦେଶ, ତାର ଅନୁଶିଷ୍ଟରେ, ମୁଁ ଅନନ୍ତର ସହଜ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ବୁକୁର ରକ୍ତ ତାକୁ ଉପହାର ଦେଇଛି । ମୋର ଏକଥା କିଏ ସତ ବୁଝୁ, ବା ମିଛ ବୁଝୁ, ମୋ ପାଖରେ କିନ୍ତୁ ଏହା ନିଶ୍ଚିତ ସତ୍ୟ ।

ଆଉ କିଛି ମୁଁ କେବେ ମୋର ମନର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନା
 କମେ କମି କମି ଆସୁଛି । ମୁଣ୍ଡ ବଳିଷ୍ଠ ଗଲଣି; ରକ୍ତ ଦେଖି ଉପରେ
 ମୋର ଛାତ ପଡୁଛି । ମୁଁ ଯେ ମଣିଷ, ମୋ ମନରେ ଯେ କୌଣସି
 ଭାବନା ଶକ୍ତି ଅଛି, ତାହା ମୁଁ ଆଉ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି । ହେଉ
 ପାଖରେ ମୋର ଆରକ୍ଷକର ସ୍ତ୍ରୀ ସଜସଜି ଠିଆ ହୋଇଛି । ତାର
 ଅଶାନ୍ତ ଆତ୍ମା ଆଜି ଶାନ୍ତ । X X ଶୃଣ୍ଠ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ମୃତ ପିଣ୍ଡଟା
 ଦିଶୁଛି କି ଉପାନତ ! ସେ ଯେ ଏଇ କେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଆଗରୁ ଜୀବିତ
 ଥିଲା; ତାର ସଙ୍କେତ ସ୍ପରଶ ଏବେ ବି ରହୁ ରହୁ ହୁକୁରୁ ତାର ରକ୍ତ
 ହାବୁକା ମାରି ଉଠୁଛି ।

ମୁଁ ଜାଣି, ସମାଜର ଏହି ଭାଷଣ ଶତ୍ରୁକୁ ମାରି ମୋତେ
 କେନ୍ଦ୍ର ପୁରସ୍କାର ଦେବ ନାହିଁ; ତା' ବଦଳରେ ମୋର ବେକରେ
 ଲାଗିବ ପାଣି ! ତେଣୁ ବଞ୍ଚି ରହ ଏତେ ଅଭିନୟ କରିବା ଅପେକ୍ଷା,
 ମୁଁ ଆନନ୍ଦରେ ହସି ହସି ମୋର ପ୍ରେତରୂପୀ ସ୍ତ୍ରୀ ସଜସଜି ସହଚର
 ଚାଲି ଯାଉଛି ଦୂରକୁ - ବହୁ ଦୂରକୁ, ଏଇ ନୀଳ ଆକାଶର ସେ
 ପାରିକୁ । ଯେଉଁଠି ମୋର ଟେର କେନ୍ଦ୍ର, ପାଇ ପାରିବେ ନାହିଁ ।

ମଦନମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ

ମଦନବାବୁ ଗିଠି ଶକ୍ତି ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତର ଛାତ ଉପରେ ରଖି,
 ବାହାରି ଆସିଲେ ପଦାକୁ । ସେତେବେଳକୁ ନିବାଡ଼ି ଅନ୍ଧାର କମେ
 ହାସସା ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ଅନ୍ଧାରୁଆ ପଡ଼ି ଗହଳ ଭିତରୁ ନାନା
 ଜାତିର ପକ୍ଷୀ, ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବଙ୍କୁ ଅଭ୍ୟର୍ଥନା କରିବା ପାଇଁ ଡକାହକା
 ହେଉଥିଲେ । X X X

ସଜସଜି, ମଦନବାବୁଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଶୋଇବା କୋଠରୀକୁ ଡାକି
 କହୁଲା—ଆଉ ଡେରି କାହିଁ କି ? ତୁମର ପୁଣି ଆଶାରେ ମୋ ଅନ୍ତର

ସେ ଅସମ୍ଭାଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମୋ ଗହରେ—ଅପଣେ
ବିଛଣାରେ ପଡ଼ିଥିବା ରକ୍ତ ଗୋଲପଟି ଖୋସି ଦେବେ ପରା । ସେ
ହଳାହଳ ବସ ପୁଡ଼ିଆଟି କ'ଣ କଲେ । ତାକୁ ପାଟିରେ ପକାଇ
ମୋ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ଆସନ୍ତୁ ।

ମଦନବାବୁ ଏକ ଅପୂର୍ବ ହସ ହସ କରୁଲେ—ଗୁଲ
ରାଜରାଣୀ..... !

—ସେଇ—

—○—